

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

REZOLŪCIJAS

Reģionu komiteja

RK 136. plenārā sesija, 7.10.2019.–9.10.2019.

2020/C 39/01	Eiropas Reģionu komitejas rezolūcija “Norises iestāžu sarunās par daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam”	1
2020/C 39/02	Eiropas Reģionu komitejas rezolūcija “Eiropas pusgada norise 2019. gadā un 2020. gada izaugsmes pētījums”	7

ATZINUMI

Reģionu komiteja

RK 136. plenārā sesija, 7.10.2019.–9.10.2019.

2020/C 39/03	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ieteikumi par veiksmīgu reģionālās attīstības stratēģiju veidošanu laikposmam pēc 2020. gada”	11
2020/C 39/04	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Labāka komunikācija par kohēzijas politiku”	16
2020/C 39/05	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “RK ieguldījums atjaunotajā Teritoriālās attīstības programmā ar īpašu uzsvāri uz sabiedrības virzītu vietējo attīstību”	21

2020/C 39/06	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā: turpmākie pasākumi saistībā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ekoloģisko pāreju un Parīzes klimata nolīgumu”	27
2020/C 39/07	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Tīras enerģijas paketes īstenošana: integrētie dalībvalstu enerģētikas un klimata plāni – instruments, kas paver iespēju klimata aizsardzības un aktīvās un pasīvās enerģijas jomā īstenot vietējas un teritoriālas pārvaldības pieeju”	33
2020/C 39/08	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Reģionu un pilsētu ieguldījums virzībā uz jaunu ES politikas satvaru mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU)”	38
2020/C 39/09	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Īstenošanas ziņojums par publisko iepirkumu”	43
2020/C 39/10	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Labāks regulējums: padarītā novērtējums un apņemšanās saglabāšana”	48
2020/C 39/11	Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Aktīvas un veselīgas vecumdienas”	53
2020/C 39/12	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Sociālā un ekonomiskā pārveide Eiropas ogļu ieguves reģionos”	58
2020/C 39/13	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Āfrikas cūku mēris un ES cūkgaļas tirgus”	62
2020/C 39/14	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ganību lopkopība”	65
2020/C 39/15	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Pētniecības infrastruktūra – Eiropas pētniecības telpas nākotne no reģionu un pārrobežu skatpunkta”	68
2020/C 39/16	Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Īstenot Parīzes nolīgumu, novatoriski un ilgtspējīgi pārkārtojot enerģētiku reģionālajā un vietējā līmenī”	72
2020/C 39/17	Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Viedas pilsētas: jauni uzdevumi taisnīgai pārejai uz klimatneitralitāti. Kā reālajā dzīvē īstenot IAM?”	78
2020/C 39/18	Eiropas Reģionu atzinums par tematu “Digitālā Eiropa visiem: nodrošināt viedus un iekļaujošus risinājumus vietējā līmenī”	83

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

REZOLŪCIJAS

REĢIONU KOMITEJA

RK 136. PLENĀRĀ SESIJA, 7.10.2019.–9.10.2019.

Eiropas Reģionu komitejas rezolūcija “Norises iestāžu sarunās par daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam”

(2020/C 39/01)

I. IETEIKUMI GROZĪJUMIEM

COM(2018) 375 final
Ieteikums 1. grozījumam
32. pants

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
Papildus 31. pantā minētajam dalībvalsts var ierosināt sniegt papildu tehniskās palīdzības darbības nolūkā stiprināt dalībvalstu iestāžu, saņēmēju un attiecīgo partneru spēju, kas vajadzīga fondu efektīvai administrēšanai un izmantošanai. (...)	Papildus 31. pantā minētajam dalībvalsts var ierosināt sniegt papildu tehniskās palīdzības darbības nolūkā stiprināt dalībvalstu iestāžu, saņēmēju un attiecīgo partneru spēju, kas vajadzīga fondu efektīvai administrēšanai un izmantošanai, kā arī nolūkā uzlabot vietējo un reģionālo pašvaldību institucionālās un administratīvās spējas, ietverot arī papildu ieguldījumus aprīkojumā. (...)

Pamatojums

Ņemot vērā 11. tematiskā mērķa darbības pārtraukšanu, RK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt atbalstu vietējo un reģionālo pašvaldību spēju veidošanai, visās programmās izmantojot 11. tematiskā mērķa veida pasākumus.

COM(2018) 383 final/2
Ieteikums 2. grozījumam
2. panta 1. punkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
1. Programmas vispārējais mērķis ir aizsargāt un veicināt tiesības un vērtības, kas noteiktas ES līgumos, tostarp atbalstot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai saglabātu atvērtas, demokrātiskas un iekļaujošas sabiedrības.	1. Programmas vispārējais mērķis ir aizsargāt un veicināt tiesības un vērtības, kas noteiktas ES līgumos, tostarp atbalstot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, vietējās un reģionālās pašvaldības un to pārstāvjus, lai saglabātu atvērtas, demokrātiskas, uz līdztiesību balstītas un iekļaujošas sabiedrības.

Pamatojums

Vietējās un reģionālās pašvaldības saņem līdzekļus no šīs programmas, un tām ir jāpilda svarīga funkcija, jo īpaši veicinot iedzīvotāju līdzdalību un aizstāvojot ES pilsoņu tiesības.

COM(2018) 383 final/2

Ieteikums 3. grozījumam

18. panta 2. punkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
<p>2. Saistībā ar programmu, tās darbībām un rezultātiem Komisija rīko informācijas un komunikācijas pasākumus. Programmā piešķirtie finanšu resursi veicina arī Savienības politisko prioritāšu korporatīvo komunikāciju sabiedrībai, ciktāl šīs prioritātes saistītas ar 2. pantā minētajiem mērķiem.</p>	<p>2. Saistībā ar programmu, tās darbībām un rezultātiem Komisija rīko informācijas un komunikācijas pasākumus, it īpaši ar “Europe Direct” informācijas centru tīkla starpniecību. Programmā piešķirtie finanšu resursi veicina arī Savienības politisko prioritāšu korporatīvo komunikāciju sabiedrībai, ciktāl šīs prioritātes saistītas ar 2. pantā minētajiem mērķiem.</p> <p>3. ES pēc iespējas labāk paziņos par finansējuma iespējām visiem potenciālajiem saņēmējiem, lai nodrošinātu dažādu organizāciju iesaistīšanu, kuras darbojas dažādās dalībvalstīs un partnervalstīs. Kandidātiem ir jābūt pieejamam kontakt-punktam, kas viņiem sniegs atbalstu, atbildēs uz jautājumiem par pieteikšanās procedūru un pirms dokumentu iesniegšanas pārbaudīs, vai tie ir pilnīgi.</p>

Pamatojums

Ir svarīgi sniegt pēc iespējas plašāku informāciju par iespējām, kas pieejamas visām vietējām un reģionālajām pašvaldībām un visiem citiem potenciāli ieinteresētajiem dalībniekiem, lai nepieļautu, ka šādas iespējas izmanto tikai ES privilēģētie partneri vai vislabāk informētās organizācijas.

II. POLITIKAS IETEIKUMI

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK)

- atkārtoti pauž nožēlu par nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) ierosināto apjomu, jo tas varētu apdraudēt galīgo vēlamo ietekmi atsevišķās ES politikas jomās. RK visnotaļ ieilst pret ierosinātajiem kohēzijas politikas un kopējās lauksaimniecības politikas budžeta samazinājumiem, kas negatīvi ietekmētu ES reģionu un pilsētu attīstību. Tāpēc RK atkārtoti pauž stingru aicinājumu nākamās DFS vajadzībām paredzēt vismaz 1,3 % no ES-27 NKI, lai nodrošinātu tādu budžetu, kas atbilst ES iedzīvotāju vajadzībām, gaidītajam un bažām;
- pauž lielu satraukumu par lēno progresu Padomē notiekošajās sarunās par DFS 2021.–2027. gadam un pauž bažas par to, vai joprojām ir iespējams ievērot valstu un valdību vadītāju jūnijā apstiprināto grafiku, kas paredz sarunas par DFS pabeigt līdz 2019. gada beigām. Komiteja aicina Eiropas Komisiju steidzami ierosināt plānu neparedzētiem gadījumiem, lai nepieļautu programmu īstenošanas iespējamu pārtraukšanu, ja daudzgadu finanšu shēma tiks pieņemta vēlū;
- uzsver, ka spēcīgai DFS ir vajadzīgi uzticami un stabili pašu resursi. RK atbalsta budžeta ieņēmumu daļas vienkāršošanu, jo īpaši priekšlikumu pakāpeniski likvidēt visas atlaides, kas piešķirtas dalībvalstīm, un racionalizēt uz PVN balstītos ieņēmumus. RK atgādina: kamēr nebūs panākts atbilstošs progress attiecībā uz DFS ieņēmumu daļu, nebūs iespējams panākt vienošanos par tās izdevumu daļu;
- atzinīgi vērtē Komisijas centienus radīt efektīvus mehānismus, kas nodrošina tiesiskuma ievērošanu, un arī neseno rīcības plānu, kurš balstās uz trim pilāriem (1. zināšanu par tiesiskumu vairošana un vienotas tiesiskuma kultūras radīšana, 2. prevencija: sadarbība un atbalsts tiesiskuma stiprināšanai valsts līmenī, 3. atbilde: izpildes darbības Savienības līmenī gadījumos, kad valstu mehānismi nav efektīvi). Šajā saistībā Komiteja uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām – kā vietējā līmenī ievēlētām struktūrām – var būt svarīga loma tiesiskuma veicināšanā un ar to saistīto risku apzināšanā, iesaistot iedzīvotājus līdzdalības demokrātijā, attīstot tiesiskuma kultūru un atbalstot šā mērķa sasniegšanai nozīmīgas organizācijas, tostarp brīvus un neatkarīgus plašsaziņas līdzekļus. Tāpēc būtu jāpalielina vietējo un reģionālo pašvaldību nozīme minēto trīs pilāru struktūrā. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos, ka tā vēlas nodrošināt nepārtrauktu finansējumu ES līdzekļu galīgajiem saņēmējiem arī tad, kad ir uzsākta tiesvedība pret dalībvalsti, tomēr RK joprojām ieilst pret nosacījumiem, kuri ierobežos reģionālo un vietējo pašvaldību piekļuvi kohēzijas politikas finansējumam, jo valsts līmenis nespēj nodrošināt tiesiskuma vai demokrātijas principu ievērošanu. Tāpēc RK pauž cerību, ka Komisija izstrādās papildu pasākumus līdzekļu galīgo saņēmēju aizsardzībai, un vēlreiz aicina formulēt skaidrus kritērijus, kuri dod iespēju noteikt, ko nozīmē vispārējs tiesiskuma trūkums;

5. atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus palielināt DFS elastību, lai savlaicīgi risinātu jaunas un neparedzētas problēmas, bet iebilst pret ieceri izveidot kopīgu vienotu rezerves instrumentu, ko Padome ierosināja sarunu satvarā; uzsver, ka jāpanāk līdzsvars starp lielāku elastību un noteiktību programmu ilgtermiņa plānošanā, jo īpaši attiecībā uz dalītās pārvaldības programmām;
6. piekrīt Eiropas Parlamenta aicinājumam īstenot DFS visaptverošu vidusposma pārskatīšanu, lai veiktu rūpīgu analīzi par galveno mērķu sasniegšanu, jo īpaši saistībā ar klimata pārmaiņām un ilgtspējīgas attīstības mērķu integrēšanu visās politikas jomās, par visu elastības instrumentu izmantošanu un to iespējamo reorganizāciju un, visbeidzot, par DFS budžeta pozīciju pamatotu pielāgošanu, tostarp iespējamu jaunu budžeta pozīciju izveidi vai maksimālā apjoma noteikšanu;
7. atzinīgi vērtē to, ka sarunu satvarā tagad ir ietverti formulējumi, ka visiem pasākumiem, ko finansē no ES ilgtermiņa budžeta, ir jāatbilst dzimumu līdztiesības principam. Dzimumu līdztiesības aspekta ievērošana budžeta plānošanā turklāt ir jāpadziļina, jāizvērs un jāsystematizē, un pēc iespējas drīzāk ir jāpieņem jauna ilgtermiņa dzimumu līdztiesības stratēģija;
8. norāda, ka, ņemot vērā noteiktu reģionu ģeogrāfisko atrašanās vietu, dabiskās iezīmes un/vai tirdzniecības attiecību apmēru, sekas, ko radīs Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības, dažus reģionus ietekmēs vairāk nekā citus. Tāpēc RK uzskata, ka ir svarīgi rast praktiskus risinājumus, lai sniegtu atbalstu un risinātu attiecīgo reģionu problēmas pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās. RK aicina Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un Padomi nodrošināt, ka pārstrukturēšanas pasākumi, kuri būtu jāveic Apvienotās Karalistes neregulētas izstāšanās gadījumā, būtu attaisnojams arī Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda (EGF), Eiropas Solidaritātes fonda un Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) *ad hoc* izmantošanai, un atkārtoti aicina Eiropas Komisiju izvērtēt iespējamo nepieciešamību vidējā termiņā un ilgtermiņā reaģēt strukturētākā veidā un tāpēc izveidot stabilizācijas fondu reģioniem, kurus Apvienotā Karalistes izstāšanās no ES skārusi visvairāk. Šāds fonds jāveido, balstoties uz papildu līdzekļiem, nevis uz kohēzijas politikas rēķina;
9. atkārtoti pauž bažas par Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) izņemšanu no Kopīgo noteikumu regulas (KNR), jo tādējādi var tikt apdraudēta strukturālo un investīciju fondu integrētā pieeja lauku apvidos. Tādēļ RK aicina iekļaut ELFLA atpakaļ KNR;
10. atgādina, ka ESF+ ir nozīmīgs Eiropas sociālo tiesību pilāra īstenošanas instruments, kuram arī turpmāk ir jābūt svarīgam kohēzijas politikas pilāram; šajā sakarā atzinīgi vērtē Padomes priekšlikumu, kas izteikts pašreizējā sarunu satvara projektā, proti, izveidot atsevišķu apakšpozīciju ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai;
11. uzsver partnerības un daudzlīmeņu pārvaldības principu nozīmi un stingri iebilst pret jebkādiem mēģinājumiem vājināt ierosinātās KNR 6. panta noteikumus. Komiteja arī aicina partnerības nolīgumu un plānu sagatavošanā un īstenošanā pilnībā īstenot Rīcības kodeksu, lai nodrošinātu, ka vietējās un reģionālās pašvaldības tiktu iesaistītas kā pilnvērtīgi partneri;
12. uzsver, ka partnerības nolīgumiem ir svarīga nozīme, lai nodrošinātu stratēģisku koordināciju starp fondiem un vietējo un reģionālo pašvaldību un citu partneru iesaistīšanu procesa agrīnā posmā. Tādēļ aicina noteikt, ka partnerības nolīgumi arī turpmāk ir obligāti neatkarīgi no fondu līdzekļu apjoma vai programmu skaita;
13. vēlreiz norāda, ka stingri iebilst pret makroekonomisko nosacījumu negatīvo koncepciju, kuras rezultātā – ESI fondu un ekonomikas pārvaldības savstarpējās saiknes dēļ – pilsētas un reģioni kļūtu par valstu valdību politikas neveiksmju “ķīlniekiem”. Šajā saistībā RK pilnībā atbalsta Eiropas Parlamenta priekšlikumu svītrot KNR 15. pantu;
14. saistībā ar KNR 21. pantu uzstāj, ka līdzekļu pārvedumi starp fondiem vai no fondiem uz citiem Savienības instrumentiem tiešā vai netiešā pārvaldībā nedrīkstētu pārsniegt 5 % no programmai paredzētajiem finanšu piešķirumiem. Tie jāveic, vienoties ar attiecīgajām vadošajām iestādēm, tiem jābūt saistītiem ar kohēzijas politikas mērķu sasniegšanu un pilnībā jāatbilst subsidiaritātes un daudzlīmeņu pārvaldības principiem, turklāt tie nedrīkst vājināt fondu teritoriālo pieeju;
15. norāda uz Eiropas Parlamenta nostāju, ka finansējums tiem reģioniem, kuru kategorija 2021.–2027. gada periodam ir pazemināta, vismaz jāsaglabā 2014.–2020. gada piešķirumu līmenī;
16. noraida Padomes priekšlikumu attiecībā uz KNR 22. pantu, saskaņā ar kuru dalībvalstis pašas varētu lemt, vai tās izmantos integrētus teritoriālos instrumentus vai ne. Tā vietā RK aicina dalībvalstīs daudz plašāk izmantot teritoriālos instrumentus un visos fondos obligāti rezervēt līdzekļus atjauninātās Teritoriālās attīstības programmas un kohēzijas mērķu sasniegšanai;

17. uzsver, ka gan partnerības nolīgumos, gan programmās saskaņā ar LESD 174. pantu ir jāņem vērā to reģionu, tostarp salu reģionu, īpašā situācija un īpašās vajadzības, kuros ir nelabvēlīgi dabas vai demogrāfiskie apstākļi;
18. atkārtoti apstiprina savu nostāju attiecībā uz KNR noteikumiem, kas ir iekļauti Padomes sarunu satvarā, jo īpaši noteikumiem par reģionu atbilstību, reģionālās drošības tīklu, līdzfinansējuma likmēm, priekšfinansējuma līmeni, saistību atcelšanu un budžetu tradicionālajai teritoriālajai sadarbībai;
19. uzsver, ka jāuzlabo vietējo un reģionālo pašvaldību administratīvās un institucionālās spējas – par to liecina fakts, ka 2019. gadā 17 dalībvalstis saņēma konkrētām valstīm adresētus ieteikumus, kas attiecas uz administratīvās spējas jautājumiem reģionālā un vietējā līmenī. Tā kā pastāv risks, ka var tikt samazināti resursi, kas paredzēti spēju veidošanas pasākumiem un saskaņā ar dalītās pārvaldības principu ir tieši pieejami vietējām un reģionālajām pašvaldībām, Komiteja ierosina pārskatīt ierosinātās KNR 32. pantu vai ierosinātās ERAF/KF regulas 2. pantu, lai visās darbības programmās atļautu pasākumus, kas līdzinās pašreizējā DFS finansētajiem pasākumiem kohēzijas politikas 11. tematiskā mērķa ietvaros;
20. uzskata, ka attiecībā uz programmām, kuras īsteno saskaņā ar ERAF, katrā dalībvalstī resursi ir jākoncentrē tām reģionu kategorijām, kas klasificētas saskaņā ar Komisijas ierosinātajiem parametriem, un piekrīt Parlamentam, ka pienācīgi pamatotos gadījumos, piemēram, tālāko reģionu gadījumā, dalībvalstis, apspriežoties ar attiecīgajiem reģioniem, var pieprasīt tematiskās koncentrācijas samazināšanu reģionu kategorijas līmenī. Lai pilnībā īstenotu ES saistības saskaņā ar Parīzes nolikumu, visām reģionu kategorijām vismaz 30 % vajadzētu koncentrēt politikas mērķim “Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām” (2. tematiskais mērķis);
21. piekrīt Eiropas Parlamenta viedoklim, ka vismaz 5 % no valsts līmenī pieejamajiem ERAF līdzekļiem jāpiešķir integrētai teritoriālajai attīstībai nepilsētu teritorijās, kurās ir nelabvēlīgi dabas, ģeogrāfiskie vai demogrāfiskie apstākļi vai problēmas saskaņā ar jaunajā 10.a pantā ierosinātajām definīcijām. Šīs stratēģijas var arī izmantot ieguvumus, ko sniedz vairāku fondu pieeja, jo īpaši attiecībā uz integrētajiem projektiem saskaņā ar “Viedo ciematu paktu”;
22. atkārtoti pauž nožēlu par Komisijas priekšlikumu kohēzijas budžetā Eiropas teritoriālajai sadarbībai paredzēto daļu samazināt no 2,75 % uz 2,5 % un dedzīgi iebilst pret lēmumu pārrobežu sadarbību jūrlietās pārcelt no 1. elementa “pārrobežu sadarbība” uz 2. elementu “transnacionālā sadarbība”. Tādēļ stingri atbalsta Eiropas Parlamenta priekšlikumu grozīt KNR 104. panta 7. punktā paredzētās saistības, lai tradicionālās teritoriālās sadarbības (1. un 4. elements) budžetu palielinātu līdz aptuveni 3 % no kohēzijas budžeta;
23. uzsver INTERREG programmas nozīmi, jo tā ir izrādījusies nepieciešama daudzām reģionālajām pašvaldībām, lai apmainītos ar pieredzi un paraugpraksi svarīgu problēmu risināšanā, kā arī veidotu cilvēciskas saiknes un veicinātu Eiropas identitāti;
24. atbalsta papildu budžetu 970 miljonu EUR apmērā starpreģionāliem ar inovāciju saistītiem ieguldījumiem, kuri gan atbalsta izcilību, gan arī veicina teritoriālo kohēziju, palīdzot mazāk novatoriskiem reģioniem iesaistīties virzībā uz Eiropas starpreģionālo inovāciju. Jau tāpat pieticīgos *Interreg* līdzekļus nekādā gadījumā nevajadzētu samazināt vēl vairāk;
25. uzskata, ka, ņemot vērā nepieciešamību līdztekus zivsaimniecībai finansēt jaunās zilās ekonomikas attīstību, jūras uzraudzību un jūras vides aizsardzību, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) kopējais budžets būtu jāpalielina līdz vismaz 1 % no 2021.–2027. gada DFS;
26. atkārtoti uzsver savu nostāju, ka ar EJZF būtu jāatbalsta integrēta jūrlietu politika un zilās ekonomikas izaugsme, izmantojot reģionālas platformas inovatīvu projektu finansēšanai, un ka valstu darbības programmās, kuras īsteno saskaņā ar EJZF, ir iekļauta reģionāla darbības programma vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kurām ir kompetence zivsaimniecības un jūrlietu jomā;
27. ierosina stiprināt ES vispārējo finansiālo atbalstu lauku attīstībai, kurš salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu ir ievērojami samazinājies, un tādēļ noraida ierosinājumu par 28 % samazināt lauku attīstības budžetu kopējā lauksaimniecības politikā (KLP) un iebilst pret iespēju veikt pārvedumu no KLP otrā pīlāra uz pirmo pīlāru;
28. uzskata, ka tikai ievērojams Savienības budžeta palielinājums varētu attaisnot programmas “Apvārsnis Eiropa” līdzekļu pārvērtēšanu, kuri pēc tam būtu jākoncentrē uz III pīlāru un sadaļu par Eiropas Pētniecības telpas stiprināšanu, atbalstot līdzdalības paplašināšanu;

29. uzskata, ka programma *Erasmus+* ir jāpaplašina, lai stiprinātu kohēziju Eiropas Savienībā un panāktu lielāku atbalstu Eiropas integrācijai, kā arī lai veicinātu tikšanos ar Eiropas jauniešiem;
30. uzskata, ka ir svarīgi ieviest precīzu sistēmu, ar ko nodrošina sinerģiju starp dažādajiem fondiem un pamatprogrammu; uzsver, ka izšķiroša nozīme ir efektīvai, uz sadarbību balstītai pieejai, jo īpaši, lai izveidotu izcilības zīmogu;
31. stingri iebilst pret to, ka par iespēju kohēzijas politikas līdzekļu daļu pārvietot uz programmu "Apvārsnis Eiropa" būtu jāņem dalībvalstīm nevis attiecīgajai vadošajai iestādei. Par šo līdzekļu izmantošanas kārtību jāņem, vienojoties šai iestādei un Komisijai, nodrošinot, ka šie līdzekļi tiek atgriezti attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā;
32. uzsver, ka EGF pasākumu sekmīga īstenošana var palīdzēt mazināt ar nozīmīgu pārstrukturēšanu saistītu neparedzētu seku ietekmi; stingri atbalsta EP nostāju, ka plānotajā EGF finansiālo ieguldījumu novērtējumā vajadzētu iekļaut novērtējumu par tā piemērošanas ietekmi valsts, reģionālā un vietējā līmenī;
33. atzinīgi vērtē ierosinājumu paplašināt EGF uzdevumus un darbības jomu, jo tas palīdzēs reaģēt uz jebkāda veida negaidītu un būtisku pārstrukturēšanu, bet aicina Eiropas Parlamentu un Padomi vienoties par zemākām darbvieta pārvietošanas robežvērtībām un par atsaucē periodiem, kuri būtu ilgāki nekā Komisijas priekšlikumā iekļautie;
34. atzinīgi vērtē Eurogrupas izstrādātos "Budžeta instrumenta konverģencei un konkurētspējai darbības nosacījumus" (2019. gada 14. jūnijs), kā arī Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas nodomu šo instrumentu ieviest eurozonā, lai atbalstītu dalībvalstu izaugsmes reformas un ieguldījumus eurozonā, un ES valstīs, kas šai zonai vēlas pievienoties. Saistībā ar subsidiaritātes principa ieviešanu Komiteja tomēr pauž cerību, ka Komisija pirms tam iesniegs priekšlikumu ar definīciju "strukturālas reformas", kas būs tiesīgas saņemt ES finansiālo atbalstu. Šīm reformām būtu jārada Eiropas pievienotā vērtība, vajadzētu būt saistītām ar ES pilnvarām, jāsekmē Līgumos noteiktā kohēzijas mērķa sasniegšana un tās jāīsteno ar mērķi veicināt ilgtermiņa ieguldījumus, tostarp uzlabot valsts pārvaldes kvalitāti. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām vajadzētu būt tiešai piekļuvei šim instrumentam, lai tās saņemtu atbalstu saviem ieguldījumu un reformu projektiem, un tās kā partneri būtu jāiesaista ar šo instrumentu saistīto pasākumu izstrādē un īstenošanā;
35. atzinīgi vērtē Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas apņemšanos pārorientēt Eiropas pusgadu, padarot to par instrumentu, kas integrē Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM). Pamatojoties uz pārdomu dokumentu, Komisijai pirmajās 100 pilnvaru dienās būtu jāierosina izaugsmes un nodarbinātības veicināšanas ilgtermiņa stratēģija, kura aptver ilgtspējīgas attīstības mērķus un kuras izstrādē un īstenošanā kā partneri būtu jāiesaista vietējās un reģionālās pašvaldības;
36. vēlreiz pauž pārliecību, ka apņemšanās 25 % no ES budžeta atvēlēt klimata pārmaiņu ierobežošanai nav pietiekama, lai sasniegtu Parīzes nolīguma mērķus. Nākamajā finanšu shēmā vajadzētu meklēt iespējas, kā līdz vismaz 30 % paaugstināt to izdevumu īpatsvaru, kas paredzēti enerģētikas nozares, rūpniecības un transporta dekarbonizācijai un pārejai uz aprītes ekonomiku. Vienlaikus būtu jāmazina ES budžeta radītā oglekļa pēda, piemēram, pārtraucot valsts atbalstu fosilajam kurināmajam;
37. atbalsta Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas likto uzsvāru uz centieniem veicināt ES pāreju uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, izmantojot atbilstošas nozaru stratēģijas, kā arī ar jaunu Taisnīgas pārkārtošanās fondu, kam atvēlēti 4,8 miljardi euro, atbalstīt tos iedzīvotājus un reģionus, kurus visvairāk ietekmēs Eiropas ogļu ieguves reģionos īstenoto strukturālo pārmaiņu sociālās, sociāli ekonomiskās un ekoloģiskās sekas. Komiteja piekrīt viedoklim, ka šādam fondam vajadzētu būt cieši saistītam ar kohēzijas politikas programmām, bet tas jāfinansē no papildu līdzekļiem, nevis no kohēzijas politikas līdzekļiem, un būtu jānodrošina, ka reģioniem ir pietiekama rīcības brīvība saistībā ar konkurences politikas noteikumiem.
38. norāda, ka Eiropas Parlaments 2020. gada budžeta procedūrā ierosina divas sagatavošanas darbības saistībā ar "ogļu" pārejas reģioniem; ņemot vērā iepriekš minēto, uzskata, ka ir steidzami nepieciešams sagatavot pamatu Taisnīgas pārkārtošanās fondam, lai pēc 2020. gada nodrošinātu visefektīvāko, decentralizētāku finansiālo un politisko atbalstu;
39. uzsver, ka nākamajā programmā "Radošā Eiropa" jānodrošina pareizs līdzsvars starp tiem līdzekļiem, kas piešķirti nozīmīgiem liela mēroga projektiem, un finansējumu vietējā un reģionālā līmeņa, tostarp MVU, pasākumiem un darbībām; turklāt uzsver nepieciešamību nākamās DFS prioritātēs ciešāk iekļaut kultūru un kultūras mantojumu, gan visaptveroši integrējot to, gan veidojot sinerģiju ar citām programmām un politikas jomām;

40. uzsver, ka pašreizējā plānošanas periodā no ESI fondiem 14 miljardi EUR ir piešķirti platjoslas infrastruktūras izveidei. Tas neliedz sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku un citām attīstības bankām palielināt finansēšanas instrumentus (piemēram, aizdevumu finansējumu);
41. uzskata, ka Komisijas ierosinātie 9,2 miljardi euro Digitālās Eiropas programmai 2021.–2027. gadam ir absolūtais minimums, jo jāņem vērā, ka digitālā kohēzija ir neatņemama ES līgumā minētās teritoriālās kohēzijas sastāvdaļa; uzsver, ka Eiropas Savienībā ir jāmazina digitālo prasmi un digitālās infrastruktūras nepilnības, un norāda, ka ievērojami finanšu resursi ir jāpiešķir maksimālā intelekta attīstībai;
42. saistībā ar programmu “Tiesības un vērtības” aicina ES iestādes sadarbībā ar dalībvalstīm atbalstīt “Eiropas korespondentu” tīklu, lai informētu vietējās ievēlētās amatpersonas par Eiropas aktuālajiem jautājumiem un nodrošinātu tām rīkus, ar kuriem pēc iespējas labāk reaģēt uz iedzīvotāju vēlmēm; tas palīdzēs novērst iedzīvotāju atsveinātību no Eiropas jautājumiem;
43. atbilstoši Eiropas Parlamenta nostājai pret priekšlikumu regulai, ar ko izveido Patvēruma un migrācijas fondu, atkārtoti aicina noteikt, ka vietējās un reģionālās pašvaldības un to pārstāvības struktūras var tieši piekļūt finansējumam, ko nodrošinās pašreizējā Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (AMIF) pēctecis, un vēlreiz uzsver, ka ir svarīgi konsekventi piemērot partnerības principu; uzsver, ka ir steidzami jāpalielina šā fonda kopējais finansējums, lai nodrošinātu pietiekamus līdzekļus tā mērķu sasniegšanai un līdzsvarotu pieeju attiecībā uz visām ar migrāciju un integrāciju saistītajām darbībām un politikas virzieniem;
44. atbilstoši Eiropas Parlamenta nostājai pret priekšlikumu regulai, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu, aicina tematiskajā pilārā iekļaut arī vietējās un reģionālās pašvaldības, tām piešķirot tikpat nozīmīgu lomu kā pilsoniskajai sabiedrībai un paredzot īpašu budžetu 500 miljonu EUR apmērā;
45. uzdod Komitejas priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam, Padomes prezidentvalstij Somijai un Eiropadomes priekšsēdētājam.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas rezolūcija “Eiropas pusgada norise 2019. gadā un 2020. gada izaugsmes pētījums”

(2020/C 39/02)

Iesniegušās politiskās grupas: PPE, PSE, *Renew Europe*, EA un ECR

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK)

- ņemot vērā gan Eiropas Komisijas paziņojumu “2019. gada izaugsmes pētījums” ⁽¹⁾, gan 2019. gada Eiropas pusgada sākšanos,
- ņemot vērā Komitejas 2018. gada 10. oktobra rezolūciju par eurozonas ekonomikas politiku un saistībā ar 2019. gada izaugsmes pētījumu (GIP) ⁽²⁾ un ņemot vērā Komitejas 2019. gada 10. aprīļa atzinumu “Eiropas pusgads un kohēzijas politika: strukturālo reformu pielāgošana ilgtermiņa ieguldījumiem”,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta 2019. gada 13. marta rezolūciju par Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu: 2019. gada izaugsmes pētījums ⁽³⁾,
1. atzinīgi vērtē to, ka 2019. gada izaugsmes pētījumā galvenā uzmanība ir pievērsta ieguldījumiem un reformām, kas veicina ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, lai uzlabotu konkurētspēju un kohēziju dalībvalstu un reģionu starpā, kā arī to iekšienē, un koordinētu visu ES ieguldījumu politiku, tostarp kohēzijas politiku;
  2. uzsver: lai nodrošinātu līdzatbildību par Eiropas pusgada procesa strukturālajām reformām un to efektivitāti, tajā būtu oficiāli jāiesaista vietējas un reģionālās pašvaldības, pamatojoties uz partnerības un daudzlīmeņu pārvaldības ⁽⁴⁾ principiem un izmantojot RK priekšlikumu “Rīcības kodekss vietējo un reģionālo pašvaldību iesaistīšanai Eiropas pusgada norisēs” ⁽⁵⁾;
  3. norāda, ka izaugsme palēninās un ka tirdzniecības spriedze un bezlīguma *Brexit* risks rada nenoteiktību, kas kavē ieguldījumus. Tāpēc Komiteja aicina ES apsvērt iespēju veikt sākumposma pasākumus, lai veicinātu ES ieguldījumu programmas un atbalstītu tās jomas, ko bezlīguma *Brexit* varētu ietekmēt visvairāk;
  4. uzsver, ka publiskās investīcijas valstu līmenī ir ievērojami samazinājušās un joprojām ir pārāk zemas, jo īpaši valstīs, kuras krīze skārusi visvairāk; norāda, ka laikā, kad pastāv nopietni budžeta ierobežojumi, kārtējie izdevumi netika samazināti ne tuvu tik lielā mērā kā ieguldījumi; uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kas ir atbildīgas par vairāk nekā pusi publisko investīciju Eiropas Savienībā, vajadzēja nesamērīgi samazināt savus ieguldījumus ⁽⁶⁾;
  5. aicina Komisiju pirms Stabilitātes un izaugsmes pakta (SIP) reformu procesa, kas paredzēts 2020. gadā, sniegt novērtējumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta elastīguma klauzulu izmantošanu kopš 2015. gada. Komiteja uzskata, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta reformas rezultātā būtu jāpieņem skaidrāki noteikumi, kas palīdzēs izvairīties no procikliskas fiskālās politikas, nodrošināt saprātīgu un ilgtspējīgu parāda samazināšanu visneaizsargātākajām ekonomikām zemas inflācijas apstākļos, no SIP maksimālo apjomu uzskaites izslēgt valstu līdzfinansējumu kohēzijas politikas programmām un ieviest publiskās grāmatvedības “zelta likumu”, kas publiskajām iestādēm visos līmeņos nodrošinātu nepieciešamo fiskālo telpu, lai veiktu ilgtermiņa ieguldījumus, kas nepieciešami ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai;
  6. uzsver, ka dalībvalstīm ar pieejamu fiskālo telpu būtu jāveic publiskie ieguldījumi, kas vajadzīgi, lai veicinātu ilgtermiņa izaugsmi, kura mazinātu makroekonomisko nelīdzsvarotību ES un eurozonā;

⁽¹⁾ Komisijas 2018. gada 21. novembra paziņojums “2019. gada izaugsmes pētījums: stiprāka Eiropa globālas nenoteiktības apstākļos” (COM(2018) 770).

⁽²⁾ <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-03900-00-00-res-tra-lv.docx/content>

⁽³⁾ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0201_LV.html

⁽⁴⁾ Atzinums “Eiropas pusgads un kohēzijas politika: strukturālo reformu pielāgošana ilgtermiņa ieguldījumiem”, pieņemts vienprātīgi RK 2019. gada 10. aprīļa plenārsesijā <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-05504-00-00-ac-tra-lv.docx/content>.

⁽⁵⁾ <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2016-05386-00-00-ac-tra-lv.docx/content>

⁽⁶⁾ https://www.eib.org/attachments/efs/economic_investment_report_2018_key_findings_en.pdf

7. stingri atbalsta Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas apņemšanos pārorientēt Eiropas pusgadu kā instrumentu, kas integrē Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus;
8. principā atzinīgi vērtē Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas nodomu nākt klajā ar ilgtspējīgu Eiropas Investīciju plānu, lai nākamajā desmitgadē visā ES teritorijā atbalstītu investīcijas 1 triljona EUR apmērā, taču sagaida, ka tiks sniegts papildu skaidrojums par to, kā šis plāns ir saistīts it īpaši ar programmu *InvestEU* un kāda ir tā paredzētā ietekme uz ieguldījumiem ES reģionos un pilsētās. Komiteja atbalsta arī Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas nodomu nākt klajā ar zaļā finansējuma stratēģiju;
9. atbalsta arī Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas uzsvāru uz centieniem veicināt ES pāreju uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, izmantojot atbilstošas rūpniecības stratēģijas, kā arī ar jaunu Taisnīgas pārejas fondu atbalstīt tos iedzīvotājus un reģionus, kurus šī pāreja ietekmē visvairāk. Komiteja iestājas par to, ka šādam fondam jo īpaši vajadzētu mazināt Eiropas ogļu ieguves reģionos īstenoto strukturālo pārmaiņu sociālās un sociāli ekonomiskās sekas, kā arī ietekmi uz vidi;
10. uzsver, ka Eiropas Savienības pārrunātajiem un noslēgtajiem tirdzniecības nolīgumiem būtu jāveicina ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana;
11. norāda, ka konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošanas temps joprojām ir lēns un nevienmērīgs, un uzskata, ka tas ir arī līdzatbildības trūkuma un nepietiekamas administratīvās un institucionālās spējas rezultāts; uzsver, ka 2019. gadā no atsevišķajiem ieteikumiem, kas iekļauti konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos (apakšieteikumi), 137 ieteikumi bija vai nu tieši/netieši adresēti vietējām un reģionālajām pašvaldībām, vai arī tiem bija teritoriāla ietekme; to ir vairāk salīdzinājumā ar 120 apakšieteikumiem 2018. gadā un pašlaik tie veido 62 % no visiem 2019. gada apakšieteikumiem⁽⁷⁾. 112 no šiem apakšieteikumiem bija vērsti uz to, lai novērstu šķēršļus ieguldījumiem, to ir vairāk salīdzinājumā ar 79 apakšieteikumiem 2018. gadā, kas izriet no tā, ka šogad Eiropas pusgads ir vairāk koncentrēts uz ieguldījumiem, savukārt 26 bija vērsti uz vietējo un reģionālo pašvaldību administratīvās spējas uzlabošanu un bija adresēti 17 dalībvalstīm. Komiteja uzsver, ka šajos secinājumos ir uzsvērtā vietējo un reģionālo pašvaldību loma Eiropas pusgada mērķu sasniegšanā, kas nav pietiekami atzīta Eiropas pusgada pārvaldības procesā;
12. uzsver, ka 55 apakšieteikumos, kas iekļauti 2019. gada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos, tika pievērsta uzmanība vietējo un reģionālo pašvaldību lomai Eiropas sociālo tiesību pilāra īstenošanā. Tā kā sociālās atšķirības bieži ir saistītas ar reģionālajām atšķirībām, tās būtu rūpīgi jāanalizē ziņojumos par valstīm un valstu reformu programmās. Komiteja atgādina, ka RK sadarbībā ar *Eurostat* ir sniegusi ieguldījumu metodoloģiskā pētījumā par to, kā veidot Eiropas reģionālo sociālo rezultātu pārskatu, ko Eiropas pusgada kontekstā varētu izmantot, lai uzraudzītu progresu Eiropas sociālo tiesību pilāra jomā, un aicina jauno Komisiju turpināt atbalstīt šo procesu;
13. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas daudzgadu novērtējumu par konkrētai valstij adresēto ieteikumu īstenošanu, kas liecina, ka vairāk nekā divas trešdaļas no konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem, kas sniegti līdz 2018. gadam, ir īstenoti ar vismaz "nelielu progresu"⁽⁸⁾, taču atkārtoti pauž nožēlu par pastāvīgo pārredzamības trūkumu attiecībā uz kritērijiem, uz kuriem ir balstīts šāds novērtējums;
14. atzinīgi vērtē ziņojumos par valstīm (D pielikums) iekļautās pamatnostādnes par ESI fondu 2021.–2027. gadam plānošanu; tomēr norāda, ka pamatā esošā reģionālo atšķirību analīze joprojām ir nepietiekama, arī tāpēc, ka tās sagatavošanā nav iesaistītas vietējās un reģionālās pašvaldības, kā liecina RK veiktā aptauja uzreiz pēc ziņojumu par valstīm publicēšanas;
15. uzsver, ka Eiropas pusgadā katru gadu būtu jānovērtē ieguldījumu politikas īstenošanas stāvoklis; uzsver, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ar savu pārstāvības organizāciju starpniecību būtu jāiesaista šajā novērtējumā no ziņojumu par valstīm publicēšanas brīža, tostarp dialogā starp atbildīgo Komisijas priekšsēdētāja vietnieku un dalībvalstīm;
16. uzsver, ka vietējo un reģionālo pašvaldību strukturētas un pastāvīgas līdzdalības Eiropas pusgada norisēs trūkums, jo īpaši valstu reformu programmu izstrādē un īstenošanā, rada asimetriju starp Eiropas pusgadu, kas ir centralizēts un lejupējs, un kohēzijas politiku, kuras pārvaldība ir dalīta un decentralizēta. Komiteja ierosina risināt šo jautājumu steidzamības kārtā, pašreizējo rīcības kodeksu partnerības jomā attiecinot arī uz Eiropas pusgada politikas noteikšanas mehānismu;

⁽⁷⁾ RK, 2019. gada Eiropas pusgads. Konkrētām valstīm adresēto ieteikumu teritoriālā analīze (<https://portal.cor.europa.eu/europe2020/Pages/welcome.aspx#>)

⁽⁸⁾ Komisijas paziņojums par 2019. gada konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem, 3. lpp. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1560257977630&uri=CELEX%3A52019DC0500>

17. norāda, ka valsts reformu programma (VRP) ir arī vienīgais dokuments, kurā ikviena Eiropas Savienības dalībvalsts katru gadu informē Eiropas Komisiju par konkrētajām rīcībpolitikām, ko dalībvalsts plāno īstenot, lai sasniegtu kopējos mērķus, nodrošinātu publisko finanšu ilgtspēju un veiktu strukturālās reformas, kā arī par priekšlikumiem, kā sasniegt izaugsmes un nodarbinātības mērķus, ņemot vērā Eiropas pusgada ieteikumus un stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītos desmitgades apakšmērķus. Tāpēc, pilnībā piemērojot daudzlīmeņu pārvaldības principu, reģioniem būtu jāpiedalās VRP izstrādē; vairākās dalībvalstīs tas jau notiek, izmantojot VRP kā mehānismu, ar ko integrēti plānot vietējā līmeņa pasākumus, ņemot vērā arī jauninājumus, kas pasākumu saskaņošanai ar Eiropas pusgadu ieviesti ES regulās attiecībā uz 2021.–2027. gada plānošanas periodu; šajā sakarā atgādina, ka RK ir izstrādājusi Eiropas reģionālo sociālo rezultātu pārskatu⁽⁹⁾, atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu Eiropas pusgada procesā iekļaut reģionālo dimensiju sociālo rezultātu pārskatā un cer uz tā ātru īstenošanu;
18. atkārtoti pauž bažas, ka saistībā ar ES ekonomikas pārvaldību un iespējamo atbalstu no ES programmām, tādām kā ierosinātā reformu atbalsta programma, Eiropas Komisija joprojām nav sniegusi "strukturālo reformu" definīciju. Atbilstoši subsidiaritātes principam to strukturālo reformu tvērumā, uz kurām attiecas ES atbalsts, būtu jāiekļauj tikai tās politikas jomas, kas attiecas uz ES līguma mērķu īstenošanu un ir tieši saistītas ar ES kompetenci;
19. sagaida, ka Eiropas pusgads nodrošinās plašu, koordinētu un integrētu ES reakciju uz demogrāfisko pārmaiņu nelabvēlīgo ietekmi, jo īpaši, pastiprinot kohēzijas politikas efektivitāti un veicinot reģionālās stratēģijas, sevišķi tās, kuru mērķis ir attīstīt viedas un konkurētspējīgas lauku teritorijas;
20. norāda, ka konkrētai valstij adresētajos ieteikumos mājokļu tirgus ir raksturots kā kritiski svarīgs finanšu stabilitātes nodrošināšanai un ka vairākās dalībvalstīs pieaugoša problēma ir pienācīgu un cenu ziņā pieejamu mājokļu trūkums. Šī analīze ir vēl viens arguments, lai izvērtētu nepieciešamību pēc Eiropas mājokļu programmas, atstājot dalībvalstīm plašu rīcības brīvību to atbildības jomā⁽¹⁰⁾;
21. uzsver, ka multilaterālisms un uz noteikumiem balstīta globālā kārtība ir ES interesēs un ir jāaizstāv. Tādēļ Komiteja atzinīgi vērtē iniciatīvas, kuru mērķis ir cīnīties par vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem un stingri vērsties pret valstīm, kuras konkurē, izmantojot dempingu, deregulāciju vai subsidēšanu; tomēr brīdina, ka ES iekšējās konkurences politikas noteikumi ir daudz stingrāki, nekā tas ir starptautiskā līmenī, un tāpēc pastāv risks, ka Eiropas uzņēmumi pasaules mērogā varētu nonākt neizdevīgā stāvoklī;
22. uzskata, ka sarunām par brīvās tirdzniecības nolīgumiem cita starpā vajadzētu būt balstītām uz informāciju par reģionālās ietekmes novērtējumiem, jo tie palīdzētu savlaicīgi identificēt un kvantificēt iespējamo asimetrisko ietekmi uz Eiropas reģioniem, lai varētu nodrošināt ātru publiskās politikas reakciju;
23. atbalsta Eiropadomes aicinājumu⁽¹¹⁾ veidot integrētu politikas pieeju saistībā ar to, ka jāpadziļina un jāstiprina vienotais tirgus, jāizstrādā rūpniecības politika, kas der nākotnei, jārisina digitālās revolūcijas jautājumi un jāgādā par tainīgu un efektīvu nodokļu sistēmu;
24. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas augsta līmeņa grupas ziņojumu par Eiropas rūpniecības nākotni⁽¹²⁾, kurā izklāstīts ilgtermiņa redzējums par Eiropas rūpniecības stratēģiju un uzsvērta šādas stratēģijas reģionālā dimensija;
25. atkārtoti aicina stiprināt ES atbalstu Eiropas mēroga un starpreģionālai sadarbībai, kas vērsta uz sinerģijas veidošanu un kritiskās masas sasniegšanu līdzfinansēšanā inovācijai rūpniecības vērtību ķēdēs visā Eiropā, kā arī uz aprites un oglekļa ziņā neitrālas ekonomikas potenciāla īstenošanu;
26. atzīst, ka Eiropas ekonomikas un rūpniecības konkurētspējas pamatā ir MVU uzņēmējdarbības un inovācijas potenciāls; aicina Eiropas Komisiju un Padomi, izstrādājot ES ilgtermiņa ekonomikas stratēģijas, ņemt vērā MVU īpašās vajadzības, tostarp pasākumus, kas paredzēti, lai novērstu pašreizējos šķēršļus brīvai preču un pakalpojumu aprītei ES vienotajā tirgū, kuri īpaši kavē Eiropas MVU izaugsmi;

⁽⁹⁾ https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/European%20Regional%20Social%20Scoreboard/European-Regional-Social-Scoreboard.pdf?_cldee=bWF0dGhpZXUuaG9ybnVuZ0Bjb3luZXVyY3BhLmV1&recipientid=contact-09d0f0455cf2e4118a29005056a05119-28d790990cbf4dccc890968d369dec000&esid=8685471a-6dd4-e911-8116-005056a043ea

⁽¹⁰⁾ "Eiropas Reģionu komitejas priekšlikumi par jauno ES likumdevēja mandātu", 20. punkts, 2019. gada 27. jūnijs, <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2019-02550-00-01-res-tra-lv.docx/content>.

⁽¹¹⁾ Kā norādīts Eiropadomes 2019. gada 20. jūnija secinājumos <https://www.consilium.europa.eu/media/39953/20-21-euco-final-conclusions-lv.pdf>

⁽¹²⁾ Publicēts 2019. gada 26. jūnijā https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/industry-2030_en#vision2030

27. uzsver, ka vietējā un reģionālā līmeņa publiskā iepirkuma uzlabošana nodrošinātu ievērojamu konkurētspējas un efektivitātes pieaugumu. To apstiprina RK analītiskais darbs, kurš parāda, ka pašreizējo publiskā iepirkuma noteikumu sarežģītība un pārmērīgas reglamentēšanas tendences daudzās dalībvalstīs palielina kļūdu iespējamību un ar tām saistītās tiesvedības risku, kas savukārt daudzām vietējām un reģionālajām pašvaldībām liek izmantot uz pārmērīgu izvairīšanos no riska vērstas stratēģijas;
28. uzdod Komitejas priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam, Padomes prezidentvalstij Somijai un Eiropadomes priekšsēdētājam.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

ATZINUMI

REĢIONU KOMITEJA

RK 136. PLENĀRĀ SESIJA, 7.10.2019.–9.10.2019.

Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ieteikumi par veiksmīgu reģionālās attīstības stratēģiju veidošanu laikposmam pēc 2020. gada"

(2020/C 39/03)

Ziņotājs: Adam Struzik (PL/PPE), Mazovijas vojevodistes maršals

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Vispārīgas piezīmes

1. sniedz ieteikumus efektīvai reģionālās attīstības stratēģijas plānošanai laikposmam pēc 2020. gada un to dara, pamatojoties uz reģionu stratēģiskās situācijas īpatnību analīzi, ņemot vērā grūtības, ar kurām saskaras reģioni, un izmantojot līdzšinējo kohēzijas politikas pieredzi;
2. uzsver, ka sniegtajos ieteikumos ir iekļautas tikai prioritāras ieguldījumu jomas, kā arī pamatnosacījumi efektīvām reģionālās attīstības stratēģijām;
3. norāda, ka, ņemot vērā faktiskās vajadzības, vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir nepieciešamas skaidri noteiktas vidēja termiņa un ilgtermiņa attīstības stratēģijas, kuru pamatā ir gan paredzamās tendences un grūtības, gan specifiskas teritoriālās iezīmes;
4. atgādina, ka teritorijas (reģiona, vojevodistes, novada un pagasta) stratēģiskās plānošanas būtība ir tās darbības un attīstības procesu optimizācija, kas paredz reģionālo faktoru un resursu ilgtspējīgu pārveidošanu precēs un pakalpojumos;
5. vērš uzmanību uz to, ka attīstības stratēģijas ir viens no svarīgākajiem reģionālās un vietējās pārvaldības instrumentiem. Tie ir dokumenti, kas nosaka lēmumu un darbību virzienu, lai definētu mērķus un prioritātes ciešā saistībā ar Eiropas attīstības redzējumu;
6. konstatē, ka reģionālās attīstības stratēģijas un pārdomātas specializācijas stratēģijas šajā sakarā ir svarīgs instruments, kas nodrošina nozaru instrumentu sinerģiju un savstarpējo papildināmību un pienācīgi iesaista ieinteresētās personas saskaņā ar attiecīgajai teritorijai raksturīgu pieeju ekonomikas, sociālajai un teritoriālajai attīstībai;
7. vērš uzmanību uz Eiropas pusgada neatbilstību kohēzijas politikas mērķiem. Kohēzijas politika ir atsevišķa politika, un pastāvīgi ir jātiecas sasniegt Līgumā noteikto (ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas) mērķi. Šajā nolūkā ir jāpārbauda, cik lielā mērā savstarpēji saskaņoti ir konkrētai valstij adresēti ieteikumi un kohēzijas programmas, un jāpievērš uzmanība valstu, reģionālo un vietējo pārvaldes iestāžu sadarbības nozīmei kā valstu reformu programmās, tā arī kohēzijas programmās;

1. ieteikums: stratēģiska reģionālā plānošana kā veiksmīgas attīstības sākums

8. atgādina, ka Eiropas Savienības ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšana ir viens no galvenajiem ES mērķiem saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD);
9. uzsver, ka kohēzijas politikā stratēģiskie mērķi, kas nosprausti grūtību pārvarēšanai Eiropas un pasaules līmenī, būtu jāapvieno ar ilgtermiņa reģionālās un vietējās attīstības stratēģijām dalībvalstīs un to īstenošanu uz vietas;

10. uzsver, ka daudzajām grūtībām, ar kurām saskaras pilsētas un reģioni, ir spēcīga teritoriālā dimensija, jo to ietekme sniedzas ārpus administratīvajiem apgabaliem un robežām. Tādēļ Komiteja norāda, ka administrācija, kas atbild tikai par attiecīgo teritoriju, nevar viena pati pārvarēt ar attīstību saistītās grūtības, bet saskaņā ar subsidiaritātes principu, kurš nostiprināts Līguma par Eiropas Savienību (LES) 5. panta 3. punktā, katras administrācijas kompetencē ir pilnīgi autonomi noteikt savai kopienai paredzētas attīstības politikas virzienu un redzējumu;
11. uzsver, ka teritoriālās stratēģijas ir svarīgas, lai ieguldījumi tiktu novirzīti integrētā un koordinētā veidā. "Integrēti" nozīmē, ka visi pārvaldības līmeņi – sākot no vietējā līdz pat Eiropas līmenim – sadarbojas, lai sasniegtu attiecīgās teritorijas mērķus. "Koordinēti" nozīmē, ka ar dažādiem finansējuma avotiem savstarpēji papildinošā veidā tiek sekmēti vieni un tie paši saskaņotie teritoriālie mērķi;
12. uzsver, ka ļoti svarīgi ir finansiālus un stratēģiskus lēmumus pamatot ar pašreizējiem sociālekonomiskās attīstības rādītājiem. Priekšlikumi, kas paredzēti 2021.–2027. gada finanšu shēmai, pamatojas uz 2014.–2016. gada datiem, un tas būtiski izkropļo priekšstatu par pašreizējo sociālekonomisko situāciju reģionos. Analizējamie rādītāji būtu jāņem par periodu, kas nepārsniedz pēdējos trīs gadus pirms finansēšanas perioda, proti, par 2017.–2019. gadu;
13. uzsver, ka turpmākās attīstības politikas veidošanā, jo īpaši saistībā ar Eiropas Savienības daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2021.–2027. gada un turpmākajām finanšu perspektīvām, ir jāņem vērā pašreizējais statistikas iedalījums. Tādēļ Komiteja aicina Eiropas Komisiju, lai tā, izstrādājot DFS, rūpīgi apsvērtu savu pieeju iepriekš minētajā jomā;
14. vērš uzmanību uz to, ka, strādājot pie koncepcijas maiņas un ieteikumu īstenošanas, būtu jāiesaista Eurostat, kam būtu vairāk jācenšas uzlabot datu vākšanas un apstrādes sistēmu; šie dati palīdz pielāgoties jaunajām vajadzībām un uzlabot sadarbību, vienlaikus palielinot datu iegūšanas lietderīgumu;
15. atgādina, ka IKP ir mēraukla ražošanai, bet tas neizsaka vides ilgtspēju, resursu izmantošanas efektivitāti, sociālo iekļaušanu un sociālo progresu kopumā. Šajā kontekstā Komiteja norāda, ka ir jāiekļauj papildu rādītāji, kas godīgāk un skaidrāk raksturo dzīves kvalitāti un papildinās tādu rādītāju kā IKP;
16. aicina izstrādāt skaidrus un izmērāmus rādītājus, kas ņemtu vērā klimata pārmaiņas, bioloģisko daudzveidību, resursu izmantošanas efektivitāti un sociālo iekļaušanu; turklāt Komiteja mudina ieviest rādītājus, kas ciešāk pievērstos māsaimniecību situācijai un atspoguļotu to ienākumus, patēriņu un labklājību;

2. ieteikums: ilgtspējīgas attīstības mērķi kā pamats pilsētu un reģionu ilgtermiņa stratēģijai

17. atgādina, ka gan stratēģija "Eiropa 2020", gan vienotais stratēģiskais satvars nodrošināja pamatnostādnes un pamatprincipus partnerības nolīgumu un programmu sagatavošanai 2014.–2020. gada kohēzijas politikas periodā un gādāja jo īpaši par koordināciju starp Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem) un citiem instrumentiem;
18. norāda, ka Eiropas Savienības līmenī vajag izstrādāt ilgtermiņa politikas satvaru, kas aizstātu stratēģiju "Eiropa 2020" un ļautu izstrādāt valsts un reģionālās vai vietējās stratēģijas, kuras sekmētu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu, un kas ņemtu vērā arī ieguvumus, kurus kopīgu problēmu risināšanai sniedz pārrobežu partnerības izveide;
19. atzinīgi vērtē ES pārdomu dokumentu "Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā" un aicina Komisiju un Eiropadomi politiskajā darba kārtībā atzīt, ka ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un tās 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošana ir prioritāte, un to izvirzīt par vispārējo mērķi nākamajā Eiropas Savienības stratēģiskajā plānā 2019.–2024. gadam un turpmāk;
20. atgādina, ka ilgtspējīgas attīstības mērķu un saistīto politikas stratēģiju īstenošana būtu jānosaka saskaņā ar daudzlīmeņu pārvaldības principu, iesaistot visus pārvaldes līmeņus un attiecīgās interesētās personas un radot diferencētu mērķu kopumu valsts, reģionālajā un vietējā līmenī;
21. vērš uzmanību uz to, ka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķos nav iekļauts konkrēts reģionālais mērķis, kas būtu saistīts ar LESD mērķiem, kuri attiecas uz ilgtspējīgas reģionālās attīstības nodrošināšanu Eiropas Savienībā un atšķirību mazināšanu starp dažādu reģionu attīstības līmeņiem, lai tādējādi neviens apgabals netiktu atstāts novārtā;
22. iesaka pilsētām un reģioniem ilgtspējīgas attīstības mērķus ņemt vērā kā vadošo principu reģionālo vai vietējo attīstības stratēģiju izstrādē, jo īpaši ņemot vērā to, ka stratēģija ilgtspējīgas Eiropas veidošanai līdz 2030. gadam joprojām nav izstrādāta. Tāpēc arī pilsētām un reģioniem kā lēmumu pieņēmējiem, kas ir vistuvāk iedzīvotājiem, uzņēmumiem un vietējām kopienām, jā rūpējas par to, lai ilgtspējīgas attīstības mērķi atbilstu konkrētajiem apstākļiem uz vietas;

3. ieteikums: pilsētām un reģioniem savas reģionālās attīstības stratēģijas būtu jābalsta uz rūpīgu perspektīvas novērtējumu

23. uzsver: lai izstrādātu efektīvas reģionālās attīstības stratēģijas, ir jāņem vērā nākotnes tendences. Tāpēc ilgtermiņa plānošana, prognozes un citas stratēģiskas prognozēšanas metodes ir svarīgi instrumenti turpmākās reģionālās politikas veidošanai;
24. uzsver: lai ES līmenī gūtu panākumus, reģionālās attīstības stratēģijas laikposmam pēc 2020. gada ir jāsaista ar jauno teritoriālās attīstības programmu;
25. atzīmē, ka galvenās turpmākās attīstības grūtības, kas jāpārvar reģionālo stratēģiju ietvaros, ir saistītas ar megatendencēm un vides pārmaiņām, un tas būtiski ietekmēs ekonomiku un sabiedrību visos Eiropas Savienības reģionos;
26. uzsver, ka tehniskās pārmaiņas būtiski ietekmēs sociālekonomisko attīstību, ņemot vērā to, ka automatizācijas un mašīn-mācīšanās tehnoloģijas var būtiski ietekmēt darba tirgus. Turklāt daudzas jaunās tehnoloģijas var sniegt labumu lauku apvidiem, samazinot to problēmas, kas saistītas ar zemu iedzīvotāju blīvumu un lieliem attālumiem;
27. norāda: lai izmantotu jaunās tehnoloģijas, būtiski ir izveidot tehnisko pamatinfrastruktūru. Tomēr daudzas jauno tehnoloģiju sniegtās priekšrocības neparādās automātiski, bet gan prasa savstarpēji papildinošus politikas pasākumus, lai, piemēram, nodrošinātu cilvēkiem vajadzīgās tehnoloģiju lietošanas;
28. uzsver, ka ir pilnībā jāīsteno Eiropas sociālo tiesību pilārs. Lai gan sociālais progress Eiropas Savienībā ir redzams, visos pārvaldības līmeņos efektīvāk jāīsteno sociālā pilāra principi. Sociālajam fondam ir svarīga loma kā saiknei starp sociālā pilāra mērķiem un reģionālajām vajadzībām pēc pasākumiem un ieguldījumiem reģiona attīstībā, piemēram, lai nodrošinātu nepieciešamo prasmi pieejamību;
29. konstatē, ka saistībā ar digitalizāciju rodas pārmaiņas darba tirgū. Šajā sakarā Komiteja aicina izstrādāt jaunus uzņēmējdarbības modeļus, kas nepārkāpj darba tiesības, un jaunus nodarbinātības veidus, kuri garantē taisnīgas algas, sociālo nodrošinājumu un aizsardzību pret diskrimināciju;
30. norāda uz nepieciešamību saskaņot pilsētplānošanu, ņemot vērā aspektus, kas saistīti ar pielāgošanos klimata pārmaiņām. Komiteja arī atgādina, ka telpiskā plānošana ir ļoti svarīga, lai mazinātu risku, ko rada ekstremālu laikapstākļu un dabas katastrofu skaits pieaugums;
31. uzsver, ka zaļā un zilā infrastruktūra ir svarīga, lai mazinātu klimata pārmaiņas un pielāgotos tām, kā arī lai apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu. Turklāt Komiteja aicina dalībvalstis un reģionālās un vietējās pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesā un stratēģiskajos dokumentos ņemt vērā bioloģisko daudzveidību;
32. ir sarūgtināta, ka Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) ir svītrots no Kopīgo noteikumu regulas. Kopā ar atšķirīgiem noteikumiem nozaru regulās tas traucēs koordinēt ar pielāgošanos klimata pārmaiņām un ar bioloģisko daudzveidību saistītus pasākumus, kā arī vispārējās stratēģijas starp fondiem un sadarbības struktūras reģionālajā līmenī;
33. uzsver, ka ietekme uz vidi ir jāņem vērā no infrastruktūras stratēģiskās plānošanas sākuma un ka pareizi jāpiemēro attiecīgie stratēģiskie vides novērtējumi un ietekmes uz vidi novērtējumi, jo tas arī samazinās problēmu rašanos vēlāk – projekta apstiprināšanas un īstenošanas posmā;
34. norāda, ka teritoriālajā pieejā ir jāņem vērā reģionālā un vietējā identitāte, un atgādina, ka individuālo kopienu tiešā atbildībā un kompetencē ir noteikt rīcībpolitikas atbilstīgi savām teritoriālajām, sociālajām un kultūras īpatnībām. Ir vērts atzīmēt, ka katram reģionam ir savas unikālas iezīmes, kas ir svarīgs attīstības un krīžu pārvarēšanas faktors;
35. kritizē faktu, ka stratēģijā "Eiropa 2020" attiecībā uz Eiropas Savienības turpmāko attīstību nebija ņemta vērā kultūra. Šajā sakarā Komiteja aicina gādāt par to, lai kultūra kopā ar tās iestādēm un vietām tiktu atzīta par stratēģisku jomu nākamajā stratēģijā un politikas plānošanā. Šajā kontekstā Komiteja aicina reģionus, kas savu kultūras mantojumu uzskata par īpaši spēcīgu priekšrocību, to ņemt vērā pārdomātās specializācijas stratēģijās;

4. ieteikums: ieguldījumi institucionālo un administratīvo spēju veidošanā – efektīvas publisko līdzekļu izlietošanas priekšnoteikums

36. uzsver, ka veiksmīga integrēta politikas veidošana ir lielā mērā atkarīga no valsts un reģionālo pārvaldes iestāžu darba kvalitātes, savukārt institucionālās un administratīvās spējas ir galvenais pienācīgas ESI fondu programmu pārvaldības faktors, kā arī vispār svarīgs ekonomiskās labklājības veicināšanas faktors;
37. uzsver: daudzi pētījumi liecina, ka publisko izdevumu lietderīgums ir vairāk saistīts ar labu pārvaldību un iestādes produktivitāti, nevis ar makroekonomiskiem faktoriem. Tāpēc atdeve no ieguldījumiem tieši korelē ne vien ar ieguldījumu līmeni, bet arī ar pārvaldības kvalitāti;
38. atzīst, ka vadība (un pārvaldība kopumā) ir galvenais elements, kas ļauj sekmīgi īstenot reģionālās un vietējās attīstības stratēģijas. Tādēļ RK konstatē, ka gan Eiropas Savienībai, gan arī pilsētām un reģioniem ir vajadzīgi vadītāji, kuri nebaidās iezīmēt savu apgabalu attīstības redzējumu un iekļaut to attīstības stratēģijās. Reģionālo pašvaldību darbība ir obligāts priekšnosacījums reģiona attīstībai;
39. aicina pienācīgi atbalstīt iedzīvotāju digitālo prasmju un kompetenču attīstīšanu visos izglītības līmeņos. Komiteja atzīst, ka darba ņēmēju digitālo prasmju attīstīšana Eiropas Savienībā ir vajadzīga, lai reaģētu uz pārmaiņām darba tirgū un novērstu prasmju trūkumu vai atšķirības;

5. ieteikums: fondu un citu dalībnieku sinerģijas veicināšana

40. atgādina, ka kohēzijas politikai, tāpat kā visām Eiropas Savienības politikas jomām, ir jāveicina Līgumos noteiktu galveno mērķu sasniegšana. Turpretī ar citām Eiropas Savienības rīcībpolitikām ir jāveicina arī Līguma mērķu sasniegšana kohēzijas politikas jomā;
41. norāda, ka, neraugoties uz katra ESI fonda konkrētajiem uzdevumiem, kas ir paredzēti Līgumā un joprojām ir aktuāli, kopā tie ļauj sasniegt kohēzijas politikas mērķus, bet katrs no šiem fondiem veicina pārējo fondu uzdevumu izpildi;
42. uzsver: lai radītu sinerģiju un palielinātu dažādo instrumentu ietekmi un efektivitāti, jau pašā plānošanas procesa sākumā ir būtiski pielāgot stratēģijas un pasākumus, kā arī sadarbību starp dažādiem dalībniekiem;
43. norāda uz to, cik svarīga ir publiskā iepirkuma pārredzamība un stratēģiska izmantošana visos pārvaldes līmeņos, jo īpaši attiecībā uz skaidriem un nepārprotamiem principiem. Šajā sakarā vajadzētu izvairīties no atšķirībām starp dalībvalstīm, dažādiem pārvaldes līmeņiem vai dalībvalstīm un Eiropas Komisiju, kā arī samazināt administratīvo slogu;
44. uzskata, ka iniciatīvām, stratēģijām, rīcības plāniem, kā arī publiskajām un privātajām partnerībām, kas vietējā un reģionālajā līmenī tiek īstenotas zinātnē, tehnoloģijā, inženierzinātnēs, mākslā un matemātikā (STEAM), var būt nozīmīga loma visā Eiropā pastāvošu attīstības atšķirību mazināšanā. STEAM izglītības uzskatīšana par vietējo un reģionālo prioritāti, kā arī prioritātes noteikšana sadarbības iniciatīvām un ieguldījumiem to izvērsšanā var būtiski ietekmēt intelektuālā darbaspēka emigrācijas nelabvēlīgo seku mazināšanu;

6. ieteikums: teritoriālā sadarbība funkcionālajos apgabalos

45. konstatē, ka administratīvās robežas bieži vien neatbilst ekonomikas saiknēm, kas pastāv visā apgabalā. Piemēram, saikne var pastāvēt starp pilsētām un apkārtējiem piepilsētu rajoniem, starp lauku un pilsētu teritorijām vai kaimiņu reģioniem dažādās valstīs;
46. uzsver, ka gandrīz katrā ar attīstību saistītajā jautājumā teritoriālā ietekme pārsniedz vietējo mērogu un administratīvās robežas un ka lēmumi dažādos līmeņos jāpieņem kopīgi. Pirms šo lēmumu pieņemšanas jānotiek kopīgam dialogam jau pašā sākumā, cenšoties rast atbildes uz šiem jautājumiem;
47. norāda, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš tālākiem, perifēriem, mazapdzīvotiem, pierobežā esošiem, izolētiem un tādiem reģioniem, kuri saskaras ar īpašām grūtībām, it īpaši kalnu un salu reģioniem, un dažkārt atpaliek attīstības ziņā, un jo sevišķi jāpievēršas to savienojamības uzlabošanai un saikņu veidošanai starp tiem;
48. iesaka izstrādāt kopīgas stratēģijas funkcionālajiem apgabaliem un iespēju robežās pielāgot attiecīgās stratēģijas un programmas;

7. ieteikums: sadarbības projekti ar kaimiņos esošu valstu nacionālo vai reģionālo ESI fondu programmām

49. iesaka vadošajām iestādēm pilnībā izmantot iespējas, ko paver Kopīgo noteikumu regula attiecībā uz kohēzijas politiku (Eiropas Komisijas priekšlikuma 57. panta 4. punkts), lai plānotu reģionālās un pārrobežu sadarbības projektus ar reģionālajām ESI fondu programmām ar mērķi pievērsties pārrobežu funkcionālajiem apgabaliem. Lai nodrošinātu papildināmību un izvairītos no dublēšanās, šādu projektu izstrādē ir vajadzīga arī cieša koordinācija ar attiecīgajām *Interreg* programmām;
50. atkārtoti pauž atbalstu ierosinātajam Eiropas pārrobežu mehānismam, kas būtu ārkārtīgi svarīgs, lai novērstu šķēršļus un trūkumus pārrobežu sadarbības jomā;
51. uzsver, ka svarīgi ir, lai Eiropas Savienība sāk īstenot īstu kultūras diplomātijas stratēģiju. Šajā nolūkā ir jāveicina mākslas un kultūras sakari un apmaiņa starp Eiropas Savienības reģioniem, jo īpaši tālākajiem reģioniem, un trešām valstīm, kā arī jāveic pasākumi, kas atvieglotu māksliniekiem ceļošanu uz trešām valstīm un savas daiļrades prezentēšanu šajās valstīs, un otrādi;

8. ieteikums: teritoriālās pieejas veicināšana, pilnībā izmantojot tādu integrētu instrumentu potenciālu kā sabiedrības virzīta vietējā attīstība un integrēti teritoriālie ieguldījumi

52. uzsver, ka kohēzijas stiprināšanai reģionālajā un vietējā (tostarp pārrobežu) līmenī ir vajadzīga augšupēja, vietējiem apstākļiem pielāgota pieeja, kas ļauj izstrādāt atbilstīgus risinājumus uz vietas;
53. iesaka visu programmu ietvaros izstrādāt teritoriālās stratēģijas. Šajā kontekstā RK uzsver, ka vairāku fondu finansētas programmas sniedz pievienoto vērtību, un mudina funkcionālajos apgabalos plašāk izmantot teritoriālos instrumentus;
54. uzsver, ka sabiedrības virzītai vietējai attīstībai ir liela nozīme kā īpašam instrumentam, ko var izmantot zemākajā pārvaldes līmenī un kas papildina cita veida atbalstu vietējā līmenī;
55. norāda, ka vietējo kopienu un visu vietējo publisko un privāto dalībnieku dalība, apspriešanās un sadarbība ir īpaša sabiedrības virzītas vietējās attīstības pievienotā vērtība, kas nodrošina vietējo un specializēto zināšanu izmantošanu, kā arī reģionu īpašo vajadzību ņemšanu vērā;
56. vērš uzmanību uz pārdomātas specializācijas svarīgo lomu reģionālo inovācijas sistēmu stiprināšanā, zināšanu apmaiņā starp reģioniem un sinerģijas palielināšanā, jo īpaši ar Eiropas pētniecības finansējuma palīdzību.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Labāka komunikācija par kohēzijas politiku”

(2020/C 39/04)

Ziņotājs: Adrian Ovidiu Teban (RO/PPE), Kudžiras pilsētas mērs**IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Vispārīgi apsvērumi

1. norāda, ka kohēzijas politikai tiek veltīta aptuveni trešdaļa no ES budžeta – 2014.–2020. gada plānošanas periodā tai novirzīts 351 miljards EUR. Reģioniem un dalībvalstīm tā ir ilgtermiņa ieguldījumu sistēma, kas nodrošina uzticamāku plānošanu nekā valsts gada vai divgadu budžeta veidošana;
2. norāda, ka ESI fondu redzamības palielināšana var palīdzēt uzlabot priekšstatu par kohēzijas politikas efektivitāti un stiprināt iedzīvotāju uzticēšanos Eiropas projektam; tomēr ir nepieciešama konsekventa komunikācija – ne tikai lejupējā komunikācija par konkrētajiem ESI fondu rezultātiem, bet arī augšupēja komunikācija, kas nodrošinātu vietējo pašvaldību un ieinteresēto personu informēšanu par finansēšanas iespējām un papildus arī palielinātu sabiedrības līdzdalību īstenošanas procesos;
3. uzskata, ka principā komunikācijai jābūt politikas veidošanas un īstenošanas neatņemamai daļai. Ir ļoti svarīgi, lai, neraugoties uz atšķirīgo finansējuma apjomu konkrētos reģionos, atbalsta saņēmēji un pilsoniskā sabiedrība būtu informēti par vietējiem ES finansētajiem projektiem, un to var panākt tikai ar visu iesaistīto pārvaldības līmeņu kopīgām pūlēm. Gan daudzlīmeņu pārvaldības modelis, gan partnerības princips balstās uz padziļinātu koordināciju starp publiskā sektora iestādēm, sociālekonomiskajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību un var veicināt efektīvāku informēšanu par ES politikas mērķiem un rezultātiem;
4. uzsver, ka Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) darbības programmu vadošajām iestādēm ir pienākums informēt par kohēzijas politikas programmu un projektu mērķiem, finansējuma iespējām un sasniegtajiem rezultātiem; tādēļ viens no svarīgākajiem dalībvalstīs esošo vadošo iestāžu un atbalsta saņēmēju uzdevumiem ir sniegt atbildes uz jautājumiem, piemēram, par pieejamajām ieguldījumu iespējām vai par to, kā atbalsta saņēmējs var risināt publicitātes jautājumus, vai to, kas un kādiem mērķiem saņem finansējumu;
5. norāda, ka ES kohēzijas politika un tās līdzekļu izmantošana ir saistīta ar informēšanas un publicitātes prasībām, kas nozīmē, ka valsts un reģionālajām iestādēm, kuru uzdevums ir nodrošināt pasākumu īstenošanu, kā arī galīgajiem atbalsta saņēmējiem ir juridisks pienākums īstenot komunikācijas pasākumus. Šīs prasības pēdējo trīs desmitgadu laikā ir attīstījušās no vienkāršiem informācijas pasākumiem, piemēram, informatīvām plāksnēm, līdz sarežģītākām komunikācijas stratēģijām, tostarp daudzgadu stratēģijām, gada plāniem, minimālajām prasībām un novērtējumiem, kas jāveic par katru darbības programmu;
6. uzsver, ka potenciālo atbalsta saņēmēju informēšana par finansējuma saņemšanas iespējām ir programmu pārvaldības svarīga daļa. Lai nodrošinātu, ka kohēzijas politikas ieguldījumi tiek veltīti visnozīmīgākajiem un visinovatīvākajiem projektiem, ir jāinformē pēc iespējas plašāks iespējamo atbalsta saņēmēju loks; to var panākt, ne tikai izceļot ieguldījumu iespējas, bet arī parādot sasniegtos rezultātus un paraugprakses piemērus;

7. norāda, ka ES kohēzijas politikai ir pārbaudīta pozitīva ietekme gan uz ekonomiku, gan iedzīvotāju dzīvi, tomēr pauž nožēlu, ka par rezultātiem ne vienmēr ir sniegta pietiekama informācija un ka pēdējo desmit gadu laikā informētība par šīs politikas pozitīvo ietekmi bijusi pastāvīgi zema, jo 2017. gadā veiktā Eiroparometra zibensaptauja liecina, ka tikai 35 % ES iedzīvotāju ir dzirdējuši par ES līdzfinansētiem projektiem savas dzīvesvietas tuvumā. Tomēr tie, kuri ir dzirdējuši par šādiem projektiem, atzīst, ka to ietekme uz viņu reģiona attīstību ir bijusi pozitīva (78 %);
8. konstatē, ka saskaņā ar to pašu Eiroparometra aptauju komunikācija par Eiropas kohēzijas politiku joprojām ir vāja un informācijas avoti parasti ir visai vienveidīgi. Kopumā nākamajā plānošanas periodā pēc 2020. gada būtu jāliek daudz lielāks uzsvars uz digitālo komunikāciju;
9. uzsver, ka dalībvalstīs ir nevienmērīgs progress administratīvo procedūru pilnveidošanā attiecībā uz reģionālo un vietējo partneru, tostarp ekonomisko un sociālo partneru, kā arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvju, plašāku mobilizāciju un iesaistīšanos, un norāda, ka sabiedrības līdzdalībai un sociālajam dialogam ir liela nozīme. Jāpiebilst, ka par augstāko prioritāti iedzīvotāji uzskata ieguldījumus reģionos ar augstu bezdarba līmeni. ES reģionālās politikas investīcijas būtu jākoncentrē uz tādām svarīgākajām sfērām kā izglītība, veselības aprūpe vai sociālā infrastruktūra, kas tiek uzskatītas par svarīgākajām investīciju jomām. Turklāt kohēzijas politika ir ES galvenais ieguldījumu instruments, ar ko reģioni un pilsētas var īstenot ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM); šāda pieeja būtu priekšnosacījums spēcīgākai IAM īstenošanai vietējā līmenī un atbalstītu to īstenošanu kohēzijas politikas ietvaros ⁽¹⁾, tādējādi sagatavojot pāreju no lineārās ekonomikas uz aprites ekonomiku ⁽²⁾;
10. norāda, ka gan dažādās iedzīvotāju grupās, gan dažādos reģionos uztvere par kohēzijas politiku un atbalsts Eiropas Savienībai var būt atšķirīgi. Tomēr, lai šajā sakarā izdarītu precīzus secinājumus, ir vajadzīgs vairāk informācijas. Šajā nolūkā no visiem ES reģioniem būs vajadzīga informācija par reprezentatīviem individuāliem piemēriem. Tādēļ, ja tiek plānots veikt reprezentatīvu Eiroparometra aptauju visos ES reģionos (NUTS 2 vai līdzvērtīgi), tiek ierosināts tajā iekļaut jautājumus, kas attiecas uz kohēzijas politikas uztveri un iedzīvotāju atbalstu Eiropas projektam;
11. uzsver, ka ir jāuzlabo zināšanas par to, kā iedzīvotāju uztvere par ES kohēzijas politiku ietekmē viņu atbalstu Eiropas veidošanas procesam. Tas ir ļoti svarīgi, lai *a priori* izvērtētu, cik efektīvi ir attiecīgie komunikācijas politikas virzieni, kuru mērķis ir veicināt pozitīvu attieksmi pret kohēzijas politiku un ES kopumā. Tādēļ ierosina vienā un tajā pašā standarta Eiroparometra apsekojumā iekļaut attiecīgus jautājumus par atbalstu Eiropas Savienībai un par ES kohēzijas politikas uztveri;
12. uzsver, ka izpratni var uzlabot ne tikai ekonomiskie faktori. Dažādi analīzes virzieni atklāj iedzīvotāju grupas, kuru informētība par ES (kohēzijas) politiku šķiet tieši saistīta ar viņu identifikāciju ar Eiropas Savienību kā politisku vienību. Šķiet, ka pastāv arī pozitīva saikne starp informētību par noteiktām ES politikas jomām, tostarp kohēzijas politiku, un dalību Eiropas vēlēšanās. Un otrādi: šķiet, ka tad, ja ir augsts identificēšanās līmenis ar Eiropas Savienību un kopējo Eiropas vēsturi un kultūru, iedzīvotāji ir labāk informēti par Eiropas (kohēzijas) politiku. Tādēļ ir svarīgi uzlabot un pastiprināt komunikāciju par ES kohēzijas politikas rezultātiem, lai stiprinātu Eiropas Savienības politisko leģitimitāti un iedzīvotāju vidū stiprinātu pierības kopīgam projektam sajūtu;
13. uzsver arī to, ka informēšana par kohēzijas politiku nav tikai Eiropas Komisijas uzdevums, bet drīzāk visu dalībnieku, kas izmanto kohēzijas politikas sniegtās priekšrocības – tostarp dalībvalstu un vietējo pašvaldību – atbildība;
14. uzskata, ka komunikācija par kohēzijas politiku ir jāveido atšķirīgi, tai skaitā ir jāvērsas pie plašākas mērķauditorijas, nevis tikai ieinteresētajām personām. Plašai sabiedrībai jāadresē mērķorientēta komunikācija, un sniegtajai informācijai ir jāraisa personīga reakcija: ir jāstāsta par ietekmi uz vietējiem iedzīvotājiem, nevis tikai jāizplata skaitļi un tabulas par tāliem darba tirgiem vai attālas infrastruktūras problēmām un attāliem cilvēkiem; tai būtu jākoncentrējas uz ES kā pārvaldības līmeņa lomu cilvēku dzīvē, nevis uz sabiedrības informēšanu par tās dažādajiem fondiem un projektiem. Svarīgi ņemt vērā, ka uzticēšanās vēstījuma izplatītajam ir vismaz tikpat svarīga kā pats vēstījums. Vietējam un reģionālajam pašvaldībām sabiedrība uzticas vairāk nekā valstu valdībām vai ES. Tāpēc vietējiem un reģionālā līmeņa politiķiem var būt izšķirīga loma, un jo īpaši RK locekļiem kā Eiropas “vēstniekiem” reģionos, pilsētās un pašvaldībās būtu jārada piemērs;

⁽¹⁾ <https://cor.europa.eu/en/events/Pages/ECON-sc-follow-up-UN-SDGs.aspx>

⁽²⁾ Pārdomu dokuments “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā”, Eiropas Komisija, COM(2019) 22, 2019. gada 30. janvāris, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_30-01_lv_web.pdf

15. uzsver mērķorientētas komunikācijas nepieciešamību. Mērķorientēta komunikācija galvenokārt jāorientē uz tuvāko apkārtni; tajā ir vajadzīgas emocijas, jo statistikas dati cilvēkus īpaši neuzrunā. Lai veidotu labāku komunikāciju, būtu jāizmanto daudzlīmeņu pārvaldības pieeja. Pēdējā Eiropabarometra aptaujā 55 % respondentu uzskata, ka lēmumi būtu jāpieņem reģionālajā un vietējā līmenī – gandrīz trešdaļa (30 %) norādīja uz reģionālo līmeni un ceturtda daļa (25 %) uz vietējo līmeni –, turpretī gandrīz katrs piektais uzskata, ka šie lēmumi būtu jāpieņem Eiropas līmenī;
16. uzsver, ka ir nepieciešams veidot pastāvīgāku dialogu ar iedzīvotājiem un biežāk iesaistīt tos lēmumu pieņemšanā, jo tādējādi ir iespējams panākt pārskatatbildību un leģitimitāti kohēzijas politikas īstenošanā. Tāpēc jaunais 2021.–2027. gada periodam izvirzītais 5. visaptverošais mērķis “iedzīvotājiem tuvāka Eiropa” būtu jāsasniedz, optimāli izmantojot esošo pieredzi, kas iegūta saistībā ar sabiedrības virzītu vietējo attīstību un uz līdzdalību vērstu budžeta veidošanu vietējā līmenī, kā arī citas metodes, kuru mērķis ir palielināt iedzīvotāju līdzdalību. Viens no veidiem, kā veicināt pozitīvu izpratni par Eiropas Savienības sniegtajiem ieguvumiem iedzīvotāju ikdienas dzīvē, varētu būt RK locekļu, pilsētu mēru un citu vietējo vēlto pārstāvju iesaistīšana Eiropas Komisijas komunikācijas kampaņās par kohēzijas politiku;

Atpazīstamības veidošana

17. norāda, ka ESI fondu atpazīstamības uzlabošana var palīdzēt uzlabot priekšstatus par Eiropas Savienību un atjaunot sabiedrības uzticēšanos Eiropas politikai;
18. attiecīgi norāda, ka arī eiroseptisma palielināšanās un tādu politisko partiju aktivitāte, kuras ir pret tālāku ES integrāciju, ir saistāmas ar priekšstatiem par ekonomisko, sociālo un teritoriālo nevienlīdzību. Kohēzijas politika ir ietekmīgs rīks teritoriālās izturētspējas veicināšanai politiskās reakcijas risinājumu ietvaros, un pasākumi informēšanai par pozitīvo ietekmi uz reģioniem un cilvēku dzīvi ir ārkārtīgi svarīgi;
19. ierosina, ka darbības programmās vajadzētu koncentrēties uz iedzīvotāju vajadzībām un iedzīvotājus ne tikai informēt, bet arī veidot ar viņiem savstarpēju komunikāciju. Šajā saistībā Komiteja uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt partnerības nolīgumus, kuros paredzēti dialoga ar iedzīvotājiem mehānismi, lai, visos darbības programmu sagatavošanas, īstenošanas un izvērtēšanas posmos, plānojot ES kohēzijas politikas ietvaros līdzfinansētus pasākumus, varētu veidot dialogu ar iedzīvotājiem, tai skaitā iesaka dalībvalstīm visos posmos iesaistīt vietējās pašvaldības;
20. mudina izmantot inovatīvas demokrātiskās pieejas, piemēram, uz līdzdalību vērstu budžeta veidošanu un apspriešanu (komisijas, paneļdiskusijas un aptaujas), lai vietējie iedzīvotāji varētu paust savu viedokli un lai tādējādi fundamentāli mainītu veidu, kā cilvēki iesaistās komunikācijas mehānismā;
21. uzsver, ka par kohēzijas politikas ieguldījumu redzamību kopīgi atbild Eiropas Komisija un dalībvalstis un ka kompetentās vietējās un reģionālās pašvaldības būtu jāiesaista iedarbīgu komunikācijas stratēģiju izstrādē;
22. aicina Eiropas Komisiju mācīties no pieredzes, ko sniedz veiksmīga komunikācija par neliela mēroga un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības projektiem, kurus ES finansē pierobežas reģionos. Norāda, ka šajos projektos piedalās ļoti daudzi cilvēki un viņi sniedz ieguldījumu informācijas par šo projektu rezultātiem efektīvā izplatīšanā;
23. atzinīgi vērtē jaunajā kohēzijas politikas tiesību aktu kopumā izvirzīto ierosinājumu iecelt valstu koordinatorus, kuri pievērstos komunikācijai un integrēti pārvaldītu reģionālā ERAF, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda, kā arī Patvēruma un migrācijas fonda, Integrētās robežu pārvaldības fonda un Iekšējās drošības fonda pasākumu atpazīstamību. Tāpat būtu pēc iespējas jāizmanto turpmākās ES programmas, kas ir atpazīstamas vietējā līmenī, piemēram, “Apvārsnis Eiropa”, *InvestEU* utt., kā arī *Europe Direct* informācijas centri;
24. uzskata, ka platformas, kas līdzinās REFIT un izmanto vienkāršus IKT risinājumus saziņai ar ES iedzīvotājiem, ļaus veidot efektīvāku politiku un reaģēt uz sabiedrības vēlmēm. Vietējām pašvaldībām ir plaša pieredze šajā jomā, jo tās jau izmanto lietojumus, kas ļauj risināt akūtās problēmas uz vietas. Ir tikai vajadzīgs saziņu abos virzienos uzlabot vēl vairāk;
25. aicina Eiropas Komisiju paplašināt darbu, kas jau tiek veikts ar vadošajām iestādēm, tajā iesaistot arī reģionu un pilsētu politiskos pārstāvjus, lai izmēģinātu jaunus komunikācijas veidus. Vietējās un reģionālās pašvaldības, kā arī atbalsta saņēmēji ir iedzīvotājiem vistuvākie sarunu biedri ar vislielāko ietekmi;

26. iesaka komunikācijā par kohēzijas politiku koncentrēties ne tikai uz rezultātiem un ietekmi, kas izriet no ES finansētajiem projektiem, bet galvenokārt uz ieguvumiem, ko šie projekti sniedz iedzīvotāju ikdienas dzīvē. Šajā ziņā vietējais un reģionālais līmenis, šķiet, ir vispiemērotākais šāda veida komunikācijai (kā ES ir palīdzējusi manai pašvaldībai, pilsētai vai reģionam), un būtu jāveicina *Europe Direct* informācijas centru aktīvā loma;
27. tomēr aicina saskaņā ar teritoriālās kohēzijas mērķi kopējās lauksaimniecības un kohēzijas politikas ietvaros izstrādātās komunikācijas iniciatīvas īpaši koordinēt un orientēt uz tiem apgabaliem (tostarp lauku apvidiem), kas atpaliek attīstībā un kur pēdējo gadu laikā pamestības sajūta ir vairojusi eirosepticismu;
28. tādēļ aicina Padomi un Eiropas Parlamentu iekļaut tehniskās palīdzības budžetā īpašu finansējumu komunikācijai un attiecīgā gadījumā nākamajā Kopīgo noteikumu regulā laikposmam pēc 2020. gada palielināt kohēzijas politikas projektiem obligāto publicitātes un informēšanas prasību skaitu;
29. iesaka īstenot "pārdomātas komunikācijas plānu", kas ietvertu integrētu komunikācijas stratēģiju izstrādi, paredzot rezultātu rādītājus ar atsauces vērtībām, iezīmētu finansējumu un konkrētas izmaksas;
30. aicina plašāk un aktīvāk izmantot digitālos plašsaziņas līdzekļus, tajos lietojot netehniskāku valodu un īstenojot mērķtiecīgākus pasākumus, un iesaka sekot līdzi tam, cik daudz cilvēku ir uzrunāti komunikācijas pasākumos (piemēram, kāds ir tīmekļa lapas apmeklējumu skaits pēc pasākuma);
31. ierosina, lemjot par projektu finansēšanu no kohēzijas politikas līdzekļiem, atļaut izmantot arī kritēriju "projektu efektivitāte rezultātu izmantošanā" (kā tas ir ES programmās "Apvārnis 2020" un COSME). Tomēr obligātajai publicitātei vajadzētu būt samērīgai ar projektu apjomu, it īpaši nelielu projektu līmenī, jo līdzekļu galīgajiem saņēmējiem tas var radīt lielu administratīvo slogu;
32. uzskata, ka darbības programmu projektu atlases kritērijos būtu vismaz jāmin komunikācijas principi, lai atvieglotu pārbaudi un salīdzināšanu ES līmenī;
33. iesaka Eiropas Komisijai izveidot komunikācijas rezultātu izvērtēšanas pārskatu, iekļaujot tajā komunikācijas plānus un pasākumus, uzlabotas metodes (apsekojumus, mērķa grupas, mediju monitoringu), ES vadlīnijas par izvērtēšanu, mācību platformu ar komunikācijas izvērtējumu krājumu un, visbeidzot, datubāzi ar labas komunikācijas prakses piemēriem;
34. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu ES līmenī izveidot vienotu finansējuma iespēju portālu, kurā būtu iekļauti visi uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus un kopējs darbību saraksts, kā arī atsevišķas valstu tīmekļa vietnes, kas sniedz piekļuvi informācijai par visām ES programmām un fondiem; dažādu ES iestāžu un Komisijas ģenerāldirektorātu tiešsaistes vietēji portāli būtu jāapvieno zem viena "ES zīmola";

Plašsaziņas līdzekļu stratēģija

35. ierosina, izstrādājot (sociālo) plašsaziņas līdzekļu stratēģijas, ietvert atsauces uz vietējo kontekstu, piemēram, uzlabot pozitīvu atainojumu, veidot ilgāka termiņa izklāstu sasaistē ar individuāliem stāstiem, kā arī aktīvi apstrīdēt – nevis ignorēt – negatīvus priekšstatus;
36. uzskata, ka svarīgs aspekts kohēzijas politikai veltītās komunikācijas ietekmes palielināšanā ir komunikācijas pasākumu vēl lielāka dažādošana un centieni aktīvāk veicināt to, lai plašsaziņas līdzekļos būtu atspoguļotas visas ES darbības;
37. šajā saistībā norāda, ka ES klātbūtnes stiprināšanai reģionos un pilsētās ir nepieciešams, lai komunikācijas pasākumi būtu saskaņoti ar Eiropas strukturālo un investīciju fondu un tādu programmu kā *Interreg*, *Urbact* un *ESPO* publicitāti;
38. iestājas par aktīvāku darbību sociālajos plašsaziņas līdzekļos ar mērķi vairogt atbalstu kohēzijas politikai, sekojot pieredzei kampaņā *#Cohesionalliance*, kura vienoja politiskos dalībniekus, lai paustu spēcīgu politisku vēstījumu par ES politiku, kas sniedz labumu visām tās teritorijām;
39. norāda, ka Eiropas Reģionu un pilsētu nedēļa ir svarīgākais politiskais notikums, kas saistīts ar kohēzijas politikas īstenošanu, un tajā politiskie pārstāvji, praktiķi, pētnieki un iedzīvotāji var mācīties, apmainīties ar idejām, ietekmēt ES un izteikt savus individuālos uzskatus par reģionu un pilsētu politiku;

40. iesaka Eiropas Komisijai iekļaut sadaļu par šo tematu Komisijas Deleģētās regulas par Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību saistībā ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem jaunajā versijā; tādejādi varētu uzlabot partnerības un daudzlīmeņu partnerības principu ievērošanu un apsvēršanu komunikācijas pasākumu plānošanā;

Labāka komunikācija par kohēzijas politiku laikposmā pēc 2020. gada

41. ierosina turpmākajā kohēzijas politikā pēc 2020. gada ieguldījumus komunikācijas projektos finansēt no vienas skaidri noteiktas izmaksu kategorijas, jo komunikācijas stratēģiju salīdzinājums liecina, ka – tā kā dažādiem fondiem stratēģijas tiek noteiktas atšķirīgos līmeņos – šo pasākumu budžets ir grūti apkopojams un salīdzināms un ka izmaksu kategorijas un metodes ne vienmēr ir skaidri noteiktas;
42. aicina pilnveidot darbības rādītāju noteikšanu, jo pašreiz ir daudz dažādu rādītāju, kuri nav pielāgoti komunikācijas pasākumiem;
43. iesaka, izstrādājot stratēģijas 2021.–2027. gadam, ņemt vērā secinājumus, kas iegūti veiktajos pētījumos par kohēzijas politikas komunikācijas efektivitāti ES finansētos projektos – piemēram, *Cohesify* un *Perceive* –, kā arī ņemt vērā “neapmierinātības ģeogrāfiju”, par ko tiek runāts populistu debatēs par Eiropas projektu;
44. uzsver, ka nepieciešamas elastīgas zīmola un atpazīstamības veidošanas stratēģijas – visos obligātajos un neformālajos materiālos būtu jābūt ES karogam;
45. atzinīgi vērtē neseno Eiropas Komisijas paziņojumu⁽³⁾, kurā uzsvērts, ka ir jāpievēršas unikālajam uzdevumam sniegt informāciju par Eiropu laikā, kad ir izplatīta sadrumstalotība un dezinformācija, un norāda, ka kohēzijas politikai ir būtiska nozīme virzībā uz ES komunikāciju kā vienotu darbu visos pārvaldības līmeņos un visās ES iestādēs;
46. atbalsta pieeju, kas paredz komunikāciju par ES finansētajiem projektiem vienkāršot šādi: izmantot vienotu zīmolu (bez atsaucēm uz ESI fondu vai programmu līmeni); izveidot vienu valsts tīmekļa vietni, kurā var piekļūt informācijai par visām ES programmām un fondiem; veidot īpašu publicitāti par stratēģiski nozīmīgām darbībām un darbībām, kuru budžets pārsniedz 10 miljonus EUR; iecelt valstu komunikācijas koordinatorus, kuri pārrauga visus ES fondus, un uzticēt svarīgu lomu programmu komunikācijas koordinatoriem; iekļaut komunikācijas stratēģiju (vienkāršotu versiju) programmu saturā; ļaut vadošajām iestādēm piemērot finanšu korekcijas (līdz 5 % apmērā) tiem atbalsta saņēmējiem, kuri nepilda komunikācijas noteikumus; ļaut atkārtoti izmantot komunikācijas materiālus, proti, noteikt, ka vadošās iestādes patur tiesības atkārtoti izmantot komunikācijas materiālus, kas ir izstrādāti un nodoti ES iestāžu rīcībā (pēc pieprasījuma).

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽³⁾ Eiropas Komisija (2019. g.), “Eiropa 2019. gada maijā: gatavošanās vienotākai, stiprākai un demokrātiskākai Savienībai aizvien mainīgākā pasaulē”, Brisele, 2019. gada 30. aprīlis.

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “RK ieguldījums atjaunotajā Teritoriālās attīstības programmā ar īpašu uzsvāru uz sabiedrības virzītu vietējo attīstību”

(2020/C 39/05)

Ziņotājs: Radim SRŠEŅ (CS/PPE), Olomoucas apgabala padomes loceklis

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. aicina dalībvalstīs daudz plašāk izmantot teritoriālos instrumentus (sabiedrības virzītu vietējo attīstību (SVVA), integrētus teritoriālos ieguldījumus (ITI) utt.) un visos fondos obligāti rezervēt līdzekļus, lai īstenotu atjauninātās Teritoriālās attīstības programmas un kohēzijas mērķus;
2. uzsver, ka kohēzijas politika un teritoriālā kohēzija ir cieši saistītas un ka patiesa kohēzijas politika nav iespējama, ja netiek pienācīgi ņemta vērā teritoriālā kohēzija;
3. atgādina, ka RK bija pirmā ES iestāde, kas sagatavoja īpašu priekšlikumu par to, kā īstenot sabiedrības virzītu vietējo attīstību⁽¹⁾. Tobrīd RK uzskatīja un arī tagad tā uzskata, ka atbilstošāk būtu integrētu, no vairākiem fondiem finansētu vietējo attīstību definēt kā holistisku koncepciju, kas ir vērsta uz visu veidu reģionu – pilsētu, lauku, jauktu, proti, pilsētu un lauku, un funkcionālu teritoriju – problēmām un potenciālu;
4. prasa Teritoriālās attīstības programmā laikposmam pēc 2020. gada nostiprināt teritoriālo dimensiju plašākā politikas jomu klāstā un aktīvi atbalstīt vairāk augšupēju teritoriālo koncepciju/stratēģiju, kurām jābūt saskaņotām ar plašāku satvaru;
5. uzsver, ka tādi teritoriālie instrumenti kā SVVA un ITI ir labi pārbaudīti rīki, kā tuvināt Eiropu tās iedzīvotājiem. LEADER/SVVA panākumi liecina, ka vietējās rīcības grupas (VRG) spēj aizstāvēt Eiropas vērtības, ja tiek atzīts, ka tās ir vietējais pārmaiņu un attīstības virzītājspēks vietējā, reģionālajā un valsts līmenī. Tā kā ar šo instrumentu aktīvi un plašā mērogā tiek iesaistītas visas vietējā līmeņa ieinteresētās personas un iedzīvotāji, tas var nodrošināt Eiropas vajadzības ar vietējiem līdzekļiem un tādā veidā stiprināt ES legitimitāti. Turklāt LEADER/SVVA ir arī ietekmīgs instruments, ko var izmantot, lai vietējā līmenī īstenotu ilgtspējīgas attīstības mērķus. RK tādēļ aicina laikposmā pēc 2020. gada noteikt vērienīgākus mērķus un attīstīt teritoriālos instrumentus vietējā, reģionālajā, valsts un Eiropas līmenī;
6. uzsver, ka integrēto teritoriālo instrumentu pasākumi būtu jāpiemēro reģionu konkrētajām īpatnībām un vajadzībām, kas noteiktas to augšupējās integrētajās stratēģijās, nevis tikai jāduplē pasākumi, temati un teritoriālais tvērums, kuram pievēršas darbības programmas, kas šos instrumentus finansē;
7. aicina Teritoriālās attīstības programmā laikposmam pēc 2020. gada stiprināt gan pilsētu un lauku teritoriju saikni, gan arī dažāda veida teritorijas kā tādas, jo reģionālā un vietējā attīstība ir tikai viens aspekts un tai vajadzīga holistiska un integrēta pieeja;
8. uzsver, ka ar Teritoriālās attīstības programmu laikposmam līdz 2020. gadam ir panākti reāli rezultāti, galvenokārt pateicoties ar tās resursiem un līdzekļiem īstenotajai kohēzijas politikai, kuras ietvaros visos pārvaldības līmeņos ieviesta konkrētajām teritorijām pielāgota pieeja un vietējās sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgu vietējo stratēģiju veidošanā un īstenošanā. Tomēr joprojām iespējami uzlabojumi – konkrēti, būtu jāuzlabo programmas vietējā atpazīstamība (var veicināt, izmantojot SVVA, ITI, ETSG, ETS utt.) un jāstiprina teritoriālās pieejas ietekme uz ES politikas veidošanu kopumā, bet pati Teritoriālās attīstības programma sekmīgāk jāīsteno ar attiecīgiem valstu politikas pasākumiem;
9. uzskata, ka Teritoriālās attīstības programmas atjaunināšana ir iespēja nākt klajā ar jaunu, pozitīvu vēstījumu par ES nākotni un par visu teritoriju līdzsvarotu attīstību. Iedzīvotājiem un plašai sabiedrībai jāsaņem visaptverošs un saprotams dokuments, kas sniedz skatījumu uz viņu nākotni un atspoguļo viņu reālās vajadzības un risināmās problēmas. Iedzīvotājiem jāsniedz pārlicība, ka neviens netiks atstāts novārtā un ka visiem būs vienlīdzīgas iespējas dzīvot cienīgu dzīvi neatkarīgi no dzīvesvietas;

⁽¹⁾ Reģionu komitejas atzinums “Sabiedrības virzīta vietējā attīstība”, Brisele, 2012. gada 29. novembris, ziņotājs *Graham Garvie*, CDR1684-2012, COTER-V-031 (OV C 17, 19.1.2013., 18. lpp.).

10. prasa visos programmu plānošanas, īstenošanas un uzraudzības posmos nodrošināt ciešāku saikni starp kohēzijas politiku un Teritoriālās attīstības programmu un norāda, ka ir ļoti svarīgi pārvarēt ES fondu līdzekļu pašreizējo ģeogrāfisko un sektorālo sadalījumu. Dalībvalstīm tomēr būtu jānodrošina, ka Eiropas pusgada procesā tiek ņemta vērā teritoriālā dimensija un vietējās īpatnības, attiecīgi apspriežoties ar vietējiem pārstāvjiem, kad tiek noteiktas valsts prioritātes;
11. uzsver SVVA spēju mobilizēt un iesaistīt vietējās kopienas, tostarp vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos un pilsoniskos partnerus, kā arī privāto sektoru. Izmantojot uz līdzdalību orientētu pieeju, SVVA nodrošina, ka vietējās attīstības stratēģijas atbilst izmaiņām vietējos apstākļos un tiek tām pielāgotas (saistībā ar sociālo kohēziju, migrāciju, reģionālajām kopām, zaļo ekonomiku, klimata pārmaiņām, viedajiem risinājumiem, tehnoloģijām utt.);
12. uzsver, ka SVVA palielina kohēzijas politikas ticamību, jo parāda, ka dažādus ES fondus patiešām var apgūt kopā – integrēti un efektīvi;
13. norāda, ka RK joprojām atbalsta ideju, ka Teritoriālās attīstības programma laikposmam pēc 2020. gada nebūtu jāizstrādā kā pilnīgi jauns dokuments, jo pašreizējā Teritoriālās attīstības programma laikposmam līdz 2020. gadam daudzos aspektos joprojām ir aktuāla;
14. uzskata, ka Teritoriālās attīstības programma laikposmam pēc 2020. gada ir būtisks rīks, ar ko vērsties pret nevienlīdzību starp dažādām teritorijām un to iedzīvotājiem, īstenojot īpaši pielāgotus pasākumus, piemēram, tiecoties uz integrētu teritoriālo attīstību;
15. uzsver, ka svarīga ir koordinācijas uzlabošana un visu to iestāžu un ieinteresēto personu sadarbība, kas Eiropas, valsts, reģionu un vietējā līmenī īsteno finansē Teritoriālās attīstības programmu. Lai Teritoriālās attīstības programmai būtu reāla ietekme, ir vajadzīga labāka koordinācija un stingrs partnerības princips. Labas prakses piemērs šajā jomā ir Teritoriālās attīstības programmas koordinēšana Čehijā, Zviedrijā, Austrijā un citās dalībvalstīs;
16. uzsver, ka integrētas teritoriālās attīstības stratēģijas ir vairāk jāņem vērā, lai ieguldījumus reģionā precīzāk orientētu uz tā prioritārajām jomām. Integrētas teritoriālās attīstības stratēģijas, ar kurām dalībvalstīs īsteno daudzas dažādas darbības programmas, būtu jāizstrādā tā, lai to uzmanības centrā būtu iedzīvotāju vajadzības, un būtu ne tikai jāinformē iedzīvotāji par šīm stratēģijām, bet arī jāveido ar tiem abpusēja komunikācija;
17. uzsver, ka nepieciešams panākt elastīgu un vienkāršu integrēto teritoriālo instrumentu izmantošanu, kuru var pielāgot attiecīgajai teritorijai un kurā tiek lietota tāda metodoloģija, kas veicina augšupēju pieeju un ir orientēta galvenokārt uz partnerību un impulsa nodrošināšanu, kā arī uz vietējām teritoriālās attīstības stratēģijām. Kā risinājumus var izmantot vienkāršoto izmaksu iespējas, vienkāršu teritoriālo instrumentu izmantošanas modeli (ar vienu valsts darbības programmu un vienu vadošo iestādi), vienotus risinājumus un vienotu vienkāršu noteikumu kopumu, kas noteikts ES līmenī, lai novērstu pārmērīgu reglamentēšanu (SVVA instrumentu kopums un skaidras vadlīnijas, kurās definēta stratēģiju struktūra, apstiprināšanas procesi, galvenā fonda izmantošana, izvērtēšana utt.);
18. norāda uz IT risinājumu potenciālu vienkāršot un automatizēt datu vākšanu valsts un vietējā līmenī. IT sistēmu izstrādē ir faktiski jāiesaista visas ieinteresētās personas, un ar šīm sistēmām būtu jāpalīdz veidot vispārēju stratēģiju ESI fondu vienkāršošanai visos līmeņos;
19. aicina nodrošināt Teritoriālās attīstības programmas īstenojāstrukturām vieglu pāreju starp ES plānošanas periodiem, lai novērstu risku zaudēt zināšanas, cilvēkresursus un partnerības;
20. uzsver, ka integrēti teritoriālie instrumenti ir atbilstošie instrumenti ilgtspējīgas attīstības mērķu lokalizēšanai, sasniegšanai, pārraudzībai un pārskatīšanai;
21. saprot lieliskās iespējas SVVA izmantot kā efektīvu instrumentu ES paplašināšanās, kaimiņattiecību un attīstības politikā. Labas prakses piemērs ir programma ENPARD Gruzijā;

Jauna Teritoriālās attīstības programma

22. vērš uzmanību uz to, ka teritoriālās attīstības jomā pastāvošās problēmas, kas minētas Teritoriālās attīstības programmā laikposmam līdz 2020. gadam, lielā mērā joprojām ir nemainīgas, tomēr šajā sakarā jāmin divas piezīmes: 1) pārmaiņas drīzāk saistāmas ar problēmu saasināšanos, rodoties jaunām grūtībām, kuru dēļ ir vajadzīga lielāka ES dalībvalstu solidaritāte; 2) pašreizējās migrācijas kustība, visticamāk, būs viegli pārvarama krīze salīdzinājumā ar iespējamajām klimata pārmaiņu sekām;

23. ierosina ieviest mehānismu, kas ļautu ātri atjaunināt Teritoriālās attīstības programmu laikposmam pēc 2020. gada, lai varētu ātri reaģēt uz jaunām un sagaidāmām problēmām, kuras var skart šo programmu, bet lai nebūtu pilnīgi jāpārstrādā viss dokuments;
24. iesaka nākamajām prezidentvalstīm vai darbuzņēmējam, kas izstrādā Teritoriālās attīstības programmu laikposmam pēc 2020. gada, gādāt par to, lai atjaunotās programmas prioritāšu un iespējamā satura analizēšanā piedalītos vairāk ieinteresēto personu, it īpaši vietējās un reģionālās pašvaldības un pilsoniskā sabiedrība;
25. atkārtoti aicina izstrādāt jaunu stratēģiju, kas aizstātu stratēģiju "Eiropa 2020";
26. norāda uz primāro tiesību aktu normu, proti, LESD 174. panta trešo daļu, kas nosaka, ka īpaša uzmanība jāvelta lauku apvidiem, apvidiem, kurus skar rūpniecības restrukturizācija, kā arī reģioniem, kuros pastāvīgi ir ļoti nelabvēlīgi dabas apstākļi vai nopietnas demogrāfiskās problēmas. Gan Teritoriālās attīstības programmā laikposmam pēc 2020. gada, gan ESI fondos šis prioritārais mērķis būtu jāņem vērā vairāk nekā līdz šim, lai visās teritorijās nodrošinātu vienādus dzīves apstākļus;
27. norāda, ka Teritoriālās attīstības programmai 2020. gadam būtu jāturpina atbalsts reģionu galvaspilsētu centieniem nodrošināt vienādas attīstības iespējas to funkcionālajām teritorijām un jāveicina lielpilsētu reģionu problēmu risināšana visā Eiropas Savienībā;
28. uzsver, ka ar Teritoriālās attīstības programmu laikposmam pēc 2020. gada būtu jāstiprina mazu un vidēji lielu pilsētu loma līdzsvarotas, policentriskas attīstības nodrošināšanā visā ES;
29. šajā saistībā vēlreiz aicina izstrādāt programmu lauku rajoniem un tajā uz lauku rajoniem neraudzīties tikai kā uz lauksaimniecībā izmantojamām teritorijām, bet kā uz dzīves un ekonomikas telpu;
30. uzsver, ka Teritoriālās attīstības programmai būtu ne tikai jāatbalsta tā ilgspējīgas attīstības mērķa (IAM) sasniegšana, kas attiecas uz pilsētām (11. IAM), bet arī plašākā tvērumā jāveicina teritoriālā attīstība, tostarp lauku attīstība;
31. ierosina sagatavot 10–12 galveno vēstījumu sarakstu lasītājiem viegli uztveramā valodā un skaidri noteiktā formātā, lai iepazīstinātu plašu sabiedrību ar galvenajām idejām, kas iekļautas Teritoriālās attīstības programmā laikposmam pēc 2020. gada, un ierosina rūpēties par to, ka šos vēstījumus izplata visas dalībvalstis un ES iestādes;
32. lūdz Eiropas Komisiju sagatavot vienkāršus paraugus, pamatnostādnes un paraugprakses piemērus attiecībā uz integrētu teritoriālo instrumentu izmantošanu dalībvalstīs atbilstoši vairāku fondu finansējuma pieejai;
33. uzskata, ka Teritoriālās attīstības programma var visās dalībvalstīs efektīvi sekmēt urbanizācijas tendenču ierobežošanu un ar tām saistīto problēmu mazināšanu lielpilsētās;
34. izceļ Eiropas teritoriālās sadarbības veiksme stāstus – gadījumus, kad teritoriālā sadarbība pierobežas reģionos vai starpvalstu līmenī ir lielisks Eiropas integrācijas pievienotās vērtības piemērs;
35. uzsver, ka ir skaidri jānosaka Teritoriālās attīstības programmas sekretariāta/atbalsta biroja uzdevumi, ja tāds tiks izveidots. Teritoriālās attīstības programmas laikposmam pēc 2020. gada pielikumā būtu jānosaka šādas vienības/struktūras mērķi, izmērāmi rādītāji mērķu sasniegšanas pārraudzībai, uzdevumi un vajadzīgais budžets;
36. vērš uzmanību uz Bukarestes deklarāciju, kuru 2019. gada 14. jūnijā pieņēmuši par pilsētu lietām atbildīgie ministri un kurā atzīta vajadzība veidot praktisku mijiedarbību starp pārskatīto Leipcigas hartu, ES pilsētprogrammu un Teritoriālās attīstības programmu laikposmam pēc 2020. gada;
37. uzskata, ka Eiropas Teritoriālās attīstības programmas starpvaldību un nelegislatīvais raksturs ir ļoti piemērots sadarbībai ar valstīm, kas pašlaik nav un turpmāk nebūs ES dalībvalstis, jo šī programma (iespējams, ar vairāku citu programmu, piemēram, LEADER, *Interreg* vai ESPON, atbalstu) palīdzēs attīstīt Eiropas mēroga pieeju teritoriālajai attīstībai, un norāda, ka pašreizējie priekšlikumi attiecībā uz 2021.–2027. gadu tieši paredz trešo valstu brīvprātīgas līdzdalības un līdzfinansēšanas iespējas. Turklāt ir pierādījies, ka šīs programmas ir labi stabilizācijas un izlīguma instrumenti (piemēram, programmai LEADER ir noteikta loma saistībā ar Lielās piektdienas vienošanos, kā arī ar pilsoniskās sabiedrības līdzdalības veicināšanu un vietējās demokrātijas veidošanu Turcijā);

Sabiedrības virzīta vietējā attīstība (SVVA)

38. mudina apsvērt iespēju visos ES reģionos obligāti ieviest no vairākiem fondiem finansētu SVVA un nodrošināt, ka SVVA pieeja tiek izmantota visu veidu teritorijās – lauku apgabalos (tostarp attālos, kalnu un salu apvidos), pilsētu un piekrastes teritorijās. Visiem ES reģioniem ir vajadzīga iespēja izmantot visus pieejamos līdzekļus, lai apmierinātu savas vajadzības, kas formulētas to vietējās attīstības stratēģijās;
39. prasa SVVA vajadzībām obligāti rezervēt 8 % no visiem ESI fondu un ELFLA līdzekļiem, lai pilnīgi izmantotu šā instrumenta potenciālu un dažādu fondu sinerģiju integrētai vietējai attīstībai;
40. uzsver, ka ir jāatgriežas pie pamatiem – jānostiprina LEADER/SVVA metodika, jo īpaši augšupējās pieejas, partnerības un aktivizēšanas principi, kā arī integrētas vietējās attīstības stratēģiju nozīme;
41. uzskata, ka dalībvalstīs SVVA vadība būtu jāpielāgo konkrētajai teritorijai, ievērojot vietējo dinamiku, struktūras un pieejas;
42. atzinīgi vērtē darbu, ko paveikusi RK ⁽²⁾ un Eiropas Parlaments ⁽³⁾, lai nodrošinātu, ka SVVA finansēšanā no vairākiem fondiem arī turpmāk – 2021.–2027. gada periodā – tiks iesaistīts ELFLA, un uzsver, ka šie abu iestāžu atbalstītie noteikumi ir jāsauglabā galīgajā nolīgumā ar Padomi, jo SVVA nespēs sniegt visas priekšrocības, ja netiks paredzēta iespēja integrēt ESI fondu un ELFLA finansētus pasākumus;
43. aicina SVVA reglamentēt ES līmenī, pamatojoties uz stingru ietekmes novērtējumu un nosakot vienotu noteikumu kopumu visiem ESI fondiem, lai samazinātu milzīgo birokrātisko slogu un pārmērīgo reglamentēšanu dalībvalstīs un vienlaikus novērstu iespēju, ka vadošās iestādes vai maksājumu aģentūras ļaunprātīgi izmanto savu varu;
44. atkārtoti aicina saglabāt Kopīgo noteikumu regulas (KNR) pilnīgu piemērojamību ELFLA. Nevainojama visu fondu savietojamība ir būtiska, lai finansētu teritoriālos instrumentus, jo īpaši SVVA/LEADER un to vietējās attīstības stratēģijas;
45. aicina uzlabot dialogu un koordināciju starp visām SVVA iesaistītajām pusēm (VRG, vadošajām iestādēm, Eiropas Komisijas ģenerāldirektorātiem, maksājumu aģentūrām un LEADER tīkliem, piemēram, ELARD un LEADER valstu un lauku apgabalu tīkliem), lai novērstu birokrātijas palielinājumu un ilgu kavēšanu ar plānošanas perioda sākšanu un līdzekļu nodošanu projektu pieteicējiem. Šajā saistībā RK iesaka Komisijai izveidot SVVA atbalsta vienību, kas darbotos ES līmenī un atbalstītu visu VRG komunikāciju, spēju veidošanu, tīklošanos un starpvalstu sadarbību visos fondos;
46. iesaka vairāk atbalstīt no vairākiem fondiem finansētu SVVA, piemēram, palielinot līdzfinansējuma likmi. RK pauž nožēlu par to, ka jaunās KNR priekšlikumā ir svītrots pašreizējās KNR 120. panta 5. punkts, kas paredz augstāku līdzfinansējuma likmi darbībām, kuras tiek īstenotas ar integrētas teritoriālās attīstības instrumentu atbalstu;
47. prasa vairāk izmantot vienkāršoto izmaksu iespējas saskaņā ar jaunās KNR 48.–51. pantu, jo tādējādi varētu samazināt revīzijas slogu vadošajām iestādēm un galasaņēmējiem. Papildus būtu jāpaplašina vienkāršoto izmaksu iespēju izmantošanas joma, piemērojot tās arī ELFLA, – arī tas nepieciešams, lai saskaņotu procedūras vairāku fondu operācijās;
48. norāda, ka SVVA būtu jāklūst par izcilu izejas punktu plaši izmantotai vietējo projektu īstenošanas metodei: VRG nevajadzētu būt pilnīgi atkarīgām no ES finansējuma, tās būtu jāizmanto kā resurss valsts, reģionālo un vietējo fondu īstenošanai, jo vietējā attīstība ir daudz plašāks jautājums un nav atkarīga tikai no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem;
49. aicina Padomi un Eiropas Parlamentu atgriezties pie Komisijas priekšlikuma par to, ka vadošajām iestādēm 12 mēnešu laikā no pēdējās attiecīgās programmas apstiprināšanas dienas jāpabeidz stratēģiju atlases pirmā kārtā un jānodrošina, ka izraudzītās VRG var pildīt savus uzdevumus;

⁽²⁾ Reģionu komitejas atzinums "Kopīgo noteikumu regula", ziņotāji Michael Schneider un Catusca Marini, Briselē, 2018. gada 5. decembrī, CDR 3593/2018 (OV C 86, 7.3.2019., 41. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Parlaments, Kopīgie noteikumi par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un finanšu noteikumi attiecībā uz tiem (Krehl/Novakov ziņojums), trešdiena, 2019. gada 27. marts, Strasbūra. P8_TA-PROV(2019)0310 (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēti).

50. lūdz izskaidrot VRG lomu projektu atlasē, lai novērstu to darba pārklāšanos ar vadošo iestāžu pienākumiem. VRG lomai vajadzētu būt noteicošai projektu atlasē, tās nedrīkst būt iesaistītas tikai formāli, jo tāds ir viens no galvenajiem LEADER/SVVA principiem;
51. prasa skaidrus un vienkāršus ar SVVA saistītu vietējo attīstības stratēģiju izvērtēšanas un pārraudzības modeļus. Vērtēšanai jābūt ietvertai kopienas mācību procesā, tāpēc ir ļoti svarīgi pastāvīgi vākt informāciju un izvērtēt VRG stratēģiju īstenošanu. Būtu jāievieš progresīvi IT risinājumi datu vākšanai un analīzei, un tie jākombinē ar līdzdalības procedūrām un kvalitatīvu analīzi;
52. uzsver, ka īpašumtiesības uz rezultātiem, ļoti iespējams, var veicināt ilgtermiņa attīstības stratēģiju stabilitāti un noturīgas sekas, ko veidojuši tie paši cilvēki, kuri īsteno projektus un gūst labumu no to iznākuma;
53. norāda, ka sekmīgai ELFLA un/vai EJZF finansēto vietējo partnerību pieredzei būtu jābūt pamatam turpmākai SVVA finansēšanai no ERAF un ESF. Liela nozīme ir kontaktu veidošanai un sadarbībai esošo tīklu ietvaros vai jaunu tīklu veidošanai reģionālā, valsts un starpvalstu/starpreģionālā līmenī, kā arī apmācībai un mentorēšanai;
54. uzsver nepieciešamību uzlabot informēšanu par SVVA un šā instrumenta sniegtajām iespējām: lai gan lauku attīstības jomā šis instruments tiek izmantots jau ilgāku laiku, tieši pilsētu attīstības jomā būtu vairāk jāveicina tā izmantošana. Jāizstrādā detalizēts izvērtējums un analīze par to, kā to izmantojusi konkrēta dalībvalsts, tai skaitā jāsniedz ieteikumi par rezultatīvu īstenošanu;
55. norāda, ka SVVA/LEADER kā instrumentu izmanto 3000 līdzīgu struktūru (VRG un zivsaimniecības VRG) visā Eiropas Savienībā. Šis fakts ir jāņem vērā, lai papildus veicinātu teritoriālo sadarbību un izmantotu Eiropas daudzveidību, veidojot augšupēju sadarbību starp dažādu valstu iedzīvotājiem. Lai vēl vairāk veicinātu teritoriālo sadarbību SVVA ietvaros, ir nepieciešams radīt priekšnosacījumus, kas ļauj VRG galvenokārt pievērsties savam uzdevumam aktivizēt teritoriju un palīdzēt izvirzīt un pēc tam īstenot labākās idejas. Darbības un aktivizēšanas izdevumiem, kā arī starpvalstu sadarbībai ir jāparedz pienācīga budžeta daļa. Vienlaikus RK stingri iesaka Eiropas līmenī noteikt vienotus principus un noteikumus SVVA starptautiskās sadarbības projektiem, lai nodrošinātu efektīvu un sekmīgu īstenošanu;
56. atgādina, ka SVVA ir saistīta ar citiem integrētas attīstības instrumentiem: kā neobligāts instruments kopā ar integrētiem teritoriālajiem ieguldījumiem tā veicina plašākas attīstības stratēģijas īstenošanu, kas ļauj politiku lokalizēt. Šajā saistībā RK aicina uzlabot sinerģiju starp SVVA un ITI: 2021.–2027. gada plānošanas periodā SVVA var izmantot kā papildu instrumentu pilsētu vai teritoriālā stratēģijā, lai tā būtu daļa no ITI pieejas, kuras ietvaros SVVA līdzdalības principi var palīdzēt atrisināt dažas specifiskas vietējās problēmas;
57. uzskata, ka SVVA ir būtisks instruments, kas dod iespēju īstenot RK priekšlikumus⁽⁴⁾, kurus ir atbalstījis arī Eiropas Parlaments⁽⁵⁾ un kuri paredz, ka ERAF līdzfinansētajās programmās, kas attiecas uz teritorijām, kurās pastāvīgi ir ļoti nelabvēlīgi dabas apstākļi vai nopietnas demogrāfiskās problēmas LESD 174. panta izpratnē, īpašu uzmanību pievērš šo teritoriju specifiskajām grūtībām;
58. uzskata, ka VRG ir ideāli partneri, kas var darboties kā inovācijas starpnieki viedo ciematu pieejas ietvaros un atrisināt lauku apgabalu potenciālu, kā tas daudzos gadījumos jau notiek. VRG ir iedarbīgs attiecīgo teritoriju endogēnās attīstības rīks, tām ir tieši kontakti ar vietējiem uzņēmumiem, pašvaldībām un pilsonisko sabiedrību un tādējādi tās nodrošina ievērojamas spējas konkrētajā teritorijā, piesaistot vietējos un reģionālos resursus un cilvēku prasmes;
59. atbalsta Eiropas Parlamenta priekšlikumu, ka ERAF finansētajiem plāniem tām teritorijām, kurās ir vērojama strukturāla demogrāfiska lejupslīde, varētu piešķirt 5 % no ERAF līdzekļiem, kas tiek atvēlēti integrētai teritoriālajai attīstībai nepilsētu teritorijās, kuras saskaras ar nelabvēlīgiem dabas vai ģeogrāfiskiem apstākļiem vai demogrāfiskām problēmām vai kurās ir grūtības piekļūt pamatpakalpojumiem, un ka vismaz 17,5 % no šīs summas būtu jāpiešķir lauku apvidiem un kopienām, lai tās varētu izstrādāt projektus, piemēram, viedos ciematus. RK uzskata, ka SVVA daudzos gadījumos ir ļoti labs risinājums šāda vērienīga priekšlikuma īstenošanai;

⁽⁴⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds", ziņotājs – Michiel Rijsberman, CdR 3594/2018 (OV C 86, 7.3.2019., 115. lpp.).

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta 2019. gada 27. marta normatīvā rezolūcija par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par regulējumu izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai (COM(2018)0372 – C8-0227/2018 – 2018/0197(COD)) (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta).

60. atzīst, ka viena no SVVA metodes lielākajām priekšrocībām ir vietējo dalībnieku iesaistīšana un to spēju veidošana. Ir pierādīts, ka integrēta vietējā attīstība ir ļoti efektīvs veids, kā veidot saiknes un sinerģiju starp dažādām ieinteresētajām personām un vietējās attīstības jautājumiem. VRG tikušas sekmīgi izmantotas stratēģiskajā plānošanā, aktivizēšanā, tīklošanā un pasākumu koordinēšanā, piemēram, tās piedalījušās vietējo rīcības plānu radīšanā izglītības un sociālajiem dienestiem dažās dalībvalstīs.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā: turpmākie pasākumi saistībā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ekoloģisko pāreju un Parīzes klimata nolīgumu”

(2020/C 39/06)

Ziņotāja:	Sirpa Hertell (FI/PPE), Espo pilsētas domes deputāte
Atsauces dokuments:	pārdomu dokuments “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā” (COM(2019) 22 final)

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā – “Planētas B nav”

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. uzsver Padomes secinājumus⁽¹⁾ par ilgtspējīgas attīstības nozīmi un pašas RK lielo ieinteresētību arī turpmāk uzņemties vadošo lomu, īstenojot Programmu 2030. gadam kā galveno prioritāti ES iedzīvotāju un viņu labklājības labā un kā būtisku elementu ES izaugsmes atjaunošanai un nostiprināšanai Eiropā un pasaulē;
2. atzinīgi vērtē gan jauno impulsu, kas piešķirts debatēm par vērīgu ES klimata politiku, gan “Eiropas zaļo kursu”, kurš paredz līdz 2030. gadam sasniegt augstākus ES mērķus un par kuru paziņojusi jaunievēlētā Eiropas Komisijas priekšsēdētāja *Ursula von der Leyen*, un aicina jauno Eiropas Komisiju, izstrādājot zaļo kursu, kura mērķis ir līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, kā pilnvērtīgas partneres ilgtspējas un klimata aizsardzības pasākumos iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības;
3. uzsver, ka ir svarīgi definēt jauno Eiropas stratēģiju “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā” kā pamatu Eiropas ilgtermiņa nākotnei. Eiropa jau tagad ir līderpozīcijās ilgtspējas jomā, bet tā saskaras ar sarežģītām globālām problēmām, kas Eiropas Savienībai jārisina. RK ir pārliecināta: lai izveidotu ilgtspējīgu Eiropas Savienību, tostarp sasniegtu mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, ir vajadzīgas būtiskas pārmaiņas, kas jāpanāk, pieliekot kopīgus centienus visos pārvaldes līmeņos un visās mūsu sabiedrības grupās;
4. uzsver, ka galvenie politikas pamati ilgtspējīgai un noturīgai nākotnei ietver gan apņēmīgu pāreju uz aprites ekonomiku, tostarp netoksiskiem materiālu cikliem, gan stingru apņemšanos panākt klimata neitralitāti un ierobežot klimata pārmaiņas, kā arī nodrošināt mūsu dabas mantojuma, bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzību, lauksaimniecības un pārtikas sistēmu ilgtspēju, lauksaimniecības un vides un klimata politikas saskaņotību un konsekveni, kā arī drošus un ilgtspējīgus mazoglekļa enerģētikas, ēku un mobilitātes sektorus, kas līdz 2030. gadam visā pasaulē radīs vairāk nekā 200 miljonus jaunu darbvieta, kuru vērtība pārsniegs 4 triljonus EUR;
5. norāda, cik svarīgi ir cilvēki, jaunas tehnoloģijas, produkti, pakalpojumi, uzņēmējdarbības modeļi un atbalsts uzņēmumiem, kā arī publiskais un privātais finansējums – un visi Eiropas Komisijas definētie “horizontālie” faktori ilgtspējīgas un noturīgas Eiropas izaudei līdz 2030. gadam;
6. atgādina, cik svarīgi ir RK ieteikumi par ES ilgtermiņa stratēģiju ilgtspējīgas Eiropas veidošanai līdz 2030. gadam⁽²⁾ un Eiropas Komisijas ieteikumi par tiesiskuma stiprināšanu, ES pārvaldības uzlabošanu, labākas politikas saskaņotības nodrošināšanu ilgtspējīgai attīstībai (PCSD) un labāka regulējuma pieejas saistīti ar ilgtspēju;
7. precizē, ka Programmai 2030. gadam ir pieci pīlāri: miers, planēta, cilvēki, labklājība un partnerība, bet šis atzinums pievērsīsies pīlāram “planēta”, izklāstot stratēģisko redzējumu, kā bruģēt ceļu uz ilgtspējīgām Eiropas pilsētām un reģioniem līdz 2030. gadam;

⁽¹⁾ Vispārējo lietu padomes secinājumi “Virzībā uz arvien ilgtspējīgāku Savienību līdz 2030. gadam”, 9.4.2019.

⁽²⁾ COR-2019-00239 “Ilgspējīgas attīstības mērķi (IAM): pamats ES ilgtermiņa stratēģijai ilgtspējīgas Eiropas veidošanai līdz 2030. gadam”, ECON-VI/044, ziņotājs: *Arnoldas Abramavičius* (LT/PPE) (OV C 404, 29.11.2019., 16. lpp.).

Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā: ceļš pilsētām un reģioniem

8. atzinīgi vērtē pāreju uz resursu izmantošanas ziņā efektīvu, klimatneitrālu un bioloģiski daudzveidīgu ekonomiku, kurā ir zems oglekļa emisiju līmenis, un uzsver, ka ir jārikojas steidzami un jāiesaista visu līmeņu pārvaldes iestādes, ekonomikas dalībnieki, universitātes, pētniecības centri, pilsoniskā sabiedrība un iedzīvotāji;
9. aicina visus lēmumu pieņēmējus visos pārvaldības līmeņos atzīt, ka pilsētām un reģioniem savas kompetences robežās ir aktīva un bieži vien novatoriska loma mērķu sasniegšanā, jo tie atrodas priekšējās pozīcijās un atbild par 65 % ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu Eiropā;
10. atbalsta esošos pierādījumus par to, ka IAM mērķus nevar sasniegt un īstenošanu nevar nodrošināt tikai ar lejupēju pieeju un ka vispirms īpaši vajadzīgi ir augšupēji pasākumi – visi reģioni, pilsētas un iedzīvotāji ir jāiesaista kā aktīvi pārmaiņu veidotāji;
11. atgādina, ka cenšoties sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus, visā Eiropā ir vajadzīga visaptveroša un sistēmiska pieeja, lai nodrošinātu politikas saskaņotību starp dažādajām šo mērķu dimensijām; uzsver, ka visi ilgtspējīgas attīstības mērķi ir savstarpēji saistīti un transversāli un ka ilgtspējīgas attīstības četras dimensijas, proti, ekonomiskā, ekoloģiskā, sociālā un kultūras dimensija, ir cieši saistītas un tās būs rūpīgi jālīdzsvaro;
12. norāda, ka septiņi no 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem (?) var būt saistīti ar ekoloģisko pāreju un klimata politikas pārkārtošanu; šajā saistībā atzīmē, ka 11. ilgtspējīgas attīstības mērķis ("Ilgspējīgas pilsētas un kopienas") ir tieši adresēts vietējām un reģionālām pašvaldībām un ietver vairākus svarīgus apakšmērķus, kuru sasniegšanai ir vajadzīga politiska rīcība un daudzlīmeņu pārvaldība;
13. norāda, ka pilsētās rodas 70 % no visām siltumnīcefekta gāzu emisijām, un vietējās pašvaldības īsteno vairāk nekā 70 % pasākumu klimata pārmaiņu ierobežošanai un gandrīz 90 % pasākumu, kas paredzēti, lai pielāgotos klimata pārmaiņām;
14. norāda, ka reģioni un pilsētas ir klimata jomas līderi; uzsver, ka ir vajadzīga daudzlīmeņu sadarbība un lielāka decentralizācija, un aicina ES oficiāli atzīt vietējo un reģionālo pašvaldību aktīvu lomu klimata pārmaiņu ierobežošanas un ar pielāgošanos tām saistītās politikas un noteikumu izstrādē; tāpēc atkārtoti aicina dalībvalstis pilnībā iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NECP) izstrādē;
15. uzsver, ka ilgtspējīgas attīstības pasākumu lokalizācija un "teritorializācija" klimata, enerģētikas un vides politikā ir būtiska, lai sasniegtu Programmas 2030. gadam mērķus. Tāpēc Komiteja aicina paplašināt Eiropas partnerības (4), pilsētu un reģionu tīklus (5), tādus kā *Under2 Coalition*, un pārrobežu sadarbību (6) un platformas, lai izstrādātu kopējas stratēģijas, koordinētu rīcību, īstenotu efektīvākas stratēģijas un apvienotu resursus, it īpaši saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām un to ierobežošanu, darbībām vides jomā un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu;

Ilgspējīga Eiropa 2030. gadā: aprites, mazoglekļa, klimatneitrāla un bioloģiski daudzveidīga ekonomika

16. uzskata, ka ES klimata pārmaiņu politikai vajadzētu būt holistiskai un balstītai uz sistēmisku pieeju – norāda, ka līdzšinējā ES politika bieži vien ir sadrumstalota starp dažādām nozarēm un starp pilsētu un lauku teritorijām, kā arī dažādās kategorijās, piemēram, emisiju kvotu tirdzniecības sektors, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā neietilpstošais sektors un zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (LULUCF) sektors; mudina reģionus un pilsētas pakāpeniski pāriet uz jaunu sistēmisku modeli un līdz 2030. gadam izmēģināt jaunus un visaptverošākus risinājumus;
17. atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu dalībvalstīm īstenot atbilstošus politikas pasākumus un piešķirt nepieciešamo finansējumu, lai efektīvi samazinātu emisijas; uzsver, ka ES izdevumi no attiecīgajiem fondiem vajadzības gadījumā varētu nodrošināt papildu atbalstu (7);

(3) Nodrošināt, lai līdz 2030. gadam visiem būtu piekļuve drošam un cenās ziņā pieejamam mājoklim; drošam, pieejamam un ilgtspējīgam transportam par pieņemamu cenu; būtiski samazināt to nāves gadījumu skaitu, ko izraisa katastrofu risks, gaisa un ūdens piesārņojums; kā arī horizontālus apakšmērķus – uzlabot iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanā, izstrādāt integrētas pilsētu un lauku plānošanas un sociālās integrācijas stratēģijas, aizsargāt kultūras mantojumu un samazināt pilsētu ietekmi uz vidi, rēķinot uz vienu iedzīvotāju.

(4) Piemēram, Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta zināšanu un inovāciju kopiena "Klimats" (EIT Climate-KIC), Eiropas inovācijas partnerības, Enerģētikas platforma, ES Pilsētprogrammas partnerības un Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā.

(5) Piemēram, ERRIN, Eurocities, Klimata alianse un Pilsētas mēru pakts.

(6) Piemēram, Alpu un Pireneju pārrobežu klimata pārmaiņu novērošanas centri un jo īpaši Eiropas teritoriālās sadarbības grupas (ETSG).

(7) Eiropas Parlamenta 2019. gada 14. marta rezolūcija par klimata pārmaiņām – stratēģisku Eiropas ilgtermiņa redzējumu par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku saskaņā ar Parīzes nolīgumu (2019/2582(RSP)) (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta).

18. mudina ieviest piemērotu tirgus mehānismu kombināciju, nodokļu izmaiņas, finansēšanas pasākumus, juridiskus noteikumus un publiskā sektora brīvprātīgas saistības gan dalībvalstu, gan reģionālo un vietējo pašvaldību līmenī, lai piesaistītu ieguldījumus klimata pārmaiņu ierobežošanai nozarēs, uz kurām neattiecas emisijas kvotu tirdzniecības sistēma, un rentablā veidā panāktu emisiju samazinājumu; šajā saistībā ar ieinteresētību gaida Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* pieteiktos priekšlikumus par Eiropas zaļo kursu un Eiropas klimata banku;
19. tomēr ir pārliecināta, ka papildus emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai ir vajadzīgi efektīvi pasākumi, lai pakāpeniski pārtrauktu tiešās un netiešās subsīdijas fosilajam kurināmajam (piemēram, pastāvošie nodokļu atbrīvojumi gaisa kuģu degvielai) un tādejādi radītu vienlīdzīgas konkurences apstākļus atjaunojamo energoresursu enerģijai, veicinātu ieradumu maiņu un radītu vajadzīgos resursus taisnīgas pārejas atbalstīšanai; šajā saistībā atzinīgi vērtē Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* uzsāktās debates par oglekļa cenas noteikšanu un par oglekļa nodokļa piemērošanu uz robežām;
20. ierosina ieviest spēcīgus uz tirgu balstītus stimulus, lai veicinātu jaunu oglekļa piesaistītājsistēmu izstrādi un materiālu, kas rada daudz oglekļa emisiju, aizstāšanu ar ilgtspējīgiem materiāliem, kuri nerada daudz oglekļa emisiju, kā arī censties vairāk atbalstīt pētniecību un izstrādi, lai pilnveidotu jaunas CO₂ samazināšanas tehnoloģijas un mērīšanas metodes;
21. aicina noteikt stingrākus ES klimata aizsardzības mērķus saskaņā ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 1,5 °C mērķi, vienlaikus nosakot īstenojamu to sasniegšanas līmeni, un ierosina izveidot oglekļa budžetu un radīt citus mehānismus, kas dotu iespēju samazināt pārējās siltumnīcefekta gāzu emisijas, kā arī pārskatīt un saskaņot 2030. un 2040. gada mērķus ar oglekļa neitralitātes mērķi 2050. gadam; uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt sociālo taisnīgumu un dalībvalstu konkurētspēju, kā arī starptautisko sadarbību;
22. aicina Komisiju sadarbībā ar RK laikā, kad ES prezidentvalsts būs Somija, uzsākt pētījumu par to, kā varētu plānot un ieviest sistēmiskāku risinājumu laikposmam pēc 2030. gada;
23. mudina reģionus un pilsētas pakāpeniski pāriet uz jauno sistēmisko modeli un līdz 2030. gadam izmēģināt jaunus risinājumus;
24. norāda, ka klimata pasākumu lietderībai un izmaksu efektivitātei jābūt galvenajiem pamatprincipiem, izstrādājot sistēmiskākus risinājumus Eiropas Savienībai, tostarp tādus pasākumus kā emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas paplašināšana un stiprināšana, vienlaikus uzlabojot tās ilgmūžību un paredzamību;
25. norāda, ka ilgtspējīgas attīstības mērķu un klimata mērķu sasniegšanai būs nepieciešams būtiski palielināt ieguldījumus "tīro" risinājumu jomā. Piemēram, lai vajadzīgais SEG emisiju samazinājums līdz 2050. gadam pārsniegtu 90 %, ikgadējie tīrie ieguldījumi ir vairāk nekā jātrīskāršo salīdzinājumā ar pašreizējo līmeni;
26. ierosina paplašināt un stiprināt emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, lai varētu ierobežot klimata pārmaiņas, tomēr norāda, ka izmaksu un ieguvumu efektivitātes līdzsvaram vajadzētu būt galvenajam principam;
27. uzsver, ka Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību un iedzīvotāju spēcīgai lomai pasaules mērogā, īstenojot tādas iniciatīvas kā globālais Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā un ANO IAM 25 + 5 Pilsētu līderības platforma, ir svarīga nozīme un ietekme centienos veicināt paraugprakses apmaiņu, lai nodrošinātu IAM sasniegšanu vietējā līmenī;
28. uzsver, ka vietējiem dalībniekiem un iedzīvotājiem ir vislielākās iespējas palielināt informētību un cīnīties pret klimata pārmaiņām; uzsver arī, ka vietējo un reģionālo pašvaldību pienākums ir rīkoties, lai iedzīvotāji varētu dzīvot saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem, un atbalstīt iedzīvotāju iesaistīšanu šo mērķu sasniegšanā;
29. apņemas vietējo un reģionālo pašvaldību viedokli aktīvi aizstāvēt turpmākajos starptautiskajos forumos, piemēram, ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 25. sesijā (*UNFCCC COP25*) par klimata pārmaiņām un ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konferences 15. sesijā (*UN CBD COP15*) par bioloģisko daudzveidību, atbalstot tāda vērienīga, noteiktā termiņā īstenojama un uz zinātnes atzinām balstīta globāla bioloģiskās daudzveidības satvara izveidi laikposmam pēc 2020. gada, kas integrēts ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem; aicina puses piemērot daudzlīmeņu pārvaldības principu, kas vietējās un reģionālās pašvaldības oficiāli iesaista plānošanā, īstenošanā, monitoringā, ziņošanā un verificācijā; atkārtoti aicina izstrādāt visaptverošas stratēģijas koordinētai izpratnes veidošanai un līdzdalības veicināšanai visos līmeņos;

Detalizēti: aprites, mazoglekļa, klimatneitrāla, bioloģiski daudzveidīga ekonomika un sociāli taisnīga pāreja

30. atbalsta ieceri starptautiskā līmenī izstrādāt vērienīgu, noteiktā termiņā īstenojamu, uz zinātnes atziņām balstītu globālās aprites ekonomikas un bioloģiskās daudzveidības satvaru laikposmam pēc 2020. gada, kurš saskaņots ar IAM un kurā šie mērķi ir arī integrēti;
31. atzinīgi vērtē neseno progresu ES pārejā uz aprites ekonomiku, tostarp uz uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu, bet norāda, ka finanšu un regulatīvajam satvaram Eiropas līmenī tomēr vēl ir jākļūst efektīvākam, lai varētu īstenot aprites ekonomikas stratēģiju; tāpēc aicina Eiropas Komisiju saskaņā ar tās pieteikto jauno rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku nākt klajā ar konkrētiem priekšlikumiem par šādas saskaņotas sistēmas trūkstošajiem elementiem, pienācīgi ņemot vērā vietējo un reģionālo pašvaldību būtisko nozīmi un it īpaši priekšlikumus attiecībā uz tādiem resursietilpīgiem sektoriem kā būvniecība un izmaiņām produktu dizainā; uzskata, ka būtu skaidrāk jāuzsver sociālie ieguvumi, ko sniedz pāreja uz aprites ekonomiku;
32. atzinīgi vērtē ES nākamo stratēģisko programmu 2019.–2024. gadam⁽⁸⁾, kas paredz atbalstīt arī ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, cīņu pret klimata pārmaiņām un vides degradācijas novēršanu, pāreju uz resursu ziņā efektīvāku aprites ekonomiku, veicinot vidi saudzējošu izaugsmi, bioekonomiku un ilgtspējīgu inovāciju, kā arī to problēmu risināšanu, kuras saistītas ar energoapgādes drošību un enerģijas izmaksām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem;
33. aicina vides politikā īstenot holistisku teritoriālu pieeju, balstoties uz daudzlīmeņu pārvaldības principu, kas piešķir lielāku lomu pilsētām un reģioniem, ietekmes novērtējumiem un stratēģiskajiem vides ziņojumiem, vides informācijas pieejamībai un vides tiesību aktu īstenošanai;
34. uzsver reģionu un pilsētu fundamentālo lomu pārejā uz aprites ekonomiku. "Aprites reģioniem" ir vajadzīga integrēta un holistiska pieeja, kā parādīts RK atzinumā par vienreizlietojamās plastmasas direktīvu⁽⁹⁾;
35. uzsver, ka valsts energoresursu struktūra dažādās dalībvalstīs ir steidzami jāpielāgo ilgtermiņa dekarbonizācijas stratēģijas prasībām; tas nozīmē arī, ka jāpalielina atjaunojamo energoresursu īpatsvars un jāpārsniedz ES pašlaik noteiktais 32 % mērķis līdz 2030. gadam, it īpaši tādā jomā kā pamatslodzes jauda, lai varētu krasi samazināt SEG emisijas;
36. aicina publiskā sektora un rūpniecības lēmumu pieņēmējus paātrināt Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna īstenošanu un jaunu stratēģisko energotehnoloģiju izmantošanu, lai, palielinot patērētāju informētību un tādējādi arī viņu lomu un izmantojot viedus energotīklus, varētu ierobežot klimata pārmaiņas;
37. uzsver, ka klimata pāreja ir saistīta ar ievērojamiem zaļajiem un zilajiem ieguldījumiem un inovāciju, atbalstot lielāku sinerģiju starp finansējuma avotiem un ciešāku saikni starp publisko un privāto finansējumu videi; šajā saistībā atzinīgi vērtē arī RK atzinumu, kurā analizētas konkrētas problēmas reģionos, kas ir ļoti atkarīgi no fosilā kurināmā⁽¹⁰⁾;
38. aicina ūdens, augsnes, trokšņa un gaisa kvalitātes jomā spēkā esošo vides tiesību aktu vērtējumos vai atbilstības pārbaudēs pievērst uzmanību arī tam, ka ir ārkārtīgi svarīgi uzlabot politikas saskaņotību saistībā ar IAM, veicinot aprites ekonomiku, kā arī ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu, un risinot problēmas, kuras saistītas ar jaunajiem piesārņojuma veidiem, piemēram, mikroplastmasu, zālēm un ķermeņa kopšanas līdzekļiem, pesticīdiem, dezinfekcijas blakusproduktiem un rūpnieciskajām ķīmiskajām vielām;
39. pauž dziļas bažas par pasaulei draudošo ekoloģisko katastrofu, uz ko norādīts nesenaajā globālajā novērtējumā par bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumiem; uzsver, ka bioloģiskās daudzveidības zaudēšana mazina daudzu valstu iespējas sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus, un tāpēc mudina pilsētas un reģionus nekavējoties un steidzami rīkoties, lai iekļautu bioloģisko daudzveidību⁽¹¹⁾ dažādās nozaru politikas jomās, tostarp lauksaimniecības, kā arī pilsētu un reģionālās attīstības politikā un skaidri, pat juridiski saistošā līmenī, norādīt uz bioloģiskās daudzveidības aizsardzības mērķu nozīmību; aicina Komisiju atbalstīt novatoriskus dabā balstītus risinājumus un zaļo infrastruktūru, kas izstrādāti un īstenoti vietējā un reģionālā līmenī, lai novērstu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un ierobežotu klimata pārmaiņas;
40. vēlreiz aicina izveidot Eiropas Klimatneitralitātes novērošanas centru⁽¹²⁾ un uzsver vietējo un reģionālo pašvaldību aktīvo lomu klimata pārmaiņu novērošanas centru izveidē;

⁽⁸⁾ COM(2019) 218 final "Eiropa 2019. gada maijā: gatavošanās vienotākam, stiprākam un demokrātiskākam Savienībai aizvien mainīgākā pasaulē".

⁽⁹⁾ COR-2018-03652 (OV C 461, 21.12.2018., 210. lpp.).

⁽¹⁰⁾ COR-2019-00617. Atzinums "Parīzes nolīguma īstenošana ar novatorisku un ilgtspējīgu enerģētikas pārveidi reģionālajā un vietējā līmenī" (ENVE-VI/040), ziņotājs: Witold Stepien (PL/PPE) (skatīt šā Oficiālā Vēstneša 72. lpp.).

⁽¹¹⁾ ANO Vides programma – Starpvaldību zinātnes un politikas platformas bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (IPBES) nesena ziņojums Global Assessment on Biodiversity and Ecosystem Services.

⁽¹²⁾ Kā norādīts atzinumā "Tīru planētu visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku" (COR-2018-05736) (ENVE-VI/037), ziņotājs: Michele Emiliano (IT/PSE) (OV C 404, 29.11.2019., 58. lpp.).

41. aicina pieņemt pārstrādāto Dzeramā ūdens direktīvas redakciju, lai nodrošinātu ūdens pieejamību visiem, kā dēļ būs jā saglabā labs ūdensobjektu ekoloģiskais stāvoklis, samazinātu risku veselībai līdz mazāk nekā 1 %, samazinātu pudelēs pildīta ūdens patēriņu, ietaupot naudu, samazinātu plastmasas atkritumu daudzumu un CO₂ emisijas šajā procesā;
42. aicina Ūdens pamatdirektīvas pārstrādātās redakcijas saturu veidot tikpat vērienīgu un pat vēl vērienīgāku, tādējādi nodrošinot ūdensobjektu atjaunošanos un saglabāšanu un garantējot ES ūdens ekosistēmu pienācīgu stāvokli;
43. atkārtoti aicina paaugstināt ūdens resursu apsaimniekošanas efektivitāti ES, paplašinot ES regulas par ūdens atkalizmantošanas minimālajām prasībām darbības jomu tā, lai tā attiektos ne tikai uz lauksaimniecisko apūdeņošanu, bet arī uz pilsētu zaļo zonu, piemēram, publiskai lietošanai paredzētu parku un zālienu, apūdeņošanu⁽¹³⁾;
44. norāda, ka teritoriālās ietekmes novērtējumi, kuru veikšanu atbalsta RK, var būt noderīgs instruments, ar ko novērtēt tiesību aktu potenciālo un, iespējams, ļoti atšķirīgo ietekmi uz klimata, enerģētikas un ekoloģisko pāreju dažādos ES reģionos. Šajā saistībā RK varētu stiprināt sadarbību ar Kopīgo pētniecības centru un izmantot tā rīcībā esošos ietekmes novērtējuma instrumentus, lai vēl vairāk pastiprinātu savu darbību šajā jomā;
45. uzskata, ka taisnīgas pārejas princips "neatstāt nevienu novārtā" ir viens no galvenajiem klimata un ekoloģiskās pārejas principiem no sociālā, teritoriālā un politiskā skatupunkta. Šajā saistībā enerģētiskās nabadzības apkarošana jāuzskata par vienu no prioritātēm, kad tiek izstrādāti ar enerģētiku saistīti politikas pasākumi un programmas, un jānosaka konkrēti mērķi enerģētiskās nabadzības samazināšanai līdz 2030. gadam un tās izskaušanai līdz 2050. gadam⁽¹⁴⁾;
46. uzsver, ka īpaši svarīga nozīme ir jauniešu līdzdalībai. Reģionālās un vietējās jauniešu padomes un jaunatnes kustības būtu jāiesaista klimata un IAM politikas izstrādē un īstenošanā;
47. uzsver, ka ekoloģiskā pāreja rada kvalitatīvu uzņēmējdarbību un darbvietas ne tikai aprites ekonomikā, bet arī tīras enerģijas, pārtikas un lauksaimniecības nozarē, un aicina ES palielināt klimata mērķu saskaņotību, izmantojot kohēzijas politiku, Eiropas Sociālo fondu (ESF+) un InvestEU, vienlaikus nodrošinot IAM īstenošanas lokalizēšanu un reģionalizēšanu;

Mērķi, rādītāji un dati

48. atkārtoti uzsver, ka saistībā ar visaptverošu ES ilgtspējas stratēģiju un dalībvalstu ilgtspējas stratēģijām, kas izstrādātas 2030. gada programmas mērķu sasniegšanai, vietējām pašvaldībām, pilsētām un reģioniem ļoti vajadzīgi kopīgi saskaņoti konkrēti atskaites punkti, rādītāji un ar klimata pārmaiņām un ilgtspējīgas attīstības mērķiem saistīto datu reāllaika mērījumi, lai varētu sasniegt ekonomiskās, ekoloģiskās, sociālās un kultūras ilgtspējas mērķus;
49. uzsver, ka vajadzīgi gan vietējā un reģionālā līmeņa pamatrādītāji, ko izmantot ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam īstenošanā, gan ticami vietējā līmeņa klimata dati un ka svarīgi ir izmantot jaunās tehnoloģijas, piemēram, mākslīgo intelektu, lai vairotu izpratni par vietējo kopienas īstenojamiem klimata aizsardzības pasākumiem. Šajā saistībā RK atgādina, cik svarīgi ir pilnībā izmantot Pilsētas mēru pakta datubāzi un iespēju, izveidojot vietējā līmenī noteiktu devumu, sasaistīt vietējos un reģionālos datus ar nacionāli noteiktajiem devumiem;
50. norāda uz pilsētu un reģionu agrāko pieredzi īpašu rādītāju izstrādē, kuri saistīti ar vidi, dzīves kvalitāti un iedzīvotāju labklājību. Ir svarīgi, lai tie būtu pielāgoti vietējo vajadzību apmierināšanai;
51. uzsver, ka Eiropas Savienībai ir pienācīgi jāidentificē, jāveicina un jāfinansē zināšanu nodošana un kopīga zināšanu radīšana, līdziniek, mērķsadarbības un mentorēšanas pasākumi;

Turpmākie pasākumi

52. aņņemas atjaunināt savas procedūras un praksi, lai labāk atbalstītu vietējās un reģionālās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības mērķu lokalizēšanā un sasniegšanā saskaņā ar ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, šādā veidā atbildot uz iedzīvotāju lūgumiem rīkoties aktīvāk un sasniegt konkrētus rezultātus klimata pārmaiņu radīto problēmu risināšanā;

⁽¹³⁾ COR-2019-03645. Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ūdens atkalizmantošanas minimālajām prasībām" (ENVE-VI/034), ziņotājs: *Oldřich Vlasák* (CZ/ECR) (OV C 86, 7.3.2019., 353. lpp.).

⁽¹⁴⁾ Kā norādīts atzinumā "Daudzlīmeņu pārvaldība un starpnozaru sadarbība cīņā pret enerģētisko nabadzību" (COR-2018-05877), ENVE-VI/038, ziņotāja: *Kata Tüttő* (HU/PSE) (OV C 404, 29.11.2019., 53. lpp.).

53. aicina plašāk izmantot publiskā un privātā sektora partnerības, zaļo publisko iepirkumu un vairāk īstenot izmēģinājuma projektus saistībā ar ekoloģisko pāreju un cīņu pret klimata pārmaiņām;
54. pauž bažas par ES brīvās tirdzniecības nolīgumiem ar citām valstīm un uzsver, ka šajos nolīgumos ir jāparedz ilgtspējīgas attīstības mērķu, Parīzes nolīguma un ES vides standartu ievērošana;
55. uzsver, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ar savu pirktspēju, izvēloties preces, pakalpojumu sniedzējus un darbu veicējus, var būtiski veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ilgtspējīgu ražošanu un līdz ar to virzību uz resursu izmantošanas ziņā efektīvāku ekonomiku un tādejādi arī ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu;
56. piekrīt Programmā 2030. gadam izvirzītajam mērķim panākt vides ziņā ilgtspējīgus apstākļus un procesus, labāk izmantojot dabas resursus un aizsargājot vistrauslākās ekosistēmas, atgādinot par reģionālā un vietējā līmeņa darbībām, kas saistītas ar vidi un klimata pārmaiņām, atbilstoši ilgtspējīgas attīstības politikas saskaņības uzstādījumam; uzsver decentralizētu sadarbību, daudzpusējas ieinteresēto personu partnerības, mācīšanos un pieredzes apmaiņu par to, kā samazināt un likvidēt teritoriju radīto vides pēdas nospiedumu, kas izpaužas kā resursu patēriņš un CO₂ emisijas;
57. atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta apņemšanos sekmēt ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu un it īpaši sadarbības grupas "Klimata pārmaiņas, bioloģiskā daudzveidība un ilgtspējīga attīstība" manifestu un aicina nodrošināt produktīvu sadarbību ar kompetentajām komitejām un minēto sadarbības grupu pilnvaru periodā no 2019.–2024. gadam;
58. aicina sadarbībā ar RK integrēt šos ieteikumus ES iestāžu turpmākajā darbā nākamajā pilnvaru periodā.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Tīras enerģijas paketes īstenošana: integrētie dalībvalstu enerģētikas un klimata plāni – instruments, kas paver iespēju klimata aizsardzības un aktīvās un pasīvās enerģijas jomā īstenot vietējas un teritoriālas pārvaldības pieeju”

(2020/C 39/07)

Ziņotājs: József Ribányi (HU/PPE), Tolnas meģes padomes priekšsēdētāja vietnieks

Atsauces dokuments: Pašiniciatīvas atzinums

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. atzinīgi vērtē ievēlētās priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienen iniciatīvas saskaņā ar Eiropas turpmāko zaļo kursu un viņas vēlmi iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības centienos panākt, lai Eiropa kļūtu par pirmo klimatneitrālo kontinentu;
2. atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Regulu (ES) 2018/1999⁽¹⁾ par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību, kurā Eiropas Savienības dalībvalstīm ir noteikts pienākums sagatavot nacionālo enerģētikas un klimata plānu, kas veido pamatu vispusīgākai un transversālai pieejai attiecībā uz klimata un enerģētikas politiku;
3. uzsver, ka šie desmit gadu nacionālie enerģētikas un klimata plāni jā sagatavo par laikposmu no 2021. gada līdz 2030. gadam, un tiem valsts līmenī jāveicina jaunu Savienības enerģētikas un klimata mērķu īstenošana līdz 2030. gadam, izveidojot pamatu, lai sekmīgi īstenotu 2050. gada ilgtermiņa stratēģiju attiecībā uz klimatneitralitāti, kuras mērķis ir palēnināt cilvēka darbības radītās globālās sasilšanas tempu, kā arī šim plāniem jāatbilst Parīzes nolīguma mērķiem. Šajā nolūkā RK aicina dalībvalstis līdz 2019. gada beigām savos galīgajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos ņemt vērā ES vērienīgos mērķus 2030. gadam, it īpaši atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes jomā. Komisijas veiktie valstu enerģētikas un klimata plānu sākotnējie novērtējumi liecina, ka ir gūti labi panākumi, bet daudzi plānu projekti neatbilst prasībām, un – saistībā ar vispārējiem ES mērķiem un to sasniegšanu – visām dalībvalstīm ir jāpieņem vērienīgāki pasākumi, tāpēc priekšlikumos ir vajadzīgi papildinājumi, precizējumi un uzlabojumi. Tagad visām dalībvalstīm saskaņā ar Komisijas ieteikumiem būtu jā sagatavo galīgie enerģētikas un klimata plāni, nodrošinot to atbilstību iepriekš minētajiem mērķiem;
4. pauž gandarījumu, ka Pārvaldības regulā ir atzīta vietējo un reģionālo pašvaldību loma jau pašā valstu enerģētikas un klimata plānu sagatavošanas posmā, kā arī uzsvērtā efektīvas sabiedriskās apspriešanas nozīme un ierosināts izveidot daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialogu atbilstoši augšupējas pieejas principam. Vietējās un reģionālās pašvaldības būtu faktiski jāiesaista katrā procesa posmā, sākot no sagatavošanas, pēc tam pasākumos, kuru mērķis ņemt vērā Komisijas sākotnējos novērtējumus, un beidzot ar īstenošanu un uzraudzību. Tomēr Komiteja atzīmē, ka daudzām dalībvalstīm līdz šim nav izdevies šajā procesā pilnībā iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības. Komiteja norāda, ka papildus dalībvalstu iestāžu iesaistei vietējo un reģionālo pašvaldību iesaiste izstrādes procesā nodrošinātu mērķu īstenošanu efektīvākā un iekļaujošākā veidā;
5. norāda, ka daudzas dalībvalstis uzskata savas pašreizējās struktūras par pietiekamām, lai sasniegtu sabiedriskās apspriešanas un daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialoga mērķus: tas, ka dalībvalstis uzskata, ka spēj rīkoties vienas pašas, pagātnē ir bijis viens no kritiskākajiem aspektiem. RK iesaka dalībvalstīm kritiski izvērtēt šīs struktūras, it īpaši ņemot vērā saturu, ko tās var ģenerēt, kā arī to, cik lielā mērā ir aptvertas un pārstāvētas vietējās pašvaldības, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, uzņēmēju aprindas, investori, citas attiecīgās ieinteresētās personas un sabiedrība kopumā, un padarīt šo struktūru ģenerēto ieguldījumu pieejamu, lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā sasniegti Sabiedriskās apspriešanas un daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialoga pārvaldības regulā noteiktie mērķi, tādējādi īstenojot galveno mērķi – dot ieguldījumu visu iedzīvotāju un nākamo paaudžu veselībā un labklājībā;
6. lai pabeigtu enerģētikas savienības izveidi, būtu jāizmanto vietējo un reģionālo pašvaldību zināšanas, atbildība īstenošanas jomā un finanšu resursi; tāpēc iesaka vietējās un reģionālās pašvaldības pilnībā iesaistīt tīras enerģijas tiesību aktu kopuma īstenošanā un iespējamās turpmākas pārskatīšanas nolūkā pienācīgi ņemt vērā to potenciālos problēmjasautājumus šajā procesā. Komiteja uzsver, ka Pilsētas mēru paktam klimata un enerģētikas jomā un citām līdzīgām iniciatīvām var būt izšķiroša loma, sniedzot vietējām un reģionālajām pašvaldībām norādes jaunā ES enerģijas satvara īstenošanā;

⁽¹⁾ OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.

7. aicina dalībvalstis, izstrādājot savus integrētos nacionālos enerģētikas un klimata plānus, cieši sadarboties ar RK un tās locekļiem. Tas varētu būt svarīgs elements to rīkotajās sabiedriskajās apspriešanās un daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialogos un dotu iespēju saņemt vērtīgas atsauksmes no vietējā un reģionālā līmeņa;
8. atzīst ierobežoto termiņu un ar to saistītās dalībvalstu grūtības valstu enerģētikas un klimata plānu projektu izstrādē; attiecībā uz galīgajiem valstu enerģētikas un klimata plāniem, kas jāizstrādā līdz 2019. gada beigām, mudina uzstādīt augstākus mērķus un pastiprināt vertikāli vērstu integrāciju, lai nodrošinātu stabilitu, Parīzes nolīgumam atbilstošu Eiropas virzību uz klimatneitralitāti saskaņā ar vērienīgāko scenāriju, kas ierosināts 2050. gada ilgtermiņa stratēģijā. Šajā saistībā RK arī mudina izstrādāt vietējā līmenī noteikta devuma sistēmu, kas papildinātu Parīzes nolīgumā paredzēto nacionāli noteikto devumu un tādējādi palielinātu vietējo un reģionālo pašvaldību lomu visaptverošu nacionālo enerģētikas un klimata plānu izstrādē. Ar informēšanas un izpratnes veidošanas kampaņām vietējās pašvaldības var veicināt mērķu efektīvāku īstenošanu, bet šajā nolūkā tām ir vajadzīgi labi apmācīti speciālisti. Lai sasniegtu galveno mērķi – visu iedzīvotāju un nākamo paaudžu veselības un labklājības aizsardzību –, tiek ierosināts ES finansējumu izmantot informēšanas pasākumiem un darbvieta radīšanai enerģētikas un klimata politikas jomā;

Vietējā pasīvā un aktīvā enerģija, kas kalpo integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem

9. norāda, ka jēdziens “aktīvā enerģija”, ko izmanto būvniecības nozarē un pazīst arī plašāka jēdziena “atjaunojamā enerģija” kontekstā, šeit nozīmē enerģiju, ko dažādi vietējie dalībnieki (publiskas, pašvaldības un privātas iestādes, mājsaimniecības) saražo, uzglabā un patērē. Tādi piemēri ir atjaunojamie energoresursi un tīrie energoresursi (piemēram, ģeotermiskā, saules, vēja enerģija, siltumenerģija, hidroenerģija, plūdmaiņas, biomasas u. c.). Šādiem enerģijas avotiem ir noteicoša loma integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu īstenošanā līdz 2030. gadam;
10. konstatē, ka būvniecības nozarē izmantotais jēdziens “pasīvā enerģija”, ko pazīst arī plašāka jēdziena “energoefektivitāte” kontekstā, savukārt nozīmē enerģijas ietaupījumus, kas gūti, visu saražoto enerģiju izmantojot efektīvi, proti, samazinot enerģijas patēriņu un attiecīgi – galapatērētāja izdevumus par enerģiju, kā arī piesārņojuma līmeni. Ņemot vērā iepriekš minēto, vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāorganizē no enerģētikas viedokļa efektīva vietējo un reģionālo publisko pakalpojumu sniegšana, piemēram, īstenojot ilgtspējīgu iepirkuma politiku;
11. piebilst, ka pasīvās enerģijas jēdziens ir cieši saistīts ar klimata aspektiem un to izmanto arī, lai noteiktu ēku plašāku CO₂ pēdu, un tā ir aprītes ekonomikas neatņemama sastāvdaļa. Izsniedzot būvatļaujas, vietējām un reģionālajām pašvaldībām, ņemot vērā īpašos vietējos apstākļus un ēkas īpatnības, vajadzētu veicināt no vietējām izejvielām ražotu un vides aizsardzības prasībām atbilstošu būvmateriālu (niedru, granulū, mizu, kaņepju, koksnēs, līmētu koka plātņu, kam optimālajā gadījumā vajadzētu būt bez oglekļa pēdas), nevis betona un citu tādu tradicionālo būvmateriālu izmantošanu, kuru ražošana, izmantošana, nojaukšana un pārstrāde rada lielas CO₂ emisijas. Tām būtu arī jāveicina citi pasākumi ēku energoefektivitātes paaugstināšanai. Šie koncepti būtu jāintegrē valstu ilgtermiņa renovācijas stratēģijās, kas dalībvalstīm jāizstrādā līdz 2020. gada martam;
12. uzsver, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ir būtiskas pasīvās un aktīvās enerģētikas jomas dalībnieces. Tās ir jāiesaista integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos valsts līmenī, jo tās ir būtiskas investores, atbild par ēku uzturēšanu, pārvalda sabiedriskā transporta tīklus, pilda sabiedrības informēšanas pienākumu, ir enerģētiskās nabadzības apkarošanas dalībnieces un regulatīvās iestādes pilsētplānošanas, telpiskās plānošanas un zemes izmantošanas jomā, pārtrauga decentralizēto enerģijas ražošanu un tām ir līgumu piešķiršanas pilnvaras videi draudzīga publiskā iepirkuma jomā. Lai tās varētu pienācīgi veikt savus uzdevumus, ir nepieciešama laba vietējo resursu ražošanas un izmantošanas plānošana. No šāda viedokļa uzmanība ir jāpievērš dažādiem atjaunojamo energoresursu veidiem, ēku energoefektivitātei, vietējo, būvmateriālu energoefektivitātei un tam, lai tiktu izmantoti vietējie būvmateriāli, kas būtu dabiski un videi nekaitīgi;
13. uzsver, ka vietējās pašvaldības daudzējādā ziņā ar savu atbalstu pozitīvi ietekmē aktīvās enerģijas, kas prioritāri iegūta no atjaunojamiem energoresursiem, ražošanu, uzglabāšanu un izmantošanu. Kā piemēru RK norāda, ka transporta nozarē, jo īpaši pilsētas un starppilsētu transporta nozarē ļoti svarīgi ir palielināt ilgtspējīgas biodegvielas kā starpposma risinājuma izmantošanu un vidējā termiņā – uz elektriskajiem akumulatoriem un ūdeņradī balstītas elektromobilitātes izmantošanu, kā arī veikt pasākumus, ar kuriem integrētā veidā risina jautājumu par transporta radītajām CO₂ emisijām, tostarp veicinot sabiedrisko transportu, automobiļu koplietošanu un citus novatoriskus risinājumus, jo gaidāms, ka satiksmes apjoms pieaugs un vidējā termiņā liela nozīme joprojām būs iekšdedzes dzinējiem. Viens no ilgtspējīgas biodegvielas kā starpposma risinājuma izmantošanas piemēriem varētu būt bioetanolis kā vietējā līmenī ražots, izmantots un viegli uzglabājams aktīvās enerģijas avots, kas rada izmantojamus blakusproduktus (piemēram, dzīvnieku barību), samazina atkarību no importa un var radīt ievērojamu skaitu darbvieta. Valsts atbalsta noteikumu un Enerģijas nodokļu direktīvas pārskatīšana nekādā gadījumā nedrīkst kavēt ilgtspējīgas bioenerģijas veicināšanu;

Vietējo un reģionālo pašvaldību loma integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu izstrādē

14. uzstāj, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jābūt iespējai iesniegt priekšlikumus un grozījumus par nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem un uzsver, ka to loma jānošķir no to citu ieinteresēto personu lomas, kas nav piederīgas valsts pārvaldei. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām vajadzētu būt tiesībām tieši piedalīties pasākumos, kas saistīti ar energoefektivitāti, enerģētikas pārkārtošanu, klimata pārmaiņām un atteikšanos no fosilā kurināmā. Nevajadzētu aizmirst, ka būtiska loma tām jāuzņemas enerģētiskās nabadzības novēršanā, šajā nolūkā balstoties uz visām ES vietējās pašvaldības pārstāvošām organizācijām (RK, Pilsētas mēru pakts);
15. uzsver nepieciešamību nodrošināt, lai dalībvalstis būtu informētas par vietējo un reģionālo pašvaldību būtisko lomu saistībā ar vairākām enerģētikas savienības regulas svarīgākajām prioritātēm. Viņu tieša līdzdalība ir pamatota saistībā ar energoefektivitātes pasākumiem, klimata pārmaiņām, dekarbonizāciju, atjaunojamo energoresursu plašāku izmantošanu un tam nepieciešamo enerģētikas infrastruktūru, tai skaitā enerģijas uzglabāšanas tehnoloģijām un saiknes izveidošanu starp nozarēm. Tām ir arī svarīga loma enerģētiskās nabadzības pārvaldībā;
16. vērš uzmanību uz to, ka par integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu izstrādi plaša sabiedrība nav informēta un ka ar minēto plānu izstrādi saistītie apspriešanās procesi laika trūkuma dēļ nav bijuši tik plaši un dziļi, cik būtu bijis vēlams. Tas vērtējams negatīvi, jo šie plāni tiek īstenoti vietējā līmenī – pašvaldībās un pilsētās; tāpēc aicina dalībvalstis, Komisiju un vietējās un reģionālās pašvaldības pastiprināt centienus, lai plašāku sabiedrību informētu par nacionālo enerģētikas un klimata plānu procesu, un, tiklīdz ir iesniegti galīgie plāni, izstrādāt metodes, kas ļauj visas ieinteresētās personas iesaistīt plānu īstenošanā;
17. konstatē, ka ar integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem saistītās vietējās un reģionālās attīstības prasības (piemēram, energoefektivitātes, dekarbonizācijas, klimata pārmaiņu un enerģētiskās nabadzības apkarošanas projektu priekšlikumi) ir definēti, balstoties uz aptuvenām aplēsēm. Daļēji tas saistīts ar nepietiekamo vietējās un reģionālās dimensijas pārstāvību integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos; atgādina arī to, ka Pilsētas mēru pakta datubāze var sniegt noderīgus datus un informāciju dalībvalstīm, kurās ir liels parakstītāju skaits;

Labā pārvaldība: integrētu nacionālo enerģētikas un klimata plānu īstenošana ciešā sadarbībā ar vietējām un reģionālām pašvaldībām

18. uzstāj, ka Savienības dalībvalstīm ir jāizstrādā integrēti nacionālie enerģētikas un klimata plāni, kuros būtu iekļautas tādas īstenošanas iniciatīvas, kas vienlaikus būtu izdevīgas gan enerģijas galapatērētājiem un ražojošajiem patērētājiem, gan arī citiem enerģijas piegādātājiem mazumtirdzniecības tirgū. Šādas iniciatīvas enerģētikas sistēmai sniedz daudzas priekšrocības (mazākas vajadzības pēc pārvades infrastruktūras un uzturēšanas, uzlabota noturība un elastīgums), tostarp taisnīgu cenu vai inovatīvu risinājumu ieviešana cenas noteikšanai par enerģijas pārpalikumu, kas nāk no šīm sistēmām un tiek ievadīts tīklā;
19. uzsver, ka vietējo un reģionālo pašvaldību kā īstenošanu pieredze un zināšanas ir vajadzīgas, lai vērstos pret nekonsekvenci un meklētu iespējamo sinerģiju starp integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem un daudzgadu finanšu shēmu, Eiropas pusgadu un Savienības ilgtermiņa stratēģiju attiecībā uz klimatneitralitāti laikposmam līdz 2050. gadam;
20. uzskata, ka ir arī jākoordinē pašreizējās iniciatīvas un paraugprakse. No šāda viedokļa RK vērš uzmanību uz līdzdalības iniciatīvām saistībā ar Pilsētas mēru pakta klimata un enerģētikas jomā;
21. norāda, ka vietējās un reģionālās pašvaldības, pateicoties informētības palielināšanas iniciatīvām un programmām, var enerģijas patērētājus pārveidot par ražojošiem patērētājiem un sniegt atbalstu tādas enerģijas avotu izmantošanai, kas ražota, uzglabāta un patērēta uz vietas, jo īpaši izveidojot vietējās enerģētikas kopienas, kuru potenciāls vēl ir jāattīsta. Ražojošie patērētāji tad var kļūt par aktīviem vietējo un reģionālo pašvaldību izveidoto viedo un decentralizēto enerģotīklu dalībniekiem;
22. atbalsta daudzlīmeņu dialogu par klimatu un enerģētiku, jo tas stiprinās vietējo un reģionālo pašvaldību dalību politiskajās diskusijās integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu ietvaros. Šis dialogs ir arī būtisks subsidiaritātes un proporcionalitātes principu ieviešanas nodrošināšanai. Šajā procesā ieteicams atzīt ciešo saikni starp enerģētikas un klimata jomā īstenojamiem pasākumiem, kā arī nepieciešamību tos efektīvi integrēt; šajā sakarā vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir vajadzīgi atbilstīgi speciālisti, proti, "enerģijas pārvaldnieki". Tādēļ Komiteja vēlreiz uzsver: lai sasniegtu galveno mērķi – visu iedzīvotāju un nākamo paaudžu veselības un labklājības aizsardzību –, tiek ieteikts ES finansējumu izmantot darbvietu radīšanai enerģētikas un klimata politikas jomā;
23. vērš uzmanību, piemēram, uz Īrijā notiekošo nacionālo dialogu klimata pārmaiņu jomā, kurā ar informētības palielināšanas, mobilizācijas un stimulējošiem pasākumiem tiek veicinātas klimata pārmaiņu apkarošanas darbības vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Pateicoties šai paraugpraksi, iespējams panākt vienprātību par problēmu risinājumiem un veikt nepieciešamos pasākumus. Iesaistītie dalībnieki var ieviest pastāvīgus mehānismus un platformas regulārām konsultācijām par ekonomikas, sociālajiem, vides un sabiedriskas intereses jautājumiem, kas saistīti ar enerģētikas politiku un klimata pārmaiņu apkarošanu. Tādējādi valsts mēroga dialogam arī ir būtiska nozīme enerģētikas un klimata pārmaiņu novēršanas politikas prioritāšu noteikšanas jomā; šāda veida prakse būtu jāveicina un aktīvāk jāizplata visās dalībvalstīs, atbalstot īpašas informācijas izplatīšanas un informētības palielināšanas kampaņas;

24. iesaka, lai dalībvalstis, izstrādājot jauno enerģētikas un klimata scenāriju, atzīst vietējās un reģionālās pašvaldības par piemērotām partnerēm. Vietējā līmeņa problēmas un šķēršļi ir jāizprot un jānovērš un jādefinē piemēroti pasākumi un efektīvas īstenošanas stratēģijas, kas nodrošinātu valsts un Eiropas līmeņa saistību ticamību un iedzīvotāju atbalstu vajadzīgajām pārmaiņām. Vietējās un reģionālās pašvaldības joprojām ir patērētājiem vistuvākais pārvaldības līmenis, un tās pārvalda gan decentralizēto enerģijas ražošanu (piemēram, saistībā ar viedo skaitītāju un tīklu ieviešanu), gan arī daudzus pašreizējā enerģētikas infrastruktūrā veicamo pārmaiņu aspektus. Tās arī ievieš informatīvas un izpratnes veidošanas programmas par enerģiju un klimatu un tādējādi dod iespēju samazināt mājāsaimniecību un uzņēmumu izdevumus un oglekļa pēdu un radīt investīcijām piemērotus apstākļus;
25. norāda, ka, lai īstenotu pāreju uz tīru enerģiju un risinātu klimata jautājumus, ir jāstrādā kopā visiem valdības līmeņiem (Eiropas, nacionālajam, reģionālajam, vietējam līmenim), kā arī publiskajam un privātajam sektoram, pētniecības un inovācijas centriem un akadēmiskajām aprindām. Aktīvas un pasīvas enerģijas izmantošana arī veicina šo procesu, jo iespēja maksimāli samazināt enerģijas izmantošanu visā aprites ciklā un attiecīgi arī oglekļa pēdu ir svarīga ne tikai domājot par pāreju uz tīru enerģiju, bet arī par klimata aizsardzību;
26. tā kā enerģētiskā nabadzība ir sarežģīta problēma, integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos tā jārisina enerģētikas un klimata aspektā, izmantojot Enerģētiskās nabadzības observatorijas datubāzes un publikācijas. Svarīgi ir arī, lai enerģētiskās nabadzības skarto mājāsaimniecību skaita novērtēšana, kas minēta regulas par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību 3. pantā, būtu balstīta uz precīziem un pārbaudāmiem datiem;
27. ierosina, lai vietējās un reģionālās pašvaldības palīdz valsts pārvaldes iestādēm īstenot projektus, kas vērsti uz nākotni saistībā ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem), kā arī iniciatīvas *JASPERS* un *ELENA*, kuras palīdz īstenot Eiropas klimata un enerģētikas politikas mērķus. No šāda viedokļa Eiropas Investīciju konsultāciju centram jāparedz paātrināta procedūra atbalsta piešķiršanai tām pilsētām, kuras ir apņēmušās veidot projektus ar zemu CO₂ emisijas līmeni;
28. uzstāj, ka izšķiroši svarīgi ir uzlabot ESI fondu un Eiropas Stratēģisko investīciju fonda sinerģiju ar mērķi īstenot pārrobežu projektus ilgtspējīgas enerģētikas jomā;
29. uzsver, ka integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem ir jāveicina enerģētikas inovācija ar mērķi līdz 2050. gadam īstenot pāreju uz mazoglekļa ekonomiku un klimatneitralitāti, un attiecīgi uz tādu enerģētikas savienību, kas būtu noturīga un vērsta nākotnē, un kuras klimata politika spētu stimulēt nodarbinātību, izaugsmi un ieguldījumus. Vietējās un reģionālās pašvaldības jo īpaši būtu jāiesaista viedo pilsētu iniciatīvās, ko papildina zaļais publiskais iepirkums tīras enerģijas jomā tādās sfērās kā energotaupība pilsētas transportā, starpreģionu transporta stratēģijas, sadarbība saistībā ar jaunām uzkrāšanas tehnoloģijām un viedas sabiedriskās ēkas;
30. iesaka Reģionu komitejai kā iestādei, kas pārstāv vietējās un reģionālās pašvaldības, izmantojot reģionālo centru izmēģinājuma projektu, veicināt nacionālo enerģētikas un klimata plānu īstenošanu un daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialogu, nodrošinot papildu iespējas sasniegt vietējo un reģionālo līmeni, proti, ārpus dalībvalstu iekšējām sistēmām;
31. tāpēc aicina Eiropas Komisiju apsvērt iespēju piedalīties tāda periodiska foruma organizēšanā, kurā tiktu apspriesti klimata un enerģētikas jautājumi, tostarp nacionālie enerģētikas un klimata plāni. Tas veicinātu sadarbību starp vietējām un reģionālajām pašvaldībām, Klimata politikas ĢD, Enerģētikas ĢD, Reģionu komitejas *ENVE* komisiju un dalībvalstīm. Šo forumu varētu īstenot līdzīgi kā pašreizējo tehnisko platformu *Vides ĢD* un Eiropas Reģionu komitejas sadarbībai vides jautājumos, kuras mērķis ir veicināt dialogu par vietējām un reģionālajām problēmām un risinājumiem ES vides tiesību aktu piemērošanā, kā minēts vispārējā Savienības vides rīcības programmā līdz 2020. gadam "Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem" (7. VRP). Šis jaunais forums varētu būtiski veicināt daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialogus visās dalībvalstīs, cita starpā nodrošinot informācijas apmaiņu, panākumu novērtēšanu, paraugprakses un pieredzes apmaiņu, klimata un enerģētikas jomā gūto rezultātu uzlabošanu un ciešāku sadarbību un komunikāciju starp visiem iesaistītajiem dalībniekiem;
32. aicina pievērst uzmanību tam, ka integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu veiksmīga īstenošana stiprinās ES konkurētspēju un palīdzēs uzlabot tās ekonomisko stabilitāti, nodrošinot skaidru sistēmu ieguldītājiem;
33. precizē, ka integrētie nacionālie enerģētikas un klimata plāni, pateicoties vietējiem resursiem un resursiem, kas ražoti uz vietas, rada saikni starp pilsētu un lauku teritorijām, un tādējādi ir iespējams lauku teritoriju iedzīvotājiem nodrošināt drošu nākotni un apmierināt pilsētu teritoriju enerģētikas vajadzības, vienlaikus respektējot klimatu;

34. uzsver, ka nacionālie enerģētikas un klimata plāni nav vienreizēja iniciatīva. Nacionālo enerģētikas un klimata plānu pabeigšana 2019. gada beigās ir pirmais lielais solis, tomēr tie būs pastāvīgi jāuzlabo un jāpilnveido. Tāpēc ir jānodrošina struktūras un forumi, kas nākotnē palīdzēs šos plānus uzlabot, un jānodrošina, ka daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialogi var šo procesu pilnībā veicināt.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Reģionu un pilsētu ieguldījums virzībā uz jaunu ES politikas satvaru mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU)”

(2020/C 39/08)

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. norāda, ka dažās ES dalībvalstīs patlaban palēninās izaugsme. Vislabāk šī problēma redzama reģionālajā līmenī un izpaužas tādējādi, ka pazeminās darba ražīgums un ražošanas efektivitāte, samazinās tirdzniecības dinamika, visu laiku zemā līmenī ir publiskie un privātie ieguldījumi transportā, enerģētikā un digitālajā infrastruktūrā, kā arī saglabājas samērā augsta ekonomiskā un sociālā nevienlīdzība. Tas savienojumā ar tādām globālām tendencēm kā kārtējā rūpnieciskā revolūcija, demogrāfiskā situācija un mainīgā darba vide, nosaka vajadzību pēc novatoriskiem politiskiem risinājumiem;
2. uzskata, ka Eiropas valstu ekonomikas konkurētspēja balstās uz MVU uzņēmējdarbības un inovācijas potenciālu, tāpēc atziniņi vērtē Eiropas Komisijas un Padomes aicinājumus turpināt attīstīt visaptverošu ES ekonomikas stratēģiju, kurā tiktu ņemta vērā minēto uzņēmumu īpašā loma;
3. uzsver, ka desmit gadus pēc tā īstenošanas uzsākšanas Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akts “*Small Business Act*” ir nozīmīgs MVU attīstībai, taču Komiteja vienlaikus atzīmē, ka ir vajadzīga horizontāla pieeja MVU atbalstam un labāka programmas rezultātu uzraudzība;
4. atzīmē vajadzību veidot MVU atbalsta pilārus Eiropas Komisijas programmu ietvaros, ņemot vērā MVU sektora neviendabīgumu un vienlaikus norādot uz to, ka nepieciešama elastīgāka pieeja, kas būtu virzīta uz efektivitāti un dotu uzņēmumiem iespēju pārvarēt nākamās attīstības posmus. Komiteja cer, ka Eiropas Komisija īstenos pasākumus, kas atbilst RK pētījumā *EU policy framework on SMEs: state of play and challenges* (“ES MVU politikas satvars: pašreizējais stāvoklis un turpmākie uzdevumi”) ⁽¹⁾ paustajiem ieteikumiem. Jaunie instrumenti būtu jāparedz konkrētiem mērķiem, jo īpaši mazajiem uzņēmumiem, kas īsteno riskantus projektus;
5. uzsver dalībvalstu un reģionu lomu un atbildību par to, ka MVU jomā tiek radīti un izmantoti ES politikas rīki, kuriem it īpaši ir jāatbalsta gan MVU darbinieku, gan pašu MVU kompetenču attīstīšana, piemēram, digitalizācijas jomā, kas veicinās minēto uzņēmumu attīstību ilgtermiņā;
6. norāda uz steidzamo vajadzību pirmām kārtām ES dalībvalstu darbības programmās pievērst uzmanību MVU attīstības atbalstīšanai arī ārpus lielpilsētām;
7. atzīst, ka jaunuzņēmumiem ir svarīga nozīme MVU jomā ⁽²⁾, jo, pateicoties tiem, tiek īstenotas daudzas revolucionāras inovācijas; tomēr norāda, ka pašlaik jāatbalsta arī jau esošie uzņēmumi to izaugsmes un pakāpeniskas inovācijas procesā – Eiropas politikā uzņēmumu atbalsta jautājums būtu jāskata plašākā diapazonā – no ienākšanas vietējā tirgū līdz pat izešanai globālajā tirgū;
8. uzskata, ka ES politikai būtu jāveicina MVU iekļaušanās starptautiskajās vērtību ķēdēs visā Eiropas teritorijā; atzīmē, ka atsevišķu MVU ekonomiskās darbības internacionalizācija ārpus ES teritorijas var veicināt paraugprakses izplatīšanos, dodot labumu Eiropas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un galvenokārt zināšanu un zinātības nodošanas rezultātā uzlabojot to produktivitāti;
9. atzīst, ka liela nozīme ir MVU sūtņu tīklam (*SME Envoys Network*), kam vajadzētu uzņemties svarīgu lomu Eiropas uzņēmēju problēmu un iespēju apzināšanā;

⁽¹⁾ <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/EU-SMEs/EU-policy-SMEs.pdf>

⁽²⁾ Eiropas Reģionu komiteja, “Atbalsts jaunuzņēmumiem un augošajiem uzņēmumiem Eiropā: vietējā un reģionālā perspektīva”, ECON-VI/021, ziņotājs: *Tadeusz Truskolaski*, COR-2017-00032-00-01, 2017. gada jūlijs.

10. uzsver vajadzību veicināt un īstenot mazāk laikietilpīgas administratīvās procedūras, kā arī ierobežot administratīvo slogu visos Eiropas un valstu administrācijas līmeņos, jo tas būtiski ietekmē MVU darbību, tostarp to darbības finansiālos aspektus;
11. norāda uz vajadzību atbalstīt jaunu MVU finansējuma avotu radīšanu un atvieglot MVU piekļuvi tradicionālajām finansēšanas metodēm, kas ļautu saņemt finansējumu pēc iespējas plašākam lokam mazo un vidējo uzņēmumu, kuri darbojas dažādos ES reģionos;
12. piekrīt aicinājumam pārskatīt pašlaik ES līmenī izmantoto MVU definīciju, lai ņemtu vērā to, ka vidējie uzņēmumi (tā dēvētie vidēja kapitāla uzņēmumi ar augstākais 500 darbiniekiem) pēc to struktūras ir pilnībā pielīdzināmi MVU (< 250 darbinieku un gada apgrozījums ≤ 50 milj. EUR vai bilances vērtība ≤ 43 milj. EUR) un tomēr nesaņem nekādas priekšrocības salīdzinājumā ar lieluzņēmumiem;
13. norāda uz vienota kontaktpunkta idejas nozīmi MVU atbalsta jomā un uzsver vajadzību šajā sakarā konsolidēt MVU atbalsta tīklus Eiropas mērogā; ierosina izmantot pašreizējo Eiropas Biznesa atbalsta tīklu. Dažādu MVU atbalsta veidu apvienošanai vienā tīklā un tā sadarbībai ar MVU sūtņu tīklu būtu jāpalīdz sasniegt sinerģiju, ko sagaida MVU un Eiropas Komisija;

MVU turpmākā attīstība: apdraudējumi un problēmas

14. atzīmē, ka Eiropas Savienībā MVU saskaras ar problēmām, kuras izriet no tādiem faktoriem kā aizvien spēcīgāka globālā konkurence, jaunu uzņēmējdarbības modeļu veidošanās, digitalizācija un jaunu tehnoloģiju ieviešana gan rūpniecībā, gan pakalpojumu jomā, aprites ekonomikas un sadarbīgās ekonomikas attīstība, kā arī ilgtspējīgas attīstības nodrošināšana;
15. uzsver, ka ir jāatbalsta specializētu mazo un vidējo uzņēmumu grupu (kopu) sadarbība. Komiteja aicina šai jomā pastāvīgi pilnveidot ES instrumentus, piemēram, ES Kopu portālu, Eiropas Kopu novērošanas centru un Eiropas Kopu izcilības iniciatīvu;
16. apstiprina, ka uzņēmēju sociālajai atbildībai pret sabiedrību un vidi ir aizvien lielāka nozīme;
17. norāda uz atšķirību starp MVU un lielākiem uzņēmumiem ekonomiskās attīstības tempa un intensitātes ziņā, jo tas, ņemot vērā vājāk attīstīto reģionu apstākļus, izraisa ES reģionu ekonomisko polarizāciju;
18. uzsver, ka augošais administratīvo noteikumu daudzums un sarežģītība ierobežo MVU, it īpaši mikrouzņēmumu, izaugsmes potenciālu, jo tiem nav atbilstoša administratīvā un finansiālā atbalsta, kas ļautu pārvarēt šādus šķēršļus; tādēļ aicina samazināt administratīvo sarežģītību, ar ko uzņēmumi saskaras Eiropas Savienībā, jo īpaši pārrobežu darījumu gadījumā;
19. atzīmē, ka arvien lielāka novatorisku risinājumu daudzuma parādīšanās tirgū un to ierobežotā finansiālā pieejamība MVU gadījumā rada vajadzību īstenot jaunu pieeju, kas veicina tā dēvēto atvērto inovāciju radīšanu un attīstīšanu;
20. uzsverot, ka pieaug programmas "Apvārsnis" un COSME nozīme mazo un vidējo uzņēmumu interesēs, ir gandarīta, ka jaunajā 2021.–2027. gada plānošanas periodā ERAF arī turpmāk būs vissvarīgākais finansējuma avots MVU atbalstošai vietējai un reģionālajai politikai un it īpaši saistībā ar finansējuma pieejamību, atbalstu pētniecībai, izstrādei un inovācijām, prasmju pilnveidošanu, kā arī piekļuvi tirgiem un internacionalizācijai. Tomēr atkārtoti iebilst pret priekšlikumu ERAF tematisko koncentrāciju orientēt uz valsts līmeni, jo centralizēts sadales mehānisms būtu pretrunā teritoriālai pieejai un daudzlīmeņu pārvaldības principam, kam ir ļoti liela nozīme efektīvā un rezultatīvā MVU atbalstīšanā;
21. norāda uz atšķirībām starp ES nozaru politikas pasākumiem, tostarp publisko iepirkumu, maksātspējas regulējuma, vides aizsardzības jomā, kā arī uz atšķirībām kopu atbalsta jomā un attieksmē pret konkurences noteikumiem. Tas viss būtiski ietekmē MVU un to turpmāko paplašināšanos;
22. uzskata, ka vienotais tirgus ir ES sasniegums, taču tam ir nepieciešami vēl citi uzlabojumi, piemēram, jālikvidē pastāvošie šķēršļi, kuri kavē preču un pakalpojumu brīvu apriti – tā ir viena no problēmām, ar ko MVU saskaras, paplašinot savu saimniecisko darbību un izmantojot internacionalizāciju;

23. norāda uz ekonomikas transformāciju, kas saistīta ar digitalizāciju, un tās dēļ mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir vairāk jāiegulda tehnoloģiju un zinātnības iegādē un/vai attīstīšanā;
24. aicina Eiropas Komisiju izstrādāt MVU digitālās pārejas atbalsta pasākumus ES reģionos un šajā sakarā balstīties uz tādu jau pastāvošu iniciatīvu sasniegumiem kā *Digital Cities Challenge*;
25. uzskata, ka digitalizācija dod iespēju mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ar saviem izstrādājumiem un pakalpojumiem iziet plašākā visas Eiropas tirgū un pat ārpus tā un nodrošina pārrobežu tirdzniecības attīstību;
26. uzsver, ka ES uzdevums ir turpināt palielināt ražīgumu un konkurētspēju (tostarp izmaksu ziņā) rūpniecības vērtību ķēdēs un vienlaikus saglabāt tālejošus mērķus vides aizsardzības jomā;

MVU vēlmes attiecībā uz turpmākajiem izaugsmes un attīstības politikas pasākumiem

27. uzsver potenciālos ieguvumus, ko, pateicoties ES ieguldījumiem reģionālo uzņēmējdarbības ekosistēmu integrācijā, gūst MVU un uzņēmēji, un vienlaikus aicina Eiropas Komisiju turpināt attīstīt projektu, kuru tā pašlaik īsteno kopā ar Eiropas reģioniem, kas veicina uzņēmējdarbību (*EER*), un kurš apvieno Eiropas "Silīcija ielejas";
28. vērš uzmanību uz to, ka daudziem MVU ir grūti atrast un noturēt kvalificētus darbiniekus. Attiecībā uz talantīgu darbaspēku mazajiem un vidējiem uzņēmumiem spēcīgu konkurenci sagādā lieli uzņēmumi, kuru rīcībā ir plašāki resursi un kuri spēj piedāvāt augstākas algas. Tas notiek par spīti faktam, ka mazie un vidējie uzņēmumi – 99 % no visiem ES uzņēmumiem – ir Eiropas ekonomikas mugurkauls;
29. norāda, ka MVU pārstāvjiem, tostarp organizācijām, kas atbalsta un pulcē mazos un vidējos uzņēmumus, jābūt iespējai aktīvāk piedalīties uz ES politikas pasākumu izstrādāšanā un īstenošanas koordinēšanā, kuri tieši skar minēto uzņēmēju kategoriju;
30. cer, ka reģionālā līmeņa pārstāvji tiks iesaistīti Eiropas Savienības MVU politikas pārvaldībā un ka viņi ciešāk sadarbosies ar MVU sūtņiem;
31. uzskata, ka ES rūpniecības politikai jābūt orientētai uz inovācijām plašākā nozīmē, kā arī uz svarīgām pamattehnoloģijām, svarīgiem projektiem visas Eiropas interesēs (*SPVEI*), digitalizāciju un MVU;
32. atbalsta Eiropas Komisijas ieceri vienkāršot finansējuma saņemšanai un atskaišu iesniegšanai paredzētas administratīvās procedūras, kas ir sevišķi apgrūtinātas mikrouzņēmumiem un maziem uzņēmumiem, kuru cilvēkresursi ir ierobežoti. Tādi priekšlikumi kā vienkāršoti izmaksu risinājumi (vienotās likmes, vienreizējais maksājums un vienības izmaksas) atvieglos projektu budžetu izstrādi un to aprēķinus un veicinās to MVU īpatsvara pieaugumu, kuri izmanto atbalstu;
33. atbalsta pieeju, kas prioritāru nozīmi piešķir vietējiem un reģionāliem apsvērumiem, bet tikai pēc tam valstiskiem un starptautiskiem. Ideju izmēģināšana mazākā mērogā, kā arī atbalsts pakāpeniskai inovācijai ļauj ātrāk attīstīt jaunus tehnoloģiskos risinājumus un tos īstenot, izmantojot mazajiem un vidējiem uzņēmumiem pieejamos finanšu līdzekļus;
34. uzskata, ka piedāvātajam Eiropas struktūrfondu un investīciju fondu kopējam noteikumu satvaram ir jābūt elastīgam, lai reģionos, kur tas ir vajadzīgs, darbības programmas būtu orientētas uz MVU un mikrouzņēmumiem;
35. aicina izstrādāt MVU potenciāla veidošanas atbalsta programmas tādās jomās kā modernu finanšu instrumentu izmantošana, pasākumi, kas ļauj palielināt izpratni par informācijas apmaiņas un sadarbības nozīmi, vai arī tādās jomās kā ilgtermiņa izaugsmes stratēģiju un plānu izstrādes iespējas un nepieciešamība;
36. atzīmē, ka aizvien lielāka nozīme ir tādu kopu integrācijai kā pārdomātas specializācijas platformas, kurās vietējo pašvaldību loma ir svarīga, lai, veicinot MVU izaugsmi starptautiskā mērogā, Eiropas līmenī radītu integrētas vērtības ķēdes;
37. cer, ka arī turpmāk Eiropas Biznesa atbalsta tīkla kontaktpunktiem būs spēcīga reģionālā un vietējā dimensija. Nākotnē tie varētu uzņemt jaunas funkcijas;

38. norāda uz vajadzību paplašināt Eiropas Biznesa atbalsta tīkla piedāvāto pakalpojumu klāstu, tostarp attiecībā uz MVU darbības izvēršanu, informāciju par nacionālajiem un ES noteikumiem, finansējuma iespējām atsevišķās ES dalībvalstīs, partnerības veidošanu ar citiem nozares uzņēmējiem vai ražošanas procesā iesaistītajiem dalībniekiem utt.;
39. vērš uzmanību uz vajadzību stiprināt MVU reģionālās pārstāvniecības, kuras varētu regulāri, piemēram, ar *REFIT* platformai līdzīgu platformu starpniecību, iesaistīties debatēs par ierosinātajiem tiesību aktu grozījumiem, kā arī piedalīties procesā, kas dod iespēju uzraudzīt, kontrolēt un izvērtēt grozījumu ietekmi uz MVU;
40. uzsver MVU finansējuma avotu diversifikācijas nozīmi, taču vienai no prioritātēm vajadzētu būt noteiktu nozaru vai darbības veidu finansējuma trūkumu atrisināšanai;
41. atzinīgi vērtē panāktās vienošanās par kapitāla tirgu savienību, jo tās atvieglos MVU piekļuvi publiskajiem tirgiem un ļaus ieviest pasākumus izmaksu un regulatīvā sloga vienkāršošanai un samazināšanai;
42. atzinīgi vērtē dažu dalībvalstu uzsāktās iniciatīvas, kuru mērķis ir palielināt MVU dalību publiskā iepirkuma procedūrās;
43. norāda uz tādu jautājumu kā MVU piekļuvi publiskajam iepirkumam, taču atzinīgi vērtē to, ka minētā uzņēmumu kategorija ir ņemta vērā Publiskā iepirkuma direktīvas pārskatīšanā, un aicina turpināt pasākumus mazo un vidējo uzņēmumu atbalstīšanai;
44. uzsver, ka kavēti maksājumi, nepietiekamas MVU zināšanas par publiskā iepirkuma pamataspektiem, kā arī augstas potenciālās juridisko darbību izmaksas joprojām ir galvenie šķēršļi, kas kavē to lielāku iesaistīšanos minētajā jomā un ierobežo iespējas izvērst darbību;

Noslēguma piezīmes

45. norāda, ka to lielās strukturālās elastības un ražošanas profila dēļ MVU spēj ātri reaģēt uz dinamiskām sociālekonomiskām pārmaiņām. Problemātisks ir tādiem pielāgojumiem vajadzīgo finanšu līdzekļu jautājums, tādēļ turpmākajiem atbalsta priekšlikumiem minētajā jomā jābūt pielāgotiem MVU vajadzībām;
46. uzsver: tā kā MVU ietekmē darba tirgu, kā arī patērētājus, tie ir svarīga ieinteresētā puse, kura ir līdzatbildīga par aprites ekonomikas ieviešanu. Tas būtu attiecīgi jāatspoguļo nodokļu atvieglojumos vai Eiropas līdzekļu pieejamības nodrošināšanā;
47. uzskata, ka Eiropas Komisijai būtu jāizmanto pieredze, kas gūta saistībā ar Eiropas Mazās uzņēmējdarbības aktu un Rīcības plānu uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam. Mērķis ir pilnveidot un vienkāršot, nevis veikt radikālas izmaiņas vai atteikties no līdzšinējiem sasniegumiem, meklējot pilnīgi jaunus risinājumus;
48. norāda, ka starpreģionālās un pārrobežu sadarbības padziļināšanai paredzēto iniciatīvu skaits joprojām ir nepietiekams;
49. atkārtoti aicina izstrādāt jaunu horizontālo stratēģiju, kurai jāpalielina gan revolucionāro, gan pakāpenisko jauninājumu nozīme, jāatbalsta svarīgas pamattehnoloģijas un visas Eiropas interesēs svarīgi projekti, tostarp tie, kas saistīti ar digitalizāciju un MVU;
50. aicina Eiropas Komisiju sākt meklēt risinājumus, kuri atvieglotu MVU dalību publiskajos iepirkumos, piemēram, piešķirot priekšrocības to lokālās/reģionālās izcelsmes dēļ, jo līdzšinējās izmaiņas ir nepietiekamas;
51. norāda, ka, neraugoties uz vērienīgiem Eiropas Komisijas pasākumiem, kuros tiek ņemti vērā daudzi aspekti un kuri būtu vērtējami pozitīvi, mazajiem un vidējiem paredzētais atbalsts nebūs efektīvs visā ES, ja dažas dalībvalstis turpinās tendenci ieviest sarežģītus iekšējos noteikumus;
52. uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām būtu jāuzņemas nozīmīgs uzdevums, veidojot uzņēmējdarbību veicinošu vidi, un to rīcībā vajadzētu būt instrumentiem, kas ļauj darbības pielāgot mainīgajām MVU vajadzībām; uzskata, ka vietējās un reģionālās pašvaldības būtu aktīvāk jāiesaista, izstrādājot turpmākos ES rūpniecības politikas pasākumus, tostarp attiecībā uz MVU atbalstīšanu;

53. ir vienprātis ar Eiropas Parlamentu, kas aicina palielināt ES vienotā tirgus programmai (2021–2027) paredzēto kopējo budžetu, lai stiprinātu MVU konkurētspēju starptautiskā līmenī, darbības izvēršanu ārpus ES tirgus un jauninājumu pārņemšanu;
54. ir pārliecināta, ka paziņojums par to, ka jaunās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros ir paredzēts visus MVU pieejamos finanšu instrumentus iekļaut programmā *InvestEU*, vainagosies ar procedūru vienkāršošanu, kā cerēts;
55. aicina ES iestādes un dalībvalstis vairāk censties uzlabot vienotā tirgus darbību, lai pilnībā izmantotu tā potenciālu;
56. aicina Eiropas Komisiju un Eiropas Parlamentu izstrādāt instrumentus un mehānismus, kuri Eiropas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropā un pasaulē, arī tādu tehnoloģiju jomā, kas Eiropai ir stratēģiski svarīgas.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Īstenošanas ziņojums par publisko iepirkumu”

(2020/C 39/09)

Ziņotājs: *Thomas Habermann* (DE/PPE), Rēnsas-Grābfeldes apriņķa landrāta priekšsēdētājs**I. VISPĀRĪGAS PIEZĪMES**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. uzsver, ka šis atzinums izriet no RK apņemšanās saistībā ar Subsidiaritātes, proporcionalitātes un scenārija “Darīt mazāk, bet efektīvāk” jautājumu darba grupu un labāka regulējuma programmu sniegt atgriezenisko saiti attiecībā uz ES tiesību aktu īstenošanu vietējā un reģionālā līmenī. Tāpēc RK kopā ar Eiropas Pašvaldību un reģionu padomi (CEMR) ir veikusi ES mēroga aptauju, lai novērtētu to, kā vietējās un reģionālās pašvaldības īsteno publiskā iepirkuma tiesisko regulējumu, un ir pasūtījusi pētījumu par šo tematu; RK uzsver, ka aptaujas rezultāti ļoti atšķirīgās dalībvalstu līdzdalības dēļ nevar atainot reprezentatīvu ES mēroga viedokli, tie tikai ļauj atklāt tendences; Komiteja arī norāda uz 2019. gada jūlijā publicēto ziņojumu par pirmo apspriešanos ar RK Reģionālo centru tīklu (RegHub) ⁽¹⁾, kas būtībā apstiprina CEMR un RK veiktās aptaujas rezultātus;
2. norāda, ka dalībvalstis īstenoja 2014. gada visaptverošo reformu attiecībā uz publiskā iepirkuma direktīvām valsts tiesību aktos daļēji gan 2016. gadā, gan krietni vēlāk; tā kā laikposms, kopš stājās spēkā publiskā iepirkuma valsts tiesību akti, kam ir tieša ietekme uz trešām pusēm, nepārsniedz trīs gadus, pastāv tikai ierobežots priekšstats par jauno noteikumu tiesiskās piemērošanas praksī;
3. uzsver, ka gan administratīvās iestādes, gan uzņēmēji ir tikai nesen sākuši piemērot modernizēto publiskā iepirkuma režīmu un pielāgošanās process daļēji vēl aizvien notiek; uzsver arī to, ka šis pielāgošanās process daudzviet ir saistīts ar nozīmīgām apmācības un arī konsultāciju izmaksām, daļēji ar ārējiem juridiskiem konsultantiem; šajā sakarā Komiteja ir pārliecināta, ka tuvākajos gados nebūtu lietderīgi ieviest jaunas tiesību aktu prasības;
4. precizē, ka šis atzinums tāpēc nav vērst uz jaunu tiesību aktu reformu, bet gan uz pašreizējām grūtībām, ar ko saskaras publisku iepirkumu pasūtītāji vietējā un reģionālā līmenī, piemērojot regulējumu; turklāt pievēršas atsevišķiem aspektiem, ko Komisija nesen aplūkoja 2017. gada oktobra nelegislatīvajā paziņojumā par efektīvāku, ilgtspējīgāku un profesionālāku publisko iepirkumu ⁽²⁾;
5. atbalsta direktīvu mērķi un stūrakmeņus, it sevišķi elektroniskos iepirkumus un MVU dalības veicināšanu, jaunās koncepcijas attiecībā uz “iekšējiem iepirkumiem” un pašvaldību iestāžu sadarbību, iestādēm paredzēto iespēju politisko lēmumu pieņemšanas procesā attiecībā uz publisko iepirkumu izmantot stratēģiskus kritērijus, kā arī pārredzamības un integritātes veicināšanu;
6. uzsver: aptaujas rezultāti ⁽³⁾ liecina, ka pārrobežu iepirkumi vietējām un reģionālajām pašvaldībām nav snieguši pievienoto vērtību. Neskatoties uz ES mērogā regulāri izsludinātajiem iepirkumiem, kas ir laikietilpīgi un dārgi, tiek iesniegts tikai neliels skaits pārrobežu piedāvājumu vai pat neviens. Iemesls tam, domājams, slēpjas faktā, ka elektroniskās platformas, kas ir dalībvalstu rīcībā, ir atšķirīgas un tādējādi rada šķēršļus kaimiņvalstu uzņēmumu un iestāžu līdzdalībai: projektētas un izveidotas nacionālo valstu ietvaros, platformas bieži vien neparedz iespēju izmantot dažādas valodas vai iekļaut to valstu administratīvās prasības, kas nav valsts, kurā atrodas līgumslēdzēja iestāde;

⁽¹⁾ Reģionu komiteja, Subsidiaritātes vadības grupa, Reģionālo centru (Hubs) tīkls ES politikas īstenošanas pārskatīšanai, īstenošanas pārskats, pirmā apspriešanās par publisko iepirkumu, 2019. gada jūlijs.

⁽²⁾ Komisijas paziņojums “Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā”, 3.10.2017. (COM(2017) 572 final).

⁽³⁾ Sk. RK kopīgi ar Eiropas Pašvaldību un reģionu padomi veikto aptauju “2014. gada direktīvu par publisko iepirkumu īstenošanas novērtējums: problēmas un iespējas reģionālā un vietējā līmenī”.

7. vērs uzmanību uz faktu⁽⁴⁾, ka publiskā iepirkuma regulējuma juridiski pareiza piemērošana jau ir kļuvusi par pašmērķi, tā vietā, lai to izmantotu kā darbu, piegāžu vai pakalpojumu iepirkuma instrumentu;
8. uzsver, ka jāprecizē, kādos apstākļos vietējās un reģionālās pašvaldības drīkstētu veicināt vietējās ekonomikas izaugsmi un atbalstīt vietējās struktūras, ņemot vērā ilgtspējīgas attīstības mērķus un pozitīvu ietekmi uz vidi un izmantojot īsās piegādes ķēdes (piemēram, vietējo kokmateriālu izmantošana) saskaņā ar principu “pērc vietējo preci”;
9. uzsver, ka 2014. gada reformā paredzētā zaļo, sociālo vai inovatīvo kritēriju ņemšana vērā, sniedzot sabiedriskus pakalpojumus, saskaņā ar vietējās pašpārvaldes principu pilnībā jāatstāj attiecīgo vietējo pašvaldību ziņā; uzskata, ka nepārprotami jānoraida turpmāki pienākumi piemērot stratēģiskus iepirkuma mērķus katrā publiskā iepirkumā, lai novērstu iepirkumu procedūru lieku pārslodzi; norāda, ka stratēģisku iepirkuma mērķu ņemšana vērā var arī nebūt lietderīga daudzās iepirkumu procedūrās, piemēram, produktu standarta iepirkumos;
10. uzsver, ka papildu politikas mērķi paaugstina gan kļūdu iespējamību, gan konflikta risku starp šiem mērķiem; uzsver, ka publiskos iepirkumos izvirzītie mērķi jāsasniedz tikai līdz tādai pakāpei un ievērojot tādus nosacījumus, lai netiktu atstāts novārtā galvenais mērķis – nodrošināt iedzīvotājus ar labiem produktiem un pakalpojumiem par saprātīgu cenu;
11. uzsver arī to, ka 2014. gada reformā ir skaidri atzītas pašvaldību tiesības sniegt un organizēt pakalpojumus ar savu iestāžu, komunālo pakalpojumu uzņēmumu vai publisku uzņēmumu starpniecību, kā arī “iekšējo iepirkumu” koncepcija un pašvaldību iestāžu sadarbība. Publiskā iepirkuma pasūtīšana trešām personām ir tikai viena no daudzām alternatīvām, lai nodrošinātu sabiedriskos pakalpojumus⁽⁵⁾. Visbeidzot, RK uzsver publiskā iepirkuma līgumslēdzēju iestāžu tiesības pārņemt atpakaļ pašvaldības pārziņā ar trešām personām iepriekš noslēgtus līgumus;
12. uzskata, ka mērķis paaugstināt robežvērtības, virs kurām publiskā iepirkuma konkursi jāizsludina Eiropas mērogā, ir atbilstīgs, lai saglabātu samērīgumu starp pārredzamību, no vienas puses, un iestāžu un MVU administratīvo slogu no otras puses; tādēļ aicina Komisiju ilgtermiņā strādāt pie tā, lai PTO līmenī ievērojami paaugstinātu Nolīgumā par valsts iepirkumu noteiktās robežvērtības;

II. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

Stratēģiskais iepirkums

13. uzskata, ka 2014. gada publiskā iepirkuma direktīvās paredzētā iespēja publiskā iepirkuma pasūtītājam ņemt vērā stratēģiskus iepirkuma mērķus var atsevišķos gadījumos, skatoties no iepirkuma pasūtītāja skatupunkta, nodrošināt “labāku iepirkumu”;
14. norāda, ka no tā izrietošajām pašvaldību administratīvajām izmaksām jābūt proporcionālām labumam, ko publiskais iepirkums var sniegt sabiedrības interesēs. Publiskais iepirkums nav pirmām kārtām paredzēts politisku mērķu sasniegšanai, piemēram, vides ilgtspējas, sociālās iekļaušanas un inovāciju jomā vai noteiktas sociāli politiskas attīstības veicināšanai. Taču tas tiek arvien lielākā mērā izmantots kā instruments citu politisku mērķu virzīšanai un sasniegšanai. Taču nedrīkst aizmirst par publiskā iepirkuma mērķi un nolūku: saskaņā ar pareizas finanšu vadības un efektīvas publiskās pārvaldības principiem ir jānodrošina vislabākā cenas un kvalitātes attiecība;
15. norāda: kā liecina RK/CEMR aptaujas rezultāti – vietējās un reģionālās pašvaldības apzinās, ka publiskajos iepirkumos tām ir iespēja izmantot zaļos, sociālos un inovatīvos piešķiršanas kritērijus. Šie kritēriji, kā tiek ziņots, dažos gadījumos tiek ieviesti piesardzīgi, no vienas puses tāpēc, ka nav pieprasījuma, no otras puses, tāpēc, ka lielākas kļūdu iespējamības dēļ paaugstinās tiesvedības iespējamība. Reģionālās un vietējās pašvaldības jo īpaši sūdzas par to, ka trūkst profesionalitātes, kas vajadzīga, lai dotu impulsu šāda veida iepirkumiem;
16. uzsver: lai gan vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir iespēja pasūtīt iepirkumus, pamatojoties uz dažādiem kvalitatīviem kritērijiem, tās bieži dod priekšroku zemākajai cenai, kas, raugoties no to skatpunkta, nodrošina publisko finanšu līdzekļu visatbilstošāko izmantošanu, kā arī ir kritērijs, kas ir vieglāk piemērojams;

⁽⁴⁾ Sk. RK/CEMR kopīgi veikto aptauju.

⁽⁵⁾ Sk. Eiropas Reģionu komitejas atzinumu “Publiskā iepirkuma tiesību aktu kopums” (5.7.2018.), ziņotājs *Adrian Ovidiu Teban* (RO/PPE).

17. atsaucas uz Komisijas kritiku tās paziņojumā⁽⁶⁾, ka 55 % iepirkuma procedūru pasūtījums tiek piešķirts, tikai pamatojoties uz zemāko cenu; precizē, ka attiecīgajās iepirkuma procedūrās bija iespējams pilnībā ņemt vērā stratēģiskos mērķus, jo, piemēram, vides vai energoefektivitātes kritēriji bieži tiek efektīvi iekļauti jau iepirkuma specifikācijas līmenī un līdz ar to pasūtījums pēc tam tiek piešķirts, pamatojoties uz zemāko cenu;
18. uzsver, ka saskaņā ar aptaujas rezultātiem pieprasījums pēc stratēģiskiem iepirkuma kritērijiem ir ļoti atšķirīgs. Pieprasījums pēc inovācijas veicinošiem iepirkumiem lielākoties nav novērots, pēc sociāliem iepirkumiem tas ir līdzsvaroti novērtēts, un pēc zaļiem iepirkumiem tas vairumā gadījumu ir apstiprināts; konstatē, ka, piemērojot visus kritērijus, rodas grūtības tiesiskā regulējuma sarežģītības dēļ, izstrādājot līguma izpildes nosacījumus un it sevišķi novērtējot to valstu sertifikātu un marķējuma līdzvērtīgumu, kam jānodrošina atbilstība kritērijiem⁽⁷⁾;
19. uzsver, ka inovatīvi iepirkumi, tostarp inovāciju partnerība vai publiski iepirkumi pirmskomercializācijas posmā, līdz šim veikti tikai dažās pašvaldībās noteiktās dalībvalstīs. Galvenie iemesli ir tādi, ka pētniecības un izstrādes veicināšanai reti tiek veļtīta īpaša uzmanība, tiek iepirkti standarta produkti vai pastāv budžeta ierobežojumi. Par inovatīvu iepirkumu veicināšanas instrumentu varētu kļūt Komisijas "Big Buyers" iniciatīva. Tomēr RK uzsver, ka kolektīvu iepirkuma veidi un pircēju grupas bieži atvieglo iepirkumus arī mazākām pašvaldībām un palīdz paaugstināt to efektivitāti;

MVU piekļuve publisko iepirkumu tirgum

20. atgādina, ka MVU veicināšana ir viens no pieciem galvenajiem punktiem 2014. gada publiskā iepirkuma reformā; norāda, ka MVU un jaunuzņēmumiem joprojām ir grūtības izpildīt saimnieciskos vai profesionālos piemērotības kritērijus. Turklāt novēloti maksājumi, MVU nepietiekamās zināšanas par līgumu slēgšanas galvenajiem aspektiem, kā arī tiesvedības augstās iespējamās izmaksas joprojām ir būtiski šķēršļi;
21. norāda, ka līdzšinējie pasākumi MVU līdzdalības veicināšanai – kā rāda arī RK/CEMR aptauja – nav radījuši gaidīto uzlabojumu;
22. uzsver, ka stratēģiskie iepirkuma mērķi tieši MVU bieži ir nopietns šķērslis, piedaloties iepirkuma procedūrā, salīdzinājumā ar profesionāli izveidotiem lieluzņēmumiem, jo MVU bieži nav vajadzīgo līdzekļu, lai izpildītu stratēģiskos iepirkuma kritērijus; uzsver, ka stratēģiskā iepirkuma stiprināšana var apdraudēt pareizo un atbalstāmo mērķi – veicināt un atvieglot MVU piekļuvi publiskā iepirkuma procedūrām;
23. šajā sakarā uzsver, ka jāpārstrādā pašlaik Eiropas līmenī piemērojamā MVU definīcija⁽⁸⁾; norāda, ka pašreizējā definīcijā vidējie uzņēmumi (tā devētie vidēja kapitāla uzņēmumi (*mid-caps*) ar ne vairāk kā 500 darbiniekiem) pēc to struktūras ir pilnībā pielīdzināmi MVU (< 250 darbinieku gadā un apgrozījums ≤ 50 milj. EUR vai bilances vērtība ≤ 43 milj. EUR) un tomēr nesāņem nekādas priekšrocības attiecībā pret lieluzņēmumiem; uzsver, ņemot vērā nozīmīgos tirgos augošo protekcionisma tendenci, ka ir svarīgi, lai ES – konstruktīvi un uzsverot tirgus atvērtību – pielāgotos globālās konkurences apstākļiem, dodot labumu Eiropas ekonomikai, un turklāt vidējos uzņēmumus uzskatītu par stipru ekonomikas faktoru, it sevišķi lauku apvidos;
24. norāda, ka jaunais režīms attiecībā uz sociālajiem pakalpojumiem un citiem īpašiem pakalpojumiem rada grūtības vietējām un reģionālajām pašvaldībām, un precizē, ka šīs problēmas cita starpā ir saistītas ar šo pakalpojumu īpašo raksturu un kontekstu, kādā tie tiek sniegti; kritizē to, ka pašlaik, sākot no noteikta sliekšņa (750 000 EUR), ir pienākums rīkot iepirkumu, lai gan joprojām pastāv iemesli, kas nosaka šāda veida pakalpojumu ietekmes trūkumu iekšējā tirgū, un precizē, ka šie noteikumi daļēji nav piemēroti dalībvalstu sistēmām. Tiesa ir nolēmusi, ka direktīvu par publisko iepirkumu nepiemēro tajos gadījumos, kad publiskās iestādes nepieņem *selektīvu* atlases lēmumu, ja pakalpojumu sniedzēji sāk darboties tīras *licencēšanas procedūras* vai tā dēvētā "open-house" modeļa ietvaros⁽⁹⁾. Direktīvā par publisko iepirkumu iekļautie noteikumi nav visos gadījumos pilnībā piemēroti dalībvalstu valsts sistēmām un praksē var radīt nesamērīgu administratīvo slogu vietējām un reģionālajām pašvaldībām⁽¹⁰⁾. Turklāt šī režīma piemērošanas joma saistībā ar norādēm uz saturā nedefinēto CPV kodu XIV pielikumā nav viennozīmīgi skaidra;

⁽⁶⁾ Komisijas paziņojums "Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā", 3.10.2017. (COM(2017) 572 final).

⁽⁷⁾ RK/CEMR aptauja.

⁽⁸⁾ Komisijas ieteikums 2003/361/EK, 6.5.2003. (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

⁽⁹⁾ Lieta C-410/14 – *Falk Pharma* un lieta C-9/17 – *Tirkkonen*.

⁽¹⁰⁾ Atzinums par publiskā iepirkuma efektivitāti un lietderīgumu (atbalsts jauniešiem un sociālā palīdzība), 2019. gada 14. martā pēc Nīderlandes Sabiedrības veselības, labklājības un sporta ministrijas pieprasījuma publicējusi REFIT platforma.

25. uzskata, ka iepirkums vairākās daļās īpaši veicina MVU un vidējos uzņēmumus, un tāpēc tā ir laba pieeja; norāda uz to, ka neefektīvi uzņēmumi vai pārāk mazas daļas var paaugstināt līgumslēdzējam iestādēm pārvaldes un koordinācijas izmaksas;

Preču un pakalpojumu pārrobežu iepirkums

26. norāda, ka pārrobežu iepirkumu kopējais īpatsvars ir samazinājies no 5,95 % 2013. gadā līdz 3,4 % 2017. gadā ⁽¹¹⁾;
27. uzsver, ka publiskā iepirkuma jēdziens jāinterpretē funkcionāli, taču arī funkcionālā aspektā dažādu veidu plānošanas pakalpojumi, aprēķinot līguma vērtību, nav jāskaita kopā, un tos var traktēt kā atsevišķus līgumus; paskaidro, ka tas ir svarīgi it īpaši tādēļ, lai aizsargātu MVU un veicinātu to lielāku līdzdalību publiskā iepirkuma procedūrās;
28. aicina Komisiju pieņemt visaptverošākas pamatnostādnes par elektroniskajām publiskā iepirkuma procedūrām, lai palielinātu juridisko noteiktību un uzlabotu MVU līdzdalību elektroniskajā publiskajā iepirkumā;
29. norāda, ka Publiskā iepirkuma direktīvas (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES ⁽¹²⁾) 10. panta h) punktā minētie uzņēmumi atspoguļo to, cik liela nozīme ir bezpeļņas palīdzības organizācijām, kuras brīvprātīgo darbības rezultātā var izveidoties it īpaši civilās aizsardzības gadījumā; uzskata, ka dalībvalstis savos nacionālajos tiesību aktos var skaidri noteikt, kuras organizācijas uzskatāmas par bezpeļņas, ja ar valsts tiesību aktiem tiek nodrošināts, ka šīs organizācijas atbilst Eiropas Savienības Tiesas noteiktajiem bezpeļņas organizācijas kritērijiem ⁽¹³⁾;
30. uzsver, ka RK/CEMR aptaujā 70 % respondentu norāda, ka pārrobežu iepirkums sakarā ar to, ka nav piedāvājumu no citām dalībvalstīm, nesniedz pievienoto vērtību, un tikai 24 % norāda, ka tas veicina konkurenci un rada labākas alternatīvas; vērš uzmanību uz RegHub ziņojumā minētajiem konstatējumiem, ka dažos sektoros, it īpaši sociālajā jomā, nav pārrobežu dimensijas un tādējādi trūkst nepieciešamās ietekmes uz iekšējo tirgu;
31. principā piekrīt Komisijas mērķim, ka būtu jāpalielina pārrobežu iepirkumu procedūru skaits; norāda uz to, ka iemesli nelielajam pārrobežu iepirkumu skaitam ir tostarp vajadzība sagatavot iepirkuma dokumentus vairākās valodās, kas ir laikietilpīgi un prasa lielus līdzekļus, un neizbēgami paaugstina izmaksas, kā arī atšķirīgā iepirkuma direktīvu interpretācija dalībvalstīs;
32. atzīmē, ka cits nozīmīgs iemesls varētu būt atšķirīgie standarti un tiesību akti, ko dalībvalstis piemēro, piemēram, darba un darba aizsardzības tiesību vai būvniecības jomā; tie attur no piedāvājumu iesniegšanas potenciālos ārvalstu pretendentes un it sevišķi MVU, kam bieži trūkst vajadzīgo materiālo un juridisko resursu, lai izpildītu citu dalībvalstu nosacījumus;
33. uzsver, ka uzņēmumi ļoti bieži izveido meitasuzņēmumus citās dalībvalstīs, lai tie atrastos tuvāk vietējiem tirgiem. Vairumā gadījumu vietējās un reģionālās iepirkuma procedūrās piedāvājumus iesniedz minētie meitasuzņēmumi, nevis mātesuzņēmumi. Šādi darījumi nav iekļauti statistikā par pārrobežu iepirkumu;
34. noslēgumā īpaši uzsver grūtības, kas pretendentiem rodas, izpildot dažādus dalībvalstu nosacījumus attiecībā uz sertifikātiem un elektroniskajiem parakstiem pāri robežām. Tāpēc ir jāizstrādā kopīgas pamatnostādnes attiecībā uz kopēju regulējošo un IT sistēmu sagatavošanu un elektronisko platformu izveidi, kas ļautu piedalīties iestādēm un uzņēmumiem, kas reģistrēti dažādās pierobežas valstīs;

Pasākumi īstenošanas uzlabošanai

35. norāda uz to, ka Komisijas ierosinātā, tā dēvētā profesionalizācija, kā arī pārvaldes darbinieku izglītība ir tikai dalībvalstu un it sevišķi vietējo un reģionālo pašvaldību organizatoriskajā suverenitātē; turklāt pauž bažas, ka Komisijas jaunais vadlīnijas un rokasgrāmatas par publisko līgumslēdzēju iestāžu profesionalizāciju (piemēram, pašlaik plānotā plašā *European Professionalisation Framework (EPF)* sistēma) līgumslēdzējam iestādēm, kam jau bez tā ir plašs regulējums, drīzāk nozīmētu papildu pārvaldes izmaksas;

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlaments, Ekonomikas, zinātnes un dzīves kvalitātes politikas departaments Contribution to Growth. European Public Procurement. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses, 2019. gada janvāris.

⁽¹²⁾ OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.

⁽¹³⁾ EST, spriedums lietā C-465/17, 21.3.2019.

36. atzinīgi vērtē 2018. gada 26. oktobra ES pilsētprogrammas Inovatīvas un atbildīgas publiskā iepirkuma partnerības galīgo rīcības plānu ⁽¹⁴⁾ un jo īpaši atbalsta ES līmenim adresēto ieteikumu apsvērt ES finansējumu kopīgam pārrobežu iepirkumam, inovācijas iepirkumam, stratēģiskajam iepirkumam, īpaši sociālajam iepirkumam (t. i. izmantojot sociālās klauzulas un piešķiršanas kritērijus konkursu un līgumu slēgšanas procesos) un aprites iepirkumam, dalībvalstu līmenim adresēto ieteikumu ieguldīt spēju veidošanā inovatīva un atbildīga publiskā iepirkuma jomā, kā arī dalībvalstu un pilsētu līmenim adresēto ieteikumu pastiprināt apmācību aprites iepirkuma, kā arī inovatīva un atbildīga publiskā iepirkuma jomā;
37. uzskata, ka ES jānodrošina saskaņotība starp dažādām Eiropas politikas jomām, kas reglamentē publisko iepirkumu, konkurences un atbalsta politiku, lai kopumā stiprinātu ES kā rūpniecības reģionu un Eiropas uzņēmumi kļūtu konkurētspējīgāki globalizētā pasaulē;
38. aicina Komisiju uzsākt procesu, lai radītu uzticamu un viennozīmīgu, ES mērogā atzītu marķējumu un sertifikātus, it sevišķi vides aizsardzības jomā, lai radītu juridisko noteiktību un atslogotu vietējās līgumslēdzējas iestādes;
39. vērš uzmanību uz to, ka savas e-iekirkuma sistēmas un valstu iepirkuma portālu izveide daļēji ir radījusi savienojamības problēmas gan starp dalībvalstīm, gan pašās dalībvalstīs; pilnībā savienojamas sistēmas izveide varētu ievērojami vienkāršot un paātrināt publiskā iepirkuma procedūras;
40. noslēgumā uzsver, ka direktīvas nav sasniegušas galveno mērķi – procedūru būtisku vienkāršošanu vietējām un reģionālajām pašvaldībām; tomēr, pamatojoties uz nepārtrauktību, kā arī iepriekš minētajiem iemesliem, uzskata, ka tuvākajos gados turpmāka tiesību aktu reforma visnotaļ nebūtu ieteicama.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/final_action_plan_public_procurement_2018.pdf

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Labāks regulējums: padarītā novērtējums un apņemšanās saglabāšana”

(2020/C 39/10)

Ziņotājs:	Olgierd Geblewicz (PL/PPE), Rietumpomožes vojevodistes maršals
Atsauces dokumenti:	COM(2019) 178 final SWD(2019) 156

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Piezīmes

1. atzīnīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija analizē regulējuma uzlabošanas pasākumus, un uzsver, ka labāks regulējums patiešām nedrīkst būt slepena deregulācijas programma un ka labāks regulējums un uz gūtajām atziņām balstīta, pārredzama un iekļaujoša politikas veidošana ir sevišķi svarīgi priekšnoteikumi apstākļos, kad demokrātija un kompromisa ceļā pieņemti lēmumi ir kļuvuši par uzbrukumu mērķi, tomēr regulējuma uzlabošanas instrumenti nekad nedrīkst aizstāt demokrātisku politisko lēmumu pieņemšanu; uzsver, ka arī regulējuma uzlabošanas instrumenti rada “izmaksas” (laiks, cilvēkresursi utt.) un tāpēc ir jāizstrādā efektīvi instrumenti un ka labāks regulējums ir panākams ar kopīgām visu pārvaldības līmeņu pūlēm; tāpēc īpaši atzīnīgi vērtē pozitīvo atziņu, ka ES politikas veidošanas procesā ir tiešāk jāiesaista gan vietējās un reģionālās pašvaldības, gan Reģionu komiteja;
2. norāda, ka Eiropas Savienības iedzīvotāji ir pelnījuši labas kvalitātes regulējumu, kurš veido ES pievienoto vērtību, kurš ir skaidrs un kura mērķi ir pienācīgi paskaidroti tā adresātiem un kura ietekme tiek pārraudzīta. Tā kā vietējās un reģionālās pašvaldības īsteno un izmanto aptuveni 70 % no ES tiesību aktiem un vienlaikus šīm pašvaldībām ir vistuvākais kontakts ar iedzīvotājiem, tām jābūt tieši iesaistītām ES labāka regulējuma izstrādē, kā arī šā regulējuma efektivitātes novērtēšanā. Tā kā iedzīvotāju izpratne par regulējuma mērķiem un priekšrocībām, ko tas sniedz, ir būtiska regulējuma īstenošanai, kā arī priekšstatam par ES, tad vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kurām iedzīvotāji uzticas, jābūt pilnībā iesaistītām šajā komunikācijas procesā, t. i., vietējā līmenī saprotamā informēšanā un regulējuma jēgas izskaidrošanā. Šajā saistībā Reģionu komitejai, kas ir oficiāla vidutāja starp ES iestādēm un vietējām un reģionālajām pašvaldībām, ir būtiska nozīme;
3. norāda, ka tiesību aktu kvalitāte ir viens no galvenajiem veiksmīga Eiropas integrācijas procesa priekšnosacījumiem un ka Eiropa būs spēcīga, tās iestādes – tiesiskas, bet politika – efektīva un iedzīvotāji – iesaistīti un iekļauti lēmumu pieņemšanas procesā, ja pārvaldības veids garantēs, ka dažādi pārvaldības līmeņi savstarpēji sadarbojas ar mērķi īstenot ES politiku, efektīvi piemērot tiesību aktus, kā arī rast sociāli pieņemamus risinājumus globāliem izaicinājumiem; tāpēc atbalsta arī Eiropas Komisijas nostādni, ka kvantitatīva pieeja (ar mērķi noteiktā apmērā samazināt tā dēvēto administratīvo slogu) nav piemērota, jo neņem vērā to, cik sarežģīts un daudzveidīgs ir ES tiesiskais regulējums un tā ietekme dažādos līmeņos; šajā saistībā atbalsta arī Subsidiaritātes jautājumu darba grupas ieteikumu, ka Normatīvās atbilstības un izpildes programmas (REFIT) uzmanības centrā jāizvirza “lēģislatīvā blīvuma” un ar to saistītās pievienotās vērtības problēma; šajā saistībā atzīnīgi vērtē arī jaunās Komisijas priekšsēdētājas apņemšanos 2020. gadā sākt konferenci par Eiropas nākotni un vēlreiz norāda gan uz RK vēlmi aktīvi piedalīties visās debatēs par ES pārvaldības uzlabošanu, gan uz tās ieteikumu izveidot pastāvīgu, strukturētu sistēmu dialogam ar iedzīvotājiem, lai stiprinātu ES demokrātisko darbību;
4. piekrīt, ka labāka regulējuma programma ir instruments, kura uzdevums ir palīdzēt uzlabot ES politiku un veidot pamatu savlaicīgai saprātīgu politikas lēmumu pieņemšanai, nodrošinot, ka tiesību akti, ko pieņem ES iestādes, “dara vairāk laba nekā slikta”, t. i., jāpārliecinās, ka likumdošanas pasākumi ir uz pierādījumiem balstīti, labi izstrādāti un sniedz taustāmus un ilgtspējīgus ieguvumus iedzīvotājiem, uzņēmumiem un sabiedrībai kopumā. Tas attiecas gan uz jauniem noteikumiem, gan uz daudzajiem spēkā esošajiem ES tiesību aktiem. Komiteja apzinās, ka faktiski šis instruments ir sākums procesam, kura mērķis ir izstrādāt pēc iespējas labākus likumdošanas mehānismus;

5. apzinās, ka, ņemot vērā saskaņā ar Līgumiem piešķirtās pilnvaras un pieejamos cilvēkresursus, labāka regulējuma politikā būtiska nozīme ir Eiropas Komisijai. Tomēr Komiteja atgādina, ka labāku regulējumu nevar panākt, rīkojoties tikai ES līmenī. Komiteja nepārprotami norāda uz būtisku, joprojām pilnībā neizmantotu potenciālu, kāds ir sadarbībai ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, un šajā sakarā RK pilda pašsaprotama tilta funkciju;
6. atgādina par ES apņemšanos pieņemt tiesību aktus tikai dalītās kompetences jomās tikai tad un tiktāl, ciktāl attiecīgās politikas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt dalībvalstīs, to reģioni vai vietējās pašvaldības, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantu, proti, saskaņā ar subsidiaritātes un proporcionalitātes principu. Komiteja atbalsta Subsidiaritātes un proporcionalitātes jautājumu darba grupas secinājumus un priekšlikumu panākt politikas atvērtību, labāk iesaistot visus pārvaldības līmeņus. To varētu panākt ar jaunu pieeju subsidiaritātes principam, to saprotot kā "aktīvu subsidiaritāti";
7. uzsver, ka pašlaik vietējās un reģionālās pašvaldības nav tieši iesaistītas Eiropas Parlamenta (EP) un Padomes sarunās, kas notiek likumdošanas procedūru laikā, un tās nav tieši iesaistītas arī oficiālajā subsidiaritātes kontroles mehānismā; tomēr atgādina, ka gadījumos, kad subsidiaritāte nav ievērota, RK ir tiesīga vērsties Eiropas Savienības Tiesā un ka tā šo iespēju izmanto, lai pastiprinātu savus politiskos vēstījumus par šo jautājumu, un tādējādi tai ir liela nozīme vietējo un reģionālo pašvaldību viedokļa paušanā; aicina Komisiju apsvērt, kā varētu šajos procesos ciešāk iesaistīt reģionālos parlamentus, piemēram, agrīnas brīdināšanas mehānismā oficiāli iesaistīt vai "dzeltenās un sarkanās kartes" sistēmā iekļaut arī reģionālos parlamentus, lai tie varētu pozitīvi sekmēt aktīvas subsidiaritātes attīstību;
8. atgādina, ka regulējuma uzlabošanas procesā būtiska nozīme ir uzraudzībai un novērtēšanai. Komiteja vērs uzmanību uz to, ka jaunie noteikumi bieži vien tiek ieviesti pirms pilnīga un pareiza spēkā esošo tiesību aktu ietekmes novērtējuma. Vietējās un reģionālās pašvaldības piemēro lielāko daļu ES tiesību aktu, un tāpēc tām ir visplašākās zināšanas par to praktisko ietekmi uz iedzīvotājiem;
9. atzinīgi vērtē Komisijas aicinājumu pastiprināt REFIT darbības, vairāk iesaistot Reģionu komiteju;
10. norāda uz savām iespējām konsultēties un sazināties ar vietējām kopienām, izmantojot kontaktus ar pašreizējiem tīkliem, kuros piedalās vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvji no dalībvalstīm;

Labāka regulējuma instrumenti un vietējo un reģionālo pašvaldību loma to efektīvākā izmantošanā

11. atgādina, ka apspriešanās ar ieinteresētajām personām var dot lielu ieguldījumu tiesību aktu saturā un var būt leģitimējošas, proti, tās veicina regulējuma vispārēju atzišanu un tāpēc īstenošanu var padarīt daudz efektīvāku. Tādēļ Komiteja atzinīgi vērtē to, ka ar portāla "Izsaki savu viedokli!" izveidi ir sākti iniciatīvas, kas ļauj sazināties un apsprieties ar pilsoņiem. Tomēr Komiteja norāda, ka iedzīvotāju kā atsevišķu indivīdu atbildes līdz šim veido tikai nelielu daļu no iesniegtajām atbildēm – iespējams, tāpēc, ka ne portāls, ne apspriešanās procedūras vēl nav plaši pazīstamas –, un tādēļ prasa aktīvāk popularizēt šādu apspriešanos un par to informēt, piemēram, sadarbībā ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām; iesaka arī paredzēt specifiskas, mērķorientētas apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, jo īpaši tematiskajās jomās, kas tām ir ļoti svarīgas. Šajā kontekstā RK iesaistīšana, kas notiek, izmantojot tās kontaktus reģionālo un vietējo pašvaldību pārstāvju tīklos, ļautu uzrunāt plašāku individuālo un institucionālo dalībnieku loku, un tas uzlabotu apspriešanās iznākumu;
12. konstatē, ka svarīgs instruments, kas palielina tiesību aktu leģitimitāti un pārredzamību, ir ietekmes novērtējums, un tāpēc atbalsta Komisijas nodomu novērtēšanas gaitā īpašu uzmanību pievērst subsidiaritātei un proporcionalitātei. Komiteja vērs uzmanību uz faktu, ka šajā ziņā sevišķi vērtīgu informāciju var sniegt vietējās un reģionālās pašvaldības;
13. vērs uzmanību uz nepieciešamību turpināt darbu pie ietekmes novērtējuma rādītāju izstrādes, ņemot vērā instrumentus, kas ietver valsts līmenim pakārtotos līmeņus; piemēram, jāizstrādā rādītāji, kurus izmanto, lai izstrādātu politikas pasākumus tādās jomās kā ilgtspējīgas attīstības mērķi vai sociālo rezultātu pārskats. Tas ļaus ES, valstu, reģionālajām un vietējām iestādēm iepazīties ar ietekmes novērtējumiem dažādos reģionos, kā arī dos iespēju noteikt jomas, kurās vietējam līmenim ir vajadzīgi likumdošanas un politikas veidošanas uzlabojumi;
14. vērs uzmanību uz Eiropas reģionu daudzveidību, kuras dēļ konkrēts tiesību akts var radīt asimetrisku teritoriālo ietekmi. Ar sākotnējiem ietekmes novērtējumiem būtu jānosaka, vai politikas īstenošanai var būt teritoriāla ietekme, kas būtu jāņem vērā likumdošanas procesa sākumposmā, un tādēļ tiesību aktu sagatavošanas laikā šī aspekta analizēšanai būtu jāklūst par visu Komisijas direktorātu un dienestu ierasto praksi. Tas ļautu minētajām struktūrām efektīvāk izvērtēt labākos veidus politikas mērķu sasniegšanai un vajadzības gadījumā padziļināti novērtēt tiesību aktu teritoriālo ietekmi. Tas palīdzētu arī vērst Komisijas direktorātu uzmanību uz savu politisko lēmumu potenciālajām teritoriālajām un ģeogrāfiskajām sekām;

15. atgādina, ka 2018. gadā RK uzsāka izmēģinājuma projektu, kura mērķis ir izveidot Reģionālo centru tīklu (*RegHub*), lai, izmantojot īpašas anketas, vāktu vietējā un reģionālā līmeņa datus par ES politikas īstenošanu. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisijas paziņojums par labāku likumdošanas procesu apliecina atbalstu šim projektam. Komiteja aicina veikt turpmākus pasākumus, ar kuriem šo projektu uzlabot un pēc izmēģinājuma posma pozitīva novērtējuma pastāvīgi izmantot ES politikas un likumdošanas izstrādes sistēmā;
16. RK visnotaļ atbalsta *REFIT* platformas mērķus; kopš platformas izveides 2015. gadā Komiteja ir platformas ieinteresēto personu grupas locekle. Komiteja aicina paplašināt platformas pilnvaras saskaņā ar Subsidiaritātes jautājumu darba grupas priekšlikumiem, kuros ir apzināta virkne problēmu, kas Reģionu komitejai neļauj vēl efektīvāk veicināt platformas darbību. Komiteja uzsver, ka tā, būdama konsultatīva iestāde, ir vispiemērotākā, lai sniegtu ar faktiem pamatotu ieguldījumu, taču šobrīd ļoti specifiska un tehniska rakstura pieteikumi, kas iesniedzami platformai, kā arī īss komentāru iesniegšanas termiņš neļauj Reģionu komitejai izmantot savu potenciālu un dot pietiekami nozīmīgu ieguldījumu; uzsver arī būtisko ieguldījumu, ko *REFIT* platformas mērķu sasniegšanā ar RK starpniecību varētu dot *RegHub* tīkls;

RK ieteikumi

17. atzinīgi vērtē līdzšinējos Komisijas centienus pārskatīt spēkā esošos tiesību aktus, tomēr iesaka sagatavot nozaru plānu tiesību aktu pārskatīšanai, lai nodrošinātu, ka Komisijas noteiktos mērķus īsteno saskaņoti un sistemātiski. Vienlaikus Komiteja uzsver: gan spēkā esošā regulējuma izvērtēšanā, gan jaunu tiesību aktu izstrādē ir jāstiprina daudzlīmeņu sadarbība, kuras pamatā ir savstarpēja uzticēšanās; norāda, ka šādai sadarbībai būtu jāizpaužas kā aktīvai reģionu un vietējo pašvaldību iesaistei jau agrīnā posmā, sākot ar Eiropas Komisijas gadskārtējās darba programmas izstrādi līdz pat ikgadējai tiesību aktu vērtēšanas un uzraudzības plānošanai, īpaši attiecībā uz teritoriālās ietekmes aspektiem;
18. norāda, ka visaptverošas labāka regulējuma programmas ietvaros jāstiprina subsidiaritātes un proporcionalitātes principa piemērošana ES lēmumu pieņemšanā. Komiteja aicina subsidiaritātes un proporcionalitātes principam piešķirt visaugstāko prioritāti un subsidiaritātes principu saprast kā "aktīvu subsidiaritāti", proti, iespēju nodrošināt, ka augšupējais ieguldījums tiek pilnībā ņemts vērā ES līmenī atbilstoši pašreizējam pilnvaru sadalījumam. Minētie principi faktiski jāuzskata par ES lēmumu pieņemšanas procesa pamatelementiem; šis process jāīsteno ciešā sadarbībā it īpaši ar Reģionu komiteju kā iestādi, kas pārstāv vietējās un reģionālās pašvaldības, kuras atbild par daudzu ES tiesību aktu tiešu piemērošanu;
19. vērš uzmanību uz to, ka darba metodikas ziņā *REFIT* platformas mērķis ir iekļaut vienā un tajā pašā sistēmā gan tehnisko, gan politisko līmeni; vienlaikus norāda, ka Reģionu komiteja, kas pārstāv vietējās un reģionālās pašvaldības, tiek uzskatīta par interešu grupu, taču tas neatspoguļo tās sastāva būtību. Tādēļ Komiteja aicina pārstrādāt metodiku tā, lai RK pārstāvji tiktu ciešāk iesaistīti politiskajā procesā, kas ļauj noteikt platformas politiskos mērķus un izvēlēties izskatāmos noteikumus. Tādējādi RK locekļi, kas piedalīsies platformas darbā, varēs pilnībā izmantot savu pieredzi un zināšanas par ES tiesību aktu ieviešanu un to ietekmi uz iedzīvotājiem, vienlaikus veidojot arī saikni ar RK tīkliem;
20. uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jābūt iespējai pielāgot ES tiesību aktus vietējiem un reģionālajiem apstākļiem, lai izvairītos no nevajadzīgas birokrātijas, ierobežojumiem un finanšu sloga. Subsidiaritātes un proporcionalitātes jautājumu darba grupa norāda, ka tiesību aktu blīvums ir palielinājies un tādējādi ir samazinājušās interpretācijas iespējas, kurām vajadzētu pastāvēt direktīvu īstenošanas kontekstā. Šāda attīstība apgrūtina Komisijas ieceri nodrošināt labāku un efektīvāku regulējumu. Tāpēc turpmākajā darbā, kas saistīts ar labāku regulējumu, būtu jāpievēršas šim problēmjautājumam;
21. iesaka arī *REFIT* platformas struktūru mainīt tā, lai valsts ekspertu grupas un interešu pārstāvju grupas darbā iesaistītu vietējā vai reģionālā līmeņa ekspertus. Tas būtu papildu veids, kā īstenot Komisijas paziņojumā izklāstītos darba grupas ieteikumus par vietējo un reģionālo pašvaldību lomas pastiprināšanu likumdošanas procesā;
22. atgādina, ka Eiropas Komisija ir paziņojusi par nodomu veidot ciešāku sadarbību ar Reģionu komiteju, kā arī ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un ar pārstāvju apvienībām. Pēc sekmīgas izmēģinājuma posma pabeigšanas reģionālie tīkli (*RegHub*) var kļūt par galveno kanālu, ar kura starpniecību šādu intensīvo sadarbību var panākt. Komiteja atzīmē, ka tāpēc Komisijai, Reģionu komitejai un visām pārējām ieinteresētajām personām sadarbībā ar minētajiem tīkliem būs jānosaka laika grafiks, politikas jomu saturs un nozīme reģioniem un pilsētām. Šajā sakarā Komiteja aicina jau projekta izmēģinājuma posmā vairāk iesaistīt Eiropas Komisiju;

23. mudina Eiropas Komisiju apsvērt iespēju pēc izmēģinājuma posma pabeigšanas reģionālos tīklus (*RegHub*) paplašināt. Līdz ar tīklu izveidi un aptuveni 280 reģionu iesaistīšanu ievērojami palielinātos pievienotā vērtība, ko projekts varētu radīt. Viseiropas reģionālie tīkli (*RegHub*) varētu kļūt par svarīgu instrumentu, kas ļautu pārvarēt dažus pārbaudījumus, ar kuriem pašlaik saskaras labāka regulējuma projekts, un daudzi reģioni ir izrādījuši lielu interesi par dalību projekta izmēģinājuma posmā. Tomēr šādu tīklu izveide un uzturēšana būtu saistīta ar finanšu investīcijām un ieguldījumiem cilvēkresursos, kā arī atbalstu tiem reģioniem, kas nolēmuši savu darbu organizēt tā, lai, izmēģinājuma posmam noslēdzoties, tie sniegtu pastāvīgu ieguldījumu tīkla darbībā;
24. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Parlaments, Padome un Komisija 2016. gadā parakstīja jaunu Iestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu un ka ar šo nolīgumu tika palielināta kontrole pār deleģēto un īstenošanas aktu pieņemšanas procedūru. Tomēr Komiteja vērš uzmanību uz to, ka nolīguma parakstītājas iestādes šo nolīgumu nav īstenojušas pilnībā un ka tā sagatavošanas procesā diemžēl netika iesaistīta Reģionu komiteja; uzsver, ka, ņemot vērā iepriekš minēto, ES vispārējās institucionālajās interesēs būtu turpmāk iestāžu nolīguma pārskatīšanā vienmēr iesaistīt Eiropas Reģionu komiteju;
25. aicina paplašināt Regulējuma kontroles padomes sastāvu, tajā iekļaujot pastāvīgu locekli, kuru ieceļ Reģionu komiteja. Paplašināšanas iemesls ir tas, ka ir steidzami jāpalielina padomes informētība par reģionālā un vietējā līmeņa viedokli par ES tiesību aktiem. Komiteja ir pārliecināta, ka, tikai piešķirot vietējām un reģionālajām pašvaldībām un RK nozīmīgāku oficiālo lomu ES politikas un tiesību aktu izstrādē, var sekmēt to, ka ir nodrošināta lielāka noteikumu efektivitāte un lielāka atbilstība subsidiaritātes un proporcionalitātes principam, tādējādi stiprinot to legitimitāti;
26. aicina Eiropas Parlamentu un Padomi izvērtēt, kāda ietekme būs visiem būtiskajiem grozījumiem, ko minētās iestādes ierosina likumdošanas procesa gaitā. Turklāt pirms galīgā lēmuma pieņemšanas RK aicina sadarbībā ar iesaistītajām iestādēm atkārtoti izvērtēt ekonomikas, sociālajā un vides jomā paredzamās sekas, kā arī regulatīvo slogu gadījumā, ja panāktā vienošanās būtiski atšķiras no Komisijas sākotnējā ietekmes novērtējuma. RK prasa, lai šādā gadījumā tā tiktu regulāri informēta par EP un Padomes sarunās panākto progresu un par ietekmi uz regulējuma sākotnējiem mērķiem, bet, ja tiktu veiktas ievērojamas izmaiņas, lai iespēju robežās ar to apspriestos vēlreiz;
27. aicina Komisiju turpmākajos ietekmes novērtējumos iekļaut gan vērtējumu par finansiālo slogu, kas jauna tiesību akta dēļ rastos publiskajam sektoram, gan arī teritoriālās ietekmes novērtējumu. Tas nodrošinās stingrāku pamatu debatēm par to, vai ES tiesību akti ir efektīvāks instruments;
28. atbalsta Eiropas Komisijas prasību, kas paredz, ka dalībvalstīm ir jānorāda iemesls ikvienā gadījumā, kad, ES tiesību aktus transponējot valsts tiesību aktos, valsts līmenī apzināti tiek noteiktas papildu prasības (notiek pārmērīga reglamentēšana); šādos gadījumos – un it sevišķi tad, ja minētās prasības ES tiesību aktu īstenošanā rada papildu slogu pašvaldībām, – dalībvalstīm būtu pēc iespējas agrāk jāinformē Eiropas Komisija un Reģionu komiteja, lai par attiecīgo jautājumu būtu iespējams pienācīgs dialogs;
29. vēlas, lai nākamajā Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu (nolīgums, ko noslēgs Eiropas Parlaments, Padome un Eiropas Komisija) tā tiktu iesaistīta, pamatojoties uz īpašu protokolu, kurš paredzētu saskaņošanu ar Reģionu komiteju, it īpaši attiecībā uz konkrētu novērtēšanas un konsultēšanās mehānismu īstenošanu;
30. aicina Eiropas Komisiju sadarbībā ar RK veikt reģioniem un vietējām pašvaldībām paredzētus informācijas un mācību pasākumus par labāka regulējuma procedūrām un instrumentiem. Būtu pienācīgi jāņem vērā jau esošās dalībvalstu informācijas un mācību iniciatīvas, kuras rīko paši reģioni vai to pārstāvības organizācijas, un tādējādi ar RK starpniecību jāveicina saišu veidošana, sinerģija, informācijas un paraugprakses apmaiņa starp tiem, kas atbildīgi par šīm iniciatīvām, kā arī starp viņiem un Eiropas Komisiju;
31. iesaka Komisijai, īstenojot labāka regulējuma pieeju, izstrādāt komunikācijas stratēģijas, kuru mērķis ir pārredzami un savlaicīgi informēt iedzīvotājus par sarežģītu vai pretrunīgi vērtētu jaunu tiesību aktu priekšlikumu nepieciešamību un jēgu;
32. aicina ņemt vērā reģionus, kam konstitūcijā ir paredzētas likumdošanas pilnvaras, un nodrošināt iespējas pilnīgai un tiešai līdzdalībai ar to kompetences jomām saistīto tiesību aktu izstrādē;

33. piekrīt Eiropas Komisijas viedoklim, ka likumdošanas procesa uzlabošanā ir vajadzīgi kopīgi centieni, un vienlaikus uzsver, ka šādai iniciatīvai piemīt daudzlīmeņu dimensija, kas atbildību liek sadalīt starp visiem pārvaldības līmeņiem. Šajā nolūkā RK iesaka Eiropas Komisijai grozīt labāka regulējuma pamatnostādnes tā, lai programmā paredzētajās procedūrās un instrumentos integrētu teritoriālo dimensiju visā politikas ciklā, arī pamatojoties uz atbilstīgu apspriešanos ar RK koordinētajiem reģionu un vietējo pašvaldību tīkliem;
34. uzsver, ka labs regulējums nozīmē arī to, ka iedzīvotāji ir efektīvi jāinformē par tā iemesliem, nozīmi un ieguvumiem; taču, ņemot vērā saziņas, valodas, kultūras un ar attālumu saistītos šķēršļus, to nebūs iespējams veiksmīgi panākt vai nu ES, vai nu valstu līmenī. Tādēļ RK iesaka Eiropas Komisijai jau no paša sākuma, kad tā informēs par likumdošanas procesu, cieši sadarboties ar Reģionu komiteju, kas pārstāv vietējās kopienas un kuras sastāvu veido vietējo un reģionālo pašvaldību apvienības no visas ES. Tāpēc saziņa notiks tādā veidā, kas ir saprotams ES tiesību aktu tiešajiem adresātiem, un tas sekmēs pozitīvu skatījumu uz ES iestādēm un to izstrādāto regulējumu.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Aktīvas un veselīgas vecumdienas”

(2020/C 39/11)

Ziņotāja: Birgitta SACRÉDEUS (SE/PPE), Dālnarnas landstinga locekle

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Prioritātes politikas jomā

1. aicina īstenot jaudīgu veselības programmu un ES pētniecības programmās laikposmam pēc 2020. gada, to skaitā programmā “Apvārsnis Eiropa” par budžeta politikas prioritāti, noteikt pasākumus, kuru mērķis ir veselības veicināšana un slimību profilakse, kā arī nevienlīdzības mazināšana veselības aprūpes jomā Eiropas Savienībā;
2. pauž atbalstu Eiropas Inovācijas partnerībai aktīvām un veselīgām vecumdienām un pauž cerību, ka Komisija turpinās atbalstīt šo iniciatīvu. Palīgtechnoloģiju un palīgīdzekļu inovācijas ir svarīgs stimuls, kas vecāka gadagājuma cilvēkiem paver iespēju dzīvot aktīvi un veselīgi. Tāpēc Eiropas Reģionu komiteja atbalsta pētniecību un izstrādi šajā jomā;
3. aicina visas vietējās un reģionālās pašvaldības izmantot e-veselības un digitalizācijas sniegtās iespējas un vairāk pūļu veltīt visu vecuma grupu veselības aprūpes un personu aprūpes modernizācijai, izmantojot digitālus jauninājumus, lai mazinātu nevienlīdzību veselības aprūpes jomā un it īpaši mazapdzīvotās teritorijās uzlabotu veselības aprūpes pieejamību;
4. ierosina vietējās un reģionālās pašvaldības iesaistīt centienos ne tikai veidot vecāka gadagājuma cilvēkiem pielāgotu vidi, pavērt viņiem iespēju dzīvot neatkarīgi un saņemt sabiedrībā balstītu aprūpi, bet arī, īstenojot telpiskās plānošanas pasākumus, nodrošināt pieklūstamību;
5. ir pārliecināta, ka sabiedrības novecošana paver vēl neapjaustas iespējas, un atbalsta Eiropas senioru ekonomikas stratēģijā paredzētos pasākumus, jo paredzamā mūža ilguma pieaugums rada tirgu jauniem un cenas ziņā pieejamiem produktiem un pakalpojumiem, kas veicina aktīvas un veselīgas vecumdienas;
6. norāda: lai varētu sekmīgi izstrādāt un ieviest jaunus, novatoriskus un ilgtspējīgus risinājumus, ir būtiski, ka Eiropas rūpniecība kā partneris cieši sadarbojas ar reģionālajiem un vietējiem pārstāvjiem;
7. uzskata: demogrāfisko pārmaiņu radīto problēmu dēļ būs vajadzīga pētniecība un aktīva Eiropas rūpniecība, lai varētu modernizēt, izstrādāt un radīt jaunus novecojošai sabiedrībai paredzētus novatoriskus risinājumus, piemēram, ikdienas produktus, infrastruktūru, tehnoloģijas un programmatūru; uzskata, ka Eiropas Savienībai tā ir iespēja kļūt par senioru ekonomikas tirgus līderi, kas veicina vietējo nodarbinātību, rada labklājību un eksportē radošus jauninājumus uz ārvalstīm;
8. norāda uz savu institucionālo sadarbību ar Pasaules Veselības organizācijas (PVO) Eiropas reģionālo biroju un aicina vietējos un reģionālos politikus iepazīties ar iespējām, ko piedāvā RK sadarbības nolīgums ar PVO un ar to saistītajiem tīkliem “Healthy Cities” un “Regions for Health”;
9. uzsver, ka veselīgas dzīves gadu skaita palielināšana ir viens no būtiskajiem ES veselības politikas mērķiem, jo šādu gadu skaita pieaugums ne tikai uzlabos katra cilvēka situāciju, bet arī samazinās publiskos izdevumus veselības aprūpes jomā un palielinās iespējamību, ka cilvēki vecumā varēs strādāt ilgāk;
10. piekrīt PVO ⁽¹⁾ viedoklim, ka šādi faktori ietekmē aktīvas un veselīgas vecumdienas: 1) veselības aprūpes un sociālās drošības sistēmas; 2) ar uzvedību saistīti determinanti; 3) personiski faktori; 4) fiziskā vide; 5) sociālā vide un 6) ekonomiskie faktori; uzsver, ka attiecīgi politikas pasākumi var efektīvi veicināt Eiropas senioru ekonomikas tirgus attīstību;

⁽¹⁾ https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=F15F61D4E71955EDF2E37D4E8CFE8698?sequence=1

11. turklāt uzsver sociālo partneru nozīmīgo lomu aktīvu un veselīgu vecumdienu nodrošināšanā un šajā saistībā norāda uz Eiropas sociālo partneru 2017. gada pamatnolīgumu par aktīvām vecumdienām un starppaaudžu pieeju. Pamatnolīgumā paredzēts īstenot pasākumus, kuru mērķis ir atvieglot gados vecāku darba ņēmēju aktivitāti un palikšanu darba tirgū līdz pensionēšanās vecumam un tādā veidā veicināt veselīgas un aktīvas vecumdienas;

Statistiska

12. atzīmē, ka 2017. gada 1. janvārī ES 28 dalībvalstīs dzīvoja aptuveni 511,5 miljoni cilvēku. ES-28 dalībvalstu iedzīvotāju sastāvā jauniešu (vecumā no 0 līdz 14 gadiem) īpatsvars bija 15,6 %, savukārt darbaspējīga vecuma cilvēku (vecumā no 15 līdz 64 gadiem) īpatsvars bija 64,9 %. Gados vecāku (65 gadus vecu un vecāku) cilvēku īpatsvars bija 19,4 % (pieaugums par 2,4 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2007. gadu).

Eiropas Inovācijas partnerība aktīvām un veselīgām vecumdienām un paziņojums par veselības aprūpes digitālo pārveidi

13. atzīmē, ka Komisija 2017. gada maijā veica digitālā vienotā tirgus stratēģijas vidusposma pārskatīšanu un 2018. gada aprīlī nāca klajā ar paziņojumu ⁽²⁾ par veselības un aprūpes digitālo pārveidi digitālajā vienotajā tirgū ⁽³⁾. Paziņojumā tika minētas trīs prioritārās jomas veselības un aprūpes digitālajai pārveidei:
- droša piekļuve veselības datiem un to koplietošana pārrobežu līmenī,
  - labāki dati, lai veicinātu pētniecību, slimību profilaksi un personalizētus veselības un aprūpes pakalpojumus,
  - digitālie rīki, ar ko stiprināt iedzīvotāju iespējas un veicināt uz pacientu vērstu aprūpi;
14. norāda, ka partnerība ir veicinājusi pārrobežu digitālās veselības aprūpes un personu aprūpes pakalpojumu plašu ieviešanu;

Vietējā un reģionālā dimensija/Nozīme Reģionu komitejai

15. norāda, ka 20 dalībvalstīs (no 28) par veselības aprūpes un (bieži arī sociālās drošības) sistēmām – vismaz daļēji – ir atbildīgas vietējās un reģionālās pašvaldības. No to budžetiem tiek segtas hronisku slimību ārstēšanas un ilgtermiņa aprūpes radītās izmaksas, kas pieaug.
16. Vietējās un reģionālās pašvaldības vienlaikus paredz, sniedz un pārvalda virkni pakalpojumu, kam ir pozitīvas sekas un kas ietekmē cilvēku novecošanas apstākļus viņu kopienā. Ar pārdomātu profilaksi veselības un aprūpes jomā, veselīga dzīvesveida popularizēšanu, izpratnes veidošanu un mērķtiecīgām informēšanas kampaņām vietējās un reģionālās pašvaldības var uzrunāt visus cilvēkus un palīdzēt viņiem saglabāt veselību un palielināt viņu veselīgas dzīves gadu skaitu. Šīs pašvaldības var arī veidot novatorisku un to kompetences jomu pārsniedošu sadarbību, lai atbalstītu tādu risinājumu izstrādi, kuri ar integrētiem veselības aprūpes veidiem ir vērsti uz individuālām vajadzībām;
17. norāda, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska loma tādas inovācijas nodrošināšanā un veicināšanā, kas atvieglo dzīvi gados vecākiem cilvēkiem. Ieguldot senioru ekonomikā, atbalstot novatoriskus risinājumus aprūpei mājās un veicinot pašaprūpes un digitālās veselības aprūpes izplatību, Eiropas Savienībā vietējās un reģionālās pašvaldības “demogrāfisko cunami” var pārvērst reālā iespējā uzlabot sabiedriskos pakalpojumus, ko tās sniedz, un vienlaikus veicināt arī jaunas nodarbinātības iespējas;

Fiskāla stabilitāte un ar novecošanu saistītie izdevumi

18. norāda uz Ekonomikas un finanšu padomes (Ecofin) secinājumiem ⁽⁴⁾, kuros dalībvalstis aicinātas īstenot Eiropas pusgadā konkrētām valstīm adresētos ieteikumus attiecībā uz valsts finanšu stabilitāti un piemērot trīsvirzienu stratēģiju ar mērķi vērsties pret novecošanas ietekmi uz ekonomiku un budžetu, proti, samazināt valsts parādu, palielināt nodarbinātības rādītājus un produktivitāti, kā arī veikt reformas pensiju, veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes sistēmās;

Ilgtermiņa aprūpe un medicīnas un sociālās jomas speciālisti

19. norāda, ka satraukumu rada Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāta 2018. gadā pasūtītais ziņojums ⁽⁵⁾ par ilgtermiņa aprūpi un minētā ziņojuma secinājumi: 1) aprūpe mājās un aprūpe pietuvinātā vidē joprojām nav pietiekami attīstīta un pieejama, 2) arvien biežāk tiek veikta neformālā aprūpe, jo trūkst cenas ziņā pieņemamu alternatīvu, un tas negatīvi ietekmē sievietes un viņu stāvokli darba tirgū, 3) trūkst ilgtermiņa aprūpes speciālistu, 4) sociālā aprūpe un veselības aprūpe kļūst arvien vairāk sadrumstalotas, un tas negatīvi ietekmē to stabilitāti ilgtermiņā;

⁽²⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-enabling-digital-transformation-health-and-care-digital-single-market-empowering>

⁽³⁾ RK reaģēja uz šo paziņojumu, pieņemot atzinumu par digitalizāciju veselības aprūpes nozarē.

⁽⁴⁾ <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2018/05/25/public-finances-conclusions-on-age-related-spending/>

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=lv&pubId=8128&furtherPubs=yes>

20. apzinās, ka trūkumi sociālo pakalpojumu jomā un sadarbībā ar primāro veselības aprūpi var izraisīt medicīnas pakalpojumu neatbilstīgu izmantošanu, piemēram, sniedzot neatliekamo medicīnisko palīdzību, apmeklējot slimnīcu neatliekamās palīdzības nodaļas un pārmērīgi ilgi hospitalizējot gados vecākus cilvēkus. Šīs nepilnības, iespējams, izskaidrojamas ar to, ka trūkst koordinācijas un saskaņotības starp slimnīcām un aprūpes sektoru;
21. aicina sākt jaunas debates par sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes integrāciju, lai nodrošinātu, ka pacienti tiek izrakstīti no slimnīcas savlaicīgi, ka kompetences robežas nekavē informācijas plūsmu un ka tiek pavērta iespēja izmantot koordinētus un integrētus aprūpes risinājumus; šajā saistībā aicina arī labāk koordinēt slimnīcu un aprūpes sektora dabu, lai nodrošinātu racionālu ārstēšanu un aprūpi. Tādā veidā varēs panākt, ka kompetences jomu robežas nekavē informācijas plūsmu, un pavērt iespēju izmantot integrētus aprūpes risinājumus, kas dos labumu pacientiem;
22. norāda, ka visā Eiropā pieaug to vecāka gadagājuma cilvēku skaits, kuriem vajadzīga aprūpe, un ka sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes pakalpojumu jomā trūkst atbilstoši kvalificētu darbinieku. Tādēļ aprūpes sektorā ir jāpieņem darbā papildu darbinieki. Tas jādara arī tāpēc, lai aprūpes un kopšanas pienākumi radniekiem nebūtu jāveic vieniem pašiem. Komiteja vērs uzmanību arī uz nesamērīgo neformālās aprūpes slogu, kas bieži tiek uzverts sievietēm, un aicina sniegt lielāku atbalstu neformālajiem aprūpētājiem;

Digitalizācijas pavērtās pilnīgi jaunās iespējas sniegt veselības, aprūpes un sociālos pakalpojumus

23. norāda uz Eiropas Komisijas rīkotas apspriešanās rezultātiem ⁽⁶⁾, kas liecina, ka lielākajai daļai Eiropas iedzīvotāju pašlaik nav pieejama digitālā veselības aprūpe, un atkārtu RK atzinumā par veselības aprūpes digitalizāciju minēto ieteikumu, ka Komisijai būtu jāveicina Eiropas, valstu un reģionu digitalizācijas plānu un attiecīgo stratēģiju un finansējuma konverģence, lai plašā mērogā varētu ieviest digitalizācijā balstītus un uz cilvēku orientētus aprūpes pakalpojumus;
24. uzsver, ka e-veselība, digitalizācija un datu elektroniska apmaiņa starp pacientiem, viņu aprūpētājiem un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem veicinās uz pacientu vērstu aprūpi un pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi dzīvesvietā un vienlaikus nodrošinās cilvēkiem labākas iespējas pieņemt pamatotus lēmumus par savu aprūpi;
25. uzskata, ka rūpīgāk jāseko līdzi straujajai attīstībai digitalizācijas, tostarp mākslīgā intelekta, jomā, lai varētu izstrādāt jaunus novatoriskus risinājumus, kas dod iespēju palielināt cilvēku un pacientu informētību, nodrošina speciālistu iespējas veikt profilaksi un pozitīvi ietekmē veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju attīstību un produktivitāti;
26. atzīmē, ka Eiropas māsaiņniecības robotu un citu vecāka gadagājuma cilvēkiem paredzētu palīgīdzekļu tirgus ir liels, un atkārtu 2018. gada ziņojumā par senioru ekonomiku ⁽⁷⁾ minētos ieteikumus, ka būtu jāpaplašina robotikas tirgus, lai atvieglotu aprūpētāju darbu un atbalstītu gados vecākus un slimīgus cilvēkus;

Pieklūstamība

27. atzinīgi vērtē to, ka abi likumdevēji ir pieņēmuši Eiropas Pieejamības aktu ⁽⁸⁾;
28. atzīmē, ka tiesību akts nodrošina labākas iespējas piekļūt informācijas un komunikācijas tehnoloģijām, bankomātiem, e-grāmatām, e-lasītājiem, tīmekļa vietnēm un mobilajām lietotnēm elektroniskai tirdzniecībai un transporta biļešu automātiem;

Vecu cilvēku aprūpe

29. pauž bažas par to, ka Eiropā trūkst geriatrijas ārstu un medmāsu, un aicina dalībvalstis un to reģionus, ārstu un medmāsu organizācijas iesniegt priekšlikumus par to, kā palielināt šo profesiju prestižu un ar kādiem apmācības un pārkvalifikācijas pasākumiem un atalgojuma noteikumiem varētu piesaistīt speciālistus, lai vairāk ārstu izraudzītos geriatriju par savu specialitāti un mazāks skaits ārstu izlemtu pamest šo profesiju, un apsvērt iespēju pieņemt atpakaļ darbā pensionētos darbiniekus;
30. ir pārliecināta par savstarpējas mācīšanās vērtību un iesaka veicināt veselības aprūpes speciālistu, tostarp geriatrijas ārstu, mobilitāti programmas "Erasmus Plus" garā;
31. piekrīt *European Geriatric Medicine Society* paustajām bažām par prasībām, kas attiecas uz aprūpes iestādēs nodarbināto ārstu speciālajām zināšanām, un uzskata, ka specializēta apmācība dotu labumu gan aprūpē nodarbinātajiem, gan šo iestāžu pacientiem, kuri saņemtu iespējami labāko aprūpi. Lēmumu pieņemšana šajā politikas jomā, protams, ir katras dalībvalsts kompetencē;

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/2018_consultation_dsm_en.pdf

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/silver-economy-study-how-stimulate-economy-hundreds-millions-euros-year>

⁽⁸⁾ <http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-deeper-and-fairer-internal-market-with-a-strengthened-industrial-base-labour/file-jd-european-accessibility-act>

Informācijas sasaiste

32. apzinās, ka politikas pasākumi aktīvu vecumdienu jomā ir sociāla problēma, kuras risināšanai ir vajadzīgs plašs speciālo zināšanu un metožu klāsts, kas aptver gan medicīnu un psiholoģiju, socioloģiju un sociālo gerontoloģiju, gan arī tehniku, pilsētplānošanu un ekonomiku;
33. norāda, ka daudzas pilsētas un reģioni izstrādā aktīvu vecumdienu politikas pasākumus un tas paver labas iespējas ideju apmaiņai; aicina pašvaldības, kas vēl nav iesaistījušās transnacionālajā sadarbībā un vietējās partnerībās, apzināties savstarpējas mācīšanās sniegtās priekšrocības un iepazīties ar iespējām, ko sniedz daudzas ES iniciatīvas, tostarp Eiropas Inovācijas partnerība aktīvām un veselīgām vecumdienām, *Interreg*, *URBACT* ⁽⁹⁾ utt.
34. piekrīt sabiedrības bažām par to, ka tirgū nav pieejamas noteiktas zāles, un lūdz Komisiju izpētīt iemeslus, kuru dēļ pieaug grūtības piekļūt vakcīnām un zālēm visā Savienībā; norāda, ka gados vecāki pacienti parasti lieto vairāk zāļu un ka viņu veselība var tikt nopietni apdraudēta, ja viņi nevar savlaicīgi saņemt receptu zāles;
35. atgādina, ka piekļuve drošām, efektīvām, kvalitatīvām un cenas ziņā pieejamām pamatzālēm ir viena no Eiropas iedzīvotāju prioritātēm un svarīga ES apņemšanās saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM) un Eiropas sociālo tiesību pilāru; joprojām ir pārliecināta, ka Eiropas farmācijas nozare var piegādāt šos produktus un palielināt savu lomu inovācijā un pastiprināt līderpozīciju pasaulē šajā nozarē;
36. iesaka iepazīties ar PVO starptautiskajām pamatnostādnēm attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem piemērotām pilsētām ⁽¹⁰⁾ un īpaši norāda uz vietējā līmeņa politikas veidotājiem un plānotājiem paredzēto instrumentu “*Creating age-friendly environments in Europe. A tool for local policy-makers and planners*” ⁽¹¹⁾; Komiteja ir visnotaļ pārliecināta, ka pieejama un droša fiziskā vide var dot labumu visiem iedzīvotājiem, un aicina vietējās un reģionālās pašvaldības veicināt to, lai tiktu būvēti mājokļi, kas pieejami cilvēkiem ar invaliditāti, modernizēt pastāvošo infrastruktūru un likvidēt šķēršļus, kas ierobežo mobilitāti un piekļuvi sabiedriskajam transportam un publiskajām iestādēm;
37. norāda uz ieteikumiem, kas minēti Komitejas atzinumā par tematu “Veselība pilsētās”, un aicina vietējās un reģionālās pašvaldības “izvērst rīcībpolitikas, ar ko nodrošināt kvalitatīvi augstvērtīgas veselīgas un aktīvas vecumdienas, ņemot vērā gan fizisku un garīgu, gan sociālās dzīves un savstarpējo attiecību labjutību, kā arī popularizējot līdzdalību atpūtas pasākumos pilsētā un starppaaudžu programmās, lai citstarp novērstu vientulību un izolētību”;
38. norāda arī uz savu atzinumu par veselības aprūpes sistēmām un tajā minēto ieteikumu, ka “ES dalībvalstīm jāstiprina primārās aprūpes sistēma, lai nodrošinātu atbilstību novecojošās sabiedrības vajadzībām, izveidotu labākas aprūpes ķēdes un labāk racionalizētu stacionārās aprūpes izmantošanu”;
39. ir pārliecināta, ka aktīvu un veselīgu vecumdienu pamati tiek ielikti jau jaunībā, un tāpēc, norādot uz atzinumu par tematu “Vietējās un reģionālās iniciatīvas veselīga un ilgtspējīga uztura veicināšanai”, iesaka “veicināt veselīga uztura paradumus un vienlaikus palīdzēt jaunajai paaudzei virzībā uz ilgtspējīgāku pārtikas izvēli”;
40. aicina efektīvāk izmantot un izplatīt to Eiropas projektu rezultātus, kuri vērsti uz veselīgām un aktīvām vecumdienām, kā arī uz integrētas aprūpes veicināšanu un kurus finansē no dažādām ES programmām;
41. secina, ka fiziskā aktivitāte joprojām ir bērnu un jauniešu, nevis pieaugušo nodarbe (28 % pieaugušo nekad nesporto ⁽¹²⁾); norāda, ka fiziskā aktivitāte ir svarīgs veselīgu vecumdienu elements, un aicina vietējās un reģionālās pašvaldības sadarboties ar vietējiem dalībniekiem (sporta organizācijām, nevalstiskajām organizācijām, senioru apvienībām utt.), lai uzlabotu sporta objektu, sporta zāļu un ar kustēšanos saistītu iespēju pieejamību, kā arī paplašinātu gājēju un velosipēdistu ceļu tīklus;
42. pauž gandarījumu par pētījumu rezultātiem ⁽¹³⁾, kas liecina, ka visās vecuma grupās ir vajadzīga to slimību un riska faktoru profilakse, kuri var izraisīt invaliditāti; tāpēc aicina politikas veidotājus palielināt to līdzekļu apmēru, kas veselības aprūpes budžetos paredzēti profilaksei (pašlaik tie ir 3 %);

⁽⁹⁾ <https://urbact.eu/>

⁽¹⁰⁾ https://www.who.int/ageing/publications/Global_age_friendly_cities_Guide_English.pdf

⁽¹¹⁾ http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0018/333702/AFEE-tool.pdf?ua=1

⁽¹²⁾ <https://www.euronews.com/2019/03/28/over-a-quarter-of-europeans-do-not-exercise-at-all-eurostat>

⁽¹³⁾ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1878764916300699>

Eiropas Inovācijas partnerības aktīvām un veselīgām vecumdienām nākotne

43. uzskata, ka laikposmā pēc 2020. gada šī partnerība jānostiprina kā Savienības politikas prioritāte un cieši jāsaista ar digitālo vienoto tirgu, Eiropas sociālo tiesību pilāru un ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kas attiecas uz veselību; ierosina: lai varētu veidot jaunu novatorisku partnerību, ir jāsazinās un jāsadarbomas ar jauno Eiropas Komisijas locekli, kam pēc EP vēlēšanām 2019. gadā būs uzticētas visplašākās pilnvaras politikas jomā "Aktīvas un veselīgas vecumdienas";
44. ir pārliecināta, ka turpmākajai partnerībai ir vajadzīga arī ciešāka saikne ar Pārrobežu veselības aprūpes direktīvu un saskaņā ar to pēdējā laikā īstenoto politiku un praksi (piemēram, elektroniskās receptes un e-veselības pacienta karšu saderība);
45. pauž cerību, ka turpmākā partnerība pievērsīsies iespējām rīkot starpreģionālus iepirkumus, apzinās šķēršļus un dos iespēju ātrāk ieviest un izplatīt novatoriskus e-veselības risinājumus;
46. norāda, ka viens no Eiropas nozīmīgākajiem uzdevumiem, kas jāveic aktīvu un veselīgu vecumdienu jomā, ir pārrobežu novatorisku risinājumu īstenošana un izvērtēšana, un tāpēc atbalsta Eiropas Inovācijas partnerības aktīvām un veselīgām vecumdienām iniciatīvu "Innovation to Market", kuras mērķis ir uzlabot koordināciju starp piedāvājuma pusi (uzņēmumiem, jaunuzņēmumiem un pētniekiem) un pieprasījuma pusi (veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, lēmumu pieņēmējiem un apdrošināšanas sabiedrībām); ir pārliecināta, ka dialogs starp abām pusēm var veicināt digitālo jauninājumu izmantošanu un stiprināt uzņēmējdarbības un zinātnes kopienas, un tas savukārt dos labumu galalietotājiem.

Briselē, 2019. gada 8. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs
Karl-Heinz LAMBERTZ*

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Sociālā un ekonomiskā pārveide Eiropas ogļu ieguves reģionos”

(2020/C 39/12)

POLITIKAS IETEIKUMI

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Atbalsts klimata politikas mērķu īstenošanai

1. atzinīgi vērtē ES dalībvalstu klimata politikas mērķus. ANO Klimata pārmaiņu konferencē, kas notika 2015. gada decembrī Parīzē, 197 valstis vienojās par globālu nolīgumu klimata pārmaiņu jomā, un to ratificēja arī ES dalībvalstis. Tajā valstis apņēmas globālo sasilstānu ierobežot krietni zem 2 °C salīdzinājumā ar temperatūru pirms rūpniecības ēras un arī turpmāk rūpēties, lai vidējā temperatūra nepalielinātos par vairāk kā 1,5 °C;
2. norāda, ka Eiropas Komisija savā paziņojumā, kas tika sniegts pirms ANO klimata samita Katovicē, norādīja, ka, ja ES vēlas kļūt par inovācijas līderi pasaulē, tai līdz 2050. gadam ir jāpanāk klimatneitralitāte. Tomēr, lai sasniegtu minēto mērķi, Eiropas Savienībai galu galā būs lielā mērā jāatsakās no fosilā kurināmā izmantošanas. Jo īpaši ir būtiski jāsamazina elektroenerģijas ražošana, kurā izmanto ogles;
3. uzsver, ka ogļu ieguve joprojām notiek 41 NUTS 2. līmeņa reģionā 12 dalībvalstīs (tostarp Apvienotajā Karalistē). Šiem reģioniem kopīga ir ogļu nozares un ar to saistīto jomu lielā ekonomiskā nozīme no vērtības radīšanas un nodarbinātība viedokļa. Tomēr līdztekus tam šajos reģionos ir vērojamas lielas atšķirības, piemēram, ģeogrāfiskās atrašanās vietas, ekonomiskās attīstības un turpmākās demogrāfiskās trajektorijas ziņā;
4. norāda, ka klimata politikas mērķu sasniegšanas nolūkā šiem reģioniem ir jāatsakās no līdzšinējām vērtības veidošanas ķēdēm, kas balstītas uz ogļu ieguvu, proti, tās jābalsta uz jauniem pamatiem. Turklāt tiem ir arī īsā, vidējā vai ilgā termiņā jāslēdz pazemes un virszemes ogļraktuves;
5. uzsver, ka sociālekonomiskās strukturālās pārmaiņas Eiropas ogļu reģionos notiek laikā, kad visa pasaule arvien vairāk cenšas pakāpeniski pārtraukt ogļu patēriņu; īpaši norāda uz jauno ikdienu Ķīnā, kas patērē pusi no pasaulē iegūtajām ogleņiem un nodrošina līdzīgu pasaules ogļu importa daļu un kur, neraugoties uz milzīgo iekšzemes ražošanas jaudas pārpalikumu, iekšzemes pieprasījums pēc ogleņiem ir sasniedzis augstāko līmeni; norāda arī uz Jaundienvidzemes (Austrālija) – pasaulē lielākā ogļu ieguves reģiona – tiesa lēmumu, kas pirmo reizi liedza uzņēmumam iespēju izstrādāt jaunas raktuves, jo tiesa uzskatīja, ka uzņēmuma paredzētie ieguldījumi neatbilst Parīzes nolīgumam; tāpēc atbalsta starptautisku sadarbību, kas saistīta ar ogļu izmantošanas pakāpenisku izbeigšanu, piemēram, *Powering Past Coal Alliance*, kurā apvienojušās arī 30 valstu valdības un 22 vietējās un reģionālās pašvaldības;

Pārveides procesa sociālo un ekonomisko seku mazināšana

6. uzsver, ka plānotā turpmākā ogļu ieguves un no ogleņiem ražotās elektroenerģijas apjoma samazināšana nozīmē ievērojamu pārveidi šo reģionu ekonomiskajā struktūrā, kā arī nodarbinātības, pievienotās vērtības un pirktspējas apjomīgu samazināšanos šajos reģionos. Lielākā daļa ogļu ieguves reģionu ir tradicionālie rūpniecības rajoni, kuros industrializācija bija saistīta ar vietējo dabas resursu izmantošanu. Tāpēc šie reģioni ir galvenokārt saistīti ar dzelzs, tērauda un metāl rūpniecību, ķīmijas rūpniecību un citām energoietilpīgām nozarēm; jāizvirza mērķis attiecīgajos ogļu ieguves reģionos strukturālas pārmaiņas īstenot tā, lai ekonomiski veiksmīgā, vides ziņā ilgtspējīgā un – jo īpaši – sociāli pieņemamā veidā virzītos uz daudzveidīgāku ekonomiku, kas rada nelielu daudzumu oglekļa emisiju;
7. atgādina, ka patlaban visā Eiropā ogļraktuvēs vēl joprojām ir nodarbināti 185 000 strādājošie, bet vēl 52 000 strādājošie ir nodarbināti elektroenerģijas ražošanā no ogleņiem. Turklāt ogļu nozare ir arī netieši saistīta ar dažādām tādām ekonomikas nozarēm, kā izejvielu un iekārtu ražošana, pakalpojumu sniegšana un patēriņa preču ražošana. Saskaņā ar Eiropas Komisijas pētījumu vēl 215 000 nodarbināto ir atkarīgi no šīm saistītajām darbībām. Šis pētījums liecina, ka, īstenojot pašreiz ielānoto ogļu ieguves un elektroenerģijas ražošanas no ogleņiem pakāpenisko likvidēšanu, līdz 2030. gadam varētu tikt zaudēti aptuveni 160 000 darbvietu;
8. norāda, ka ES dalībvalstis ir vienojušās pasaules mēroga pārejā uz oglekļa ziņā neitrālu aprites ekonomiku uzņemties vadību. Ar to saistītās dziļās pārmaiņas visā enerģētikas sistēmā radīs gan iespējas, gan arī grūtības. Jau uzsāktā enerģētikas pārkārtošana ir Eiropā radījusi ārkārtīgi daudz jaunu darbvietu un, ņemot vērā turpmākās vajadzības, tas turpināsies. Šā procesa gaitā būtu jā rūpējas, lai no šīs attīstības labumu gūtu arī ogļu ieguves reģioni. Eiropas klimata mērķu īstenošanas stratēģijā būtu jāņem vērā ietekme uz šiem reģioniem;

9. atgādina, ka saskaņā ar līdzšinējo pieredzi ogļu ieguves reģionos šie pārveides procesi prasa ilgu laiku. Tāpēc jau tagad būtu jāsāk veidot jaunas perspektīvas ogļu ieguves reģioniem un ievadpasākumi. Ievērojams darbs būs jāiegulda visos līmeņos;
10. uzsver, ka viens no ekonomiskās struktūras veismīgas pārveides priekšnosacījumiem ir jaunas perspektīvas cilvēkiem, kas strādā pārmaiņu skartajā ogļrūpniecībā. Tas ietver arī viņu pārkvalificēšanu darbam jaunās jomās. Turklāt būtu jāatvieglo piekļuve jaunām darbvietām attiecīgajā reģionā vai kaimiņu reģionos;

Sociālās un ekonomiskās pārveides veicināšana ogļu ieguves reģionos

11. pauž pārliecību, ka paredzētā enerģētikas pārkārtošana un līdz ar to arī strukturālās pārmaiņas ogļu ieguves reģionos ir Eiropas līmeņa uzdevums. Lai to īstenotu, jāizvēlas visaptveroša pieeja, kas īpaši ietver pasākumus, kuri saistīti ar infrastruktūras attīstību, inovāciju, pētniecību un zinātņi, atbalstu uzņēmējdarbībai un tās attīstību, kvalificētu darbinieku sagatavošanu, tirgvedību, kultūru un tūrismu;
12. norāda, ka, lai strukturālās pārmaiņas reģionos būtu ilgtspējīgas, ir jāizmanto to pašreizējās priekšrocības. Esošās rūpniecības un enerģētikas struktūras būtu jāizmanto par pamatu turpmākai attīstībai, ņemot vērā pašreizējo rūpniecības nozares dalībnieku inovācijas un ieguldījumu ciklus. Tāpēc ir jābalstās uz reģionālajiem rūpniecības klasteriem un darbības prasmēm, profesionāļu prasmēm un tagadējiem pētniecības un attīstības spēcīgajiem aspektiem;
13. norāda, ka, ņemot vērā izejas situāciju, pastāv risks, ka pārmaiņu skartajos reģionos tiek veidotas ļoti līdzīgas pārveides procesa stratēģijas. Lai izvairītos no neefektivitātes, piemēram, no citur jau izdarītā atkārtotā, ir vajadzīga informācijas apmaiņa Eiropas līmenī;
14. tāpēc atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas izveidoto platformu pārejas posmā esošajiem ogļu ieguves reģioniem, kuras pirmā sanāksme notika 2017. gada 11. decembrī. Platformas mērķis ir atbalstīt 41 ogļu ieguves reģionu divpadsmit ES dalībvalstīs to centienos modernizēt ekonomikas struktūru un sagatavot šos reģionus strukturālajām un tehnoloģiskajām pārmaiņām. Šis darbs būtu jāpastiprina vēl vairāk;
15. uzskata, ka šo platformu var izmantot kā starpreģionu instrumentu, lai sniegtu tehnisku palīdzību ES līmenī un šajā nolūkā apmainītos ar pieredzi, kā arī lai vajadzības gadījumā nodrošinātu koordinētu piekļuvi Komisijas dienestiem;
16. uzsver, ka svarīga loma strukturālo pārmaiņu kontekstā būtu jāpiešķir starpreģionu un pārrobežu sadarbībai, piemēram, tādu iniciatīvu ietvaros kā *Vanguard*, vai uz atrašanās vietu balstītas pieejas ietvarā saistībā ar strukturālajiem un investīciju fondiem: arī šajā jomā ES varētu, uzsākot un veicinot šādu sadarbību, uzņemties aktīvāku lomu;
17. uzsver, ka ilgtermiņa ieguldījumiem un jaunu darbvietu radīšanai ir vajadzīga droša vide. Turklāt iespēju robežās tam vajadzētu turpināt pilnveidot reģionos esošās vērtības veidošanas ķēdes. Komiteja uzsver, ka būtu jāveicina publiskā un privātā sektora ieguldījumi, jo īpaši ņemot vērā pašreizējo ekonomikas izaugsmi, lai veicinātu ieguldījumus Eiropas rūpniecības, transporta un enerģētikas sistēmu modernizācijā un dekarbonizācijā;
18. uzsver vajadzību stiprināt reģionu inovācijas spēju. Komiteja mudina ogļu ieguves reģionus izstrādāt stratēģiju, lai veicinātu inovāciju esošajos uzņēmumos un atbalstītu jaunuzņēmumus, jo īpaši tādās uz nākotni vērstās jomās kā digitalizācija un mākslīgais intelekts. Šajā saistībā īpaši svarīgi ir uzlabot darbības uzsākšanas apstākļus. Komiteja norāda, ka daudzos ogļu ieguves reģionos rūpniecības, tirdzniecības un amatniecības darba devēji ir mazāki;
19. uzskata, ka zinātnes nozarei ir svarīga loma reģionu ekonomiskajā attīstībā. Tāpēc ogļu ieguves reģioniem būtu arī jāveicina universitāšu izveide ar uzsvāru uz nākotnes tehnoloģijām, kas varētu kalpot par klasteriem uzņēmumu veidošanai. Tomēr šajā gadījumā īpaši noderīga būtu koordinācija Eiropas mērogā, lai vienu un to pašu darbu lieki nedarītu divas reizes. Turklāt būtu jāveicina starpreģionālā sadarbība pētniecības jomā;
20. uzskata, ka mūsdienīga un efektīva transporta un enerģētikas infrastruktūra, kā arī digitālā infrastruktūra ir priekšnosacījums veiksmīgām strukturālajām pārmaiņām, kuru mērķis ir uzlabot šo reģionu piemērotību uzņēmējdarbības sākšanai. Šeit ir noderīga arī Eiropas mēroga koordinācija un spēcīgāku sadarbības tīklu izveide;

Finansiāls atbalsts ogļu ieguves reģioniem

21. uzsver, ka jaunu ekonomikas nozaru attīstība reģionos ir ilgstošs process, kam ir vajadzīgi ievērojami finanšu resursi. Komiteja norāda, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ogļu ieguves reģionos ir vajadzīgs atbalsts, jo īpaši tāpēc, ka pakāpeniski likvidējot ogļu ieguvu un elektroenerģijas ražošanu no oglēm, tās sākumā zaudē ieņēmumus. Liela daļa ieguldījumu ekonomikas attīstībā ir jānodrošina, izmantojot publiskos līdzekļus no attiecīgajām dalībvalstīm vai piesaistot jaunus privātus ieguldījumus. Šajā saistībā Komiteja vispirms aicina attiecīgās dalībvalstis šim nolūkam nodrošināt pietiekamus finanšu līdzekļus un citus resursus;
22. uzskata, ka kultūras un rūpniecības mantojumam, kas radies pārticīgajā pagātnē, kā arī sporta infrastruktūrai un tradīcijām šajā pārveides procesā būtu jāpilda pozitīva loma, un to visu nevajadzētu uzskatīt tikai par apgrūtinājumu, kas pārmantots no labākiem laikiem;
23. aicina atbalstīt strukturālās pārmaiņas arī Eiropas līmenī. Jo īpaši Eiropas Reģionālās attīstības fonds jau ir svarīgs instruments reģionālās attīstības veicināšanai. Arī Eiropas Sociālā fonda, pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" un Eiropas Investīciju bankas resursi dod būtisku ieguldījumu reģionālajā attīstībā. Tomēr Komiteja norāda, ka paredzētie līdzekļi netiek tieši novirzīti ogļu ieguves reģioniem un, ņemot vērā problēmas, ar kurām saskaras ogļu ieguves reģioni, kas dod labumu arī citiem reģioniem, tie ir pārāk mazi. Tāpēc Komiteja aicina nodrošināt papildu līdzekļus, kas īpaši pielāgoti ogļu ieguves reģionu vajadzībām;
24. uzsver, ka ES finansiālais atbalsts ir īpaši noderīgs tad, ja projekti ir jāīsteno pārrobežu mērogā. Tā kā visi ogļu ieguves reģioni pašlaik piedzīvo strukturālas pārmaiņas, reģionu sadarbība uz nākotni vērstu projektu izstrādē ir īpaši perspektīva. Varētu būt arī lietderīgi stratēģijās iekļaut kaimiņu reģionus, lai izveidotu funkcionālas vienības;
25. šajā saistībā atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu pašreizējās sarunās par daudzgadu finanšu shēmu (DFS) atvēlēt papildu finansējumu strukturālo pārmaiņu radītās sociālās, sociālekonomiskās un ekoloģiskās ietekmes mazināšanai Eiropas ogļu ieguves reģionos un šim mērķim izmantot jaunu Enerģētikas taisnīgas pārkārtošanas fondu, kura budžets būtu 4,8 miljardi EUR. Komiteja tomēr uzsver, ka šis fonds būtu jāfinansē, izmantojot papildu līdzekļus, nevis finansējumu, kas paredzēts Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem. RK atzinīgi vērtē to, ka jaunievēlētā Komisijas priekšsēdētāja savās 2019. gada jūlijā publicētajās politikas pamatnostādnēs arī principā atbalsta šāda enerģētikas taisnīgas pārkārtošanas fonda izveidi;
26. uzskata tomēr, ka finansējums būtu cieši jāsaista ar kohēzijas politiku. Komiteja aicina nodrošināt, lai šie līdzekļi netiktu aprēķināti saskaņā ar XXII pielikuma ierosinātajiem maksimālajiem apjomiem, bet lai tie būtu pieejami kā papildu līdzekļi. Šos papildu līdzekļus varētu izmantot, lai nākamajos septiņos gados nostiprinātu ERAF un ESF programmas šiem NUTS 2. līmeņa reģioniem. Šāda sasaiste nodrošinātu arī īpaši pielāgotu atbalstu visiem ogļu ieguves reģioniem. Šis finansējums paredzēts aktīvai Eiropas pievienotās vērtības veicināšanai, un tas ir pieejams visiem ogļu ieguves reģioniem, kurus skar strukturālas pārmaiņas. Finansējuma piešķiršanas kritēriji varētu būt kopējā nodarbinātība ogļu ieguves nozarē un ogļu ražošanas apjoms pārskata gadā, proti, 2019. gadā. Reģioni, kuri jau uzsākuši ogļu raktuvju slēgšanu un kuros šāda pāreja jau daļēji notiek, nebūtu jāizslēdz, ja vien ogļu ieguve tajos joprojām vēl turpinās;
27. prasa šo finansējumu, tāpat kā ERAF finansējumu, piešķirt tieši tiem reģioniem, kuros šīs ogļu raktuves atrodas. Atbalsts attiecīgajiem reģioniem būtu saistīts ar īpašu ogļu nozares pakāpeniskas likvidācijas stratēģiju, un tiktu novērtēts, pamatojoties uz pārbaudāmiem mērķiem;
28. ierosina šo piešķirumu finansēt no resursiem, kas paredzēti reformas īstenošanas instrumentam saskaņā ar nākamo daudzgadu finanšu shēmu;
29. aicina Eiropas Parlamentu un Padomi šo priekšlikumu par īpašu pārejas piešķirumu ietvert pašreizējās sarunās par nākamo daudzgadu finanšu shēmu;

Valsts atbalsta tiesību pārskatīšana

30. norāda, ka ir jāievēro Eiropas tiesību akti valsts atbalsta jomā un ka pašreizējais valsts atbalsta regulējums ir spēkā līdz 2020. gadam, ja vien valsts atbalsta noteikumu piemērošanas termiņš netiks pagarināts par diviem gadiem (līdz 2022. gada beigām). Komiteja aicina Komisiju, izstrādājot jaunās pamatnostādnēs, ņemt vērā arī ar ogļu ieguves reģionu strukturālajām pārmaiņām saistītās problēmas un tādējādi nodrošināt ogļu ieguves reģioniem pietiekamu elastību, lai tie spētu pakāpeniski un sociāli un ekonomiski dzīvotspējīgā veidā likvidēt ogļu izmantošanu;

31. uzsver, ka no valsts atbalsta viedokļa jau tagad ir iespējams atbalstīt projektus, kas ietver pārrobežu sadarbību, jo īpaši projektus, kas saistīti ar visas Eiropas interesēm. Atbildīgajām ES iestādēm būtu intensīvāk jāsniedz padomi reģioniem šādu projektu plānošanā un īstenošanā;
32. šajā saistībā aicina ogļu ieguves reģionus noteikt par īpašā atbalsta zonām saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktu un šiem īpašā atbalsta reģioniem ES valsts atbalsta tiesību aktus pielāgot tā, lai tie varētu veikt strukturālo pārmaiņu pārvaldības pasākumus, kas kompensētu atteikšanos no pašreizējās pievienotās vērtības politiski augstāku mērķu dēļ. Turklāt būtu jāpārbauda, vai šādi atbalsta pasākumi varētu tikt balstīti uz LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktu, ņemot vērā ar klimatu saistītās ogļu ieguves reģionu pārveides lielo nozīmi, kas var kalpot par paraugu Eiropas Savienības enerģētikas un klimata politikai. Lai šos jautājumus savlaicīgi atrisinātu, tiek ierosināts nekavējoties izveidot kopīgu darba grupu, kuras sastāvā būtu attiecīgo ogļu ieguves reģionu un dalībvalstu, Konkurences ĢD, Reģionālās politikas ĢD un Reģionu komitejas pārstāvji.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Āfrikas cūku mēris un ES cūkgaļas tirgus”

(2020/C 39/13)

Ziņotājs: *Slawomir SOSNOWSKI* (PL/PPE), Ļubļinas vojevodistes seimika loceklis

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Politiskais konteksts

1. norāda, ka Āfrikas cūku mēris (ĀCM) ir drauds un problēma, kas pastāv vietējā, reģionālajā, valsts un Eiropas līmenī, un tādēļ Eiropas Reģionu komitejai, kas ir reģionālo un vietējo kopienu viedokļa paudēja Eiropas Savienībā, ir jārisina šī problēma un ir jāpalīdz mobilizēt visas ieinteresētās personas, kurām rūp šī ļoti bīstamā vīrusa apkarošana;
2. uzsver, ka ĀCM epidēmija galvenokārt Viduseiropā un Austrumeiropā apdraud vidi, ekonomiku un, pats galvenais, cilvēkus, kas dzīvo lauku apvidos un nodarbojas ar cūkgaļas ražošanu;
3. uzskata, ka cīņa pret ĀCM līdztekus mērķiem kopējās lauksaimniecības politikā un vides politikā liek ņemt vērā arī citu politikas jomu un finansēšanas programmu mērķus, kas citastarp attiecas uz sabiedrības problēmām un reģionālo attīstību, un tādējādi dažādās jomās tiek nodrošināta saskaņota pieeja; saistībā ar 2020. gada budžetu, kurā paredzēti lauksaimniecības atbalsta pasākumi cīņai pret Āfrikas cūku mēri, Komiteja atbalsta priekšlikumu piešķirt 50 miljonus EUR ārkārtas pasākumiem un 28 miljonus EUR – vakcīnu/zāļu izstrādei pret ĀCM;
4. atzīst, ka Āfrikas cūku mēris ir starptautisks izaicinājums. Eiropas reģioniem būtu jāizrāda solidaritāte, runājot par draudiem, kādus ĀCM rada lauku apvidiem, lauksaimniecībai un lauksaimniecības pārstrādes rūpniecībai. Vīrusa izplatībai turpinoties līdzšinējā tempā, varētu sabrukt Eiropas cūkgaļas tirgus un izsīkt ienākumu avoti simtiem tūkstošiem lauksaimnieku. Tā vairs nav vietēja vai reģionāla līmeņa problēma, bet ir kļuvusi par Eiropas mēroga risku. Pašlaik slimība ir sastopama vairākās Eiropas valstīs:

- Polijā (1492 gadījumi un 1 uzliesmojums),
- Lietuvā (728 saslimšanas gadījumi mežacūku vidū),
- Latvijā (286 gadījumi),
- Igaunijā (150 gadījumi),
- Ukrainā (26 gadījumi, 22 uzliesmojumi cūku vidū),
- Čehijā (25 gadījumi),
- Itālijā (24 gadījumi, 2 uzliesmojumi),
- Rumānijā (3 slimības uzliesmojumi),

* dati par periodu no 2018. gada 1. janvāra līdz 15. aprīlim;

5. uzskata: ja tiek konstatēts ĀCM gadījums, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 652/2014⁽¹⁾ 5. panta 3. punkta a) apakšpunktā minētajai dotācijai katru reizi jābūt 100 % apmērā, jo ĀCM ir drauds, kas nopietni ietekmē sabiedrības veselību un rada kaitējumus ekonomikai;

(1) OV L 189, 27.6.2014., 1. lpp.

6. Īpašu uzmanību vērš uz nepieciešamību īstenot tikpat intensīvu pārrobežu sadarbību kā dabas katastrofu gadījumā. Komiteja norāda, ka šī problēma skar arī teritorijas, kas atrodas pie ES ārējās robežas, taču uzskata, ka pārrobežu sadarbības pastiprināšana ir būtiska un nepieciešama. Komiteja norāda, ka ir nepieciešama turpmāka un pastāvīga pārrobežu sadarbība ar mērķi stabilizēt situāciju ES kaimiņvalstīs (Krievijas Federācijā, Ukrainā, Baltkrievijā, Moldovā);
7. norāda uz vairākiem ekonomikas un sociālajiem riskiem, kurus var izraisīt ar ĀCM saistītā krīze. Ne vien pastāv draudi sabiedrības veselībai, tiek ietekmēts ES cūkgaļas tirgus un tiek izraisītas ar to saistītās smagās strukturālās pārmaiņas cūkgaļas ražošanas nozarē, bet ciest var arī citas ekonomikas nozares, piemēram, tūrisms, mežsaimniecība, gaļas pārstrāde, tirdzniecība. Turklāt ĀCM izplatīšanās ietekmē atsevišķu valstu, kā arī visas ES tēlu;

Ierosinātās darbības

8. atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas darbības, kas pašreizējās finanšu shēmas ietvaros tiek īstenotas ĀCM apkarošanas jomā; tomēr Komiteja uzskata, ka nākamajā daudzgadu finanšu shēmā ir jāparedz papildu līdzekļi, tostarp ievērojams finansējuma apjoms zinātniskajai pētniecībai ar mērķi izstrādāt efektīvu vakcīnu pret šo vīrusu;
9. aicina piešķirt īpaši paredzētu pārrobežu dotāciju pasākumiem, kuru mērķis ir ĀCM apkarošana tādu projektu ietvaros, kurus kopīgi veic vismaz divas valstis;
10. uzskata, ka dalībvalstu valdību un Eiropas Komisijas līmenī būtu jāriko intensīvas sarunas ar iepriekš minētajām trešām valstīm par kopīgu, saskaņotu rīcību cīņā pret ĀCM, kā arī būtu jāapsver iespēja atbalstīt šo rīcību ar pārrobežu programmām pārtikas nekaitīguma jomā. CORLEAP (ES un Austrumu partnerības valstu Reģionālo un vietējo pašvaldību konference) varētu būt piemērots forums šādu pārrobežu pasākumu apspriešanai;
11. aicina un mudina visas ieinteresētās personas:
  - a) vietējās un reģionālās pašvaldības;
  - b) medniekus un lauksaimniekus;
  - c) veterināros dienestus;
  - d) katras dalībvalsts iestādes;
  - e) plašsaziņas līdzekļus

aktīvi un enerģiski iesaistīties ĀCM apkarošanas procesā, kas Eiropā notiek Eiropas Komisijas un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) vadībā;

12. aicina palielināt finansējumu izglītojošiem un informatīviem pasākumiem ieinteresēto personu vidū ar mērķi palielināt sabiedrības informētību par slimību, tās profilaksi un apkarošanu, jo Āfrikas cūku mēris rada milzīgu apdraudējumu lauku attīstībai, vietējai un reģionālajai ekonomikai, videi, lopkopībai un līdz ar to arī jo īpaši cilvēkiem un sabiedrības veselībai;
13. mudina vietējās un reģionālās pašvaldības izplatīt informāciju par pienācīgas uzticamības pārbaudes pasākumu piemērošanu, lai novērstu slimības izplatīšanos, un nepārtraukti sadarboties saistībā ar biodrošības veicināšanu, jo īpaši mazās saimniecībās, un veikt turpmākus kopīgus pasākumus slimības uzliesmojuma gadījumā pierobežas apgabalos. Šī informācija jāsniedz ikvienam cūku īpašniekam un visām citām personām, kas ir saskarē ar mežacūkām;
14. aicina medniekus pastiprināt savvaļas faunas epidemioloģisko uzraudzību inficētajā zonā un palielināt medības tur, kur mežacūku ir pārāk daudz. Komiteja norāda: lai gan cilvēki, taču pirmām kārtām mednieki, neinficējas ar šo slimību, viņi var veicināt slimības izplatīšanos šādā veidā:
  - saskarē ar inficētajiem dzīvniekiem dzīvniekiem un beigtiem dzīvniekiem (liķiem),
  - saskarē ar vīrusa inficētiem priekšmetiem (piemēram, apģērbu, transportlīdzekļiem, cita veida aprīkojumu),
  - barojot dzīvniekus ar inficētu dzīvnieku gaļu vai gaļas produktiem (piemēram, desām vai termiski neapstrādātu gaļu) vai inficētu gaļu saturošiem atkritumiem (piemēram, virtuves atkritumiem, pārtikas produktu atliekām un subproduktiem);

15. uzskata, ka panākumi cīņā pret šo slimību ir atkarīgi galvenokārt no mežacūku populācijas lieluma. Tāpēc būtu jāveic pasākumi, lai attiecīgajos reģionos samazinātu mežacūku populāciju līdz skaitam, kas tiem ir piemērots. Būtu jāpopularizē dalībvalstu konkrētajai situācijai pielāgotas sadarbības programmas starp lauksaimniecības un vides nozari (medību pārvaldība, papildu barošanas aizliegums, ja vien tā nav vajadzīga medību nolūkā (pievilināšana), lauksaimniecības prakse);
16. atzinīgi vērtē līdzšinējos Eiropas Komisijas pasākumus ar mērķi apkarot ĀCM un vienlaikus ierosina Eiropas Komisijai arī jaunajā programmā "Apvārsnis Eiropa" ieplānot turpmāku finansējumu pasākumiem šajā jomā, jo patlaban programmas "Apvārsnis 2020" ietvaros visi konkursi saistībā ar ĀCM ir slēgti;
17. uzskata, ka tām saimniecībām, kas ir cietušas no ĀCM, būtu jāsaņem no Eiropas Savienības īpašs atbalsts, kurš var izpausties kādā no šiem veidiem:
  - a) likvidēto ganāmpulku vērtības atmaksāšana bez papildu nosacījumiem;
  - b) vēsturisko subsīdiu mehānisma izmantošana piecus gadus pēc ražošanas pārtraukšanas, kuru izraisīja ganāmpulka likvidēšana;
  - c) finansiāls atbalsts saimniecības reorganizācijai uz citu ražošanas jomu;
  - d) palīdzība pilnīgas biodrošības ieviešanā saimniecībām, kas turpina nodarboties ar cūkkopību un cūku nobarošanu, kā arī tad, ja krīzes gadījumā rodas finansiāli apgrūtinājumi saistībā ar obligāti īstenojamajiem pasākumiem (pārbaudes, transports u. c.);
  - e) atbalsts cūkkopjiem un cūku audzētājiem par zaudētajiem ienākumiem sakarā ar destabilizētu cūkgaļas tirgu;
  - f) atbalsts saimniecībām, kas vēlas cūkgaļas ražošanu palielināt, izmantojot biodrošību savās saimniecībās;
  - g) atbalsts uzņēmumiem, kurus ietekmē ĀCM dēļ noteikti ierobežojoši pasākumi augkopībai;
  - h) atbalsts saimniecībām, kas veikušas kaušanu saimniecībā un ražojušas nelielā apjomā;
  - i) visu beigto mežacūku aizvākšana uz valsts rēķina;
18. pauž bažas par ĀCM vīrusa tālāku izplatīšanos un aicina Eiropas Komisiju turpināt savus centienus uzraudzīt un novērtēt pasākumus, kas, iesaistot vietējās un reģionālās pašvaldības, ļautu cīnīties pret ĀCM Eiropas Savienības līmenī.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ganību lopkopība”

(2020/C 39/14)

Ziņotājs: Jacques BLANC (FR/PPE), Lakanurgas mērs**IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. uzskata, ka ganību lopkopības saglabāšana ir būtiski svarīga, lai turpmāk nodrošinātu lauksaimniecības darbības visos reģionos un dinamiskas lauku kopienas un tādējādi īstenotu Lisabonas līgumā noteikto teritoriālās kohēzijas mērķi, kā arī sasniegtu mūsu mērķus vides, klimata un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jomā;
2. atgādina, ka ganību lopkopības nākotni apdraud dažāda veida grūtības; tās nav iespējams hierarhizēt, un to ietekme reģionos ir atšķirīga, tomēr dažas no tām pašas par sevi var apdraudēt ganību lopkopības turpmāko pastāvēšanu: kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta piešķiršanā ir grūti ņemt vērā ganību lopkopības specifiku (ar kokiem un krūmiem apaugušas ganības, mobilitāte, kolektīvās ganības u. c.), ar ekonomisko situāciju saistītas grūtības, konkurence zemes izmantošanā, apgrūtināta zināšanu pārnese, vides problēmu radītie ierobežojumi ganību organizēšanā, konkurence ar citiem ganību platību lietotājiem, piemēram, izmantošana atpūtas vajadzībām, un, visbeidzot, lielo plēsēju radītais apdraudējums ganāmpulkiem;
3. aicina KLP atbalsta pārvirzīšanā lielāku uzmanību pievērst ganību lopkopībai un ekstensīvai, ilgtspējīgai lopkopībai, ņemot vērā to labvēlīgo ietekmi uz teritoriju līdzsvarotu attīstību un nolūkā sasniegt mūsu mērķus vides un klimata jomā saskaņā ar Komitejas atzinumā par KLP reformu minētajiem ieteikumiem;
4. atzinīgi vērtē Parlamenta AGRI komitejas priekšlikumu, kas saistīts ar regulu par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku, un kurā paredzēts grozīt minētās regulas 4. pantu, lai atzītu, ka ganību platības, kurās aug koki un krūmi, ir lauksaimnieciskās ražošanas platības, uz kurām attiecas pamata maksājumtiesības; tomēr lūdz pārskatīt šā panta galīgo redakciju, lai ietvertu tajā jēdzienu “ganību platības”, kurās var būt zālaugu resursi (piemēram, zem kokiem) vai arī šādu resursu var nebūt. Lai precizētu ganību platību statusu un tiesības uz atbalstu, ganību platībām ir jābūt atzītām par lauksaimniecības platībām, nošķirot tās no ilggadīgiem zālājiem. Ganību platības būtu jādefinē nošķirti no ilggadīgiem zālājiem, neminot ganību platību definīcijā nekādu atsauci uz vajadzību pēc zālaugu resursiem; visus ilggadīgos zālājus un ganību platības varētu apvienot kategorijā “pastāvīgās ganības”;
5. iesaka izmantojamās ganību platības pilnībā atzīt par lauksaimnieciskās ražošanas platībām un to noteikt stabilā un drošā tiesiskajā regulējumā, kas ietvertu KLP atbalsta faktisku ierobežojumu tāpat kā citās nozarēs;
6. norāda, ka ganību lopkopībā, kas balstīta uz dabas vidi, ar laikapstākļiem saistīto risku pārvarēšanai tiek izmantotas elastīguma un drošības iespējas, lai ganāmpulka barošanai būtu pieejami spontāni resursi. Lopkopjiem ir vajadzīgas tā sauktās “buferzonas”, kuras nav obligāti izmantojamas katru gadu vai kuras ganībām var tikt izmantotas ar ļoti mainīgu intensitāti, bet tās ir nepieciešamas sausuma periodos; parasti tie ir tīreļi, palienu un meži; pašreizējās klimata pārmaiņas palielina vajadzību pēc šādām platībām; pirmajā pilārā paredzēto ganību platību atzīšanas mehānismos būtu jāatzīst un jānodrošina juridiskā noteiktība šo platību izmantošanā, ņemot vērā, ka tās netiek izmantotas katru gadu un to izmantošanu nevar paredzēt KLP pietiekumu iesniegšanas brīdī. Ganību lopkopība veicina arī ekosistēmisku pakalpojumu apmaiņas agroekoloģisko praksi, papildus izmantojot platības, kas paredzētas citai izmantošanai, piemēram, vīnogulājus un augļu dārzus, tādējādi mazinot resursu izmantošanu un mehāniskas darbības; ES politikās būtu jāatzīst, jāstimulē un jāatrod juridiski droši risinājumi, kas ļautu šīs prakses attīstīt, lopkopim izmantojot platības, ko deklarējis cits lauksaimnieks. Ganību lopkopība veicina arī ar mežsaimniecību saistītas darbības, t. s. “meža ganību lopkopību”, kas nodrošina abpusēju labumu gan mežsaimniecības, gan lauksaimniecības nozares dalībniekam; ES publiskajās politikās būtu jāatzīst un jāveicina šo platību jaukta veida izmantošana un šīs darbības, kuras ar zināmiem nosacījumiem ļoti labvēlīgi ietekmē mežu aizsardzību pret ugunsgrēku un lopkopības pielāgošanos klimata pārmaiņām, un kurās tiek ievērotas meža reģenerācijas un mežsaimniecības produkcijas vajadzības;
7. atbalsta Eiropas Parlamenta ENVI komitejas priekšlikumu, kas saistīts ar regulu par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku, un kurā paredzēts noteikt ierobežojumus dzīvnieku blīvumam saimniecībā un ierobežot subsīdijas saimniecībām, kuras šos ierobežojumus pārsniedz;

8. atzinīgi vērtē Parlamenta AGRI komitejas priekšlikumu grozīt minētās regulas 68. pantu, lai ELFLA arī turpmāk varētu atbalstīt suņu iegādi lopu aizsardzībai pret lielajiem plēsējiem, kurus aizsargā Dzīvotņu direktīva;
9. prasa noteikt obligātu pienākumu dalībvalstīm, kurās ir kalni, īstenot integrētu kalnu politiku, mērķtiecīgi izmantojot būtisku daļu no pieejamajiem rīkiem (maksājumi atbalstam apgabalos, kuros ir dabas ierobežojumi; atbalsts mazāk labvēlīgiem otrā pīlāra apgabaliem; īpaša apakšprogramma kalnu apgabaliem), un piešķirt minētajai politikai budžetu, kas atbilst šādu teritoriju nozīmīgumam;
10. prasa Eiropas Savienībai atzīt ekosistēmu pakalpojumus, ko sniedz kalnu un Vidusjūras reģiona lopkopji un mežu īpašnieki, kuri Starpvaldību zinātnes un politikas platformas bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (IPBES) izpratnē pārzina vietējos apstākļus, un piešķirt taisnīgu kompensāciju par šādiem ekosistēmiskiem pakalpojumiem, kas sniegti visu iedzīvotāju labjutības interesēs;
11. vēlas, lai katrai dalībvalstij būtu iespēja atsevišķus pirmā (zaļais maksājums) un otrā pīlāra pasākumus piemērot ne tikai platībām, uz kurām attiecināms atbalsts, bet visām ganību platībām. Daži pasākumi, piemēram, atsevišķi lokalizēti agrovīdēs un klimata pasākumi (meža aizsardzība pret ugunsgrēku), ir jāattiecina uz visu fizisko zemes platību;
12. lai atbalstītu lauksaimniecības saglabāšanu mazāk labvēlīgās un nelabvēlīgās teritorijās, ierosina noteikt, ka kompensācijas pabalsts nelabvēlīgu dabas apstākļu apgabalos ir obligāts dalībvalstīs, kurās to var piemērot;
13. mudina dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības finansēt ieguldījumus ganību teritorijās, kuras bieži vien nav transportam pieejamas. Lai ilgtspējīgi apsaimniekotu šīs teritorijas, ir svarīgi izveidot infrastruktūru (ganu mītnes, ierobežotus aplokus, žogus, piekļuvi ūdeņim u. c.), kā arī veikt uzturēšanas un krūmāju izciršanas darbus;
14. uzskata, ka ir jāatbalsta lauksaimniecības un ganību lopkopības zemes aktīva izmantošana vietējā mērogā. Ja zemes īpašumam ir vairāki īpašnieki, dinamiskas ganību lopkopības nodrošināšanai ir svarīgi izveidot pielāgotu zemes izmantošanas struktūru;
15. mudina dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības veicināt zemes īpašuma pieejamību ganību lopkopjiem, piemēram, noslēdzot īpašus daudzgadu līgumus, kas lopkopjiem vai lietotāju grupām garantē zemes izmantošanu vienīgi ganību vajadzībām;
16. mudina dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības veidot atbalsta shēmas, kas pielāgotas kolektīvās apsaimniekošanas darbībām. Lai izveidotu infrastruktūru un piesaistītu cilvēkresursus, kas nepieciešami ganību platību izmantošanai, ganību lopkopjiem jau sen ir nācies veidot oriģinālas kolektīvās organizācijas formas, kas saistītas ar zemes izmantošanu, bet ne īpašumtiesībām. Tas dod iespēju ganību vajadzībām apvienot privātos zemes īpašumus un pašvaldības zemes konkrētā perimetrā ar vienu vienīgu apsaimniekotāju. Tas garantē drošas attiecības ar administrāciju un dažādiem partneriem vai lietotājiem;
17. aicina ES arī turpmāk veicināt kvalitatīvu lauksaimniecības produktu izstrādi un radīt pievienoto vērtību, pateicoties ganību lopkopības izcelsmes kvalitatīvu lauksaimniecības pārtikas produktu aizsardzībai. Dalībvalstis ir arī jāmudina ieviest fakultatīvu kvalitātes norādi "kalnu produkti", kas pieņemta 2014. gadā, taču vairumā valstu joprojām nav ieviesta;
18. aicina norādi "no ganību lopiem ražots piens, siers un gaļa" izmantot vienīgi produkcijai, kas garantē, ka ganību sezonā vairāk nekā 80 % dzīvnieku barības ir iegūta ganībās;
19. konstatē, ka lētas importa produkcijas dēļ lopkopji saskaras ar negodīgu konkurenci, kas apdraud ganību lopkopības izdzīvošanu Eiropā. Ņemot vērā šo situāciju, ES nākas šo konkurenci kompensēt ar atbalstu ganību lopkopībai, kā arī citām nozarēm; aicina ES kā galveno pārtikas produktu importētāju un eksportētāju pasaulē izmantot visu savu ietekmi, lai mainītu 1994. gadā (PTO) ieviestos starptautiskās lauksaimniecības produktu tirdzniecības noteikumus un panāktu taisnīgākas un solidārākas tirdzniecības attiecības, kā tas norādīts Komitejas atzinumā par KLP pēc 2020. gada;
20. atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta ierosināto un atbalstīto pilotprojektu, kura mērķis ir izveidot reģionālās platformas, kurās tiktu risinātas konfliktsituācijas ar vilkiem, lāčiem, āmrijām un lūšiem, un prasa, lai tajās tiktu pilnībā atzītas sekas, ko radījuši plēsēji un ganāmpulka aizsardzības pasākumi, un lai šie zaudējumi tiktu ņemti vērā attiecīgajos pārvaldības plānos, un tiktu apspriesti visi likumīgie pasākumi, to skaitā pasākumi, kuri atļautu vilku skaita regulēšanu preventīvos nolūkos, un norāda, ka dažos reģionos pēc pašu iniciatīvas ir izveidoti arī diskusiju forumi;
21. aicina īstenot pārrobežu sadarbību ganību lopkopībā, lai nepieļautu nestabilitāti, ko rada pretrunīgi pasākumi, kuri nav pielāgoti visai Eiropas teritorijai;

22. aicina bioloģiskās daudzveidības veicināšanas stratēģiju balstīt uz jaunu fondu, kas paredzēts sugu saglabāšanai. No šā fonda būtu jāsedz lielo plēsēju radītie zaudējumi, kuru apmērs būtiski pieaug, kā arī izmaksas par ganāmpulku aizsardzību, kuras var patērēt arvien lielāku daļu ELFLA līdzekļu, lai gan tā budžeta apmērs būtiski samazinās. Ja netiks izveidots jauns fonds, vajadzēs izmantot finanšu instrumentus (tostarp ELFLA), kas pašreiz pieejami reģionālajā, valsts un ES līmenī;
23. aicina Komisiju izvērtēt nepieciešamību pārskatīt Dzīvotņu direktīvu, balstoties uz nākamo ziņojumu par dabas stāvokli, kas tiks publicēts 2020. gadā, un ņemot vērā Rīcības plānu dabai, cilvēkiem un ekonomikai, kā arī dažādu sugu populāciju un dzīvotņu stāvokli. Ja tiktu pārskatīta Dzīvotņu direktīva, būtu jāizskata iespēja turpmāk grozīt pielikumus, izmantojot komitoloģijas procedūru, lai ātrāk reaģētu uz noteiktu populāciju izmaiņām un paaugstinātu vai pazeminātu to aizsardzības statusu katrā valstī vai teritoriālajā vienībā, ja to pamato aizsargāto sugu populācijas pozitīva vai negatīva attīstība un apdraudējums ganību lopkopības darbībām;
24. aicina Komisiju zinātniskajos pētījumos plašāk ņemt vērā agronomijas un zootehniskās zinātnes, lai pamatotu politiskos lēmumus. Šiem pētījumiem jābūt balstītiem uz labākajām pieejamajām zināšanām dabaszinātnēs, agronomijas un sociālajās zinātnēs, pietiekami plašu uzkrāto pieredzi un pietiekami ilgu laika periodu, lai virzītu publisko politiku. Lai izprastu vietējos apstākļus un noskaidrotu, cik efektīvi ir ganāmpulku aizsardzības un lielo plēsēju pārvaldības konkrētie piemēri un vai tos varētu izmantot, lai papildinātu kolektīvās pārdomas un vadlīnijas citās teritorijās, pētījumos par ganību lopkopību un lielajiem plēsējiem ir sīki jāapraksta konkrētās situācijas, kā arī jāņem vērā problēmas un neveiksmes, lai paplašinātu iespējas pielāgot ES dokumentus un vajadzīgos pasākumus reālajiem apstākļiem un tādējādi labāk pārvaldītu sugas un, konkrēti, vilkus;
25. aicina Komisiju veicināt pētījumus, kas virzīti uz ganību lopkopības un ganībās laisto dzīvnieku izcelsmes produktu organoleptisko īpašību atzīšanu;
26. aicina Eiropas Savienību izstrādāt tālejošu politiku meža aizsardzībai pret ugunsgrēku, kura mudinātu ganīt ganāmpulkus mežos un tīreļos, taču vispirms šīs platības ir jāatzīst par ražošanas teritorijām, kā jau minēts iepriekš;
27. atzinīgi vērtē UNESCO projektu "Mantojums un ES", kura mērķis ir izmantot pasaules mantojumu kā instrumentu Eiropas lauku teritoriju ekonomiskās un sociālās ilgtspējas stiprināšanai, un mudina ES iestādes atbalstīt šo iniciatīvu. Ganību ainavas ir iekļautas pasaules kultūras mantojuma sarakstā ne tikai kā kultūras ainavas, bet arī kā vēsturiskas ainavas vai klintāju apskates objekti, kas palielina tūristu piesaisti šīm teritorijām.
28. aicina Eiropas Savienību popularizēt ganību lopkopības profesijas. Dalībvalstīm būtu augstāk jāvērtē ganību lopkopja un algota gana darbs un jāpalielina šā amata pamanāmība gan lauksaimniecības nozarē, gan ārpus tās. Zināšanu pārnesi varētu veicināt labāka apmācība, piemēram, par ganāmpulku dzīšanu ganībās un to sanitāro pārvaldību, ganāmpulku aizsardzību un sargsuņu pārvaldību, kā arī partnerība ar pieredzējušiem speciālistiem. Plašāk jāizvērs tādi stimulējoši pasākumi kā ganu dzīves un darba apstākļu uzlabošana kalnu ganībās un saimniecībā, tostarp Vidusjūras reģionā, ieguldījumi infrastruktūrā, kas nodrošinātu šādus pienācīgus dzīves un darba apstākļus, darba koplīgumu ieviešana un darba biržas izveide, kas palīdzētu atrast sezonas strādniekus. Atzinumā par lauku teritoriju inovāciju un modernizāciju Reģionu komiteja ieteica modernizēt arodmācību piedāvājumu lauku reģionos un to pielāgot globālās konkurences apstākļiem un vietējo uzņēmumu vajadzībām, kā arī piešķirt vairāk ESF līdzekļu arodmācībām lauku teritorijās, jo pašreiz šo līdzekļu apjoms ir pavisam neliels.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Pētniecības infrastruktūra – Eiropas pētniecības telpas nākotne no reģionu un pārrobežu skatpunkta”

(2020/C 39/15)

Ziņotājs: Eamon DOOLEY (IE/Renew Europe), Ofali grāfistes padomes loceklis**IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. atzinīgi vērtē vispārējo pieeju, kā Eiropas Komisija nosaka, kāda ir un varētu būt pētniecības infrastruktūru nozīme zināšanu un tehnoloģiju attīstībā. Pētniecības infrastruktūras un to izmantošana ir būtiska Eiropas pētniecības telpas (EPT) attīstībai. Šajā saistībā atbalsta Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģijas forumu (ESFRI), kura darbs ir svarīgs pētniecības infrastruktūras politikas veidošanā ES līmenī un kas palīdz izveidot vienotu Eiropas zinātnes tirgu;
2. uzsver, ka pētniecības infrastruktūrām ir ļoti teritoriāls raksturs. Tās ir izšķiroši svarīgas reģionālajai attīstībai – sākot no zinātniskā snieguma un beidzot ar ietekmi uz izglītības sistēmu, tirgu kopumā un ieguvumiem sabiedrībai;
3. norāda, ka ESFRI stratēģiskajā ceļvedī ir norādīts, ka Eiropas nozīmes pētniecības infrastruktūras veicina Eiropas pētniecības kopienu ilgtermiņa vajadzību nodrošināšanu daudzās zinātnes jomās, turklāt atzinīgi vērtē to, ka šajā ceļvedī investīcijas pētniecības infrastruktūrā ir norādītas kā reģionālās konkurētspējas palielināšanas metode, kas arī uzlabo kohēziju starp dažādajām dalībvalstīm un reģioniem;
4. uzsver, ka pētniecības infrastruktūrai ir liela nozīme ar vidi un klimata pārmaiņām saistīto globālo problēmu risināšanā, kas ietekmē mūsu sabiedrību visos līmeņos – vietējā, reģionālā, valsts, Eiropas un pasaules mērogā;
5. turklāt atkārtoti uzsver RK iepriekšējo atzinumu secinājumu, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir svarīga loma efektīvu inovācijas ekosistēmu izveidē, jo īpaši stratēģiski nosakot reģionālās pētniecības prioritātes, kuru pamatā ir pārdomātu specializācijas stratēģiju izstrāde ⁽¹⁾;
6. norāda, ka Eiropa ir izstrādājusi veiksmīgu vidēja termiņa un ilgtermiņa redzējumu par saskaņotas pētniecības infrastruktūras izveidi, kas veicina sadarbību starp esošajām infrastruktūrām, vienlaikus īstenojot plānus, kas ir vērsti uz nākamās paaudzes pētniecības infrastruktūru izveidi un attīstību saskaņā ar ESFRI norādījumiem;
7. piekrīt ES Padomes secinājumiem, ka labi funkcionējoša EPT ievērojami veicinās Eiropas vispārējās pētniecības un inovācijas ekosistēmas efektivitāti, un atzīst, ka cieša partnerība starp dalībvalstīm un Eiropas Komisiju ir svarīga, lai kopīgi strādātu pie EPT stiprināšanas, kā galveno finansēšanas instrumentu izmantojot pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” ⁽²⁾; tomēr pauž nožēlu par to, ka Padome pietiekami neatzīst vietējo un reģionālo pašvaldību iespējamo lomu šajā procesā;
8. pauž bažas par to, ka EPT satvarā pastāv dažādi trūkumi attiecībā uz pētniecības infrastruktūrām, no kā izriet īstenošanas nepilnības, kas samazina iespējamus ieguvumus un efektivitāti;

⁽¹⁾ RK, “Pārdomātas specializācijas stratēģijas (RIS3): reģionālā ietekme un reģionu sadarbība” (2017).

⁽²⁾ Eiropas Savienības Padome, “Projekts – Padomes secinājumi par Eiropas pētniecības telpas pārvaldību”, Brisele, 2018. gada novembris.

9. atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir ierosinājusi piešķirt 100 miljardu EUR lielu budžetu zinātnes, pētniecības un inovācijas finansēšanai laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam, lai novērstu šos trūkumus. Vienlaikus Komiteja pauž bažas par risku, ka varētu palielināties nevienlīdzība starp pilsētām un reģioniem, kas saņem finansējumu no pētniecības un inovācijas pamatprogrammas un kuru budžeti palielināsies, un pārējām pilsētām un reģioniem, kas kohēzijas politikas budžeta samazinājuma dēļ saņems mazāku finansējumu ⁽³⁾;
10. visbeidzot, atzīst, ka ES pievienotās vērtības parādīšana ir svarīga jebkurā ES politikā, jo īpaši paturot prātā, ka šīs politikas tiek arvien vairāk tiek novērtētas. Norāda, ka nesen veiktā analīze liecina: lai gan progress EPT īstenošanā turpinās, tas ir lēnāks nekā iepriekš un joprojām pastāv liels atšķirības starp dalībvalstīm gan snieguma ziņā, gan izaugsmes rādītājos ⁽⁴⁾. Tādēļ uzsver, ka jāsniedz labāka informācija par Eiropas pētniecības un inovācijas ietekmi, izmantojot konkrētāku un skaidrāku statistiku;

EPT izaicinājumi no reģionālās un pārrobežu perspektīvas

11. pauž nožēlu par to, ka no 2014. līdz 2016. gadam ES dalībvalstu publiskais finansējums pētniecībai bija apstājies pie aptuveni 2,03 % ⁽⁵⁾. Tas parāda, ka valsts ienākumu daļa, kas tiek iztērēta pētniecībai un izstrādei, joprojām ir krietni zem 2002. gadā noteiktā Barselonas mērķa – 3 % no iekšzemes kopprodukta – un mazāk nekā 1 % no valsts finansējuma pētniecībai un izstrādei tiek iztērēts starpvalstu pētījumiem ⁽⁶⁾;
12. turklāt pauž bažas par to, ka pētniecības un izstrādes finansējuma nelīdzsvarotība iekšzemes kopprodukta ziņā atspoguļojas arī reģionālā līmenī, kā rezultātā 2015. gadā tikai 31 no 281 NUTS 2. līmeņa reģiona investīcijas pētniecībā un izstrādē pārsniedza ES 3,0 % mērķi, un noteiktos ES reģionos pastāv skaidras “kopas”, kurās intensīvi notiek pētniecība. Šie reģioni lielākoties atrodas Vācijā, Austrijā, Apvienotajā Karalistē, Zviedrijā, Beļģijā, Dānijā, Francijā un Somijā ⁽⁷⁾;
13. norāda, ka EPT īstenošana arī parāda atšķirības starp to, kā tiek piešķirts pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” finansējums un kā – ESI fondu investīcijas pētniecībā un inovācijā. ES-13 dalībvalstis ir galvenās ESI fondu līdzekļu saņēmējas, savukārt pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” izcilības kritērija piemērošana ir izraisījusi finansējuma un pētniecības un inovācijas spēju koncentrāciju ES-15 dalībvalstīs, tādējādi inovācijas jomā padziļinot plaisu starp ES-15 dalībvalstīm un ES-13 dalībvalstīm ⁽⁸⁾;
14. brīdina, ka ilgtermiņa ilgtspēja ir vēl viena būtiska problēma, kas skar pētniecības infrastruktūras, jo īpaši plaša mēroga Eiropas līmeņa infrastruktūras, kuras ir ļoti dārgi uzbūvēt, uzturēt un ekspluatēt un kuru būvniecības izmaksas bieži pārsniedz 1 miljardu EUR, saistītajām darbības izmaksām gadā veidojot aptuveni 10 % no būvniecības izmaksām. Tā kā valstu zinātnes budžets bieži ir vienāds ar šīm izmaksām vai tās pārsniedz, pētniecības infrastruktūru ilgtermiņa ilgtspēja ir pastāvīga problēma ⁽⁹⁾;
15. atzīst, ka izmaksas, kas ir saistītas ar piekļuvi pētniecības infrastruktūras objektiem, jo īpaši pārrobežu situācijās, var būt šķērslis pētniekiem, tādējādi kavējot zinātnes attīstību;
16. brīdina – lai risinātu t. s. lielās problēmas, piemēram, klimata pārmaiņas, pētniecības infrastruktūras ir jāspēj integrēt kaimiņvalstu pētniecības infrastruktūrās, tādējādi veicinot zināšanu apmaiņu un starpdisciplināru pētniecību. Šajā saistībā ārkārtīgi svarīga ir digitālā pētniecības infrastruktūra, tādēļ RK atbalsta lielāku atvērto datu pieejamību Eiropas atvērtās zinātnes mākonī;
17. norāda, ka cilvēkresursi ir svarīga pētniecības infrastruktūru sastāvdaļa. Cilvēkresursu politika un vadība nosaka darbā pieņemto darba ņēmēju kvalifikāciju un skaitu un lielā mērā palīdz nodrošināt pienācīgu pētniecības infrastruktūru īstenošanu, darbību un ietekmi ⁽¹⁰⁾. Tādēļ vadītāju prasmju un mobilitātes attīstība un pētniecības infrastruktūras lietotāju prasmju attīstība ir izšķiroši svarīga;
18. pauž bažas par to, ka pētniecības un inovācijas infrastruktūru ietekme uz rūpniecību un sabiedrību joprojām nav pietiekami attīstīta; tomēr atzīst, ka Komisija īsteno pasākumus, kuru mērķis ir pārvērst Eiropas zinātnisko kompetenci tirdzniecībai piemērotos produktos un pakalpojumos;
19. atzīst – lai pētniecības infrastruktūras ietekmētu plašāku sabiedrību, tām ir arī jāreaģē uz rūpniecības vajadzībām; tādēļ stabilai un savstarpēji savienotai pētniecības infrastruktūras ekosistēmai vajadzētu būt spējīgai rast atbildes dažādās disciplīnās, lai risinātu sarežģītas problēmas;

⁽³⁾ RK atzinums “‘Apvārsnis Eiropa’: devītā pētniecības un inovācijas pamatprogramma” (COR-2018-03891) (OV C 461, 21.12.2018., 79. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Pētniecības telpas progresa ziņojums par 2018. gadu, COM(2019) 83.

⁽⁵⁾ Eurostat, stratēģijas “Eiropa 2020” rādītāji – pētniecība un izstrāde.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta Izpētes dienests (EPRS), Eiropas pievienotās vērtības nodaļa, PE 603.239, 2017. gada decembris.

⁽⁷⁾ Eurostat, stratēģijas “Eiropa 2020” rādītāji – pētniecība un izstrāde.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta brīfings *European Research Area Regional and Cross-Border Perspective* (Eiropas pētniecības telpas reģionālā un pārrobežu perspektīva), PE 637.939, 2019. gada aprīlis.

⁽⁹⁾ SWD(2017) 323 final, *Sustainable European Research Infrastructures – A Call for Action* (Ilgtspējīga Eiropas pētniecības infrastruktūra – aicinājums rīkoties).

⁽¹⁰⁾ NEA, *Reflection Paper on Research Infrastructure – the Future of the ERA from a regional and cross-border perspective* (Pārdomu dokuments par pētniecības infrastruktūru – Eiropas pētniecības telpas nākotne no reģionālās un pārrobežu perspektīvas), 2019. gada maijs.

20. ir tikusi brīdināta par to, ka informācija par esošajām un nākotnes pētniecības infrastruktūrām saistībā ar pētniecības un izstrādes projektiem, kas tiek īstenoti šajās infrastruktūrās, ir efektīvāk jānodod iedzīvotājiem, un šāda informācijas nodošana ir daļa no ES vispārējās komunikācijas par ieguvumiem, ko ES sniedz saviem iedzīvotājiem;

Pētniecības infrastruktūra – ieteikumi politikas jomā

21. aicina jauno Eiropas Komisijas sastāvu turpināt uzraudzīt, vai dalībvalstis un reģioni pilda savu pienākumu piešķirt 3 % no IKP pētniecībai un izstrādei līdz pašreizējās desmitgades beigām;
22. šajā nolūkā mudina Komisiju nekavējoties ierosināt stratēģijas “Eiropa 2020” pēcteci, kurā būtu jāiekļauj kvantitatīvi mērķi, tostarp pētniecības un izstrādes jomā;
23. uzskata, ka visos līmeņos ir vēl vairāk jāstiprina kopīgie centieni un jāīsteno papildu reformas valstu un reģionālajās pētniecības un inovācijas sistēmās, lai izveidotu labi funkcionējošu EPT un ar sinerģijas palīdzību veicinātu izcilību. Tādēļ kopumā piekrt Komisijas priekšlikumam iekļaut jaunas iniciatīvas, lai 2021.–2027. gada plānošanas periodā uzlabotu pētniecības infrastruktūru efektivitāti, tostarp izmantojot reģionālos fondus, Eiropas reformu īstenošanas instrumentu un pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, kas ietver īpašu EPT stiprināšanai paredzētu pīlāru ⁽¹⁾;
24. uzskata, ka pētniecības infrastruktūras rada iespējas reģioniem pretendēt uz ES investīcijām pētniecības infrastruktūrā, kā rezultātā dalītā pētniecības infrastruktūrā var attīstīt inovācijas centrus; uzskata – lai nodrošinātu pētniecības infrastruktūru ilgtermiņa ilgtspēju, visā pētniecības infrastruktūras dzīves ciklā ir nepieciešami īpaši papildu finansēšanas modeļi, lai risinātu finansējuma nepietiekamību gadījumos, kad Eiropas, valstu vai citi finansējuma avoti ir nepietiekami. Konkrētāk, īpašas budžeta pozīcijas ir nepieciešamas:
- pirmsbūvniecības un pirmsoperatīvās fāzes finansēšanai,
  - notiekošo pētniecības infrastruktūras pasākumu finansēšanai un
  - cilvēkresursu, piemēram, darbinieku algu, darbā pieņemšanas, darbinieku piesaistīšanas un apmācības izmaksu, finansēšanai.
- Tādējādi arī varētu nodrošināt, ka līdzekļi no ESI fondiem, *Interreg*, pamatprogrammas un Eiropas Investīciju bankas aizdevumiem tiek izmantoti radošāk, kā arī ietvert līdzekļus no *Erasmus+*, programmas “Digitālā Eiropa”, *COSME*, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta, *LIFE* utt., iespējams, izmantojot līdzfinansēšanas modeļi, kurā ir iesaistīts valsts finansējums pētniecībai. Tas ir izšķiroši svarīgi pētniecības infrastruktūru ilgtspējai;
25. turklāt atbalsta pieeju “izcilības veicināšana un līdzdalības paplašināšana” ⁽²⁾, līdztekus padarot ES valstu atbalsta noteikumus labvēlīgākus pētniecībai un inovācijai, lai izlīdzinātu atbalstu un izmantotu visu pētniecības potenciālu visos ES reģionos, tostarp tajos, kas neietilpst “mezglos”, kur intensīvi notiek pētniecība;
26. pilnībā atbalsta iniciatīvu, kas apvieno pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”, Eiropas Stratēģisko investīciju fondu un Uzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas programmu, lai uzsāktu programmu *Venture EU*, kuras mērķis ir palielināt riska kapitālu Eiropā un nodrošināt vairāk privāto investīciju pētniecības pasākumiem ⁽³⁾;
27. iesaka pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” iekļaut konkrētus pasākumus, kas veicina piekļuvi pētniecības infrastruktūrai, tostarp nosakot, ka ar piekļuvi saistītās izmaksas ir piemērotas finansējuma saņemšanai, jo tas var veicināt pētniecības infrastruktūras pakalpojumu attīstību, kā arī nodrošināt ilgtermiņa stabilitāti;
28. aicina īstenot vairāk pasākumu, kuru mērķis ir uzlabot atvērtu piekļuvi pētniecības infrastruktūrai, un šajā nolūkā iesaka nodrošināt, ka:
- izmaksas, kas ir saistītas ar piekļuvi pētniecības infrastruktūrai, nākamajā pamatprogrammā ir piemērotas atbalsta saņemšanai,
  - ir pieejama bezmaksas piekļuve (balstoties uz izcilību vai atvērta plaša piekļuve) pakalpojumiem, kas ir izstrādāti vai izmēģināti, īstenojot apstiprinātus projektus,
  - ir pieejams finansējums, kas ir paredzēts reklāmai un saziņai ar pētniecības infrastruktūras iespējamo lietotāju kopienai;
29. atbalsta piekļuves noteikumu un procedūru papildu saskaņošanu un standartizēšanu, jo īpaši izstrādājot vadlīnijas par piekļuvi, lai nodrošinātu taisnīgumu un konsekveni ⁽⁴⁾;

⁽¹⁾ Eiropas Komisija, EPT progresa ziņojums, 2018: (2019)83, 4. lpp.

⁽²⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/spreading-excellence-and-widening-participation>

⁽³⁾ Eiropas Komisija, “Atjaunota Eiropas programma pētniecībai un inovācijai – Eiropas izdevība veidot savu nākotni”, ES, 2018. gada maijs, COM(2018) 306 final

⁽⁴⁾ ENEA: *Reflection Paper on Research Infrastructure – the Future of the ERA from a regional and cross-border perspective* (Pārdomu dokuments par pētniecības infrastruktūru – Eiropas pētniecības telpas nākotne no reģionālās un pārrobežu perspektīvas), 2019. gada maijs.

30. īpaši atbalsta pētniecības un inovācijas politikas sasaistīšanu ar pārdomātu specializācijas stratēģiju izstrādi un īstenošanu, jo tā ir novatoriska pieeja ekonomikas izaugsmes veicināšanai, darbvietu radīšanai, balstoties uz konstatētajām reģionālajām vajadzībām, un reģionu savstarpējai sasaistīšanai un iesaistīšanai pētniecības un inovācijas pasākumos. Turklāt tas nodrošina iespēju vietējām un reģionālajām pašvaldībām, izmantojot pārdomātas specializācijas stratēģijas, īstenot starpreģionu un vienādranga sadarbību un nodrošināt sinerģiju un labāku saskaņotību;
31. prasa vairāk iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes pētniecības un inovācijas iniciatīvu izstrādē un īstenošanā, jo mazi un vidēji pētniecības infrastruktūras objekti ir svarīgi vietējai un reģionālajai attīstībai un daudzas no šīm iniciatīvām tiek īstenotas vietējā un reģionālā līmenī;
32. atkārtoti pauž atbalstu Eiropas reģionālo ekosistēmu un inovācijas centru tīkla izveidei, nodrošinot sinerģiju starp esošajām Eiropas, valstu un reģionālajām stratēģijām un sasaistot reģionālo ekosistēmu un inovācijas centrus ar svarīgām rūpniecības vērtības ķēdēm, lai veicinātu konkurētspējīgu pētniecības, izstrādes un inovācijas ekosistēmu un tādējādi maksimāli palielinātu nākamās pamatprogrammas ietekmi uz sabiedrību ⁽¹⁵⁾;
33. prasa vairāk integrēt starpreģionālas un pārrobežu pētniecības un inovācijas iestādes, lai stiprinātu iespējas izveidot ciešas saites ar reģionālo ekosistēmu dalībniekiem, proti, vietējo pētniecības infrastruktūru, inkubatoriem, tehnoloģiju parkiem un universitātēm; attiecīgi pauž stingru atbalstu tādām stratēģiskām iniciatīvām kā *ASTRONET* un *APPEC*;
34. norāda, ka augstākajai izglītībai ir svarīga loma tādu uz nākotni vērstu prasmju un kompetences nodrošināšanā, kas ļauj veiksmīgi nākt klajā ar inovatīviem risinājumiem; aicina izveidot spēcīgāku strukturētu sadarbību starp pētniecības infrastruktūrām un universitātēm, tādējādi uzlabojot mobilitāti un apmaiņas programmas starp šiem sektoriem;
35. atbalsta ESFRI jauno darbības virzienu, kas paredz uzlabot mijiedarbību starp disciplinām un labāk koordinēt ESFRI un valstu stratēģijas un ceļvežus, lai pētniecības infrastruktūras ekosistēmā nodrošinātu labāku koordināciju un efektivitāti, jo stabilai un savstarpēji savienotai pētniecības infrastruktūras ekosistēmai vajadzētu būt spējīgai rast atbildes dažādās disciplīnās, lai risinātu sarežģītas problēmas;
36. pauž atbalstu tam, ka tiek izplatīta informācija par publiskā sektora finansētajām inovācijām un novatoriem un to gatavību ienākt tirgū, izmantojot "Inovāciju radaru" ⁽¹⁶⁾;
37. atbalsta kopēju vērtēšanas kritēriju izmantošanu, pamatojoties uz esošiem kvalitātes nodrošināšanas mehānismiem, lai sasniegtu pārrobežu salīdzināmību, un atbalsta ES Padomes 2018. gada maija lēmumu, kurā dalībvalstis tiek mudinātas izstrādāt kopēju pieeju pētniecības infrastruktūras darbības uzraudzībai ⁽¹⁷⁾;
38. aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis cieši sadarboties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, lai apkopotu informāciju par pētniecības infrastruktūrām un ar tām saistītajiem pasākumiem, tostarp apkopot pasākumus un rezultātus, kas ļaus palielināt iedzīvotāju informētību par ieguvumiem, ko šīs infrastruktūras sniedz viņiem kā indivīdiem, kā arī reģiona, valsts un Eiropas ekonomikai.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs
Karl-Heinz LAMBERTZ*

⁽¹⁵⁾ RK atzinuma projekts "Atjaunota Eiropas programma pētniecībai un inovācijai – Eiropas izdevība ieguldīt nākotnē", 2019.

⁽¹⁶⁾ *Innovation Radar: Identifying Innovations and Innovators with High Potential in ICT FP7, CIP, & H2020 projects* (Inovāciju radars – inovāciju un novatoru ar lielu potenciālu apzināšana IKT, Septītās pamatprogrammas, CIP un pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" projektos).

⁽¹⁷⁾ ES, Eiropas Savienības Padomes secinājumi par zināšanu aprites paātrināšanu ES, 2018. gada maijs, Dok. Nr. 9507/1.

Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Īstenot Parīzes nolīgumu, novatoriski un ilgtspējīgi pārkārtojot enerģētiku reģionālajā un vietējā līmenī”

(2020/C 39/16)

Ziņotājs: Witold STEPIEŃ (PL/PPE), Lodzas vojevodistes seimika loceklis**Atsauces dokuments:** Pašiniciatīvas atzinums**IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Parīzes nolīguma īstenošana ar ātru, efektīvu un daudzlīmeņu enerģētikas pārkārtošanu

1. norāda, ka novatoriska un ilgtspējīga enerģētikas pārkārtošana nozīmē pamatīgas pārmaiņas visā enerģosistēmā – ražošanā, pārvadē un patēriņā –, kas tieši ietekmēs infrastruktūru, tirgu, vidi un sabiedrību. Tā ir izdevība veidot drošāku, taisnīgāku un pārredzamāku enerģijas tirgu, izveidot pārrobežu tīklus, uzlabot atjaunojamās enerģijas pieejamību un sadali, novērst enerģētisko nabadzību un aizsargāt patērētāju un ražojošu patērētāju tiesības enerģosistēmā;
2. atzīst Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes īpašā ziņojuma secinājumus un pilnībā piekrīt, ka visās nozarēs jāīsteno tūlītēji pasākumi un plaša pāreja uz ilgtspējīgu, mazemisiņu enerģosistēmu, lai globālo sasilšanu ierobežotu līdz 1,5 °C salīdzinājumā ar pirmsindustriālo līmeni ⁽¹⁾. Šis pārejas mēroga dēļ ir vajadzīgi integrēti risinājumi un cieša visu valdības un pilsoniskās sabiedrības līmeņu sadarbība, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus, kā arī Parīzes nolīguma mērķus;
3. ir gandarīta, ka Eiropas Parlaments atzīst ⁽²⁾ vajadzību pēc apstieidzošas pieejas, lai ES pilsoņiem nodrošinātu taisnīgu pāreju un atbalstītu reģionus, kurus visvairāk ietekmē dekarbonizācija, jo virzība uz klimatneitrālu Eiropu padara paaugstina ekonomikas konkurētspēju, aizsargā planētu un uzlabo iedzīvotāju veselību un labklājību;
4. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* priekšlikumu par “Eiropas zaļo kursu” un pirmo Eiropas klimata tiesību aktu, ar ko paredzēts nostiprināt 2050. gada klimatneitralitātes mērķi, kā arī – jo īpaši – jauna taisnīgas pārejas fonda izveidi, kas ogļu ieguves reģioniem palīdzēs pāriet uz tīru enerģiju un vienlaikus veicinās Eiropas konkurētspēju;
5. aicina Komisiju un dalībvalstis atbalstīt spēcīgu vidēja termiņa mērķi saskaņā ar enerģētikas savienības mērķiem, jo tas ir būtisks solis ceļā uz siltumnīcefekta gāzu (SEG) nulles emisijām līdz 2050. gadam ⁽³⁾, un paplašināt Savienības nacionāli noteiktā devuma (NND) vērienu ⁽⁴⁾, izvirzot visai ekonomikai mērķi līdz 2030. gadam panākt vismaz 50 % iekšzemes SEG emisiju samazinājumu salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni un īpašu uzmanību pievēršot tiem sektoriem, kuru radītās emisijas vēl nav ierobežotas ar ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas darbību; atkārtoti aicina ES līmenī izvirzīt vērienīgākus, bet vienlaikus reālistiskus mērķus attiecībā uz energoefektivitāti un atjaunojamajiem energoresursiem, kuru izmantojums līdz 2030. gadam būtu jāpalielina līdz 40 %, un plaši atbalstīt novatorisku tehnoloģiju izstrādi, kas ļautu panākt turpmāku progresu;
6. aicina efektīvu un mērķorientētu klimata un enerģētikas pasākumu izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā pienācīgi iesaistīt un pilnvarot visus pārvaldes līmeņus. Uzsver, ka uz dalībvalstīm un ES gulstas liela atbildība, jo tās nosaka vispārējos nosacījumus. Uzskata, ka vietējās un reģionālās pašvaldības vislabāk var iesaistīt savas kopienas, piesaistīt privātus ieguldītājus un vērienīgi un laikus rīkoties, darbojoties ne tikai kā administratoros, bet arī ar enerģiju saistītu pakalpojumu sniedzējas un nozīmīgas pircējas (piemēram, elektrotīkli, apkures pakalpojumi, sabiedriskais transports, apgaismojums). Uzsver arī, ka vietējās un reģionālās pašvaldības var rādīt piemēru un iedvesmot savas kopienas;

⁽¹⁾ Pasaules mēroga scenārijs atbilstoši Parīzes nolīguma mērķiem nozīmētu, ka jāpanāk, lai līdz 2050. gadam 70–85 % elektroenerģijas tiktu saražoti no atjaunojamiem energoresursiem. Saskaņā ar 2017. gada statistiku, ko publicējusi Eiropas Vides aģentūra (EVA), energoapgādes sektors ir lielākais tiešo siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju avots (28 %) Eiropas Savienībā.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta 2019. gada 14. marta rezolūcija par klimata pārmaiņām – stratēģisku Eiropas ilgtermiņa redzējumu par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku saskaņā ar Parīzes nolīgumu (2019/2582(RSP)).

⁽³⁾ COM(2018) 773 final.

⁽⁴⁾ Ar nacionāli noteikto devumu (NND) ES un tās dalībvalstis ir apņēmušās sasniegt mērķi līdz 2030. gadam samazināt savas iekšzemes SEG emisijas par vismaz 40 % salīdzinājumā ar 1990. gadu.

Zināšanu pārnese un kohēzijas veicināšana, lai Eiropā nodrošinātu viena ātruma enerģētikas pārkārtošanu: atbalsts reģioniem, kuri ir ļoti atkarīgi no ogļu izmantošanas un oglekļietilpīgām darbībām, un salu reģioniem

7. norāda, ka klimata pārmaiņas ir globāla problēma un ka līdzās ES progresam ceļā uz klimatneitrālu ekonomiku 2050. gadā ir vajadzīgas arī līdzīgas trešo valstu apņemšanās; šajā saistībā norāda uz risku, kas rodas ES globālajai konkurētspējai, ja trešās valstis netiecas uz tīkpat vērienīgiem klimata jomas mērķiem. Tāpēc aicina Komisiju un dalībvalstis klimata pārmaiņu jautājumam saglabāt stratēģiskas diplomātiskās prioritātes statusu, lai nodrošinātu vienlīdzīgus starptautiskās konkurences apstākļus;
8. uzsver, ka ir svarīgi veikt enerģētikas pārkārtošanu no iedzīvotājiem vistuvākā līmeņa un izprast vietējās un reģionālās īpatnības un finansiālos, vēsturiskos, ģeogrāfiskos un ģeopolitiskos ierobežojumus un vajadzības; aicina dalībvalstis ar ES iestāžu atbalstu izrādīt lielāku solidaritāti un izvērst viena ātruma un ilgtspējīgu enerģētikas pārkārtošanu, vienlaikus Eiropā veicinot ekonomikas attīstību un sociālo kohēziju; īpaša uzmanība jāpievērš un īpašs atbalsts jāsniedz ogļu ieguves reģioniem, oglekļietilpīgiem reģioniem un salām, kas saskaras ar depopulāciju un kurus smagi skars ar šo pārkārtošanu saistītā darbvietu likvidācija;
9. atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvas – to skaitā iniciatīvu, kas paredzēta pārejas stāvoklī esošiem ogļu ieguves reģioniem un oglekļietilpīgiem reģioniem, un iniciatīvu par tīru enerģiju ES salām –, ar kurām iecerēts sniegt atbalstu un tehnisko palīdzību pret ekonomisku un sociālu risku mazāk aizsargātiem reģioniem, kuru īpatnības kavē šo pāreju un padara tās pareizu īstenošanu sarežģītāku un steidzamāku;
10. norāda, ka pašlaik NUTS 2 līmenī 12 ES valstīs (ieskaitot Apvienoto Karalisti) ir 41 ogļu ieguves reģions un ka ogļu nozare nodrošina aptuveni 240000 tiešu darbvietu ogļraktuvēs un ogļu elektrostacijās, kā arī aptuveni 215000 netiešu darbvietu. Turklāt ir arī reģioni, kas ir lielā mērā atkarīgi no oglekļietilpīgas darbības, tostarp dzelzs un tērauda ražošanas vai kūdras izmantošanas. Tādēļ aicina Eiropas Savienību un dalībvalstis sniegt finansiālu un tehnisku atbalstu, lai nodrošinātu piegādes drošību reģionos, kurus skārušas sistēmiskas pārmaiņas, un mīkstinātu pārejas negatīvos sociālos un ekonomiskos aspektus;
11. norāda, ka enerģētikas pārkārtošana īpaši ietekmē vairāk nekā 2200 apdzīvotu Eiropas salu, kurās dzīvo 12 miljoni cilvēku, jo tās cieš no augstām enerģijas cenām apvienojumā ar lielu atkarību no fosilā kurināmā. Tikmēr salas var kalpot kā vērtīgas izmēģinājumu laboratorijas mērogojamiem ilgtspējīgiem enerģijas risinājumiem, kuri palīdzētu pāriet uz sistēmu bez fosilā kurināmā un samazināt pašreizējās fosilā kurināmā subsīdijas;
12. atbalsta reģionālo inovāciju centru veidošanu ar mērķi apvienot pētniecību, akadēmiskās aprindas un rūpniecību; norāda, ka šādiem centriem būtu jādarbojas kā forumiem, kas informē iedzīvotājus un vietējās kopienas, palielina viņu izpratni un nodrošina iespēju interaktīvā veidā izstrādāt un īstenot reģionālās inovācijas stratēģijas;
13. tā kā pāreja uz tīru enerģiju visā ES jau ir radījusi 2 miljonus darbvietu, aicina enerģētikas pārkārtošanas kontekstā izveidot reģionālus profesionālās apmācības centrus, lai nodrošinātu spēju (tostarp digitālo prasmi) veidošanu un apmācību ar mērķi pārorientēt darbaspēka prasmes uz ilgtspējīgākām nozarēm;
14. aicina arī programmās *Erasmus* un *Erasmus plus* lielāku uzsvaru likt uz enerģētikas pārkārtošanu, lai palielinātu pārejas skarto cilvēku informētību un nodrošinātu viņiem papildu iespējas uzlabot savu stāvokli ar pieredzes un zināšanu apmaiņas palīdzību; atkārtoti pauž atbalstu stratēģiskajām partnerībām (?) decentralizētas pārvaldības ietvaros, lai ar pārrobežu un transnacionālu projektu palīdzību veicinātu vietējo un reģionālo pašvaldību paraugprakses apmaiņu enerģētikas inovācijas jomā;
15. uzsver, ka, pateicoties to vēsturei, reģioni, kas atkarīgi no ogļu izmantošanas un oglekļietilpīgām darbībām, ir pelnījuši atzinību gan par savas ekonomikas attīstību, gan enerģijas nozīmi civilizācijas attīstībā. Daudzi no minētajiem reģioniem ir uzkrājuši īpašas zināšanas un kultūras izpratni par mainīgo enerģijas ražošanas modeļu nozīmi, kā arī ir atvērti inovācijai un ekonomikas un sociālajai attīstībai enerģētikas nozarē. Šīs tradīcijas (resursi) un iespējas būtu jāizmanto reģionālo stratēģiju izstrādē, tostarp zināšanu nodošanā un pārkvalifikācijā, zinātnības un darbaspēka novirzīšanā zemu oglekļa emisiju tehnoloģijām un inovācijām;

Ieguldījumi nākotnes prasībām atbilstošā enerģētikas pārkārtošanā Eiropā

16. norāda, ka enerģētikas pārkārtošana paver lielisku iespēju veikt ieguldījumus nākotnes prasībām atbilstošā infrastruktūrā un veicināt pārveidi, kas uzlabotu visu Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tādēļ aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt vietējām un reģionālajām pašvaldībām pietiekamus resursus, pilnvaras un atbalstu, lai paātrinātu enerģētikas pārkārtošanu visā Eiropā;

(⁹) CDR 3950/2018 (OV C 168, 16.5.2019., 49. lpp).

17. šajā saistībā atzinīgi vērtē Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* paziņojumu par jauna Taisnīgas pārkārtošanās fonda izveidi un aicina finansējumu cieši sasaistīt ar 2021.–2027. gada kohēzijas politiku, lai skartie *NUTS 2* ogļu reģioni varētu stiprināt savas darbības programmas, jo tiem jāpārvar vislielākās problēmas, padarot savu ekonomiku videi draudzīgu un nodrošinot taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu saviem iedzīvotājiem. Šis piešķirums nebūtu jāaprēķina saskaņā ar XXII pielikumā ierosinātajiem maksimālajiem apjomiem, bet gan jādara pieejams kā papildu finansējums. Šo papildu finansējumu varētu izmantot, lai nākamajos septiņos gados nostiprinātu ERAF un ESF programmas minētajiem *NUTS 2* reģioniem, aktīvi popularizējot ES pievienoto vērtību;
18. aicina budžetā vairāk līdzekļu paredzēt klimata aizsardzībai, kā arī veikt efektīvus pasākumus, kuru mērķis ir pakāpeniski izbeigt tiešās un netiešās subsīdijas fosilajam kurināmajam (tādas kā, piemēram, pastāvošie nodokļu atbrīvojumi gaisa kuģu degvielai), lai radītu vienlīdzīgu konkurences apstākļus atjaunojamo energoresursu enerģijai, veicinātu ieradumu maiņu un radītu vajadzīgos resursus taisnīgas pārejas atbalstīšanai; šajā kontekstā atzinīgi vērtē Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* uzsāktās debates par oglekļa cenas noteikšanu un par oglekļa nodokļa piemērošanu uz robežām;
19. uzsver, cik svarīgas ir ES fondu līdzfinansējuma likmes, lai atvieglotu to pieejamību mazām kopienām un salām; aicina stiprināt to spēju tikt izmantotām kā enerģētikas pārejas “laboratorijām”, izstrādājot inovatīvus risinājumus un koordinētus politikas pasākumus, kas koncentrējas uz politikas satvaru, regulatīviem pasākumiem, finansējumu, sadarbību un ieinteresēto personu iesaistīšanu;
20. atzinīgi vērtē 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas priekšlikumu un tā koncentrēšanos uz ilgtspējīgu attīstību un atkārtoti aicina vairāk nekā 30 % no budžeta atvēlēt klimata politikas integrācijai pārējās politikas jomās; aicina palielināt atbalstu viedas specializācijas stratēģiju izstrādei, lai izvērstu novatoriskus produktus un procesus un ieviestu tos Eiropas tirgū ⁽⁹⁾; atzinīgi vērtē to, ka programmā “Apvāršnis Eiropa” ierosinātā pētniecības prioritārā joma ir klimatneitrālas un viedas pilsētas ar mērķi veicināt pētniecību un inovāciju visā Eiropas Savienībā;
21. iesaka programmas *LIFE* apakšprogrammā “Pāreja uz tīru enerģiju” noteikto finansējuma likmi paaugstināt no ierosinātajiem 60 % uz 70 % uz peļņas gūšanu orientētām organizācijām un uz 100 % publiskajām iestādēm un bezpeļņas organizācijām un turpināt piesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības un mazākas organizācijas, piemēram, vietējās enerģijas aģentūras; atzinīgi vērtē *InvestEU* fonda izveidi un ierosina izmantot šo izdevību, lai atvieglotu enerģētikas pārkārtošanu, it īpaši neaizsargātos reģionos; ierosina šajās programmās papildpunktu veidā paredzēt atalgojumu projektiem, kurus īsteno pārejas reģionos;
22. ņemot vērā valsts atbalsta regulējumu laikposmam pēc 2020. gada un lai veicinātu uzņēmējdarbības sektora ieguldījumus, aicina palielināt pieļaujamo valsts atbalstu un nodrošināt pietiekamu elastīgumu projektiem, kas saistīti ar enerģētikas pārkārtošanu ogļu reģionos un vietējās kopienās, kā arī reģionos un salās, kas atkarīgi no oglekļietilpīgām darbībām;
23. aicina izveidot mehānismus, kas lielākā mērā atbalstītu un finansētu enerģētikas pārkārtošanas projektus reģionos, kuri klasificēti kā ogļu ieguves un oglekļietilpīgi reģioni. Tam ir vairāki iemesli: 1) nevajadzētu gaidīt, līdz šādas pārejas sekas negriezeniski ietekmēs šos reģionus; 2) jābūt iespējai palielināt atbalsta maksimālo summu visiem uzņēmumiem, it īpaši lielajiem uzņēmumiem, ņemot vērā to spēju ieguldīt konkrētā teritorijā un virzītājspēka funkciju; 3) jābūt iespējai izmantot citus pārmaiņu ietekmes mazināšanas pasākumus, piemēram, paaugstināt ERAF finansējuma līmeni; 4) saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktu ogļu ieguves reģioni būtu jāatzīst par atbalstāmiem apgabaliem, un šiem reģioniem būtu attiecīgi jāpielāgo ES atbalsta noteikumi;
24. atkārtoti aicina samazināt birokrātiju un vienkāršot mehānismus, kas saistīti ar projektu sagatavošanu un spēju veidošanu vietējās un reģionālajās pašvaldībās; atkārtoti aicina arī turpmāk sniegt konkrēti pielāgotu tehnisko atbalstu, lai palīdzētu pilsētām un reģioniem nodrošināt ieguldījumus vērienīgos projektos, gan lai piekļūtu Eiropas Investīciju bankas programmām *JASPERS* un *ELENA*, gan lai izstrādātu rentablus projektus, to skaitā mazāka mēroga projektus; šajā saistībā ar nepacietību gaida īstenojamies Komisijas jaunievēlētās priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* izsludinātos priekšlikumus par Eiropas klimata banku;
25. uzsver: lai pāreja uz tīru enerģiju būtu efektīvāka, ir vajadzīga lielāka sinerģija starp dažādiem finansējuma avotiem ES, valstu un reģionālā līmenī, kā arī spēcīgāka sinerģija starp publisko un privāto finansējumu;
26. atbalsta tāda ogļu un oglekļietilpīgu reģionu finanšu mehānisma izveidi, ar ko sniegt finansiālu un tehnisku palīdzību, sākot ar ļoti agrīnu projektu izstrādes posmu; iesaka no jauna izstrādātās reģionālās stratēģijas sasaistīt ar visaptverošiem plāniem atteikties no fosilā kurināmā un ilgtnespējīgas prakses, vienlaikus radot kvalitatīvas nodarbinātības iespējas;

⁽⁹⁾ COM(2018) 374 final.

Veicināt inovāciju un pielietot tehnoloģiju stratēģiski

27. norāda, ka vietējās un reģionālās pašvaldības jau darbojas kā sociālās, valstiskās un tehnoloģiskās inovācijas veicinātāji un katalizatori, nodrošinot ieinteresētajām personām organizatoriskas un institucionālas platformas, ar kuru palīdzību tās var iesaistīties un kopīgi izstrādāt stratēģijas taisnīgai, ilgtspējīgai un inovatīvai enerģētikas pārkārtošanai;
28. norāda, ka tirgū jau ir pieejams plašs tehnisku risinājumu klāsts rentablai, klimatneitrālai Eiropai un ka savstarpēji saistītā enerģētikas sistēmā ar pašreizējām tehnoloģijām var samazināt līdz pat 86 % no CO₂ emisijām ⁽⁷⁾;
29. uzsver nepieciešamību sekmēt novatoriskus enerģijas uzglabāšanas risinājumus, kas nebūtu atkarīgi no ierobežotiem vai konkrētā ģeogrāfiskā teritorijā koncentrētiem dabas resursiem, un attīstīt CO₂ uztveršanas, izmantošanas un uzglabāšanas tehnoloģijas un komerciālas procedūras tādiem rūpnieciskiem procesiem, kurus ar pašreizējām zināšanām nav iespējams pilnībā dekarbonizēt (piemēram, integrētu tēraudrūpniecību);
30. uzsver, ka galvenie šķēršļi, kas neļauj strauji ieviest mazoglekļa tehnoloģijas, ir saistīti gan ar finanšu resursu un cilvēkresursu trūkumu, pašreizējo politiku, regulējumu un organizatoriskajām struktūrām, kas joprojām ir atkarīgas no vērtību ķēdēm, kuru pamatā ir fosilā kurināmā izmantošana, gan arī ar sociālajiem un kultūras faktoriem, piemēram, sabiedrības akcepta trūkumu, jo ogļu ieguves reģionos process varētu novest pie darbvieta likvidācijas un iedzīvotāju skaita samazināšanās. Tādēļ piekrīt, ka inovācijai jābūt saistītai ar konkrētiem vietējiem apstākļiem un nekavējoties jāpievēršas tās ietekmei uz vispārējo sistēmu un kopieniem, kā arī jānovērš procesi, kas ir iemesls sabiedrības akcepta trūkumam;
31. aicina turpināt administratīvo vienkāršošanu un samazināt regulatīvos šķēršļus jaunu un novatorisku tehnoloģiju un uzņēmējdarbības modeļu izstrādei un ieviešanai;
32. aicina uzlabot ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas integritāti un darbību, vienlaikus ar uzticamu un cenas ziņā pieejamu ilgtspējīgu energoapgādi atbalstot neaizsargātus reģionus un grupas;

Sarežģītām problēmām ir vajadzīgi kopīgi risinājumi: nodrošināt visu līmeņu iespēju sniegt ieguldījumu Parīzes nolīguma mērķu sasniegšanā

33. uzsver, ka jāiesaista visi dalībnieki – iedzīvotāji, rūpniecība un privātais sektors – un it īpaši jāpievēršas atturīgo dalībnieku iesaistīšanai šajā procesā, uzskatāmi parādot visus enerģētikas pārkārtošanas nodrošinātos kopīgos labumus, tādas kā labāka gaisa kvalitāte, veselība, vide, zaļās zonas, bioloģiskā daudzveidība, lētāka enerģija u. c.;
34. atzinīgi vērtē tiesību aktu kopuma “Tīru enerģiju ikvienam” ⁽⁸⁾ pieņemšanu un uzsver efektīvas sabiedrības līdzdalības un reģionālās sadarbības nozīmi nacionālo enerģētikas un klimata plānu izstrādē un īstenošanā ⁽⁹⁾. Aicina dalībvalstis izvērst pastāvīgu daudzlīmeņu klimata un enerģētikas dialogu ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un citām enerģētikas pārkārtošanā iesaistītajām ieinteresētajām personām ⁽¹⁰⁾ un stiprināt politisko un tehnisko lēmumu pieņemšanas sistemātisku horizontālo un vertikālo koordināciju, jo šis dialogs ar reģionālajām un vietējām pašvaldībām un enerģētikas aģentūrām ir ļoti svarīgs, lai iegūtu padziļinātas zināšanas par konkrēto teritoriju;
35. uzsver, ka ir nekavējoties pilnībā jāizmanto NND un vietējā/reģionālā līmenī noteiktā devuma (V/RND) savstarpējā papildināmība, atbalstot brīvprātīgus vietējos un reģionālos integrētos plānus ⁽¹¹⁾, saskaņojot ziņošanas prasības un maksimāli palielinot ietekmi visās nozarēs ⁽¹²⁾ un valdības līmeņos;
36. uzsver, ka vairāk nekā 9000 vietējo un reģionālo pašvaldību visā Eiropā ir apņēmušās sasniegt vērienīgus mērķus samazināt SEG emisijas un vērsties pret klimata pārmaiņām, piedaloties tādās iniciatīvās kā Eiropas Pilsētas mēru pakts un izstrādājot stratēģijas un rīcības plānus kā tiešu reakciju uz savu kopienu vajadzībām un ilgtspējīgas nākotnes redzējumu;

⁽⁷⁾ HRE 2050. gada scenārijs salīdzinājumā ar 1990. gadu, Mazoglekļa siltumapgādes un aukstumapgādes ceļvežu kvantitatīvās ietekmes noteikšana (en).

⁽⁸⁾ Tiesību aktu kopumā “Tīru enerģiju ikvienam” izvirzīti mērķi 2030. gadam: saistošs atjaunojamo energoresursu mērķrādītājs – vismaz 32 % un energoefektivitātes mērķrādītājs – vismaz 32,5 % ar iespējamu augšupēju pārskatīšanu 2023. gadā.

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

⁽¹⁰⁾ CDR 830/2017 (OV C 342, 12.10.2017., 111. lpp.).

⁽¹¹⁾ Tādus kā ilgtspējīgas enerģētikas un klimata pasākumu plāni (SECAP) saskaņā ar Pilsētas mēru pakts.

⁽¹²⁾ Attiecas uz elektroenerģiju, siltumapgādi un aukstumapgādi, transportu, atkritumiem, lauksaimniecību un to apakšnozarēm.

Uz cilvēkiem orientēta enerģētikas pārkārtošana

37. atzīst, ka iedzīvotājiem un enerģētikas kopienām tagad ir vēl nebijušas iespējas kļūt par ražojošiem patērētājiem (aktīviem tirgus dalībniekiem), un atzinīgi vērtē vietējo energokopienas oficiālo izveidi saskaņā ar tiesību aktu paketi "Tīru enerģiju ikvienam", kā arī aicina noteikt skaidru tiesību un pienākumu kopumu un prasības valsts līmeņa atbalstam, lai varētu pilnībā izmantot šādu struktūru potenciālu;
38. lai patērētāji kļūtu neatkarīgāki un atbildīgi par savu enerģijas patēriņu, atkārtoti aicina ieviest (ar nosacījumu, ka tiek ievērotas galapatērētāja ekonomiskās intereses) tādus viedos tīklus un skaitītājus, kas būtu finansiāli pieejami, rentabli, efektīvi, būtiski mazinātu krāpšanas iespējas, būtu viegli izmantojami, droši un pielāgoti patērētāju vajadzībām un vēlmēm attiecībā uz informāciju, patēriņa kontroli un rēķinu samazināšanu;
39. mudina Komisiju un dalībvalstis pilnībā izmantot ražojošo patērētāju veiktas decentralizētas ražošanas potenciālu, veicinot energotīklu izbūvi un nodrošinot tiesisko noteiktību gan attiecībā uz maza, gan liela mēroga ieguldījumiem enerģētikā un uzlabojot piekļuvi digitalizētām pārvades un sadales sistēmām, pakalpojumiem un patērētāju platformām;
40. uzsver: lai paātrinātu enerģētikas pārkārtošanu, ir vajadzīgi skaidri tirgus noteikumi, stabilas rīcībpolitikas, vienkāršotas un elastīgas administratīvās procedūras un mērķtiecīgas finansiālā atbalsta shēmas;

Stiprināt sinerģiju, lai panāktu sistēmisku pāreju visās nozarēs

41. atzīst, ka siltumenerģijas nozare ir būtisks nozaru sasaistes komponents un visrentablākais risinājums, kas ar patlaban pieejamajām tehnoloģijām ļauj līdz pat 87 % vai vēl augstākam rādītājam integrēt variablu atjaunojamo energoresursu enerģijas daļu, vienlaikus nodrošinot visas integrētās ilgtspējīgas enerģijas sistēmas elastīgumu un stabilitāti ⁽¹³⁾; norāda, ka elektroenerģijas ražošanā patlaban ir milzīgi enerģijas zudumi, piemēram, ar radīto siltuma pārpalikumu teorētiski varētu apgādāt visu Eiropas ēku fondu ⁽¹⁴⁾, kas tiešā veidā rada 36 % no CO₂ emisijām, turklāt gandrīz 75 % no tā ir uzskatāmi par energoneefektīviem ⁽¹⁵⁾;
42. uzsver, ka ilgtspējīgā enerģētikas pārkārtošanā enerģētikas sistēma jāņem vērā kā vienots veselums, kurā ražošana, piegāde, sadale un patēriņš ir savstarpēji saistīti; pilnībā atbalsta primāro prasību pēc efektivitātes un apņemšanos paaugstināt pašreizējo 2030. gadam noteikto atjaunojamo energoresursu īpatsvara mērķi no 32 % līdz 40 %, lai līdz 2050. gadam samazinātu antropogēnas globālās sasilšanas ātrumu un sasniegtu klimatneitralitāti, un aicina izveidot integrētu un starpnozaru enerģijas tirgu, kurā tiek regulēts enerģijas zudums un var efektīvi piegādāt atjaunojamus energoresursus;
43. vērs uzmanību uz problēmām, ar kurām, īstenojot ilgtspējīgu enerģētikas pārkārtošanu, saskaras tālākie reģioni. Šajā saistībā Komiteja aicina Eiropas Komisiju atzīt šajos reģionos pastāvošos ierobežojumus un pieņemt tādus tiesību aktus, kas ļautu tiem būt vismaz vienlīdzīgās pozīcijās ar citiem Eiropas reģioniem;
44. uzsver, ka enerģētikas pārkārtošana paver iespēju veidot drošāku un nākotnes prasībām piemērotu energosistēmu, paaugstinot energoefektivitāti un samazinot patēriņu, palielinot atjaunojamo energoresursu apjomu un veidojot infrastruktūru un starpsavienojumus visā Eiropā, lai ātri reaģētu uz piegādes traucējumiem. Tādēļ atbalsta sinerģijas izvēršanu starp pilsētu un lauku teritorijām, lai apvienotu to potenciālu saistībā ar atjaunojamo energoresursu ražošanu un enerģijas zudumu pārvaldību, izmantojot optimizētas un izturētspējīgākas enerģētikas infrastruktūras ar zemu enerģijas zuduma līmeni;
45. uzsver, ka aprites ekonomika ir svarīga kā ilgtspējīgas enerģētikas pārkārtošanas neatņemama daļa, kurā attiecībā uz infrastruktūras, produktu un pakalpojumu pieprasījumu un piedāvājumu izmanto dzīves cikla koncepciju; norāda, ka publiskais iepirkums paver plašas klimata aizsardzības iespējas. Gan Eiropas Savienībai, gan dalībvalstīm tas būtu jāatbalsta ar ekodizaina prasībām, standartiem un dzīves cikla datu informācijas sistēmām; uzsver, ka inovācijas iepirkums ir stratēģisks instruments, ar ko atbalstīt šo integrēto pieeju, kurā vietējām un reģionālajām pašvaldībām var būt izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu daudznozaru īstenošanu un izvēršanu;

⁽¹³⁾ HRE 2050. gada scenārijs salīdzinājumā ar 1990. gadu, Mazoglekļa siltumapgādes un aukstumapgādes ceļvežu kvantitatīvās ietekmes noteikšana (en).

⁽¹⁴⁾ Energosistēmas pārkārtošanas vadlīnijas. Enerģētikas savienības perspektīva (en).

⁽¹⁵⁾ EASME, Ēkas ar augstu energoefektivitāti – Atbalsts inovācijai un ieviešanai tirgū saskaņā ar pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" energoefektivitātes mērķi.

46. uzsver: lai īstenotu daudzlīmeņu pārkārtošanu, proti, gan reģionos, gan pašvaldībās, vietējās un reģionālās pašvaldības varētu iecelt enerģētikas jautājumu pārvaldniekus, kas efektīvi koordinētu klimata un enerģētikas politiku dažādos līmeņos;
47. mudina savus locekļus veidot sadarbības grupu, kas apvienotu ogļu un oglekļietilpīgo reģionu pārstāvjus, ekspertus un attiecīgās ieinteresētās personas un kas strādātu ar konkrētiem priekšlikumiem par novatorisku un ilgtspējīgu enerģētikas pārkārtošanu, kā arī apmainītos ar paraugpraksi visā ES.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Viedas pilsētas: jauni uzdevumi taisnīgai pārejai uz klimatneitralitāti. Kā reālajā dzīvē īstenot IAM?”

(2020/C 39/17)

Galvenais ziņotājs: Andries GRYFFROY (BE/EA), Flandrijas parlamenta deputāts

Atsauces dokuments: Prezidentvalsts Somijas pieprasījuma vēstule

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. atzīst, ka vieda pilsēta ir vieta, kurā tradicionālie tīkli un pakalpojumi ir padarīti efektīvāki, izmantojot digitālās un telekomunikāciju tehnoloģijas savu iedzīvotāju un uzņēmumu labā. Līdztekus informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) pielietojumam ar nolūku labāk izmantot resursus un samazināt emisijas, vieda pilsēta nozīmē interaktīvāku un atsaucīgāku pilsētas administrāciju, kas, izmantojot viedākus pilsētu transporta tīklus, modernizētas ūdensapgādes un atkritumu apglabāšanas iekārtas, kā arī efektīvākus ēku apgaismošanas un apkures veidus, sniedz iedzīvotājiem labākus pakalpojumus un neatstāj novārtā nevienu iedzīvotāju grupu; viedai pilsētai jābūt arī vietai, kur uzsvars tiek likts uz iekļaujošu un pieejamu izglītības un apmācības struktūru veidošanu, lai uzlabotu iedzīvotāju spējas un attīstītu viņu talantus, un nodrošinātu viņiem iespēju iesaistīties savas kopienas attīstībā; atzinīgi vērtē pastiprināto koncentrēšanos uz ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem tieši šī iemesla dēļ, proti, tie vērs uzmanību uz faktu, ka ilgtspējas nodrošināšanai vajadzīga holistiska pieeja attiecībā uz visiem mērķu aptvertajiem aspektiem;
2. kā jau norādīts atzinumā “Daudzliemeņu pārvaldība un starpnozaru sadarbība cīņā pret enerģētisko nabadzību” (ziņotāja *Kata Tüttő* (HU/PSE))⁽¹⁾, uzsver arī to, cik svarīgi dažādu rīcībpolitiku izstrādē ir ņemt vērā enerģētisko nabadzību, un uzskata, ka viena no pēdējo gadu svarīgākajām politikas attīstības tendencēm ir skaidra atzišana, ka, veidojot pašreizējo un turpmāko enerģētikas un klimata politiku, ir jāņem vērā arī tās sociālā ietekme;
3. kā jau minēts *Ilmar Reepalu* (SE/PSE) izstrādātajā atzinumā “Progresīvas pilsētas un pašvaldības: Eiropas inovācijas partnerība”, atkārtoti norāda, cik svarīgi ir atzīt esošo apdzīvoto vietu – gan pilsētu, gan citu – daudzveidību un to saikni un papildināmību ar apkārtējām lauku teritorijām; kā minēts *Enda Stenson* (IE/EA) izstrādātajā atzinumā “Lauku apvidu atdzīvināšana, veidojot viedus ciematus”, atkārtoti norāda arī, ka “sekojot viedo pilsētu paraugam, arī iniciatīvā par viedajiem lauku apvidiem būtu jāpiemēro plaša pieeja attīstībai un inovācijai, iekļaujot šādas sešas dimensijas:
  - gudru, novatorisku, uz uzņēmējdarbību orientētu un produktīvu ekonomiku,
  - uzlabotu mobilitāti ar pieejamiem, moderniem un ilgtspējīgiem transporta tīkliem,
  - ekoloģisku un ilgtspējīgu enerģētikas redzējumu,
  - kvalificētus un aktīvus iedzīvotājus,
  - dzīves kvalitāti kultūras, veselības, drošības un izglītības jomā,
  - efektīvu, pārredzamu un mērķtiecīgu pārvaldi”;tomēr uzsver, ka centienos veicināt “viedumu” būtisks papildelements ir iesaistīt iedzīvotājus un radīt apstākļus viņu potenciāla attīstīšanai ar izglītību un atbalstu pētniecībai, inovācijai un sociālajai kohēzijai. Šajā nolūkā vajadzīgs arī efektīvs, pārredzams un uzticams datu aizsardzības un datu izmantošanas regulējums;
4. norāda uz pašreizējo plaisu starp reģioniem, lielpilsētām, pilsētām un mazām kopienām attiecībā uz cilvēkresursiem un finanšu resursiem, prasmēm un digitalizāciju. Šajā sakarā Komiteja atgādina, ka pārdomātas attīstības stratēģijas ir jāpielāgo kopienas mērogam un pieeja jāpiemēro atbilstoši katras kopienas konkrētajai situācijai, nodrošinot vajadzīgo infrastruktūru un atbalstu, lai visām grupām būtu pietiekama piekļuve informācijai un digitālajiem pakalpojumiem;

⁽¹⁾ COR-2018-05877-00-01-AC-TRA (LV) (OV C 404, 29.11.2019., 53. lpp.).

5. norāda, ka ieteikumos, kas izstrādāti pēc dažādu ES valstu iesniegto priekšlikumu integrētajiem valstu enerģētikas un klimata plāniem 2021.–2030. gadam izvērtēšanas Eiropas Komisija aicināja būt vēl vērienīgākiem un nodrošināt, ka Parīzes nolīgumā noteiktie 2030. gada klimata mērķi tiek sasniegti un pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku līdz 2050. gadam ir sekmīga, vairāk izmantojot atjaunojamos energoresursus un energoefektivitāti, kā arī modernizējot ekonomiku;
6. atzīst, ka klimata pārmaiņu problēmas mērogs un transversālais raksturs liek meklēt integrētus, uz problēmām orientētus risinājumus, kuros ņemta vērā daudzējādā mijiedarbīgā un savstarpēji ietekmējošā dinamika un mērķi;
7. uzsver, ka ir svarīgi IAM cieši sasaistīt ar 2021.–2027. gada kohēzijas politikas stratēģiskajiem mērķiem, it īpaši ar 2. stratēģisko mērķi, proti, “zaļāka, mazoglekļa Eiropa, kas veicina pāreju uz tīru un taisnīgu enerģiju, zaļajiem un zilajiem ieguldījumiem, aprites ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu”; tas varētu veicināt IAM īstenošanu ar regulas priekšlikumos noteikto konkrēto mērķu starpniecību;
8. atzīst, ka pāreja uz klimatneitrālu nākotni ietver ne tikai nepieciešamo pielāgošanos klimata pārmaiņu sekām un enerģētikas, ēku un mobilitātes sektoru dekarbonizāciju, bet arī pāreju uz aprites ekonomiku, lauksaimniecības un pārtikas sistēmu ilgtspējīgu pārveidi, kā arī ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā nolūkā Komiteja atbalsta iespējamo Eiropas Klimatneitralitātes novērošanas centra izveidi;
9. atzinīgi vērtē Pilsētas mēru pakta un iniciatīvas “Tīra enerģija ES salām” radītos centienus dekarbonizācijas stratēģiju izstrādē mobilizēt vietējās pašvaldības, vietējos uzņēmumus, vietējās akadēmiskās aprindas un izglītības iestādes, kā arī vietējo kopienu organizācijas un aicina Eiropas vietējās un reģionālās pašvaldības saskaņā ar Pilsētas mēru pakta un iniciatīvu “Tīra enerģija ES salām” pievienoties pasākumiem, tos īstenojot un uzraudzīt;
10. aicina dalībvalstis savos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos iekļaut viedo kopienu jautājumu, atzīstot tā lielo potenciālu izmaksu efektivitātes, energoefektivitātes un emisiju samazināšanas jomā;

Viedo kopienu vieda pārvaldība

11. uzsver, ka viedas pilsētas un kopienas paver lielisku iespēju ieviest viedas pārvaldības mehānismus un tādējādi uzlabot vietējo pašvaldību spēju pieņemt lēmumus aizvien sarežģītākā vidē;
12. uzsver, ka vietējā un reģionālajā līmenī ir jāpaātrina pāreja uz viedas pārvaldības modeli, attīstot un ieviešot tādas elektroniskus pakalpojumus, kuri iedzīvotājiem pavērtu iespēju no viena konta piekļūt plašākam e-pārvaldības pakalpojumu klāstam;
13. aicina Eiropas pusgadu uzskatīt par instrumentu ES ekonomikas politiku koordinēšanai un par satvaru, kurā veicināt ilgtspējīgas attīstības mērķus un plānot, uzraudzīt un novērtēt to īstenošanu ES mērogā;
14. atkārtoti uzsver daudzlīmeņu pārvaldības izšķirošo nozīmi, jo tā nodrošina, ka vietējās pašvaldības var efektīvi risināt klimata pārmaiņu jautājumu un īstenot IAM, un uzskata, ka viedas pilsētas šajā kontekstā ir spēcīgs veicinošs faktors;
15. atzīst, ka nodokļu un publiskā iepirkuma izmantošana ir instruments, kas paātrina novatorisku un ilgtspējīgu tehnoloģiju laišanu tirgū, nodrošinot, ka to ieviešana atbilst pieprasījumam un paver iespēju problēmu pārvarēšanai izmantot decentralizētus vietējos risinājumus;
16. uzskata, ka svarīgs instruments, ar ko atbalstīt viedu pilsētu izveidi un attīstību, ir atvērtie dati standarta formātos, un uzsver, ka līdztekus šiem datiem nozīmīgs elements viedām pilsētām piemērotu risinājumu ātrākā un elastīgākā ģenerēšanā un pavairošanā būs arī “atvērto komponentu” (t. i., atvērtas lietojumprogrammas saskarnes (API)) nodrošināšana;
17. atzīst tādu datu potenciālu, kas ģenerēti, izmantojot reālas lietotāju saskarnes, piemēram, iedzīvotāju mobilās ierīces vai viedos skaitītājus, un aicina izstrādāt visaptverošas sistēmas, kuras integrētu un izmantotu lietotāju ģenerētos datus viedās pārvaldības mērķiem un vienlaikus nodrošinātu datu īpašnieku nepieciešamo aizsardzību;
18. atgādina, ka ir svarīgi reģionālā un pilsētu līmenī atbalstīt klimata mērķus – gan tieši noteiktus, gan no augstākā līmeņa izvirzītiem klimata mērķiem izrietošos – ar tehniski un zinātniski pamatotas vietējā līmeņa pārejas paņēmieniem virzībā uz nospraustajiem mērķiem;

19. uzsver, ka vieda un ilgtspējīga pilsētvides pārvaldība ietver pāreju no īstermiņa un neholistiskas politikas uz ilgtermiņa, sistēmiskām un uz mācīšanos balstītām pieejām. Šādai pārejai ir vajadzīga stratēģiska un pastāvīga pārmaiņu pārvaldība, ko piemērotu tām pašreizējām pilsētpārvaldības struktūrām, kurās varētu tikt pieņemti īstermiņa un ar citām jomām nesaskaņoti lēmumi;
20. uzsver, ka ir svarīgi ne tikai izvirzīt mērķus, bet arī izstrādāt nepieciešamos konkrētos pasākumus un nodrošināt šo pasākumu uzraudzību, lai vajadzības gadījumā varētu tos pielāgot. Mācību tīklu veidošana ar citiem partneriem un ar zināšanu centriem palīdzēs labāk apgūt mācības par mērķu un pasākumu attiecību;

Viedas lielpilsētas, mazpilsētas un ciemati un IAM īstenošana

21. atgādina, ka pēdējos gadus RK ir intensīvi strādājusi pie IAM satvara un ka RK nostāja ir apkopota nesen pieņemtajos atzinumos "Ilgspējīgas attīstības mērķi (IAM): pamats ES ilgtermiņa stratēģijai ilgtspējīgas Eiropas veidošanai līdz 2030. gadam" ⁽²⁾, ziņotājs – *Arnoldas Abramavičius* (LT/PPE), un "Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā: turpmākie pasākumi saistībā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ekoloģisko pāreju un Parīzes klimata nolīgumu" ⁽³⁾, ziņotāja – *Sirpa Hertell* (FI/PPE);
22. atkārtoti uzsver, "ka vietējām pašvaldībām, pilsētām un reģioniem ļoti vajadzīgi kopīgi saskaņoti konkrēti atskaites punkti, rādītāji un ar klimata pārmaiņām un IAM saistīto datu reāllaika mērījumi, lai varētu sasniegt ekonomiskās, ekoloģiskās, sociālās un kultūras ilgtspējas mērķus", kā norādīts *Sirpa Hertell* (FI/PPE) izstrādātajā atzinumā "Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā: turpmākie pasākumi saistībā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ekoloģisko pāreju un Parīzes klimata nolīgumu" ⁽⁴⁾. Šajā saistībā Komiteja uzsver, ka viedas pilsētas un kopienas, pateicoties to izmantotajām viedajām tehnoloģijām un datu vākšanas procesiem, varētu būt celmlauži;
23. atkārtoti norāda uz "nepieciešamību pēc pārliecinātiem vietējā līmeņa klimata datiem un to, cik svarīgi ir izmantot jaunās tehnoloģijas, piemēram, mākslīgo intelektu, lai vietējās kopienās sniegtu skaidrību par klimata pasākumiem. Šajā saistībā RK atgādina, cik svarīgi ir pilnībā izmantot Pilsētas mēru pakta datubāzi un iespēju, izveidojot vietējā līmenī noteiktu devumu, sasaitīt vietējos datus ar nacionāli noteiktajiem devumiem" ⁽⁵⁾. Šajā saistībā Komiteja vēlreiz atgādina, ka ir būtiski nodrošināt viedajām pilsētām un kopienām instrumentus, kuri veicinātu to spēju vākt un analizēt datus un izmantot tos, lai uzlabotu lēmumu pieņemšanas procesus;
24. uzskata, ka vieda pieceja ir nozīmīgs instruments, ar ko sasniegt 11. IAM "Ilgspējīgas pilsētas un kopienas" un 13. IAM "Klimata pārmaiņu apkarošana" apakšmērķus;
25. atzīst, ka viedām pilsētām ir jāiesaista savi iedzīvotāji, lai viņi varētu aktīvi piedalīties vietējās vides veidošanā; cilvēka iniciatīva, ko atbalsta un papildina IKT, un iedzīvotājiem pielāgoti vietēji pakalpojumi var palīdzēt apzināt un ieviest viedus risinājumus un kolektīvas idejas, kas uzlabotu pilsētas un sekmētu to ilgtspēju, tādējādi veidojot sociālo kapitālu un noturīgas kopienas un vienlaikus neaizmirstot nepieciešamību novērst enerģētisko nabadzību; šajā saistībā uzsver, ka ir svarīgi pārvarēt digitālo plaisu un pilnveidot iedzīvotāju prasmes, lai nodrošinātu, ka viedas kopienas neizstumj neaizsargātus iedzīvotājus, un novērstu visu veidu sociālo atstumtību; uzskata ka svarīgi ir arī sociālajos mājokļos popularizēt energoefektivitāti un inovatīvas tehnoloģijas, lai mazinātu enerģētisko nabadzību;

Viedas lielpilsētas, mazpilsētas un ciemati un pāreja uz resursefektīvu, klimatneitrālu un bioloģiski daudzveidīgu Eiropu

26. uzskata, ka viedas pārejas nodrošināšanā ir stratēģiski svarīgi iedzīvotāju digitālo prasmju vairošanai izstrādāt īpašas programmas, kurās pienācīgi ņemtas vērā dažādas vecuma grupas un profesionālās situācijas un izmantota pieredze un laba prakse, kas saistīta ar viedo pilsētu projektiem;
27. atzīnīgi vērtē avangarda pieredzi tajās dažādās viedajās kopienās, kuras jau virzās uz aprites ekonomikas risinājumiem attiecībā uz ēkām, mobilitāti, produktiem, atkritumu apsaimniekošanu un savu teritoriju plānošanu un apsaimniekošanu, un mudina Eiropas Komisiju turpināt veicināt šo aspektu visās viedajās kopienās. Šiem ieguldījumiem būs nozīmīga loma IAM sasniegšanā;
28. norāda, ka viedajām tehnoloģijām ir būtiska nozīme tiesību aktu kopuma "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā" īstenošanā un sekmiņā pārejai uz tīru enerģiju. Šajā saistībā Komiteja norāda, ka viedas pilsētas un kopienas ir spēcīgs instruments, kas nodrošina to, ka šādas viedās tehnoloģijas tiek ieviestas konsekventi un saskaņoti, maksimāli izmantojot pašreizējās potenciālās sinerģijas;

⁽²⁾ COR-2019-00239-00-00-AC-TRA (LV) (OV C 404, 29.11.2019., 16. lpp.).

⁽³⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (LV) (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* 27. lappusi).

⁽⁴⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (LV).

⁽⁵⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (LV).

29. uzskata, ka vietējās energokopienas ir spēcīgs resurss, kas nodrošina taisnīgu pāreju uz tīru enerģiju, un atbalsta iedzīvotāju iesaistīšanos viedās pilsētās un kopienās; šajā saistībā atgādina ierosinājumus, ko tā izteikusi savā atzinumā par šo tematu ⁽⁶⁾;
30. atgādina, ka ar nabadzību, badu, veselību, labklājību un ilgtspējīgām pilsētām saistīto IAM īstenošanā svarīga nozīme ir dabai. Komiteja uzsver, ka viedām pilsētām un kopienām kā būtiska papildinoša politika būtu jāapsver dabā balstīti risinājumi un zaļā infrastruktūra, lai nodrošinātu ekosistēmu pakalpojumu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un veicinātu to ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī ierobežotu zemes platību aizņemšanu;
31. atgādina, ka Eiropas ilgtermiņa stratēģijā attiecībā uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam ir atzīta viedo tehnoloģiju un pilsētu centrālā loma klimatneitralitātes panākšanā;
32. atgādina jau izteikto aicinājumu ne tikai atvēlēt klimata aizsardzībai vairāk budžeta līdzekļu, bet arī veikt efektīvus pasākumus ar mērķi pakāpeniski izbeigt subsīdijas fosilajam kurināmajam, lai radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus atjaunojamo energoresursu enerģijai, veicinātu ieradumu maiņu un radītu vajadzīgos resursus taisnīgas pārejas atbalstīšanai;
33. norāda, ka pāreja uz klimatneitralitāti rada kvalitatīvas darbvietas aprites ekonomikā un tīras enerģijas, pārtikas un lauksaimniecības nozarē, un aicina ES palielināt klimata mērķu saskaņotību, izmantojot kohēzijas politiku, Eiropas Sociālo fondu (ESF+) un *InvestEU*;
34. norāda, ka viens no aizvien nozīmīgākiem komponentiem pilnvērtīgā viedo pilsētu politikā, kas vērsta uz klimata ziņā ilgtspējīgiem risinājumiem, ir “viedas ūdensapgādes” risinājumi;
35. atgādina, ka ir svarīgi ieviest viedu infrastruktūru, un uzskata, ka viedas pilsētas un kopienas ir dabiski celmlauži šajā jomā;
36. atgādina, ka ēku energoefektivitāte ir svarīgs aspekts saistībā ar sekmīgu pāreju uz klimatneitralitāti un ka izšķiroša loma paredzēta viediem risinājumiem; šajā saistībā atgādina, ka šādi viedi risinājumi varētu būt efektīvi tikai tad, ja tie ir iekļauti viedu pilsētu un kopienu kontekstā un netiek īstenoti kā izolēti risinājumi; šajā saistībā atgādina arī par iniciatīvas “Energoviedu ēku vieda finansēšana” būtisko nozīmi finansējuma mehānismu nodrošināšanā šim mērķim;
37. norāda, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir svarīga loma ilgtspējīgas mājokļu politikas īstenošanā un tās sniedz nozīmīgu ieguldījumu ES politikas mērķu konkrētā īstenošanā;
38. aicina ieviest stimulus, kas vērsti uz maksimālu energoefektivitāti jaunās ēkās un modernizāciju atbilstoši pasīvo māju standartam, attiecīgā gadījumā ēkās izmantojot viedās tehnoloģijas;
39. atgādina par RK pausto atbalstu ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plāniem, kuru pamatā ir multimodalitāte un pilsētu un reģionālā mazemisiju vai bezemisiju transporta un loģistikas koordinēta izmantošana, un uzsver dzelzceļa un ūdensceļu transporta būtisko nozīmi emisiju samazināšanā;
40. atgādina, ka pilsētu transporta nozarē patlaban veidojas un notiek paradigmas maiņa un vienlaikus notiek pārmaiņas enerģijas izmantošanas (elektrifikācija, alternatīvās degvielas) un tehnoloģiju (ITS) jomā, kā arī notiek ieradumu maiņa (dalīšanās ekonomika, uzsvars uz aktīvu ceļošanu). Minētās pārmaiņas ietekmē gan pasažieru, gan arī kravu pārvadājumus, kā arī darījumu braucienus un ceļošanu izklaides nolūkā. Šo paradigmas maiņu var virzīt tā, lai sasniegtu viedo pilsētu mērķus, piemēram, stimulēt vietējo inovāciju tirgu, integrēt labākās pieejamās tehnoloģijas un pieņemt uz zināšanām balstītus lēmumus;
41. uzskata arī, ka viedās mobilitātes tehnoloģijas var palīdzēt rast ilgtspējīgus mobilitātes risinājumus teritorijās ar zemu apdzīvotības blīvumu, lauku apvidos un nomaļos reģionos, kā arī veicināt aktīvas mobilitātes modeļus, kas var uzlabot iedzīvotāju veselību;

Radīt viedajām kopienām vairāk iespēju finansēt un paātrināt novatoriskus risinājumus

42. norāda, ka tālākie reģioni un citas izolētas teritorijas ir ideāli piemērotas vietas alternatīvu tehnoloģiju, enerģētikas risinājumu un jaunu procedūru testēšanai un ka tie tiek uzskatīti arī par “dzīvām laboratorijām”. To izolētība, attālumš līdz Eiropas centram, liela bioloģiskā daudzveidība, jūras tuvums un pieejamība, ekstremālas dabas parādības (atmosfēras un ģeoloģiskas) un ģeotermālās enerģijas pieejamība nevis ierobežo IAM īstenošanas risinājumu izstrādi, bet drīzāk nodrošina ģeogrāfiskas priekšrocības, kas paver iespēju testēt prototipus kontrolētos apstākļos, taču ar visaugstāko grūtību pakāpi.

⁽⁶⁾ OV C 86, 7.3.2019., 36. lpp.

43. norāda uz potenciālu, kas piemīt vietējām zonām, kur reālos apstākļos pilsētvidē var pārbaudīt elastīgus un novatoriskus regulējuma instrumentus vai regulējuma alternatīvas, kas var pāvērt iespēju izpētīt un, iespējams, pēc tam ieviest ilgtspējīgas inovācijas (piemēram, mājokļu jomā); pilsēta kā “mācību mašīna” atvieglo sociālo mācīšanos un veicina sadarbību, kas var mazināt sociālo risku;
44. norāda, ka decentralizācija fiskālajā jomā ir svarīga, lai veicinātu reģionāla un (lielu) pilsētu mēroga pasākumu labāku integrēšanu vietējā kontekstā;
45. uzsver, ka ir svarīgi piedāvāt vietējām kopienām instrumentus un spēju veidošanas pasākumus, lai sekmētu to pārveidi par viedām kopienām, mazinot digitālo plaisu un nodrošinot, ka netiek atstāts novārtā neviens iedzīvotājs un neviena teritorija;
46. atgādina par publiskā un privātā sektora partnerības (PPP) izšķirošo nozīmi viedu pilsētu un kopienu īstenošanā un aicina Eiropas Komisiju turpināt centienus, lai gan lielām, gan mazām pašvaldībām radītu labvēlīgus apstākļus šā instrumenta piemērošanai;
47. atkārtoti uzsver, ka viedas kopienas darbojas kā viedas un iekļaujošas enerģētikas pārkārtošanas virzītājspēks, un aicina Eiropas Komisiju ar īpašiem un pieejamiem finansēšanas instrumentiem turpināt atbalstu viedu pilsētu un kopienu veiktajiem pasākumiem;
48. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas lēmumu jaunajā pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” noteikt uzdevumu “Klimatneitrālas un viedas pilsētas”;
49. aicina, lai ES klimata politika būtu holistiska un balstīta uz sistēmisku un integrētu pieeju, un norāda, ka līdz šim ES un dalībvalstu rīcībpolitikas bieži vien ir bijušas sadrumstalotas starp dažādām nozarēm un kategorijām, kā arī starp pilsētu un lauku teritorijām.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu atzinums par tematu “Digitālā Eiropa visiem: nodrošināt viedus un iekļaujošus risinājumus vietējā līmenī”

(2020/C 39/18)

Ziņotāja: Anne Karjalainen (FI/PSE), Keravas pilsētas domes deputāte**POLITIKAS IETEIKUMI**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. pēc **Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts Somijas** pieprasījuma izstrādā pamatotus priekšlikumus par to, kā vietējās un reģionālās kopienas var izstrādāt un īstenot viedus un iekļaujošus digitālos risinājumus, kas aptver visus iedzīvotājus visā Eiropas Savienībā;
2. pieņem zināšanai priekšlikumus, ar kuriem RK priekšsēdētājs un priekšsēdētāja pirmais vietnieks nākuši klajā stratēģijas dokumentā “Digitālā Eiropa visiem” ⁽¹⁾, lai tos iekļautu jaunās Eiropas Komisijas stratēģiskajā programmā digitālā vienotā tirgus attīstībai;
3. iesaka šos priekšlikumus iekļaut **Eiropas Komisijas programmas “Digitālā Eiropa” stratēģiskajās pieejās**, lai saturiski konkretizētu darba programmas un konkrētus finansējuma pieteikumus 2021.–2022. gada periodam; vēlas veicināt Digitālās Eiropas programmā noteiktās ieguldījumu prioritātes: augstas veiktspējas datošana, mākslīgais intelekts, kibernetika, padziļinātas digitālās prasmes un atbalsts pēc iespējas plašākai digitālo tehnoloģiju izmantošanai dažādās sabiedrības jomās;

Sabiedrības problēmu risināšana, izmantojot digitālos risinājumus

4. pauž bažas par to, ka, lai gan jaunās Komisijas politikajās darba kārtības prioritātēs ir uzsvērtā nepieciešamība veicināt avangarda tehnoloģijas, piemēram, mākslīgo intelektu un platformu ekonomiku, tajās nav veltīta pietiekama uzmanība iekļaujošam digitālajam vienotajam tirgum;
5. uzsver: digitālais vienotais tirgus būs veiksmīgs ilgtermiņā tikai tad, ja tā sniegtos ieguvumus varēs izmantot visi iedzīvotāji visā Eiropas Savienībā;
6. atbalsta Eiropas Komisijas priekšlikumu par spēcīgu Digitālās Eiropas programmu, kura tomēr ir jāizvērs visā Eiropas Savienībā, izmantojot reģionālo digitālās inovācijas centru tīklu, ko finansē saskaņā ar programmu, lai ikvienam būtu pietiekama iespēja gūt labumu no informācijas apmaiņas, savstarpējas mācīšanās un starpreģionālu partnerību izveides;
7. uzskata, ka piekļuve digitālajai ekonomikai un aktīva līdzdalība tajā ir ļoti svarīgs aspekts, kas virza sekmīgu vietējo un reģionālo attīstību nākotnē;
8. uzskata, ka jēdziens “digitālā kohēzija” ir ES līgumā noteikto ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas mērķu svarīga papildu dimensija. Tādēļ RK ierosina uzsākt atklātas debates par digitalizācijas turpmāko lomu Eiropas Savienības kohēzijas veicināšanā. Būtu jāuzstāda mērķis risināt sabiedrības problēmas, piemēram, demogrāfiskās problēmas, klimata pārmaiņas un izmaiņas darba vidē, vienlaikus nodrošinot to, ka neviena persona vai reģions nav atstāti novārtā un tiek veicināta uzņēmējdarbība;
9. atzinīgi vērtē uz “fenomeniem balstīto” pieeju, ko Komisija izmanto, lai pētniecību un inovāciju izmantotu centienos rast risinājumus globālām problēmām. Digitālās tehnoloģijas ir nozīmīgs aspekts ES dalībvalstu centienos risināt būtiskas sabiedrības problēmas, ar kurām vietējās un reģionālās pašvaldības visā ES saskaras tādās jomās kā klimata pārmaiņas, demogrāfiskās pārmaiņas un pārmaiņas darba tirgū;

⁽¹⁾ COR-2019-03082-00-00-TCD-TRA.

10. jo īpaši uzsver iespējas, ko esošās un jaunās tehnoloģijas var pavērt publiskajā sektorā, lai samazinātu administratīvo slogu un atkritumus, uzlabotu efektivitātes pieaugumu un rastu jaunus risinājumus sabiedrības problēmām;
11. atbalsta redzējumu par tādu Eiropu, kurā digitālās tehnoloģijas, jauninājumi un mākslīgais intelekts var nodrošināt Eiropas iedzīvotājus ar konkurētspējīgām darbvietām, uzlabojumiem veselības aprūpes nozarē un dzīves kvalitātē, labākiem sabiedriskajiem pakalpojumiem un piekļuvi starptautiskām zināšanu plūsmām;
12. aicina veidot spēcīgu Eiropas līmeņa sadarbību starp visiem pārvaldības līmeņiem Eiropas Savienībā, lai panāktu, ka pilsētās un kopienās aktīvāk notiek digitālā pārveide, ko virza iedzīvotāji, tās uzlabošana un pilnveidošana;
13. norāda, ka, raugoties no ES politikas perspektīvas, ir būtiski ieguldīt inovatīvu ekosistēmu izveidē, veicinot inovāciju tādās būtiskās tehnoloģijās kā mākslīgais intelekts, lietu internets (*IoT*) un 5G vietējā un reģionālajā līmenī visā ES, un norāda, ka pārdomātas reģionālās specializācijas stratēģijas, ko īsteno saskaņā ar attiecīgajiem ES fondiem, sniedz nozīmīgas iespējas;
14. uzskata, ka ir svarīgi, lai reģioni varētu novērtēt pašreizējo centru statusu, ņemot vērā digitālās inovācijas centriem noteiktos kritērijus un to turpmākos uzdevumus. Lai MVU un vietējās pārvaldes iestādes patiešām varētu izmantot centru īpašās zināšanas, centriem un to tīkliem būtu efektīvi jādarbojas, pamatojoties uz augsta līmeņa speciālajām zināšanām un pakalpojumiem. Lai šo mērķi sasniegtu, ir svarīgi nodrošināt centru reģionālo un tematisko tvērumu un sadarbību gan ar vietējām skolām un augstskolām, gan ar reģionālajām ekosistēmām;
15. uzsver, ka digitālās inovācijas centru tīkli būtu jāveicina visā ES, lai nodrošinātu, ka katram NUTS2 reģionam ir viens centrs, kas izveidots ar Digitālās Eiropas programmas atbalstu;
16. norāda, ka vienai no Eiropas stiprajām pusēm ir jābūt spējai noteikt mākslīgā intelekta sniegtās iespējas un ētikas jautājumus un tos saskaņot. Eiropas kopējās vērtības nodrošina labas iespējas demokrātiju un cilvēktiesības saskaņot ar mākslīgo intelektu. Mākslīgā intelekta jomā ir vajadzīgas ētikas pamatnostādnes un tiesiskais regulējums;
17. uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāiesaistās plašā sadarbībā, lai uzlabotu publiskās pārvaldes sadarbību un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu. Pārrobežu infrastruktūras veidošana, sadarbība un kopīgi standarti ir programmas "Digitālā Eiropa" elements, kas var radīt reālu Eiropas pievienoto vērtību. Lielu Eiropas, valstu un reģionālo infrastruktūras objektu savienošana būtu jāturpina. Tāpēc aicina pagarināt programmu ISA2 (Eiropas publiskās pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumi) laikposmam pēc 2020. gada;

Lielākas iespējas vietējām un reģionālajām pašvaldībām

18. atgādina, ka Eiropas digitālajā pārveidē jāpiedalās visu lielumu pilsētām un reģioniem visā Eiropā. Reģioniem un vietējām pašvaldībām ir jāpieņem lēmumi par pārvaldes atkārtotu novērtēšanu, tehnisko infrastruktūru, pakalpojumiem un datu politiku. Digitālās Eiropas programmā būtu jānodrošina reģionālajiem un vietējiem administratoriem nozaru apmācību programmas, kas ļauj uzlabot digitālās prasmes;
19. atbalsta gaidāmo *Eurocities* deklarāciju "Sadarbība, iespēju uzlabošana, atbalsts", kas veltīta kopīgiem centieniem sekmēt digitālo pārveidi Eiropas pilsētās un kopienās; tās mērķis ir veicināt spēcīgu Eiropas sadarbību starp visiem pārvaldības līmeņiem ES, lai panāktu, ka pilsētās un kopienās aktīvāk notiek digitālā pārveide, ko virza iedzīvotāji, tās uzlabošana un pilnveidošana;
20. ir vienprātis ar *Eurocities*, ka pilsētas un kopienas ir ideālas vietas, kur pārbaudīt digitālo risinājumu darbību, nodrošinot ieinteresēto personu koordinētu līdzdalību un iedzīvotāju aktīvu iesaistīšanos;
21. aicina vietējās un reģionālās pašvaldības veicināt dialogu starp visiem pārvaldības līmeņiem un nozari, darba devējiem un arodbiedrību organizācijām, lai apspriestu darba apstākļus un darba ņēmēju tiesības aizvien digitalizētākā darba vidē, pārskatot ES dalībvalstu nodarbinātības politiku atbilstoši jaunākajām ar tehnoloģijām saistītajām tendencēm;
22. norāda, ka nozīmīgi ilgtspējīgas attīstības aspekti ir dabas resursu piegādes nodrošināšana un oglekļa dioksīda pēdas samazināšana. Virzību uz ilgtspējīgu attīstību ir iespējams paātrināt, izmantojot digitalizāciju un ieviešot viedus risinājumus uzņēmējdarbībā, ikdienas dzīvē un sabiedrisko pakalpojumu jomā, jo īpaši transporta un energoefektivitātes jomā;

23. aicina reģionālos un vietējos dalībniekus pēc iespējas izmantot atklātā pirmkoda licences. Programmatūra un programmatūras komponenti, ko vietējā pašvaldība pasūtījusi savām vajadzībām, principā būtu jāražo saskaņā ar programmatūras licenci, kas ļauj klientam saskaņā ar savām vēlmēm un vajadzībām produktu izmainīt, attīstīt un izplatīt, vai arī to var darīt trešās personas. Tas veicina ekosistēmu reālu izveidi un atklātu, uz zināšanām balstītu konkurenci. Turklāt atklātā pirmkoda projektos lielāko daļu kompensācijas saņem reģionālie un vietējie dalībnieki nevis dalībnieki ārpus ES. Atkārtoti izmantojami risinājumi palielina uzticēšanos un nodrošina pārredzamību, tādējādi iegūstot iedzīvotāju atzinību;
24. uzver, ka, nodrošinot publisko pakalpojumu sadarbību, digitālo informāciju, ko apstrādā publiskās administrācijas iestādes, varētu veidot atbilstoši atvērtām specifikācijām/standartiem un tā varētu būt pieejama un izmantojama atvērtu datu veidā, izņemot, ja noteikti īpaši ierobežojumi (piemēram, lai aizsargātu personas datus, konfidencialitāti vai intelektuālā īpašuma tiesības)⁽²⁾. Tāpēc piekrīt, ka šajā saistībā ir nepieciešams "nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus atklātā pirmkoda programmatūrai, kā arī aktīvi un taisnīgi izvērtēt iespējas lietot atklātā pirmkoda programmatūru, ņemot vērā šādu risinājumu izmantošanas kopējās izmaksas"⁽³⁾, vienlaikus dodot priekšroku atvērtām specifikācijām;
25. atbalsta priekšlikumu, ar ko 2019. gadā "Digitālajā asamblejā" nāca klajā Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju (CNECT) ĢD, proti, izstrādāt "Digitālās ekonomikas un sabiedrības indeksu (DESI) vietējā līmenī", lai papildinātu jau pastāvošo Digitālās ekonomikas un sabiedrības indeksu, ko katru gadu izstrādā valsts līmenī; ierosina izveidot ciešu sadarbību starp CNECT ĢD, Eiropas Reģionu komiteju, Eiropas Telpiskās plānošanas novērošanas tīkla (ESPON) programmu un citām iniciatīvām un iestādēm, lai izstrādātu koncepciju šādam indeksam, ko pēc tam CNECT ĢD katru gadu sagatavotu kopā ar valstu DESI indeksu;
26. uzskata, ka vietējā līmeņa DESI indekss ir svarīgs instruments, ar ko novērtēt ES turpmākās politikas teritoriālo ietekmi un virzīt šo politiku, lai veicinātu lielāku digitālo iekļautību un noteiktu īpašas problēmas saistībā ar digitālo nevienlīdzību. RK uzsver, ka vietējā līmeņa DESI indekss būtu noderīgs arī Eiropas pilsētām un reģioniem, lai apzinātu kopīgas problēmas un veiksmīgu praksi un veicinātu mācīšanos no līdzbiedriem un sadarbību starp pilsētām un reģioniem;
27. iesaka – pamatojoties uz pozitīvo pieredzi ar *WiFi4EU* iniciatīvu – izstrādāt līdzīgas viegli izmantojamas iniciatīvas, kas līdzekļu saņēmējiem rada ierobežotu administratīvo slogu. Varētu izveidot līdzīgu uz vaučeriem balstītu shēmu digitālo revīziju veikšanai vietējā līmenī; saskaņā ar šo shēmu vietējās pašvaldības, kas piedalās programmā, saņemtu vaučeru, lai veiktu sākotnējo novērtējumu par digitālo pakalpojumu pieejamību un kvalitāti sabiedrībā; secinājumus varētu izmantot, lai vietējā padomē un kopā ar vietējiem iedzīvotājiem varētu īstenot uz informāciju balstītas debates. Šie revīzijas ziņojumi būtu jāizmanto arī tam, lai sniegtu dažus padomus par saikni ar līdzīgām iniciatīvām citās ES vietējās pašvaldībās un, ja nepieciešams, par piekļuvi papildu atbalstam no ES;
28. uzsver, ka digitālajai pārveidei Eiropas Savienībā ir jābalstās uz ilgtspējīgu, konkurētspējīgu un cilvēku virzītu datu ekonomiku, kurai jābalstās uz datu kvalitāti un kurā jānodrošina indivīdu tiesību un privātuma ievērošana. Eiropai vajadzētu izstrādāt globālu pieeju un izveidot datu pārvaldības sistēmu – uz datiem raugoties kā uz sabiedriskiem labumiem un demokrātijas un vietējās attīstības resursiem –, kā arī noteikt svarīgākos datu principus, lai novērstu nekonsekveni un sadrumstalotību;
29. aicina stiprināt personas datu aizsardzību, īpašu vērību veltot tādām jautājumiem kā VDAR piemērošana vispārējās nozīmes jomās, un uzsver, ka vajadzīga Eiropas definīcija jēdzienam "vispārējās nozīmes dati reģionālajā līmenī";
30. uzsver, ka ir jārisina svarīgais datu jautājums kā tāds un saistībā ar mākslīgo intelektu un uzmanība jāpievērš tam, kā to dara vietējās un reģionālās pašvaldības. Komiteja varētu sekmēt šos pūliņus, veicinot labas prakses piemēru apmaiņu un padziļinot pārdomas par to, kā vietējās un reģionālās pašvaldības pārvalda personas datus un publiskos datus. RK arī norāda uz atvērtu datu kā demokrātiska līdziniekā un iedzīvotāju aktivitātes atjaunošanas avota nozīmību digitālo jauninājumu izplatīšanā teritorijām. Vienlaikus Komiteja aicina sākt padziļinātas pārdomas par datu aprites principiem, apsverot, kā var nodrošināt vispārējās nozīmes datu aizsardzību un suverenitāti, ko apdraud digitālie giganti;

Uzsvars uz iedzīvotājiem

31. aicina visus valdības līmeņus centies palielināt iedzīvotāju iesaisti un paplašināt viņu iespējas digitalizācijas jomā, lai viņi varētu līdzdarboties, kopīgi radot jaunus digitālus risinājumus dažādām iedzīvotāju vajadzībām, it īpaši viedāku pilsētu un kopienu projektu kontekstā. Būtu jāizstrādā nevis tehnoloģiju virzīti produkti, bet jāpievēršas uz cilvēkiem orientētu paņēmieni, pakalpojumu un produktu izstrādei, tostarp uz lietotāju orientētas projektēšanas, līdzradīšanas un ātru izmēģinājumu jomā;

⁽²⁾ Jaunais Eiropas sadarbības satvars – nodrošināt netraucētus pakalpojumus un datu plūsmas Eiropas publiskās pārvaldes iestādēm (https://ec.europa.eu/isa2/sites/isa2/files/eif_brochure_final.pdf)

⁽³⁾ Turpat.

32. uzsver, ka digitalizācija ir jautājums par uzticēšanos, bez kuras nav iespējams izstrādāt publiskus e-pakalpojumus un nodrošināt patērētājiem nepieciešamo aizsardzību;
33. norāda, ka jāattīsta vietējās sabiedrības spējas, lai varētu risināt digitalizācijas problēmas un vairojot vietējo iestāžu neatkarību no digitālajiem gigantiem. Vietēju publisku platformu un pilsoniskās sabiedrības platformu, kas nodrošina arī digitālo prasmju apguvi, izveide ir solis pareizajā virzienā;
34. norāda, ka digitālās tehnoloģijas gan ir pavērušas jaunas iespējas sazināties un izplatīt informāciju, taču radījušas arī jaunus riskus. Tie ir kibernetiskie uzbrukumi un krāpšana, datu zādzība, uzbrukumi pamatbrīvībām un sabiedrības rīcībai it īpaši vietējā līmenī un mēģinājumi destabilizēt mūsu demokrātiju. Ir izšķiroši svarīgi ieguldīt kibernetiskajā, jo uzticēšanās un informētība ir pamats digitālai Eiropai visiem;
35. uzsver, cik svarīga ir izpratne par mākslīgo intelektu, lai iedzīvotāji varētu piedalīties sabiedrības debatēs par mākslīgo intelektu un kritiski vērtēt jebkādas izteiktās sūdzības;
36. uzsver patērētāju aizsardzības nozīmi digitālo pakalpojumu jomā. Spēkā esošo noteikumu izpilde un informētība par tiem var uzlabot cilvēku piekļuvi tiesībaizsardzības iestādēm un palielināt viņu uzticēšanos e-komercijas nozarei. Šo situāciju varētu palīdzēt atvieglot piemēram, ar plānoto Digitālo pakalpojumu aktu;
37. atgādina, ka 2017. gadā pietiekamu digitālo prasmju nebija 43 % ES iedzīvotāju (*) un tikai viena piektdaļa uzņēmumu apliecināja, ka ir piedāvājuši saviem darbiniekiem IKT apmācību (†). Reģionu komiteja uzsver, ka vietējā un reģionālā līmeņa dalībniekiem būtu jānodrošina, ka digitālās prasmes tiek sistemātiski attīstītas visos izglītības līmeņos, no agrīnās izglītības līdz studijām profesionālās vai akadēmiskās kvalifikācijas iegūšanai, un ka tās ir nozīmīga mūžizglītības daļa, izmantojot Eiropas digitālās kompetences satvaru (*DigComp*) un citas līdzīgas kvalifikācijas sistēmas digitālo prasmju jomā. Komiteja uzsver, ka ar digitālo izglītību vienlaikus jāattīsta kritiskas domāšanas spējas, lai mazinātu digitālo tehnoloģiju lietotāju pasivitāti satura patēriņā un lai viņi digitālās tehnoloģijas spētu racionāli izmantot sociālām vajadzībām;
38. aicina dalīties pieredzē par labu praksi digitālo prasmju attīstīšanai ārpus formālās izglītības sistēmas, it īpaši attiecībā uz neaizsargātām iedzīvotāju grupām, cita starpā labāk izmantojot tādas digitālo prasmju iniciatīvas kā Eiropas programmēšanas nedēļa, Drošāka interneta diena, Nacionālo digitālo prasmju un darbvieta koālcija un *Europass-CV* rīku;
39. uzsver, ka digitālā pārveide maina darba ieradumus, darba saturu un profesijas un tādējādi dažas darbvietas neizbēgami kļūs nevajadzīgas, tādēļ publiskajam sektoram un uzņēmumiem ir jāspēj atjaunoties un pārkvalificēt darbaspēku. Ir vajadzīgs dažādu pasākumu un mehānismu klāsts, lai darba dzīves laikā pastāvīgi pilnveidotu cilvēku prasmes;
40. uzsver, ka pieejamie publiskie tiesīsaistes pakalpojumi un mobilās lietotnes jāveido tā, lai tos varētu izmantot visi lietotāji jebkurā situācijā neatkarīgi no ierobežojumiem vai invaliditātes. Nekavējoties jāīsteno *Piekļuves direktīva*;
41. vēlreiz norāda, ka digitalizācija uzlabo to cilvēku iespējas piekļūt sabiedriskajiem pakalpojumiem, kuri prot un vēlas lietot internetu. Vienlaikus digitalizācija var kļūt par problēmu tiem cilvēkiem, kam, iespējams, digitālie pakalpojumi ir visvairāk vajadzīgi, un tādēļ pieaug digitālās nevienlīdzības draudi. Tāpēc vietējām pašvaldībām būtu jāuzrauga digitālās nevienlīdzības veidošanās un jāmeklē risinājumi digitālās atstumtības novēršanai;
42. aicina visos digitalizācijas pasākumos iekļaut dzimumu līdztiesības aspektu. Atzinīgi vērtē tādas iniciatīvas kā *Digital4Her* deklarācija, kas veicina sieviešu integrāciju tehnoloģiju nozarēs;

Infrastruktūra

43. uzsver, ka ikvienam Eiropas pilsonim ir tiesības uz savienojamību, kas nodrošinātu iespēju piedalīties digitālajā sabiedrībā un ļautu piekļūt digitāliem pakalpojumiem. Integrēta un visaptveroša digitālā infrastruktūra pavērs iespēju ikvienam neatkarīgi no atrašanās vietas izmantot digitālā laikmeta sniegtās priekšrocības. ES politiku nākotnē vajadzētu vērst uz platjoslas tīkla paplašināšanas un izmantošanas izmaksu samazināšanu vietējās kopienās neatkarīgi no to lieluma un apdzīvotības blīvuma;
44. uzsver grūtības saistībā ar digitālās infrastruktūras ieviešanu tālākajos reģionos, jo šajos reģionos pastāv dažādi ierobežojumi un tie atrodas attālināti no Eiropas kontinenta. Tāpēc Komiteja uzsver nepieciešamību nodrošināt, ka šiem reģioniem tāpat kā citiem Eiropas reģioniem, tostarp nomaļiem reģioniem, ir pilnas tiesības uz savienojamību;

(*) DESI 2019.

(†) Uzņēmums, kas personālam nodrošina apmācību IKT prasmju attīstīšanai, 2017.

45. uzsver, ka digitālajiem pakalpojumiem un e-pārvaldes pakalpojumiem ir vajadzīgs ātrdarbīgs un netraucēts platjoslas pieslēgums, kam vajadzētu būt pieejamam arī teritorijās, kurās pašreizējie komerciālie priekšnoteikumi nav labvēlīgi savienojumu veidošanai. Optiskās šķiedras kabeļu tīklus ieteicams būvēt, pamatojoties uz atvērto piekļuvi, kurā tīkla īpašnieks, piemēram, reģionāls kooperatīvs, ļauj visiem ieinteresētajiem operatori piedāvāt galalietotājiem savus pakalpojumus. Esošos optiskās šķiedras kabeļu tīklus vajadzētu atvērt konkurencei;
46. atzinīgi vērtē Digitālās Eiropas programmas ieguldījumus modernā lieljaudas digitālajā infrastruktūrā, piemēram, 5G tīklos, kas ir nepieciešami, lai visā Eiropā varētu izvērst digitālos pakalpojumus un tehnoloģijas. Komiteja uzskata, ka šajā saistībā būtisks priekšnoteikums inovatīvu un konkurētspējīgu digitālo pakalpojumu attīstībā ir platjosla ar nosacījumu, ka ātra 5G standartizācija var nodrošināt telekomunikāciju tīklu sadarbību;
47. uzsver, ka Eiropā ir vajadzīgi uzticami ātrdarbīgi datu savienojumi, lai ne tikai atbalstītu digitālos pakalpojumus un datu ekonomiku, bet arī pilnībā izmantotu progresīvo tehnoloģiju potenciālu tādās jomās kā automatizācija un viedā lauksaimniecība. Viedām un sadarbspējīgām sistēmām un pakalpojumiem paredzētu sakaru tehnoloģiju jomā būtu jāatbalsta tehnoloģiju neitralitātes principi;

Finansējums un sinerģija ar citām ES politikas jomām

48. aicina jaunajā Digitālās Eiropas programmā paredzēt pietiekamu finansējumu prasmēm, augstas veiktspējas skaitļošanai, inovācijas centriem un ātrai mākslīgā intelekta tehnoloģiju ieviešanai;
49. ierosina Digitālās Eiropas programmu īstenot, izmantojot plašus reģionālos digitālās inovācijas centru tīklus, kas tiktu finansēti no programmas un efektīvi iekļauti reģionālās digitalizācijas stratēģijās, kuras aptvertu visas sabiedrības grupas (un tiktu finansētas no ESI fondu programmām);
50. uzskata, ka ir svarīgi, lai Digitālās Eiropas programma un citas Eiropas programmas, kurās paredzēti digitalizācijas pasākumi, piemēram, "Apvāršnis Eiropa", Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments un ESF+, veidotu iespējami skaidru un savstarpēji papildinošu kopumu, lai izvairītos no dublēšanās un radītu sinerģiju.

Briselē, 2019. gada 9. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
L-2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV